PARALIPOMENA THEOLOGIAE MORALIS SEU VARIAE DE REBUS MORALIBUS…

Noël Alexandre

PARALIPOMENA

THEOLOGIÆ MORALIS

SEU

VARIÆ DE REBUS MORALIBUS

EPISTOLÆ

Auctore

R. P. NATALI ALEXANDRO,

Ordinis F. F. Prædicatorum, in sacra Facultate Parisiensi Doctore Theologo.

DELPHIS,

Sumptibus HENRICI RHENANI.
M D C C I.

PARALIPOMENA THEOLOGIÆ MORALIS:

seu

Variæ de Rebus Moralibus Epistolæ.

De probabilitate.

CLARISSIMO VIRO ***
DOCTORI SORBONICO.

VIR CLARISSIME

PErsuadere tibi vix poteras hanc Regulam quam Tomo VII. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis Cap. 4. Art. unico ordine decimam quartam posui: *Extrinseca probabilitas ex unius vel plurium Scriptorum auctoritate petita opinioni morali securitatem conciliare non potest*: à Catholico Theologo impugnari posse, cum in Traditione fundata sit: Sanctorum Basilii, Augustini, Felicis III. Pontificis Maximi, aliorumque Patrum testimoniis firmata: contrariaque opinio à celeberrimis Academiis Parisiensi & Lovaniensi, ab Episcopis Galliæ, & ab Innocentio Undecimo beatæ Memoriæ Pontifice Maximo damnata sit, scilicet. *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Verumtamen traditam à me Regulam impugnat Auctor Anonymus, erroremque à sede Apostolica proscriptum suscitare ac tueri non veretur hac ratiuncula fretus. Ignari,

rudes, scrupulosi in consilio Pastoris sui, seu conscientiæ suæ Moderatoris tutâ conscientiâ acquiescunt: Extrinseca ergo probabilitas sufficit ad securitatem opinioni morali conciliandam. Ignaros quidem, rudes & scrupulosos homines Pastoris sui aut conscientiæ Moderatoris consilium tutâ conscientiâ sequi posse fateor illis in rebus, quæ legis naturalis in omnium hominum cordibus exaratæ lumine cognoscere non possunt, & quas absque ulla sua culpâ ignorant, in via mandatorum Dei cum timore ambulantes, & de sua salute solliciti. Si decipiantur, tuta nihilominus est eorum conscientia, non propter extrinsecam opinionis probabilitatem, sed ob ignorantiam invincibilem, quæ illos excusat coram divino tribunali, secundum firmissimum illud Sancti Thomæ principium:

Quodlibeto 8. Art. 17. *Error Conscientiæ habet quandoque vim absolvendi, sive excusandi; quando scilicet procedit ex ignorantia ejus quod quis scire non potest, vel non tenetur. Quandoque error conscientiæ non habet vim absolvendi & excusandi, quando scilicet ipse error peccatum est; ut cum procedit ex ignorantia ejus quod quis scire tenetur.* Sed hic non est quæstionis status. Hic est controversiæ cardo, utrum Pastor, conscientiæ Moderator, vel Doctor opinionem in praxi minùs probabilem, relictâ probabiliori, tutâ conscientiâ sequi possint: & utrum ex duabus opinionibus quarum altera favet cupiditati & corruptæ libertati contra legem, altera stat a lege contra cupiditatem, simul concurrentibus, Christianus homo tutâ conscientiâ illam amplecti & sequi possit quæ blanditur cupiditati & libertati favet, illa posthabitâ quam scit vel scire tenetur consonam esse legi. Id non posse merito asserui, constanterque propugno: & probabilitatem extrinsecam imo & intrinsecam, sed minorem, quæ omnem oppositi sol-

formidinem, seu omnimodam hæsitationem in illa hypothesi non excludit, securitatem hujusmodi opinioni minùs probabili in concursu probabilioris conciliare non posse, nec tutam præstare illorum conscientiam, qui secundùm illam agunt. Sanè vir ille Dei ad Jeroboam missus ut Altaris Bethel subversionem, & Josiæ Regis nativitatem vaticinaretur, immunis à culpa & ultione divina non fuit, quamvis deceptus fuerit à seniore Prophetâ visum sibi Angelum mentiente, qui præceptum à Deo priori illi Prophetæ datum benignâ interpretatione emolliret. (III. *Regum* Cap. XIII.) *Et exclamavit ad virum Dei qui venerat de Juda, dicens: Hæc dicit Dominus: quia non obediens fuisti ori Domini, & non custodisti mandatum quod præcepit tibi Dominus Deus tuus, & reversus es, & comedisti panem, & bibisti aquam in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulcrum patrum tuorum.. Qui cum abiisset, invenit eum leo in via, & occidit, & erat cadaver ejus projectum in itinere: asinus autem stabat juxta illum, & leo stabat juxta cadaver.* Hoc documentum esto, legi mandatisque divinis immobiliter adhærendum, non hominum opinionibus adversus illam pugnantibus, quamvis aliquam probabilitatis speciem præ se ferant; nec à culpa excusari & à pœna eximi, qui unum aut plures Auctores vel casuum arbitros secutus fuerit, si, quod illi dederint consilium, divinæ legi re ipsa adversetur. Traditam Regulam diserto Sancti Thomæ testimonio roboravi, cui & illud addo Seraphici Doctoris Sancti Bonaventuræ in Opusculo *De processu Religionis*, processu 5. Cap. 3. *Dubia*, inquit, *interpretatio præcepti est periculosa, sicut pons semiputridus aquæ præcipitis & profundæ, de quo dubium est an sub transeunte corruat, an subsistat. Velut*

si is qui pro Christo majora certamina subire decrevit, & omnia reliquit in sæculo, se periculo velit committere pro modico motu propriæ voluntatis, vel pro parvo commodo in incerta opinione sua vel alterius. Ut si Deus approbet illam opinionem, evadat sine lucro meritis, si autem reprobet eam, damnetur, maximecum tales opiniones quandoque periculosiores sunt quam apertæ transgressiones: quia ubi scit homo se delinquere, inde facile corrigitur; ubi autem nescit se peccare, & insuper credit sibi licere, inde nec in morte pure convertitur propter falsam spem quod fortè licuerit, vel minus in eo peccaverit, baculo arundineo & confracto innitens. Voluntas bona & plana viâ regiâ & securâ debet incedere, & relictis dubietatum diverticulis, quasi suspectis latronum semitis, apertos & tutos justorum calles ambulare, ne velut pœnitens boni inchoati, quærat diverticula declinandi de via perfectionis, in qua venerat ambulare. Quid enim est unde omnes in damnationem incidimus, nisi talis dubia interpretatio præcepti Dei de ligno vetito, ubi callidus serpens persuasit mulieri non ita strictè & simpliciter intelligendum illud præceptum esse: imò quod ejus observatio nociva foret, ne fierent sicut Dii, scientes bonum & malum; & cujus transgressione, quamquam Deus sic comminatus fuerat, nedum mortem corporis, sed animæ mereretur. Credidit igitur insipiens mulier falso interpreti, & consensit suadenti, cui nequaquam consensisset, si consilium ejus fallax & inutile credidisset. Quam denique propugno doctrinam defenderunt Romanæ Ecclesiæ doctissimi Theologi & Juris-periti, Prosper Fagnanus sacrarum Congregationum olim Secretarius, Abbas Gradi, Vaticanæ Bibliothecæ præfectus, Cardinales de Laurea & de Aguirre, & P. Thyrsus Gonzales Societatis Jesu Præpositus Generalis, ut eorum Opera testantur. Vale VIR CLARISSIME, meique in quotidiano Pretii nostri Sacrificio memineris. *Lutetiæ Parisiorum.*

De pertinacia & probabilitate.

RELIGIOSO VIRO ***
DOCTORI SORBONICO.

VIR RELIGIOSE

QUamvis in opinionibus meis tuendis pertinax esse nolim, ubi me à veritate aberrasse, quod humanum est, vel Ecclesia judicabit, vel Eruditi demonstrabunt: non me pœnitet Regulæ de pertinacia superbiæ filia traditæ Tomo VII. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis Cap. 5. Art. 18 p. 496. *Lethalis pertinaciæ rem est, quisquis opinionem erroneam, aut minus probabilem in materia morum veræ & probabiliori anteponit, & secundum illam agit.* Hanc Regulam malè feriatus Auctor Anonymi Libelli impugnat. Si de sola probabilitate ageretur, inquit, nihil novi diceret Alexander at secundum ipsum non sufficit ut probabiliori sententiæ adhæreamus, nisi veritatem attingamus

De probabilitate quæstio est: ex duabus opinionibus, quarum una stat à lege contra libertatem, altera favet cupiditati & libertati contra legem, prima, quæ probabilior, sola vera est; Hanc igitur sequi, & secundùm illam agere oportet. *Ne morer hominum judicia* (inquit S Basilius *Epistola* 82.) *sed per Evangelica præcepta absolutè instituar, quæ neque cum temporibus, neque humanarum rerum circumstantiis mutantur, sed eadem permanent, ita perdurantia ut à veraci ac beato ore prolata sunt. Homines verò similes sunt nubeculis pro ventorum immutatione ad aliam atque aliam aeris partem jactatis.* Cum necesse esse propugno ad actionis

moralis bonitatem, ut veras Regulas sequamur, quantùm assequi veritatem potest humana mens, sanctum etiam Bernardum auctorem habeo libro *De præcepto & Dispensatione*, Cap. 14. *Ut interior oculus vere sit simplex* (inquit) *duo illi esse arbitror necessaria, caritatem in intentione, & in electione veritatem. Nam si bonum quidem diligat, sed verum non eligat, habet quidem zelum Dei, sed non secundum scientiam. Et nescio quemadmodum judicio veritatis vera esse possit cum falsitate simplicitas.* Nihil novi dixi: neque enim esse velim singularitate famosus. Vale, VIR CLARISSIME, Deoque ad ejus Altare me commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

De probabilium opinionum delectu.

CLARISSIMO VIRO ***

DOCTORI SORBONICO.

VIR CLARISSIME,

SUos semper adversarios habet Moralis Doctrina Jesu Christi. Damnatos effrenis probabilitatis errores tueri non cessant, ex quibus cœtera malesanarum opinionum venena in animarum perniciem & Ecclesiæ scandalum prodierunt. Illud & errorum & flagitiorum seminarium excidere conatus sum Tomo VII. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis. Quamobrem mirari non debes quod in eam insurrexerit & impotenter debacchatus sit Anonymus Auctor. Hanc propositionem ferre non potest Cap. 4. Articulo unico in explicatione Regulæ XIII. p. 161. prioris editionis exaratam:

Quisquis falso & æternæ legi contrario dogmati, quamlibet probabili ratione permotus assentitur, tamen fallitur: eaque judicii imprudentia ex alia morum imprudentia semper existit, minus diligenter quæsitæ veritatis, minus studiosè expurgati cordis. Sensum meum malignè detorquet Auctor Anonymus, verbaque mea interpolare non veretur. Affingit mihi quod dixerim, peccati mortalis reum esse qui sequitur opinionem probabiliorem, si forte probabilior opinio vera non sit. Immo verò de illo agitur qui minus probabilem sequitur & cupiditati faventem, in concursu probabilioris quæ stat pro lege. Illum, inquam, qui minus probabilem & veritati ac æternæ legi contrariam amplectitur & in praxi sequitur, falli semper assero, atque imprudenter agere: Illam porro judicii imprudentiam voluntariam esse in causa sua. Nonne enimvero fallitur, qui falsa pro veris approbat. Nonne moralis imprudentiæ reus est, qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus certis incerta præponit? Nonne hæc imprudentia ex pravitate cordis oritur? Num hæc cæcitas excusari potest? Nonne peccatorum nostrorum justissima pœna est, novique caussa peccati? *Cæcitas cordis*, inquit S. Augustinus, *& peccatum est quo in Deum non creditur: & pœna peccati, cum cor superbum digna animadversione punitur, & caussa peccati cum aliquod malum cæci cordis errore committitur.* Non excusatur qui veritates ad salutem æternam pertinentes, & Christianæ vitæ officia non cognoscit, cum cognoscere potest, culpâque suâ ignorat: cum ad legem Dei non attendit: cum doceri non curat; cum cupiditatum suarum propensionem, ipsisque faventes opiniones sequi malunt, quam saniora Moralis Christianæ principia. *Pluit enim Deus super peccatores laqueos*: & *lege infatigabili spargit pœnales cæcitates super illicitas cupiditates.*

Lib. 7. contra Julian. Cap. 3.

Psal. 10.

Lib. 2. Confess. c. 19.

Mihi verò inique improperat Auctor Anonymus quod hanc Propositionem propugnem ab Alexandro VIII. Pontifice Maximo damnatam : *Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.* Non solum illam sequi licet, sed oportet : non arbitrii, sed officii res est. Sed quæ favet cupiditati contra legem non solum probabilissima non est, imò nec verè probabilis. Illam qui sequitur, cæcus esse amat. *Noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo : astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit.* Tota justitia Christiana in eo posita est ut Dei voluntati obsequamur : hæc autem verbo Dei scripto & tradito, non hominum placitis continetur. Hinc Lactantius Libro III. Divinarum Institutionum, Cap. XIII. *Sciant*, inquit, *errare se, qui Philosophiam putant esse sapientiam : Non trahantur auctoritate cujusquam, sed veritati potius faveant & accedant. Nullus hîc temeritati locus est ; in æternum stultitiæ pœna subeunda est, si aut persona inanis, aut opinio falsa deceperit. Homo autem quisquis est, si sibi credit, hoc est, si homini credit (ut non dicam stultus, qui suum non videat errorem) certe arrogans est, qui sibi audeat vendicare quod humana conditio non recipit.* Et Cap. XXVII. quorumcumque hominum, etiamsi Sapientum & Doctorum nomen adepti sint, opinionibus acquiescere stultissimum esse docet, cum nihil certi proferunt, & nullâ auctoritate, quà homines sunt, aliis præcellant, ut fidem in rerum ad salutem pertinentium expositione mereantur. *Sed nihil ponderis habent illa præcepta*, inquit, *quia sunt humana, & auctoritate majori, id est, divinâ illâ carent. Nemo igitur credit, quia tam se hominem putat esse qui audit, quam est ille qui præcipit. Præterea, nihil apud eos certi est, nihil quod a scientia veniat : sed cum omnia conjecturis agantur, multa*

Psal. 55. 4

§ *etiam*

etiam diversa & varia proferantur; stultissimi est hominis præceptis eorum velle parere, quæ utrum vera sint an falsa dubitabitur. Vale, VIR CLARISSIME, Deumque pro me ad ejus Altare precare, ut sicut mihi dedit suam nosse veritatem, sic det eam dignis moribus assequi.

Lutetiæ Parisiorum.

Cum invocantur Sancti, spes & fiducia in solo Deo collocanda est. Quo sensu beata Virgo Maria SPES NOSTRA *salutetur.*

CLARISSIMO VIRO ***

DOCTORI SORBONICO.

VIR CLARISSIME.

QUam libro quarto Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis cap 3. Art 7 primam Regulam posui, *cum invocantur Sancti, spes fiduciaque omnis in solo Deo collocanda est*; hac leviori objectione pulsat Anonymus Declamator, quæ tamen ipsi videtur gravissima. Id, inquit, cum Ecclesiæ sententia & fide è regione pugnat, quæ beatam Mariam Virginem hunc in modum quotidie salutat: *Spes nostra salve*

Fidelibus exponere hujus salutationis, similiumque precandi formularum sensum, operæ pretium est, ne in errorem inducantur, & ne vera devotio in superstitionem degeneret. Figuratâ locutione beatam Virginem *Spem nostram*, quemadmodum & *vitam nostram* appellamus, quod Christum Deum, Dominum ac Salvatorem nostrum peperit, in quem speramus, & qui vitæ & omnium bonorum

 no-

nobis auctor est. Sanctissimam Virginem spem nostram appellamus, quod ejus intercessione gratias & beneficia à Deo nos impetraturos speremus & confidamus. Horum scilicet unus ille auctor
1. Jacob. 17. est ac supremus dispensator. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Deus gratiarum omnium ac bonorum fons est, beata Virgo aquæductus. Nihil illa potest per se ipsam: sed plus cæteris Sanctis potest per Christi merita, ex quibus vim omnem suam ejus intercessio derivat. Omnes suas gratias, privilegia, auctoritatem, Dei misericordiæ debet, qui ipsam ab æterno prædestinavit, ut Filii sui unigeniti Mater esset. Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, & fecit illi magna qui potens est. Cælestis illa sponsa est, quæ ascendit per desertum deliciis affluens,
Cant. 8. 7. *innixa super Dilectum suum.* Mediatrix nostra est, & quidem potentissima, apud Christum summum nostrum Mediatorem. Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum, qui propitiatio est pro peccatis nostris. Advocatam habemus apud Christum beatam Virginem ejus Matrem, quæ maternâ pietate & caritate pro nobis intercedit. Non enim solius Christi Mater est, sed & nostra. *Illa una femina, non solum Spiritu, verum etiam corpore & Mater est & Virgo. Et Mater quidem Spiritu non Capitis nostri, quod est ipse Salvator, ex quo magis illa spiritaliter nata est, quia omnes qui in eum crediderint, in quibus & ipsa est, rectè filii Sponsi appellantur: sed planè Mater membrorum ejus, quod nos sumus; quia cooperata est caritate, ut fideles in Ecclesia nascerentur, quæ illius Capitis membra sunt;* ut ait S. Augustinus libro *de Sancta Virginitate*, Cap. 6. Utilissimum igitur nobis est, Sanctissimam Virginem

nem Mariam in omnibus necessitatibus nostris ac periculis invocare. Illam cultu singulari, eximio & supereminente præ Sanctis omnibus colere debemus propter incomparabilem ejus excellentiam, & Matris Dei dignitatem: sed illi Sacrificium offerre nec debemus nec possumus, quamvis memoriam ipsius inprimis veneremur in Sacrificio Pretii nostri. *Communicantes & memoriam venerantes inprimis gloriosæ semper Virginis Mariæ, Genitricis Dei & Domini nostri Jesu Christi.* Illud S. Epiphanii contra Collyridianos Hæreticos docemus & usurpamus: *Maria in honore sit, Dominus adoretur.* Quemadmodum verò ipsam adorare non possumus ea adoratione, quæ latria vocatur ecclesiastico loquendi more, quæ est soli Deo debita servitus; ita nec in eam sperare. Credimus beatam Mariam Virginem esse gratiâ plenam, sacrarium innocentiæ, thesaurum sanctitatis; ne venialiter quidem ipsam unquam peccasse; contrivisse caput antiqui Serpentis per Jesum Christum filium suum Dominum nostrum; Matrem esse Dei; Virginem perpetuam, ante partum, in partu & post partum; apud Deum pro nobis intercedere, ejus invocationem præ omnium invocatione Sanctorum utilem nobis esse ac salutarem; sed in beatam Virginem Mariam non credimus. Ita nec in ea spem nostram collocare debemus, sed in solo Deo & Filio ejus unico Jesu Christo Salvatore nostro, qui vult ut omnia bona ab ipso exspectemus potentissimâ Virginis Matris intercessione, cum eam, ut par est, invocamus, impetranda. *Sic est voluntas ejus qui totum nos habere voluit per Mariam.* Christus Jesus advocatus noster est apud Patrem. Virgo Maria advocata nostra est apud Filium. *Exaudiet Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater. Hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc*

S. Bernard. Serm in Nativit. B Virginis.

hæc tota ratio spei meæ; (inquit Sanctus Bernardus.) Cum Virginem Sanctissimam invocamus, spem nostram Deum inter & excellentissimam illam creaturam, quam dignam fecit quæ Filii tui Mater esset, non dividimus, quasi partim à Deo, partim à Maria salutis nostræ bona exspectemus: sed Mariæ Virginis Deiparæ intercessio scala est & gradus quo spes nostræ ad Deum evehuntur. Eo sensu beata Virgo Maria *Spes nostra* ab Ecclesia appellatur & salutatur. Nihil novi ex Epistola mea disces, VIR CLARISSIME; neque eo animo ad te scribo; sed ut noveris quid Anonymus Declamator adversus Theologiam nostram Dogmaticam & Moralem objiciat, si forte libellus ejus in manus tuas non pervenerit. Vale, & à Deo per Deiparæ Virginis intercessionem potentissimam victoriam de hostibus Veritatis & Sanæ Moralis Jesu Christi, seu potius de Mundo & Diabolo quorum negotium agunt, nobis ad Altare sanctum adprecare.

Lutetiæ Parisiorum.

Divini Amoris actus quàm frequentissimos possumus, exercere debemus.

CLARISSIMO VIRO ***

DOCTORI SORBONICO.

VIR CLARISSIME,

GRassari pergit indies prava doctrina, quæ primum & maximum Christianæ Legis de diligendo Deo Mandatum extenuare & ad nihil pœne redigere conatur. Hujus fuligine intinctum

se prodidit anonymus ille Declamator, qui malè conceptas Difficultates adversùs Theologiam nostram Dogmaticam & Moralem Illustrissimo Archiepiscopo Rothomagensi edito libello proposuit. Hanc scilicet Regulam impugnat à me positam libro 4. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis, in explicatione primi præcepti Decalogi, pag. 168. editionis primæ: *Divini Amoris actum, non semel tantùm in vita, neque tunc solùm cum debet justificari, sed sæpius, immò quam frequentissimè potest, homo exercere tenetur.* Hinc sequi objicit Anonymus ille, præceptum amoris Dei obligare semper & pro semper; sicque Christianum hominem qui unius horæ spatio viginti actus amoris divini producere potest, mortalis peccati reum esse, si novemdecim tantum eliciat.

Verum id mihi per calumniam objicit. Neque enim Mandatum dilectionis Dei obligare semper & pro semper (ut Scholastici loquuntur) asserui vel scripsi; neque lethalis peccati reos esse homines quoties cumque divini amoris actum omittunt cùm elicere possint, sed iis solùm quibus tenentur determinatis temporibus. Si cui homini plurimum obstricti simus, eique amorem nostrum & obsequia devoverimus, omnem illi, quam possumus assiduitatem, omnia quæ valemus officia exhibere debemus occasione datâ: Id observantia & grati animi virtus exigunt: nec tamen illum graviter offendimus, quoties illi hæc officia exhibere negligimus, etiamsi possimus, nisi in magni momenti rebus, & præcipuis occasionibus, in quibus amicitia probanda, & grati animi sensus non verbis tantùm, sed opere significandus est. Amicum tamen & benefactorem hominem minùs diligimus quàm debemus, nisi observantiæ & amicitiæ gratique animi testimonia frequentissima ipsi

pro

pro viribus exhibeamus. Deo totum quod sumus debemus, ut Creatori, Conservatori, Redemtori, Benefactori perpetuo, Patri ac Domino nostro, Remuneratori (ut speramus) ac beatifico Bono, si verè illum *ex toto corde nostro, ex totâ animâ & ex omnibus viribus* diligamus. An vero Deum ex toto corde, ex totâ animâ, & ex omnibus viribus diligit, qui in ejus amore se non exercet quam frequentissimè potest. Ad istius quidem amoris perfectionem pervenire in hac vita mortali non possumus. Maximum illud Mandatum perfectè non impletur nisi in Cœlo, ubi sancti à lege peccati in membris mortalibus manente, animam aggravante, & amoris Domini fervorem imminuente liberati, sine cessatione Deum amant. Sed tamen amor ille perfectus nobis præcipitur, ut Sanctus Augustinus docet libro *De perfectione justitiæ*, Cap. 8. *Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus*, inquit; *id est, quotquot perfecte currimus, hoc sapiamus, quod nondum perfecti sumus, ut illic perficiamur, quo perfecte adhuc currimus: ut cum venerit quod perfectum est, quod ex parte est destruatur; id est, non jam ex parte sit, sed ex toto; quia fidei & spei jam res ipsa, non quæ credatur & speretur, sed quæ videatur teneaturque succedet: Caritas autem quæ in his tribus major est, non auferetur, sed augebitur & implebitur, contemplata quod credebat, & quod sperabat indepta. In qua plenitudine Caritatis præceptum illud implebitur*, „ Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde „ tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente „ tua. *Nam cum est adhuc aliquid carnalis concupiscentiæ, quod vel continendo frenetur, non omnimodo ex tota anima diligitur Deus. Non enim caro sine anima concupiscit, quamvis caro concupiscere dicatur, quia carnaliter anima concupiscit. Tunc erit justus sine ullo omnino peccato, quando nulla lex erit in membris*

ejus

ejus repugnans legi mentis ejus, sed prorsus toto corde, totâ animâ, totâ mente diliget Deum, quod est primum summumque præceptum. Cur ergo non præciperetur homini ista perfectio, quamvis eam in hac vita nemo habeat. Non enim rectè curritur, si quo currendum est nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur? Sic ergo curramus, ut comprehendamus. 1. Cor. 9. v. 24. *Omnes enim qui rectè currunt, comprehendent: non sicut in agone theatrico, omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam. Curramus credendo, sperando, desiderando; curramus corpus castigando, & eleemosynas in bonis dandis malisque ignoscendis, hilariter & ex corde faciendo; & currentium vires ut adjuventur orando, & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem caritatis.* Quis sine temeritate dixerit, hanc doctrinam ad desperationem adigere? quis dixerit, ad praxim redigi non posse? quis nimium severam esse juste queratur? Quid facilius quàm diligere Deum, cujus infinitæ bonitatis & pulcritudinis illecebræ; qui gratias ad se diligendum necessarias nobis affatim subministrat. Quid suavius quàm amare Deum supra modum amabilem, qui delicias incredibiles in animos ipsum diligentium diffundit? Jugum ejus suave est, & onus ejus leve. *Non sarcina onerat*, inquit S. Augustinus, *sed alæ volatiri*. Si nihil amantibus difficile est, amor Dei difficilis videri non potest nisi illis hominibus qui felici experimento non didicerunt quid sit Deum diligere. Si divini amoris actus, quam frequentissimos possumus, non elicimus, ingemiscere debemus quod Deum nostrum ut par est non amemus. Ingredi oportet in Cor sacrum Jesu Christi, ut cor nostrum igne illo divino accendatur, quem venit mittere in terram, & quo nos ardere vult ac jubet. Ita fiet ut in amore Dei

pro-

proficiamus. *Proinde* (inquit S. Augustinus Libro de Spiritu & Litera, Cap. 36) *hoc primum præceptum justitiæ, quo jubemur diligere Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, in illa vita implebimus, cum videbimus facie ad faciem. Sed ideo nobis hoc etiam nunc præceptum est, ut admoneremur quid fide exposcere, quò spem præmittere, & obliviscendo quæ retro sunt, in quæ anteriora nos extendere debeamus. Ac per hoc, quantum mihi videtur, in ea quæ perficienda est justitia multum in hac vita ille profecit, qui quàm longe sit à perfectione justitiæ proficiendo cognovit.* Vale, VIR CLARISSIME, Deique amorem mihi ad Altare sanctum à Deo adprecare.

Lutetiæ Parisiorum.

Sola Caritate corda nostra ab amore creaturarum abstrahuntur & ad Deum eriguntur.

VIRO CLARISSIMO ***

DOCTORI SORBONICO ****

VIR CLARISSIME.

ANonymi Declamatoris ignorantiam quin miseratus fueris, nullus dubito, cum in ejus libello legisti propositionis hujusce reprehensionem ex Lib. 4. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis Cap. 8. Art. 6. Regulâ 9. *Sola caritate corda nostra ad Deum eriguntur.* Spe, inquit, ad Deum etiam eriguntur corda nostra: accuratè ergo & Theologice non loquitur Alexander, cum id uni caritati tribuit.

Spem hominis animum ad Deum suo modo eri-

erigere non diffiteor verùm id imperfectè præstat, nec ab amore creaturæ, in qua finem ultimum constituit peccator, voluntatem ejus abstrahit, si sit informis & caritate destituta; ut ex Concilio Tridentino sessione 6. *de Justificatione* Cap 6 perspectum & exploratum est. Hominem peccatorem non solùm credere & sperare in Deum necesse est, sed & Deum *diligere ut omnis justitiæ fontem*, ut ei justificationis gratia etiam in Sacramento conferatur. *Can. 5.* Solâ caritate corda nostra perfectè ad Deum erigi, ut sacerdoti canenti *sursum corda*, verè respondere possimus, *habemus ad Dominum*, Sanctus Augustinus docet. *Amando Deum ascendis* (inquit) *amando sæculum cadis.* Et Enarratione in Psalmum 85. *Enarrat. in Psal. 126.* Versum illum explicans, *Lætifica animam servi tui, quoniam ad te, Domine, animam meam levavi*, idem confirmat & inculcat. *Rectè* (inquit) *admonet membra sua ut sursum cor habeant. Audiant ergo & faciant: levent ad illum quod malè est in terra. Ibi enim non putrescit cor, si levetur ad Deum. Frumentum si haberes in inferioribus, ne putresceret levares ad superiora. Frumenta mutares locum, & cor permittis in terra putrescere! Frumentum levares in superiora, cor leva in cælum. Et unde, inquis, possum. Qui funes, quæ machinæ, quæ scalæ opus sunt. Gradus, affectus sunt: iter tuum, voluntas tua est. Amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terra, in cælo es, si diligas Deum. Non enim sic levatur cor, quomodo levatur corpus. Corpus ut levetur, locum mutat: cor ut levetur, voluntatem mutat.* Voluntatem porro adhærentem creaturæ, in eaque velut in ultimo fine conquiescentem, absque caritate mutari non posse certissimum est Amor enim creaturæ solo Dei amore dominante expellitur. *Rationalis animus, qui sine dilectione esse non potest* (inquit Sanctus Leo) *aut*

Dei amator est aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia; in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia. Vale, VIR CLARISSIME, Deumque pro nobis ora ad Altare sanctum, ut eum in omnibus & super omnia diligamus.

Lutetiæ Parisiorum.

De præparatione & dispositione ad Tonsuram Clericalem.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME

Miratus sum vehementer quòd Auctor Anonymus Libelli cui titulus est: *Scrupuli adversus Theologiam Patris Alexandri Dominicani Illustrissimo Rothomagensium Archiepiscopo propositi*, Gallicè, *Difficultez proposées à Monseigneur l'Archevesque contre la Theologie du pere Alexandre*; primo impetu hanc propositionem oppugnet quæ in Tractatu *De Sacramento Ordinis* Cap. III. Art. V. Regulâ XXI. legitur: *In mortalis peccati reatum incurrit, qui Tonsuram clericalem indignè suscipit.* Ipso in limine mihi affingit Anonymus, quòd propugnem lethalis peccati reum esse, qui Tonsuram Clericalem extra gratiæ statum suscipit; verùm non ita se res habet. Id unum assero & propugno: teneri se ad Deum convertere per actum contritionis & caritatis, quicumque per Tonsuram clero adscribitur. *Quamobrem* (inquiebam) *& injuriosus est in Deum, & clericali Ordini contumeliosus, qui impœnitens Clericorum catalogo inscribi se procurat, & Deo se in isto Ordine ministraturum devovet.* impe-

Imperitus sit oportet, qui inter hæc distinguere nescit, Esse impœnitentem, & non esse in statu gratiæ. Media inter duo hæc extrema dispositio est, esse extra peccati affectum seu in statu pœnitentiæ.

Sanè qui Tonsuram Clericalem suscipit, ritu solemni coram Ecclesia profitetur Dominum Deum partem esse suam: *Dominus pars hereditatis meæ*; quamobrem *Talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino* (inquit S. Hieronymus) Numquid verò id convenit homini in statu peccati mortalis constituto, & non pœnitenti. Nonne mentitur Spiritui Sancto, qui se Deo addictum ac penitus devotum esse velle profitetur exterius, cum diabolo interiori affectu voluntatis addictus est. *Quæ conventio lucis ad tenebras, Christi ad Belial, templi Dei ad Idola.... Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit.* Si à negotiis sæcularibus expeditus esse debet qui Militiæ clericali dat nomen: quantò potiori ratione peccati vinculis & affectu solutus sit necesse est? Capillos illi tondet Episcopus, ut hoc ritu significet eum qui statum Ecclesiasticum amplectitur, cupiditates suas & pravos affectus rescare debere. Comam illi tondet in modum coronæ; ut ostendat illum teneri ad vitam suam Jesu Christo conformandam, spinis pro salute nostra coronato. Superpelliceo illum induit, ut eo ritu indicet eum qui se Deo consecrat in statu Ecclesiastico, exspoliare debere veterem hominem, & induere novum *Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis* (precatur Episcopus) quis verò dicet hominem in affectu lethalis peccati perseverantem, induere Dominum Jesum Christum? Deum pro novis Clericis orat Antistes,

Epist. 2.

2 *Tim.* 2.

stites, *ut donet eis Spiritum Sanctum, qui habitum Religionis in eis perpetuum conservet, & a mundi impedimento ac sæculari desiderio corda eorum defendat.*

In Pontificali Romano

An porro ad recipiendum Spiritum Sanctum dispositus est, qui cum sit lethalis peccati reus, in ejus affectu perseverat, nec ad Deum veræ pœnitentiæ motu, sinceræque contritionis actu convertitur? Nonne resistit Spiritui Sancto? Nonne cor suum illi claudit? Omnes denique Ecclesiæ Ritus in Ordinatione Clericorum, significant illos à crimine immunes, & in virtute perfectos esse debere. *Perfecti in virtute esse debent* (inquit S. Thomas) Sacræ illæ ceremoniæ planè significant eos qui in Clerum cooptantur, sacris ministeriis ac divinis obsequiis jugiter addictos & occupatos esse oportere. *Qui in Ecclesia Domini Ordinatione Clericâ promoventur* (inquit S. Cyprianus) *ab Altari & Sacrificio non recedant, sed die ac nocte cælestibus rebus & spiritalibus inserviant.*

In 4 Sentent Dist. 24 Quæst. 3. Art. 1. quæstiunc. 1. S. Cyprian. Epist. 66

Mirum quod anonymus Auctor nostram hanc sententiam minus probabilem dicere non vereatur, certioribusque principiis contrariam. Mirum quod unius duntaxat Auctoris opinionem esse scripserit, quæ propugnari non possit nisi omnes orbis Christiani Doctores damnentur. Nam præter Carnotensem Ecclesiam, cujus Synodum laudavi Anno 1526 celebratam, quæ Cleri candidatos admonet, *ut antequam ad Ordines & primam Tonsuram accedant, diligenter confiteantur peccata sua*: sententiæ nostræ suffragatur Martinus Navarrus in Tractatu *De Oratione & Horis Canonicis*, Cap. v. N. 15. *Compluribus* (inquit) *qui primâ Tonsurâ, aut quatuor Minoribus initiantur, satius foret ipso Ordinationis die frangere crura, quam primâ Tonsurâ aut quatuor Minoribus ordinari: tum quod nulla prævia Confessione aut vera Contritione ordinantur in statu pec-*

cati

cati mortalis, & consequenter mortaliter peccant..... tum quod non se ordinant ad finem debitum, &c.

Eandem sententiam tuetur celeber Sorbonæ Doctor & Professor Hallerius, in libro *De Sacris Ordinationibus*, Tit. *De præparatione & dispositione Ordinandarum*, Sectione 4. §. 1. *Peccati mortalis reatus* (inquit) *indignè suscipiens Tonsuram Clericalem adscribendus est. .. Deo quidem injuriam infert, qui nullâ præcedente in Deum conversione, cum tamen ipse totius Hierarchiæ principium & caput habeatur, ejus se famulatus consecrat, & Hierarchiæ initiationes subit, nec se in ipsum tamquam omnis functionis Ecclesiasticæ scopum dirigit. Ordini verò Clericali contumeliam inurit, cujus cum finis sit ad Deum adducere, non potest sine ejus opprobrio quisquam eum Ordinem ingredi aversus à Deo, & alio ductore indigens a quo ad eum reducatur. Tonsuram quoque Clericalem contaminat, quam verè à Mundo abstrahentem, ad Deum adducentem dicere possumus; eamque significatione suâ frustratur, qui mundi inquinamentis conspurcatus, & divinis contemplationibus ministeriisque ineptus, eâdem initiari non veretur.*

Et Cap. III. § 6. N. 30. *Adeo jam passim aliquorum inolevit temeritas, & Religionis contemptus, ut non ad Tonsuram modo, verum etiam ad omnes Ordines, solius temporalis beneficii, vel otii, vel honoris gratiâ se conferant: Tonsuram verò præsertim eo tantum fine capessant, abutentes sacra ista designatione in Clerum ad sua commoda; Episcopalem benedictionem ad profanas ambitiones convertentes; Ecclesiæ exspectationem frustrantes; evertentes mysticum ceremoniæ istius sensum, mendacii ecclesiastica, quæ in Tonsuræ collatione funduntur, verba precesque arguentes; professionem clericatûs temerè ementientes, ejusque prærogativam injustè ac fraudulenter usurpantes: quos proinde nescio quis à lethali noxa excusare possit, quos in-*

injustitiæ, sacrilegii, publici mendacii, abusûsque rei sacræ non levibus criminibus constrictos teneri ostendimus. Nulla vox tot crimina velare potest, nulla ratio tueri. Quis enim levem materiam censeat profanationem rei sacræ, violationem totius Clericatûs, promissionem coram tota Ecclesia fallacem, usurpationem alieni juris, Ordinis Clericatus perturbationem? Quis adeo perfrictæ frontis ut defendere audeat leve crimen esse ambitionem illam ac avaritiam, quæ sacros Ritus contra Ecclesiæ intentionem in sua commoda honoresque detorquent? quis non illud crimen sacrilegæ temeritatis arguat, per quod publica benedictio, eaque mystica, cassa, mysterio vacua, inanis, infructuosa reddatur, ita ut, quod gravius etiam est, in pluribus mendacii coargui possit? quis non mendacium in Spiritum Sanctum publicam illam Clericalis puritatis professionem, quæ fit Deo spectantibus Angelis, audientibus Sanctis, stipulationem firmante Ecclesia, acceptamque habente Episcopo, esse credat, si ab eo discordet profitentis animus.

Eadem erat Illustrissimi Harduini Perefixii Parisiensis Archiepiscopi sententia, ut constat ex ejus statuto die 16. Maii, anni 1664 condito de dispositionibus ad Tonsuram, quo rectam piamque intentionem in iis qui illam suscipiunt, necessariam esse declarat; ut divinâ vocatione & inspiratione, non parentum impulsu, aut intuitu commodi alicujus temporalis in Clerum cooptari velint, additque: *Ad sacram illam ceremoniam frequentibus ac ferventibus orationibus se præparent, suscepitone Sacramenti pœnitentiæ, & bonis operibus, ut Deum sibi propitium reddant, & gratias sibi necessarias ab illo impetrent.*

Eadem est Illustrissimi Archipræsulis Antonii Ludovici de Noailles, qui Parisiensis Ecclesiæ Sacris modo tantâ pietate & prudentiâ, vigilantiâ & zelo præest, sententia, ut constat ex ejus

ejus Constitutione editâ die prima Octobris 1696. quâ & Perefixii Archiepiscopi statutum confirmat, & alia quædam decernit ac præcipit ad eorum examen & probationem, qui primâ Tonsurâ initiandi sunt. *Hæc est* (inquit) *prima Sanctuarii Janua, quæ aditum ad Ordines aperit, jus tribuit ad Ecclesiastica Beneficia, ac sæpe ab Episcopis Ordinationem & Regimen animarum pro indignis extorquet; qui cum primum pravos affectus suos celaverint, subinde tales se produnt, quales re ipsa sunt, in opprobrium characteris sui, & in perniciem animarum illis commissarum. Quamobrem nimia diligentia adhiberi non potest in eorum examine qui ad statum Ecclesiasticum admittuntur; siquidem agitur de Dei gloria, de Ecclesiæ honore, de bono animarum, de perditione temporali & æterna Clericorum, frequenter etiam familiarum. Quid Deo injuriosius quam ut profiteantur Dominum hereditatem suam esse, qui bona dumtaxat temporalia quærunt? Quid Ecclesiæ contumeliosius, quam habere Ministros qui scandalo sunt & offensioni, non ædificationi; qui & seipsos, & ministerium suum contemptui exponunt* &c.

Eo principio nititur propositio quam propugno, quod sicut (ex S. Thomæ sententiâ) ut primum quis rationis usum attigit, tenetur ad Deum sese convertere ac dirigere, eumque sibi omnium actionum suarum in eo vitæ genere finem præstituere: tum verò maximè cum perfectionis etiam in alios diffundendæ statum ingreditur ac profitetur. Quid adversus tam firmum principium objicit Anonymus? Fictitia dumtaxat incommoda. Sequeretur, inquit, lethalis peccati reum esse qui Monasticum habitum suscipit, & Religiosam Professionem emittit extra gratiæ statum; &, quod longè magis stupendum est, novum peccatum idque mortale committere, qui Senatoris Officium suscipit, qui fit Miles aut Medicus, &c.

cum conscientiam habet peccato contaminatam.

Graviter quidem peccat qui Religiosum habitum suscipit in statu mortalis peccati positus, absque ullo animi pœnitentis affectu. Horrendæ hypocrysis reus est, qui sumit vestimentum ovis, cum sit intrinsecus lupus rapax; qui *Habitum Angelicum*, & Christi insignia recipit, cum nihilominus dæmoni serviat, & ad ejus familiam pertineat; qui habitum induit pœnitentiæ sine pœnitentia peccatorum; qui vitam Religiosam profitetur, Deoque solemnibus votis se consecrat, nec tamen in ejus gratiam se restitui prius curat, si ab ea exciderit, hunc novi peccati mortalis reum fieri minimè dubitaverim. Deo namque Sacrificium exterius offert, non se ipsum. Impium Cainum imitatur, qui cum sua Domino bona offerret, se ipsum sibi retinuit, ideòque Sacrificium illius reprobatum est. Insignem & eximium Religionis actum modo planè irreligioso & sacrilego exequitur. Abominatio est Domino cum votis suis. *Quis magis impius* (inquit S. Bernardus) *an profitens impietatem, an mentiens sanctitatem. Nonne is qui etiam mendacium addens, geminat impietatem.* Verum majorem dispositionem ac vitæ puritatem requiri certum est, ut ad statum Ecclesiasticum aliquis admittatur, quàm ut ad Monasticum. Hic enim pœnitentiæ, ille perfectionis status est. Ad perfectionem tendere debent Religiosi, ad illam pervenerint oportet Viri Ecclesiastici. Vita Religiosa status est perfectionis acquirendæ. Vita Clericalis status est perfectionis acquisitæ; siquidem ex sui status officio aliorum sanctificationem & perfectionem procurare illis incumbit. *Sic vive in Monasterio, ut Clericus esse merearis* (ait S. Hieronymus) Antiqui certè canones homines qui crimina in sæculo commiserunt, ad Clericatum promo-

Euchol. Græc.

Apolog. ad Guilelm. Abbat. c. 1

Epist. 2

moveri vetant, quamvis ea in Monasterio expiaverint. Ita fanxit Gelasius I. in Epistola ad Episcopos per Lucaniam & Brutios constitutos, & refertur Canone, *Priscis*, Dist. LV. *Si quis*, inquit, *Monasterialibus disciplinis eruditus ad Clericale munus accedit, etiam de Laicis anteacta ejus vita requiratur, ne sit aliquo facinore infectus.. vel ab adolescentia sordidatus, vel publicâ pœnitentiâ notatus.*

Quocirca S. Augustinus è Monachis *nonnisi probatiores atque meliores in Clerum assumere* solebat.... *Cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut personæ regularis integritas.* Christum singulari quadam ratione imitari debent Clerici *Pontificem sanctum, innocentem, impollutum, segregatum a peccatoribus, & excelsiorem cælis factum.* Deo grati esse debent, qui ad eum statum ascendunt, in quo mediatores ex officio inter Deum & homines constituuntur, ut pro illorum cum Deo reconciliatione intercedant. *Væ* enim *ministris infidelibus, qui nedum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia, quasi homines qui justitiam fecerint, apprehendunt. Væ filiis iræ, qui se ministros gratiæ profitentur. Væ filiis iræ, qui fideles sese mediatores pacis, ut peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne Deo placere non possunt, & placare velle præsumunt.* Verba sunt S. Bernardi in Tractatu *De conversione ad Clericos*, Cap. XIX.

Epist. 60. aliàs 76. ad Aurelium.

Hebr. 7.

Quod verò ex principio à me posito colligit Anonymus, hominem qui peccato mortali contaminatus fit Senator, Medicus aut Miles, novum peccatum mortale committere, id minimè consequens est: quæ enim comparatio Ecclesiæ cum Prætorio, Medicinæ animarum cum Medicina corporum, militiæ terrenæ cum spirituali,

conditionis ac professionis civilis, profanæ, sæcularis cum statu sacro? *Ne officium Clericatus genus*
Epist. 2. *antiquæ Militiæ putes* (inquit S. Hieronymus) Ex principio nostro id unum inferri potest, eum qui Senatoris officium, aut similem Magistratum suscipere, vel qui medicinam aut negotiationem vult profiteri aut exercere, aut militiæ nomen dare, ad Deum prius convertere se debere per actum contritionis & caritatis. Hæc verò consecutio tantùm abest ut incommoda censeri debeat, quin potius saluberrima veritas est, fidelibus prædicanda. Nonne enimverò conditiones illas & professiones vitæ civilis Christiano animo eligere debent propter Dei gloriam, & sanctificationem animarum suarum? Nonne à Deo lumen & auxilium gratiæ ipsius humili & ferventi oratione postulare, ut sciant quid ipsi acceptum sit, quid suæ saluti conducibile. Nonne cum Propheta precari hunc in modum. *Notam fac mihi*
Psal. 142. *viam in qua ambulem, quia ad te levavi animam meam... Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Cum enim cogitationes mortalium timidæ sint, & incertæ providentiæ nostræ, nescimus quid saluti nostræ expediat, nisi Dei voluntatem sedulò exploremus. Ad ipsum ergo confugiendum est ut illuminet tenebras nostras, ut donum Consilii nobis tribuat, ne statum aut conditionem sive professionem eligamus quæ nobis sit occasio peccati & æternæ damnationis. Gratiam nobis necessariam debemus implorare in tanti momenti negotio. Hanc verò nemo homo impetrat, nisi à Deo postulet ut oportet; non postulat ut oportet, nisi peccati lethalis affectum deposuerit, & ad Deum
Joan. 9. 31. animo pœnitente sit conversus, *Peccatores enim Deus non audit, sed si quis Dei cultor est, & volun-*

tatem

tatem ejus facit, hunc examen. Quod si Christiani hominis officium est ad Deum converti per actum contritionis & charitatis, cum statum aut conditionem civilem eligit; multo magis ad id tenetur cum Deo se devovet in statu Ecclesiastico, in statu perfectionis: longèque gravioris peccati reus est qui sacrum illum statum impœnitens amplectitur.

Addiderim Senatoriam Dignitatem, Medicinæ professionem, Militiam propriè status non esse, sed varias vitæ civilis conditiones. *Ad statum enim requiritur immobilitas in eo quod pertinet ad rationem personæ* (inquit S. Thomas.) At Senator, Miles, Medicus, Mercator hujusmodi conditiones mutare possunt: Ordo vero Clericalis mera conditio non est quam ad tempus eligere possit homo commodi alicujus temporalis intuitu, & pro arbitrio deserere; sed status est Hierarchicus, ad quem Ecclesia neminem admittere intendit, nisi qui à Deo legitimè vocatus, in eo perseverare velit, & cum Dei gratia se perseveraturum speret. Unde status Ecclesiastici desertionem, etiam à minoribus Clericis, ut veram apostasiam spectabat olim & puniebat Ecclesia.

Secunda Secundæ quæst. 183. A. 1 ad 3.

Remense Concilium anno millesimo quadragesimo nono, præside Leone Nono Pontifice Maximo, Canone 8. statuit, *Ne quis Clericus vel Monachus à suo gradu apostataret.*

Nicolaus II in Concilio Romano anno millesimo quinquagesimo nono Decretum edidit adversus Clericos sacræ Militiæ desertores, quos Juliani Apostatæ imitatores vocat, qui cum Ecclesiæ Lector esset, Clericatum simul & Religionem Christianam ejuravit. *De his autem Clericis qui Tonsuram projiciunt, & à clericatu recedunt, quos apostatas Julianistas jure vocitamus, statuimus ut nisi ad professionem* Epist. 8.

ſionem Clericatus redierint, omni Chriſtianâ communione priventur.

Idem ſanxerunt Concilia, Rothomagenſe anno milleſimo ſeptuageſimo ſecundo, Canone undecimo; Londinenſe anno milleſimo centeſimo ſecundo, Canone pariter undecimo; Toloſanum anno milleſimo centeſimo decimo nono, canone decimo.

Concilium Tridentinum lege lata prohibuit, *Ne primâ Tonſurâ initientur, de quibus probabilis conjectura non ſit, eos ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.* Concilium Burdigalenſe anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio, Cap. 14. addit: *Ut Deo fidelem & perpetuum cultum præſtent.*

S. Carolus Borromæus in Concilio quarto Mediolanenſi p. 11. Tit. *De his quæ pertinent ad Sacramentum* Ordinis, ſtatuit ut qui primâ Tonſurâ vult initiari, teſtimonium afferat, *Spem eſſe ſe in Clericalis Ordinis diſciplina permanſurum. Hoc verò teſtimonium à Parocho, aut ab eo Sacerdote habeat, cui ab Epiſcopo in diſciplinam traditus eſt, poſtquam Clericalis Ordinis ſuſcipiendi animum voluntatemque ei patefecit.*

Navarrus *magna laude dignos eſſe Epiſcopos* ſcribit, *qui primam Tonſuram & quatuor Minores non conferunt niſi ei qui per ſe, ſi fuerit adultus, aut per parentes, ſi puer, juraverit ſe velle ad Majores legitimo tempore aſcendere.*

De Oratione & Horis Canon. C. 7. N. 15.

Ex his omnibus perſpicuum eſt quàm abſurda ſit comparatio quam inſtituit Auctor Anonymus inter electionem forenſis Officii aut Militiæ, vel aliarum vitæ civilis conditionum, & ingreſſum ſtatus Eccleſiaſtici per primam Tonſuram: & quàm ſit non ſolum à Chriſtiana pietate, ſed etiam à bono ſenſu deſtitutus, qui majorem conſcientiæ puritatem in eo non requiri propugnat qui in ſacro illo

ſtatu

statu Deo se devovet, quam in illo qui Senator, Medicus vel Miles fieri velit. De hujusmodi commenti absurditate & impietate ipse judicabis, Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

De peccato Clericorum aleâ ludentium aut ludos aleatorios spectantium.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME

Quod humaniter ad me scribis, paulò severiorem nonnullis Clericis videri positam à me Regulam *Theologiæ Dogmaticæ & Moralis* Tom. V. in Tractatu *De Sacramento Ordinis*, Cap V. *De vita & honestate Clericorum*, quâ Clericos ludis aleatoriis absque gravi crimine ludere non posse dixi, vel ludentes studiosè spectare, jam aliunde acceperam, scilicet ex libello Auctoris Anonymi vernaculo idiomate conscripti, cui titulus est *Scrupule contra Theologiam Dogmaticam Patris Alexandri*. Objicit porro duriorem esse, immò improbabilem opinionem, quæ lethalis peccati reum censet Clericum, qui virum aut feminam nobilem urbanitatis vel negotii causâ convenientes, ludentes invenit, nisi statim oculos avertat, & sine mora è domo exeat.

Verum Regula quam tradidi, ad illam speciem sunt pertinet. Ludi enim aleatorii spectatores non sunt, si propriè & canonicè loquamur, qui scientes volentes non adeunt domos aut societates in quibus aleâ luditur, aut in iis fortè non morantur eo fine ut hujusmodi ludo intersint; sed qui ex con-

des ex aleis contrahantur : jubet hæc Synodus ut tesseras & omne aleæ genus, præsertim publicè vitent: ludisque haudquaquam permissis non utantur, neque intersint, ne ut supra puniantur.

Concilium Aquense 1585. Tit. *De vita & honestate Clericorum*, Cap. 9. *Ne pagellis pictis, aut aleâ, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut ludentes spectent.*

Concilium Mechliniense 1607. Tit. XVIII. *De vita & honestate Clericorum*, Cap. 6. *Et generaliter quæcumque à sacris canonibus, præsertim Concilii Tridentini, de vita, honestate & modestia Clericorum retinenda, & simul de luxu, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis sancita sunt, eadem omnia sub iisdem pœnis, tamquam hic repetita, hæc Synodus fieri mandat.*

Statuta Siffridi Coloniensis Archiepiscopi, Tit. *De vita & honestate Clericorum : Item ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint.* Hæc statuta repetita sunt & confirmata in Concilio Provinciali Coloniensi anno 1310

Synodus Nemausensis anni 1484. Tit. *De vita & honestate Clericorum : Ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint.*

Concilium Saltzburgense 1420. Cap. 4. *Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint, nec ludos tales in domibus suis exercere permittant.*

Synodus Carnotensis 1526. *Clerici à ludo alearum, taxillorum & similium, quæ in sorte pendent, sic abstineant, ut neque etiam aliis ludentibus fautores aut testes intersint.*

Statuta Synodalia Stephani Poncherii Parisiensis Episcopi : *Clericis tabernas prorsus evitent... ac etiam aleas, taxillos, chartas... & ne ludere conspiciant, prohibemus.* Idem vetant statuta Synodalia Illustrissi-

ftrissimi ac Religiosissimi D. Antonii Ludovici de Noailles Archiepiscopi Parisiensis anno 1691. edita.

His adde statuta Synodalia Petri de Colle-medio Rothomagensis Archiepiscopi, &c.

Quis grave peccatum esse neget, Leges Ecclesiæ sacratissimas ac mandata violare, quam Christus à nobis audiri, eique obedientiam accuratissimam ut Matri nostræ præstari jussit? Quis actiones permultas sæpe in Clericis gravia esse peccata inficietur, tametsi in laicis vel nulla vel levia peccata sint? Aleatorios ludos non modo SS. Patres & Concilia damnant, non modo Imperatores & Reges Christianissimi Legibus suis & Edictis prohibent, sed & gentiles ipsi & hæretici bonis moribus contrarios pronuntiant. Ab iis ut Clericos averteret Ecclesia, non solùm prohibuit ne taxillis aut chartis aliisve hujusmodi ludis luderent, verum etiam ne ludentes spectarent: quemadmodum illis prohibuit ingressum popinarum ut eos à crapula & ebrietate penitus averteret, quæ graviora sunt in sacratis hominibus, quàm in sæcularibus crimina. Plures Episcopi tabernarum ingressum sub pœnâ suspensionis ipso facto incurrendâ Clericis Diœcesum suarum prohibent. Insipiens & temerarius est, qui saluberrimas illas sanctiones nimiæ severitatis arguit. Sed ecce vir Ecclesiasticus ab amico rure veniente invitatur, tabernam ingreditur, moderate bibit, popinam frequentare non solet, sobrius est, nullum fortè scandalum inde ortum. Numquid in suspensionem propterea non incurrit. Incurrit certè ipso facto, & lethale peccatum commisit hoc ipso quod Episcopi sui statuta violavit, ingressum tabernarum sub pœna tam gravi prohibentia. Ludis aleatoriis non solum ludere, sed interesse, ac lu-

dentes ſpectare, ſub pœnis graviſſimis prohibent non unus aut alter Epiſcopus, ſed frequentia Concilia, etiam generalia: quis prævaricatores ſacrarum Sanctionum à gravi crimine excuſet. Quis verò temeritatis non damnet anonymum Auctorem, & alios farinæ ſimilis homines, qui Canones illos vim legis amplius non habere effutiunt, nullumque ex illis de morali quæſtione judicium noſtris temporibus ſecurè ferri poſſe. Quis non potius auſcultandum cenſeat ſacræ Synodo Tridentinæ, Seſſione XXV. Cap. XVIII. *De Reformatione* declaranti, Fideles omnes & maximè Clericos ad obſervantiam ſacrorum Canonum pro virili ſua parte adſtringi. *Sciant univerſi ſacratiſſimos Canones exactè ab omnibus, & quoad fieri poterit indiſtinctè obſervandos.*

Quis inconcuſſum illud S Thomæ principium non amplectatur, ſecundâ ſecundæ, quæſtione 97. Art. 5. *Si maneat ratio eadem propter quam lex primo utilis erat, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit.* At eadem ratio manet propter quam Eccleſia in Conciliis frequentibus, generalibus, provincialibus, diœceſanis prohibuit Clericis non ſolùm ne taxillis & chartis luderent, verum etiam ne hujuſmodi ludis intereſſent, ac ludentes ſpectarent. Eamdem igitur vim habent Canones quibus id vetitum, quæcumque conſuetudo ſeu verius corruptela contra invaluerit.

Quamvis autem grave peccatum eſſe dixerim ſic ludentes ſpectare, non tamen lethale ſemper peccatum eſſe ſcripſi, nec fieri poſſe ut aliquando veniale ſit propter circumſtantias. Quemadmodum enim à peccato mortali excuſandos cenſeo cum S. Antonino, cujus verba retuli in eodem Theologiæ noſtræ Moralis loco, illos qui *non ex cupiditate, ſed ob recreationem, vel modicum quid, ut pueri, & mo-*

moderatè ludunt; ita nec gravis peccati reos existimo qui sic ludentes spectant. Non ex regula solùm generali, sed ex singularibus circumstantiis judicium de moralibus actibus ferendum est. Apostolus *rixas*, *contentiones*, *æmulationes* inter opera carnis enumerat, de quibus pronuntiat, *quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur*. Certum tamen est quasdam esse rixas, contentiones, & æmulationes leviores, per quas non extinguitur charitas, de quibus judicium ferendum est ex adjunctis circumstantiis. Quamquam verò hanc exceptionem Apostolus non apposuerit, quæ aliunde satis intelligi potest, nemo nisi impius dixerit Apostolum in tradendis morum regulis modum excessisse. Grave peccatum in Clericis esse scripsi, aleâ ludere aut ludentes spectare. Regula generalis est in sacris Canonibus fundata, cujus applicatio ad singulares species ita facienda est, ut expendatur num fortè actionis circumstantiæ malitiam ejus minuant. Modum certè mihi non videor excessisse, cum secundùm Canones pronuntiaverim, Sancti Spiritus auctoritate firmatos, & æternùm victuros; assertionisque meæ Auctores etiam habeam S. Raymundum, S. Carolum Borromæum, &c. Cæterum severitas in praxi hac in materia & in similibus Moralis Christianæ quæstionibus, severitas est quam prudentia illuminat, pietas dirigit, atque huic sancti Thomæ Regulæ consentanea omnino est; *Cum debemus aliquibus malis adhibere remedium, sive nostris sive alienis, expedit ad hoc ut securius remedium apponatur, quod supponatur id quod est deterius: quia remedium quod est efficax contra majus malum, multò magis est efficax contra minus malum.* Vale, meique in sacrosancto Sacrificio memineris.

Galat. 7 21.

Secunda Secundæ quæst. 60. Art. 4 ad 3.

Lutetiæ Parisiorum.

Be-

Beneficia curam Animarum annexam habentia ambire ac pro se postulare non licet.

CLARISSIMO VIRO ***.

VIR CLARISSIME,

REctè prudenterque judicasti libellum Anonymum contra Theologiam nostram Dogmaticam & Moralem partum esse hominis qui Moralis Euangelicæ planè sit imperitus, cum ambitionem è numero mortalium peccatorum expungat. Regulam scilicet impugnat à me positam Tom. VII. Cap. V. Articulo XXIV. *Lethalis ambitionis reus est, qui Episcopatum, aut aliud quodvis Beneficium Ecclesiasticum curam animarum habens, aut Monasticam præfecturam pro se postulat:* Necnon illam: *Lethalis ambitionis rei sunt Concionatores, qui majorum & nobiliorum Ecclesiarum pulpita suis aut amicorum precibus obtinere nituntur, aut revera obtinent eo fine ut nominis claritatem consequantur, atque ad Episcopatum, aliave Ecclesiastica beneficia promoveantur.* Has Moralis Christianæ Regulas verbo Dei, sanctorum Patrum doctrinâ, sancti Thomæ auctoritate, Legibus Imperatorum firmatas, irrito conatu impugnat. Risum quis continere possit eruditus, cum Auctorem anonymum objicentem audit Apostolicam illam sententiam: *Siquis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Immo verò quis non deploret hominis cæcitatem. Quis temeritatem non damnet sacrum illud Oraculum secundùm privati sensus sui vanitatem exponentis contra eum ipsum quem tenet ac ab initio semper tenuit sancta Mater Ecclesia, cujus est de vero Scripturarum Sacrarum sensu judicare; & contra unanimem consensum SS. Patrum. Non dignitatem, non ho-

 no-

norem, non divitias, sed laborem pro Dei gloria & Ecclesiæ utilitate, persecutiones, Cruces, Martyrium, sancti desiderii objectum esse posse SS. Patres interpretantur, quorum testimonia protuli, Joannes Chrysostomus libro 3. *De Sacerdotio*, Cap. 10. Hieronymus Epistola 83. & Commentario in Cap. 3. Sophoniæ; Augustinus libro 19. *De Civitate Dei*, Cap. 19 Gregorius Magnus p. 1. *pastoralis*, Cap 8. S. Thomas in Commentario Epistolæ 1. ad Timotheum, & secunda secundæ quæst 87. Art 1.

Verum quamvis Episcopatûs desiderium innocens & sanctum esse possit, eo modo quo loquitur Apostolus & Patres exponunt (cum tamen ita desiderare & rarius & difficilius sit quam fugere) Episcopatum pro se postulare non licet. Illum enim electorum suffragiis, aut regia nominatione, summi verò Pontificis confirmatione obtineri nemo nescit. Electores porro vel Reges, quibus hominum corda non patent, uni Deo perspecta, discernere non possent quinam sanctè & ex pietate, quinam ex ambitione aut avaritia sacram dignitatem desiderarent: ideoque ne foverent ambitionem, ac indignos promoverent, omnes pro se postulantes repellere pariter tenentur. *Nec quisquam sibi sumit honorem* (inquit Apostolus) *sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.* Divina porro vocatio innotescere nobis non potest nisi electione, nominatione, institutione legitimâ, canonicâ, & nullatenus quæsitâ. *Qui rogat pro se, jam judicatus est, nec interest per se an per alium quis roget* (inquit S. Bernardus (a)) *Indignus est Sacerdotio, qui non fuerit ordinatus invitus* (ut habet lex Imperatorum Leonis & Anthemii (b) ab Ecclesia probata) *Si aliquis pro se rogat ut obtineat curam animarum, ex ipsa præsumptione redditur indignus* (inquit S. Thomas (c)) Quid plura con-

(a) Lib. 4. de Considerat. c. 4.
(b) L. Si quemquam C. De Episc. & Cler.
(c) Secunda Secundæ q. 100. A. 7. ad 2.

congerere opus est, cum nihil Anonymus objiciat quod alicujus momenti videri possit. Morem objicit: quasi verò ex pravis moribus hominum de Christianæ vitæ officiis ferendum sit judicium, & non potius ex Dei verbo, Patrum Doctrina, & Canonibus Spiritu Dei conditis: Quasi Christus dixerit: Ego sum consuetudo, & non potius: *Ego sum via, veritas, & vita*: Quasi secundùm consuetudinem, & non potius secundùm verbum suum Christus nos judicaturus sit. *Sermo quem locutus sum* (inquit) *ille judicabit eum in novissimo die.* Scimus plurimos Ordinis Ecclesiastici Viros Episcopatus aut alias Dignitates Ecclesiasticas sive beneficia curam animarum annexam habentia postulare & obtinere; sed mos ille ab Ecclesia improbatur, à Deo damnatur. *Consensere Jura peccatis, & cœpit licitum esse quod publicum est.* Sed quæ jura? Non divinum, non Canonicum, non civile; sed pravæ consuetudinis, quæ verius corruptela & lex mortis dicenda est, *Cum tantò graviora sint peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam.*

Joan 12. 48.

S. Cyprian. Epist 1.

Cap. Cum tantò, Ext. De Consuet.

A Traditionis doctrina quàm aliena sit Anonymi & recentium quorumdam ejusdem furfuris Casuistarum opinio, confirmat S Isidorus Pelusiota, Epistolâ 229. libri 4 ad Palladium Diaconum datâ *Quoniam* (inquit) *non perspexisti mentem Apostolicam, quæ scripto velut cortice occultatur, sed ipsum dumtaxat scriptum contemplatus, sursum atque deorsum jactas & volutas*: Si quis Episcopatum de-„ siderat, bonum opus concupiscit: *Proinde quasi oporteat tale imperium adamare, tametsi non desunt argumenta quibus ostendam non sic locutum esse Apostolum quomodo tu accipis: tamen concedam ita esse, idque evertam. Sit enim ita, dixerit ille ejusmodi aliquid. Tu verò quam ob causam ignorans tuas vires, & note*

ipsum quidem regere valens, talem adamas Principatum, qui Regno quoque ipso non solum est sublimior, sed etiam laboriosior. Et quare existimas potestatem hanc esse rationibus nullis reddendis obnoxiam, ac non potius rationibus obnoxiam Ministerii functionem. Sed quamvis tu omnem transcendas audaciæ furorem, ego quoque insanirem, si non eam me ostenderem qui tamen multum curare conetur. Mihi enim est admodum formidabile illud dictum, Si quis Episcopatum desiderat, *& funditus ipsam quoque concutit animam. Magnitudinem namque hujus sacri Principatus indicat. Quod si dixeris, quomodo. Respondebo, quia non ausus est præcipere; ac ne quidem cohortari atque suadere ut quis Episcopatum appetat. Neque enim dixit: Unusquisque Episcopatum desideret; rectè facit. Tunc enim fortassis aliqui eodem amore ejus rei, quo tu, capti fuissent. Sed in medio relinquens suspensum Sacerdotis desiderium, neque instigat ad id quemquam, ut indignos excitet ad capessendam rem perdifficilem, quæque omnem superat Reipublicæ administrationem & dignitatem: neque ab eo arcet quemquam, ne id quod omni Regno majus est, fugiendum esse proponat. Verum in suspenso (ut dixi) relinquens exhortationem, & unumquemque sui ingenii æstimatorem ac judicem constituens, ipse neque expetere, neque fugere præcipit. Tantum non clamans & oculis & superciliis, & toto vultu ad gravitatem composito timoris salutaris stimulos audientium animis injiciens: Equidem ego rem à divino dependentem calculo, atque arbitrio electionis, hominum cupiditatibus non expono Moneo autem atque obtestor, quicumque hanc rem expetit, is noverit se rem minimè vulgarem aut levem desiderare. Ministerii enim, non autem remissionis ac desidiæ significationem habet Episcopatus ipsum vocabulum. Quòd si fidem dictis hisce non habes, sequentia legens mentem nostram probè assequeris. Oportet enim Episcopum omnibus ornatum esse virtutibus, & alienas calami-*

mita-

nitates proprias ac suas existimare. Non enim sibi ipsi sed subditis vivit, & à sexcentis oculis ac linguis vita ejus examinatur.

De aliis ab Episcopatu beneficiis, quibus animarum cura annexa est, idem censet S. Antoninus quod de ipso Episcopatu, illicitum esse illa quærere ac pro se postulare: *Quia* (inquit) *ubi est eadem ratio, ibi & idem jus. Nam de similibus idem est judicium* Dist. 7. ad ejus *Sed ratio quare est illicitus & mortalis appetitus Episcopatûs, est propter curam quam habet annexam; quia præsumptuosum nimis est ut quis se reputet idoneum ad regendum animas aliorum; sed eadem ratio est in quolibet prædictorum* scilicet Decanatu, Præpositura, Archidiaconatu, vel Ecclesia Parochiali; *quia omnibus cura est annexa, nec differunt ab Episcopatu nisi secundum majus & minus, quia Episcopus habet curam universalem suæ Diœcesis, sed in prædictis officiis constituti habent curam particularem. Talia autem non diversificant speciem, sed quantitatem peccati. Sicut appetere furari unum florenum est ejusdem speciei cum appetitu furandi mille, licet secundum sit gravius peccatum propter majus nocumentum intentum. Sic in proposito major utrinque præsumptio & ambitio tantò est, quantò major cura & major gradus est annexus Dignitati vel beneficio quod appetitur: tamen utrobique appetitus mortalis. Præterea, si aliquid prædictorum petere est mortale, & illud appetere erit mortale. Nam secundum Thomam, Raymundum, Hostiensem; petere pro se aliquid eorum, etiamsi alias sit dignus, inducit Simoniam, quia fuit procuratio indigno ratione præsumptionis: ergo & appetere erit mortale, cum Simonia sit mortale.* Id confirmat SS. Patrum testimoniis, scilicet S. Joannis Chrysostomi, quo nomine insignit Auctorem operis imperfecti in Matthæum Homilia 43. ex quo desumptus est Canon, *Multi*, Dist. 40. *Quicumque desideraverit pri-* P. 2. Tit. 3. cap. 5. §. 4.

inatum in terra, inveniet confusionem in cælo: nec inter servos Christi computabitur, qui de primatu tractaverit. „ Nullus autem invenit confusionem in cœlo, „ aut separatur à consortio sanctorum, nisi propter „ mortale: " S. Leonis Magni, cujus verba referuntur Canone, *Principatus* (*caus.* 1. *quæst.* 1.) *quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupavit, etiamsi moribus atque actibus non offendit, ipsius tamen initii sui est perniciosus exemplo. Et difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.* Sed non di„ citur perniciosum nisi mortale. S. Gregorii M. libro 7. Epist. 120. ex quo refertur Canone, *Sicut*, causa 1. quæst. 6. *Sicut is qui invitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est Altaribus admovendus; sic qui ultro ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit nisi ut crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat.* „ Sed nullus est removendus à promotione nisi „ propter mortale: ergo, &c. Item *Cura animarum non potest exerceri licite & absque mortali sine gratia, scilicet in celebrando & administrando Sacramenta: Nullus autem potest esse certus se habere gratiam. Cum ergo frequenter & quasi continue habeat ista facere, videtur sponte se periculo peccati mortalis exponere. Hanc rationem videtur tangere beatus Thomas in quodlibetis.* Hanc quidem S. Thomæ & aliorum opinionem ab aliquibus non teneri S. Antoninus observat, scilicet quod non licet petere beneficium curatum absque vitio Simoniæ. *Hanc opinionem* (inquit, quod scilicet hujusmodi beneficia pro se petere liceat) *sequi videntur Curiales, sed quia Doctores qui contrarium dicunt, sanctitate & scientia Theologiæ & juris sunt longè præstantiores, ideo non videtur tuta prædicta opinio, nec sequenda.*

Vana certè Auctoris Anonymi objectio ex Concilio

cilio Tridentino sessione XXIV. *De Reformatione* Cap. XVIII. petita, quo de promovendis ad Parochialium Ecclesiarum regimem per concursum sive publicum examen Sacerdotibus lata lex est. „ Quid enim aliud est (inquit) examini se sistere, „ quam animarum curam pro se postulare. Dam- „ nat ergo Alexander quod Ecclesia probat, nec „ probat solum sed præcipit. Utri potius cre- „ dendum.

Absit ut damnem quod approbat Ecclesia. Calumniatur Anonymus. Sanctissima est illa de concursu ad Parochialia Beneficia Disciplina, quamvis in omnibus Orbis Christiani Provinciis usu recepta non sit. Sed Ecclesia non favet ambitioni aut præsumptioni quas damnat Christus ejus sponsus. Qui examini, ab Episcopo vocatus, se sistit, Beneficium pro se non postulat, sed Præsulis sui judicio se subjicit; ut si dignus, imò dignior ab illo censeatur, Parochialem curam ejus provisione ac mandato suscipiat. Examini sistere se potest pius sacerdos, sive nominatim cum aliis vocatus, sive per Edictum publicum, obedientiæ zelique impulsu: æquo animo suscepturus sive collationem Beneficii sive repulsam, prout judicaverit Episcopus vice Christi, qui Ministros idoneos Ecclesiæ suæ eligit ac præficit. *Peracto examine* (inquit Sacra Synodus) *renuntientur quotcumque ab his judicati fuerint idonei, ætate, moribus, doctrinâ, prudentiâ, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, ex hisque Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit; atque illi & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Si verò Juris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum & non alium pertineat, is quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur,*

tur, ut ab eo instituatur. Cum verò institutio ab alio quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus et præsentet ad quem institutio spectabit. Quod si juspatronatus laicorum fuerit, ab eisdem Deputatis, ut supra, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti. Sanctus Carolus Borromæus examen Sacerdotum, Parochialibus Ecclesiis vacantibus, secundùm formam à Concilio Tridentino præscriptam statâ die „ indicebat, sed nemo nisi ab illo vocatus se si- „ stebat examini, ab ejusque providentia & ar- „ bitrio pendebant universi, certa sibi conferen- „ da beneficia secundùm uniuscujusque virtutem „ & merita: nec se erraturos, cum Archipræ- „ sulis sui sic à Deo illuminati judicio ac mandato „ illa susciperent. *Et verè indignus beneficio habitus fuisset, qui illud quæsivisset aut sibi procurasset*, ut Giossano testatur in ejus Vita, libro VIII. Cap. XXX.

Nec difficilior est objectio quæ ex Graduatorum jure peti potest. Graduati enim sive nominati sive simplices, qui beneficia ratione Graduum Academicorum postulant, se-ipsos non ingerunt, sed jure ab Ecclesia sibi concesso utuntur, & ab Universitatibus quæ doctrinam illorum ac virtutem probaverunt, nominantur sive præsentantur: & Episcopi judicio se subjiciunt, qui illos examinare, & beneficia illis negare potest si indignos judicaverit, ut declarat Concilium Burdigalense à Francisco Cardinali de Surdiaco Archiepiscopo celebratum anno Christi 1624. Cap. 9. N. 14. *Ac ne Graduati tantum* (inquit) *sed docti ad beneficia assumantur Ecclesiastica: quibuscumque studiorum Universitatibus generalibus nostræ Provinciæ prohibemus, ne ulli cujuscumque scientiæ Gradus litteras concedant, quin prius ipse publicè rigoroso examine probatus*

batus omnium Doctorum, debito modo ad id vocatorum, votis & calculis nitatur: hincque ne fraus aliqua in hujusmodi Graduatorum literis delitescat, posse Ordinarium quosbus Graduatos, etiam nominatos pro beneficiis obtinendis, examinare & repellere indoctos, declaratum. Idem sancitum ac declaratum est Regiis Constitutionibus & Edictis, Molinensi anno 1566. Articulo 75. Henrici Magni anno 1596. Articulo 3. Ludovici XIII. 1629. Articulo 10. Si qui vero abusus in Graduatorum petitiones irrepserunt, si quæ labes ambitionis, cupiditatis ac litium improbarum, vitia sunt hominum ab Ecclesia, ut a Deo, damnata. Vale, meque Domino ad sanctum Altare commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Graviter peccant qui cum peccati lethalis affectu Missam audiunt Dominicis Festisque diebus.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME

Graviter peccare Christianos, qui cum peccati lethalis affectu Missæ Sacrificio Dominicis & Festis diebus intersunt, luculenter probavi libro 4. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis cap. 5. Art. 6. Regulâ nonâ, pag. 619. edit. Paris. Adversus hanc Regulam inutiliter declamat anonymus Auctor scrupulorum Illustrissimo Archiepiscopo Rothomagensi propositorum. Quærit inprimis cur fideles qui Sacrificio Missæ cum peccati lethalis affectu profestis diebus intersunt, novum peccatum non committant; siquidem non mi-

minus offerunt Sacrificium cum Sacerdote illis diebus, nec minus pro ipsis offertur, quam diebus Dominicis & Festis.

Peccant proculdubio, qui Missam audiunt cum peccati lethalis affectu quavis die; sed gravius peccant qui Dominicis & Festis diebus, ratione præcepti quo sacros illos dies, seque ipsos in illis sanctificare tenentur, & in Deo quiescere; quod illi certè non præstant, qui peccati mortalis affectum non deponunt. Deum sine attentione orare, peccatum est. Quamobrem & laicus qui Breviarium ex laudabili consuetudine recitat, coram Deo reus est, si sit voluntariè distractus, non tamen lethalis peccati reus est, quia non obligatur ad recitationem Breviarii. Sed Clericus in majoribus Ordinibus constitutus vel Beneficiatus lethaliter peccat, si partem notabilem Officii divini sine attentione recitet, quia ad ejus recitationem Ecclesiæ præcepto adstrictus est. Idem ferendum est judicium de auditione Missæ cum peccati lethalis affectu. Peccant qui cum dispositione tam prava Missam audiunt & profestis diebus; sed gravius peccant qui sic illam audiunt diebus Dominicis & Festis, quibus auditio sacri ab Ecclesia præcepta est.

Si res ita se habet (inquit Anonymus) ab auditione Missæ diebus Dominicis & Festis prohibendi sunt quicumque in peccati mortalis affectu perseverant: immo die Paschatis ejiciendi sunt ab Ecclesia quicumque absolutione & Communione indigni judicantur à Sacerdote apud quem peccata sua deposuerunt.

Inepta illatio! immò adhortari eos oportet ut peccati deponant affectum, & Missam rectè ac piè audiant: Ingemiscant coram Deo, peccatum ex animo detestentur, vitæ emendationem sincerâ vo-

voluntate spondeant, amore pœnitente ad Deum convertantur; ejus misericordiam per Jesum Christum Filium ejus in Cruce & in Altari pro salute sua immolati implorent, cum publicano pœnitente clamantes. *Deus, propitius esto mihi peccatori.* Se indignos existiment, non solùm qui ad sacram Mensam accedant, sed qui divinorum celebrationi Mysteriorum intersint. Ita fiet ut *Sacrificium propitiatorium* Corporis & Sanguinis Jesu Christi illis applicetur, *cujus oblatione placabitur Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ illis concedet, & peccata etiam ingentia dimittet*; ut loquitur Sacra Synodus Tridentina.

Graviter peccare non dixi, qui cum lethalis peccati affectu Missam audit Dominicis Festisque diebus, propterea quod Missam audiat, sed quod non audiat *ut oportet*, quod Religionis actum præcipuum irreligiosè exerceat, quod oculos habens plenos adulterii & incessabilis delicti: vel animum irâ, odio, ultionisve libidine adversus proximum flagrantem: ambitionis, avaritiæ, vel invidiæ fluctibus æstuantem: criminosis cogitationibus, desideriis, & mediis explendi pravas cupiditates suas totus occupetur; quod Sacrificium offerre se cum Sacerdote in speciem profiteatur exterius, quamvis animo sit alienus à Deo, cujus Sacrificium in corde suo esse debet, secundùm præclarum illud & inconcussum S. Augustini principium: *Non alteri visibile Sacrificium offerendum esse noverimus, quam illi cujus in cordibus nostris invisibile Sacrificium nos ipsi esse debemus.* Deus & Ecclesia non exteriorem dumtaxat Religionis actum præcipiunt, sed illum sanctè & piè exerceri jubent. Deum exterius colere & adorare non sufficit, sed illum in spiritu & veritate adorare oportet. Communio paschalis ab Ecclesia præcepta est: cui præcepto ut

Lib. 10. De Civitate Dei, Cap. 5. & 19.

sa-

ſatisfiat, non ſufficit Euchariſtiam ore tenus ſumere, ſed dignè manducandum Chriſti corpus eſt. Ita Miſſæ auditio Dominicis & Feſtis diebus præcepta eſt. Sed corporalem præſentiam ſacrorum Myſteriorum celebrationi exhibere non ſufficit. Sacro-ſancto Sacrificio attento & pœnitenti animo intereſſe neceſſe eſt. Nec tamen præceptum non impleri ab eo dixerim, qui cum peccati mortalis affectu Dominicis ac Feſtis diebus Miſſam audit. Impletur exterius & ſecundùm literam; non impletur ſecundùm Spiritum; non impletur ut *oportet*; ut Deus & Eccleſia voluit; ut opus eſt ad fructum ſpiritualem ex Sacrificio propitiatorio percipiendum. Deus enim veniam impœnitentibus non tribuit.

Inaniter verò objicit Anonymus, ex propoſitione noſtra ſequi tot novorum peccatorum eſſe reos homines qui in peccati mortalis affectu perſeverant, quot Miſſæ toto orbe Chriſtiano celebrantur: quia nulla eſt ad quam relationem non habeant offerentium pro modo ſuo, atque victimarum: ſive vigilent ſive dormiant, & quicquid agant, etiamſi actu crimina perpetrent morte digna, Regnumque Dei claudentia.

Error quippe damnandus eſt, aſſerere quod Anonymus ille propugnat, Chriſtianos omnes, quocumque ſint in ſtatu, quicquid agant, ſive Deum laudent ſive mortaliter peccent, ſive vigilent ſive dormiant, etiam cum meretricibus & concubinis, ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium cum Sacerdotibus omnibus ubique celebrantibus offerre, idemque pro illis ubique offerri, ita ut illius verè ſint participes. Illud nempe figmentum ſacra Synodus Tridentina refellit ſeſſione XXII. cap. 2. docens, *Sacrificium illud verè propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri ut ſi cum vero corde & recta fide, cum*

metu

metu & reverentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus enim oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.

Doctrina nostra circa hoc Moralis Christianæ caput perperam accusatur novitatis, cum in Scriptura sacra fundata sit, & à Viris eruditis ante nos propugnata, scilicet à Reverendissimo & Religiosissimo D. Joanne Castoriensi Episcopo in *Amore pœnitente*; ab Auctore eximii Operis quod inscribitur, *Moralis Christiana in Orationem Dominicam*, ab Episcopis quinque, & septem sacræ Facultatis parisiensis Doctoribus approbati, atque ab erudito & pio Cardinali Joanne Bona commendati. Hæc Rupellensis Ecclesiæ doctrina est in Collationibus Diœcesanis tradita & firmata. Hanc plurimi Præsules & Doctores ut saniorem & tutiorem propugnant, ac in suis Diœcesibus doceri jubent ac prædicari. Non minor certè dispositio ac animi puritas necessaria est ad Missam rectè audiendam, quàm ad Orationis Dominicæ recitationem: at novi peccati fit reus qui Dominicam Orationem recitat in peccati mortalis affectu, judice Bellarmino Cardinali: multò magis ergo novi peccati reus evadit, qui in peccati lethalis affectu Missam audit. Docti piique Cardinalis verba subjicio lib. 1. *De bonis operibus*, cap. 6. *An qui ex animo remittit injurias, & tamen in aliquo alio peccato voluntariè perseverat, possit hac oratione aliquid impetrare.* Respondet: *Si non cupit gratiam conversionis, nec ex animo illam petit, sed vel orat solis labiis & consuetudine; vel, quod gravius est, ut videatur ab hominibus, non solùm nihil impetrat, sed etiam ejus oratio fiet in peccatum, cum in singulis ferè petitionibus mentiatur. Quomodo enim potest dicere,*

Amor pœnitens lib. 1. c. 33. §. 6.

Morale Chretienne sur le Pater liv. 3. sect. 3. Art. 4.

Conferences de la Rochelle, Ch. 53. & suivans.

Pa-

PATER NOSTER, *qui non vult esse filius.* Et, SANCTIFICETUR NOMEN TUUM, *per quem nomen Dei assiduè blasphematur.* Et, ADVENIAT REGNUM TUUM, *qui nihil magis quam adventum Domini timet.* Et, FIAT VOLUNTAS TUA, *qui suam, non Dei voluntatem semper facit.* Quod si hæc Bellarmini doctrina incusari novitatis jure non potest, quia ex Scriptura sacra & SS. Patribus illam hausit; nec nostra de dispositione ad Missam rectè audiendam necessariâ jure potest velut nova reprehendi, cum ex iisdem fontibus sit derivata. *Si* Matt. 5. 23. *offers munus ad Altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum* (inquit Christus) *& vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Si Sacrificium exigit ut prius quàm offerri posset, læsam redintegremus charitatem quam fratri debemus; Nonne multò magis necessarium est ad Deo sacrificandum, ut prius quàm cum Sacerdote pro modo nostro Christum Jesum & nos per illum Deo in Missa offeramus, ipsum Deum offensum placare studeamus, reddentes quem ei debemus honorem, vel certè eum reddere conati.

Quod hanc doctrinam Jansenianam vocet anonymus Declamator, Decreta Sanctissimi Pontificis Innocentii XI. non veritus, non miror. Istud scilicet politicæ à diabolo ad imperium suum firmandum atque propagandum inspiratæ ingenium & consilium est, illos omnes invidioso Jansenianorum nomine sugillare, atque in suspicionem adducere, qui corruptam ac pestilentem recentiorum quorumdam Casuistarum doctrinam impugnant, & sanam Jesu Christi Moralem pro virili docent ac tuentur. Quamvis ergo quinque Jansenii Yprensis Episcopi famosas propositiones à sede Apostolicâ damnatas, nec non Michaelis Baji con-

confixos etiam ab eadem sancta Sede Articulos in Theologia nostra Dogmatica & Morali passim refellamus ac damnemus: quamvis Formulæ ab Alexandro VII hac in causa præscriptæ humili ac obediente animo subscripserimus: quamvis lethalis pertinaciæ reos pronuntiare non dubitemus, qui huic Formulæ subscribere renuunt, ut Dogmatibus fidem, factis reverentiam simpliciter & absolute profiteantur: volentes nolentes Jansenianı erimus, si Anonymo ejusque symmistis placuerit, quia puriorıs ac severioris Moralis sectatores sumus ac vindices. Sed confusos illos inimicorum veritatis & sanioris doctrinæ morum clamores & strepitus non curamus. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Sic Sabellianum Athanasium Ariani; Apollinaristam Cyrillum Alexandrinum Nestoriani; Manichæum Augustinum Pelagiani; eumdem sanctissimum Doctorem in controversiis de Gratia & Prædestinatione aberrasse Semipelagiani conclamabant. Feliciorem hoc in mundo sortem nostram fore frustra speraremus, quandiu victricem & per se efficacem Christi Gratiam, sanamque Moralem propugnabimus, quod Eo adjuvante semper præstabimus. Vale, mihique cœleste lumen & animum ad veritatem constanter defendendam à Deo adprecare.

Lutetiæ Parisiorum.

Peccati lethalis affectus solâ charitate, saltem inchoatâ, excluditur.

VIRO CLARISSIMO ***

VIR CLARISSIME

Temerariam imperitiam suam prodit Anonymus Declamator in libello cui titulus est:

Scriptis propositi Illustrissimo Domino Archiepiscopo Rothomagensi contra Theologiam Dogmaticam & Moralem P. Alexandri: cùm hanc propositionem Lutheranam dicere non veretur: *Peccati lethalis affectus solâ charitate, saltem inchoatâ, excluditur & consumitur.* Statum Theologicæ quæstionis ne quidem intelligit. *Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ*, credimus ac docemus *non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritûs Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit.* Hanc Ecclesiæ fidem ac doctrinam in Concilio Tridentino declaratam & firmatam, in Tractatu de pœnitentia tradidi, explicui, propugnavi. Quamobrem æneæ frontis esse oportet Anonymum Declamatorem, qui me in Lutheri errorem circa metum pœnarum impegisse scripturit.

Tom. 9. Theolog. Dogm. & Moral. c. 5 Art. 6 Reg. 9.

Tom 4. Theolog. c. 4 A 3. proposit. 5.

Verùm cùm Attritio peccatorem ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam non disponat, nisi vera sit ac sincera, & peccandi voluntatem excludat cum spe veniæ, certissimum est Attritionem servilem non semper excludere pravam illam voluntatem, nec affectum peccandi penitus destruere. Unde Theologi doctiores censent ac propugnant Attritionem non sufficere ad justificationem peccatoris, etiam in Sacramento pœnitentiæ, nisi amorem Dei saltem inchoatum includat, vel adjunctum habeat. Hanc doctrinam in sacra Scriptura & Traditione fundatam demon-

monstravi loco mox citato Theologiæ nostræ, propositione 5. Huic sententiæ omnino favere Tridentinum Concilium, Suffragatores habere Theologos numero, sanctitate & eruditione spectatissimos, SS Thomam, Raymundum, Antoninum, Bernardinum Senensem, Thomam de Villanova, Franciscum Salesium, Venerabilem Spiritualis Vitæ Magistrum Ludovicum Granatensem, quorum testimonia protuli.

His addendi Dominicus Soto Concilii Tridentini Theologus Ordinis Prædicatorum in quartum *Sententiarum* Dist. 6. quæst. 1. Art. 7. & libro 2. *De Natura & Gratia*, Cap 15. Andreas Vega Ordinis Minorum Theologus libro 6. *De Justificatione* cap. 28. 30 31. & lib. 13. cap 25. & 27. Joannes Hesselius Theologus Lovaniensis in Tractatu *de pœnitentia*, & in Catechismo libro 5. Petrus Soto Dominicanus in *Assertione Catholicæ Fidei*, Tit. *de pœnitentia Catholica*, & in *Instructione Sacerdotum*, quam Otho S. R. E. Cardinalis Augustanus Episcopus adoptavit, ac suæ Diœcesis Parochis tradidit, Lectione 14. Joannes Medina Tract. *De pœnitentia* cap. 4 Joseph Angles Ordinis Minorum celeber Theologus in *Floribus Theologicis*, quæst. *de Clavibus*; Didacus Stella ejusdem Ordinis, Commentar. in cap. *6. S. Lucæ.* Martinus Aspilcueta Navarrus in *Manuali* cap. 1. *de Contritione*; Jacobus Lainez Societatis Jesu Præpositus Generalis, & Claudius Jaius ejusdem Societatis Theologus, qui hanc doctrinam in ipsa Synodo Tridentina propugnarunt, teste Pallavicino in Historia Concilii, Franciscus Cardinalis Toletus in *Instructione Sacerdotum* lib. 3. cap. 4. editionis Antverpiensis 1609. & 1660. & Coloniensis 1661. Estius *in quartum Sententiarum* Dist. 16. §. 9. Silvius *in III. Partem S. Thomæ*, ad quæstionem 3. Sup-

plementi, Art. 3. Christianus Lupus & Franciscus Fervaques Augustiniani Theologi in Dissertationibus & Opusculis de hoc argumento editis; & Theologica Facultas Lovaniensis, quæ à Curatis Gandavensibus rogata ut suum de hoc Articulo judicium ferret: *Attritionem quæ ex solo gehennæ aut pœnarum à Deo infligendarum metu concipitur sine interventu alicujus saltem imperfecti amoris benevolentiæ erga Deum, non sufficere ad Justificationis gratiam in Sacramento impetrandam*: unanimi consensu censuit ac respondit die ultima Maii anni 1662. *Doctrinam dicti Articuli esse sanam, securam, veram, nulli reprehensioni obnoxiam, & merito fidelibus esse prædicandam & inculcandam.*

Hanc doctrinam in suis Dioecesibus doceri & prædicari jusserunt plurimi Præsules religione & eruditione conspicui, ut ex eorum Statutis, Ritualibus, Catechismis & Instructionibus Pastoralibus compertum est. Legi possunt ea de re Enchiridion Coloniense ab Hermanno Archiepiscopo & Electore Coloniensi anno 1536. editum; Moguntina ad pietatem Christianam Institutio ex decreto Synodi edita anno 1549 Catechismus Catholicus Frederici à Nausea Viennensis Episcopi libro 3. cap 47. Parochiale Leodiense editum anno 1592 auctoritate Reverendissimi Ernesti Leodiensis Episcopi, Tit *de pœnitentia*; Mandatum Reverendissimi Jacobi Boonen Mechliniensis Archiepiscopi die 26 Martii 1637. datum Bruxellæ; Synodus Namurcensis anni 1659 Tit. 5. *de Sacramento pœnitentiæ*, cap. 21 Synodi Senonenses 1645. & 1658. Ejusdem Ecclesiæ Catechismus anno 1669. editus; Rituale Provinciæ Remensis auctoritate Illustrissimi Archipræsulis Caroli Mauritii le Tellier editum anno 1676. *De Sacramento pœnitentiæ*, Tit. *de Contritione*; Tornacensis Ecclesiæ Catechismus

mus eodem anno editus, Catechismus Rupellensis & Lucionensis Ecclesiarum p. 6. Art. 6. Lect. 8. Theologia Moralis Dioecesis Gratianopolitanæ à D. Genet Vasionensi postmodum Episcopo edita, ab Eminentissimo Cardinali Stephano le Camus Gratianopolitano Episcopo approbata & adoptata; Liber egregius Reverendissimi Joannis Castoriensis Episcopi per Belgium Fœderatum Vicarii Apostolici, inscriptus, *Amor pœnitens*; Instructio Pastoralis Illustrissimi D. Jacobi Nicolai Colbert Archiepiscopi Rothomagensis data die 20. Martii 1697 occasione erronei damnandique libelli in ejus Diœcesi disseminati, cui titulus erat, *Difficultez proposées à Monseigneur l'Archevesque de Rouen*, &c. Doctrinam quam tot ac tanti Præsules & Doctores, quam sanctissimi Viri propugnarunt & propugnant, quæ in verbo Dei & Traditione fundata est, cui Tridentina Synodus favet, Lutheranam dicere, temeritas est punienda. Sancti Augustini verba Juliano Pelagiano Manichæismum illi objicienti respondentis, jure merito adversus anonymum Declamatorem usurpaverim: *Cernis nempe cum quibus tua maledicta sustineam, cernis cum quibus mihi sit causa communis, quam nullâ consideratione sobria pu sure calumniis & expugnare conaris? Cernis quàm tibi perniciosum sit tam horribile crimen objicere talibus, & quam mihi gloriosum sit quodlibet crimen audire cum talibus? Si cernis, cerne, & tandem tace.* S. August. lib. 1 Cont. Julianum c. 4.

Alexander VII. Pontifex Maximus edito die 5. Maii 1666. Decreto prohibuit cunctis & singulis Fidelibus „ quocumque gradu & dignitate, Epis-
„ copali & majori, etiam Cardinalitiâ fulgenti-
„ bus, ne alicujus Theologicæ censuræ, alterius-
„ ve injuriæ aut contumeliæ notâ inurere alteru-
„ tram sententiam audeant, sive negantem ne-
„ cessitatem aliqualis dilectionis Dei in Attrition

„ ex metu gehennæ conceptâ, sive afferentem „ dictæ dilectionis necessitatem, donec à Sede „ Apostolica fuerit aliquid hac in re definitum: „ idque sub pœna excommunicationis latæ senten- „ tiæ, eidem sanctæ sedi reservatæ. " Sed anonymus Declamator nec Deum timens, nec homines reveritus, sententiam afferentem *peccati lethalis affectum solâ charitate, saltem inchoatâ, excludi & consumi*, Lutheranum errorem appellare non dubitat.

Instat ille: " Deum spe non minus quam cha- „ ritate diligimus, cum hoc tamen discrimine, „ quòd spe illum diligamus amore concupiscentiæ „ ut summum & beatificum bonum nostrum, cha- „ ritate verò in eum feramur amore benevolentiæ, „ velut in summum bonum absolutè, Ensque infi- „ nitè perfectum. Cum igitur P. Alexander pec- „ cati lethalis affectum solâ charitate saltem in- „ choatâ excludi asserit, negat consequenter amo- „ rem Dei, ut summæ beatitudinis nostræ, de- „ struere posse peccati lethalis affectum: adeòque „ peccatorem, quo majori conatu salutem suam „ desiderat, eo magis hypocritam esse censet, qui „ Lutherano pejor error est.

Næ insulsum & absonum calumniatoris Anonymi ratiocinium! ignorat ille doctrinæ Christianæ elementa, quæ vel pueris impunè ignorare non licet. Si enim à puero quæratur in Catechesi, *qua virtute Deum diligimus?* optimè respondet, *Charitate.* Anonymus verò spe etiam nos Deum amare contendit. Quod si ita est, sequitur peccatum mortale non impedire quin Deum amemus; siquidem spes in peccatoribus manet, quam sola desperatio perimit. Gratia igitur & justitia Christiana erit inamissibilis, qui Calvinianorum error est. Deo per amorem adhærebit cor hominis, qui cor-

corpus suum omni luxuriæ genere contaminat, modò in ipso aliquæ sint spei Christianæ reliquiæ: qui palmaris Quietistarum error est. Amorem Dei tamquam fontis omnis justitiæ, summique ac beatifici boni nostri, excludere peccati mortalis affectum censemus ac docemus: sed hunc amorem charitatis actum esse, non spei; benevolentiæ, non concupiscentiæ, propugnamus; amorem castum, quo Deus propter se diligitur & rebus omnibus creatis præponitur.

Amore concupiscentiæ Deum diligere, est ipsum propter spem bonorum temporalium colere; ipsum verò diligere ut summum & universale bonum, quod fruitione sui nos beatos efficiet, castus amor est, amor benevolentiæ, proprius charitatis. Doctrina est S. Augustini Enarratione in Psalmum LXXII. hæc Prophetæ verba explicantis: *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in*
„ *æternum.* Servas mihi tu in cœlo divitias im-
„ mortales te ipsum, & ego volui à te in terra
„ quod habent & impii, quod habent & mali,
„ quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum,
„ argentum, gemmas, familias: hæc pro magno
„ à Deo meo desideravi super terram, cùm servet
„ se mihi in cœlo Deus meus. *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Vide quomodo illum *amavit. Factum est cor castum, gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult servire Deo, carius facit quod vult accipere, quam ipsum à quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. Præmium Dei ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit; si aliud dilexerit, non erit castus amor.* Sic Deum diligebat David Rex sanctus: *Psal.*
Inclinavi cor meum (inquiebat) *ad faciendas Justifica-* *118.*

tio-

iones tuas in æternum propter retributionem. Non aliud à Deo præmium desiderabat & exspectabat præter ipsum Deum, ut ei quem amabat, æternâ dilectione adhæreret, cùm illius esset fruitione beatus. Numquid in æternum facturi sumus justificationes Dei (ait S. Augustinus sermone XXIII. in Psalm. 118.) *Opera illa quidem quæ operamur circa proximorum necessitates æterna esse non possunt, sicut nec ipsæ necessitates; sed si non diligendo ista faciamus, nulla est justificatio; si autem diligendo, æterna est ipsa dilectio, eique æterna parata est retributio, propter quam retributionem dicit se inclinasse cor suum ad faciendas justificationes Dei, ut in æternum diligens, in æternum mereatur habere quod diligit.* Quis dixerit eumdem sanctum Doctorem non ex purissimo & gratuito divini amoris affectu orasse, quando Deum his verbis allocutus est sermone 113. aliàs 35 *de Verbis Domini? ô Domine Deus meus, ô Domine Deus noster, ut veniamus ad te, fac nos beatos de te. Nolumus de auro, neque de argento, nec de fundis, nolumus de terrenis istis & vanissimis & caducæ vitæ transitoriis. Non loquatur os nostrum vanitatem, fac nos beatos de te, quia non perdemus te, cum tenuerimus te; nec te perdemus, nec nos peribimus. Fac nos beatos de te, quia beatus populus cujus est Dominus Deus ipsius.*

Idem Sanctus, dum castum Dei amorem castumque amatorem describit sermone 178. aliàs 19 *de Verbis Apostoli*, ad ejus notionem plura non requirit, quàm ut visionem Dei ardenter cupiat, & præ illa res omnes contemnat, æstimans se sine Deo in qualibet abundantia esse non posse nisi miserum, nisi ærumnosum. *Amor castus*, inquit, *in te esse debet, quo amore desideres videre, non cœlum & terram, non campos liquidos maris, non spectacula nugatoria, non fulgores nitoresque gemmarum,* *sed*

sed desidera videre Deum tuum; quia dictum est: „ Dilectissimi, filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam cùm „ apparuerit, similes ei erimus, quoniam vide- „ bimus eum sicuti est. *Ecce propter quam visionem fac bonum, ecce propter quam noli facere malum. Si enim amas videre Deum tuum, si in hac peregrinatione illo amore suspiras; ecce probat te Dominus Deus tuus, quasi dicat tibi, Ecce fac quod vis, imple cupiditates tuas, extende nequitiam, dilata luxuriam, quicquid libuerit, licitum puta; non hinc te punio, non te in gehennas mitto, faciem meam tantùm tibi negabo. Si expavisti, amasti; si ad hoc quod dictum est, Faciem suam tibi negabit Deus tuus, contremuit cor tuum, in non videndo Deum tuum magnam pœnam putasti, gratis amasti.*

Et sermone 334 aliàs 48 *de Sanctis: Dominus pars hereditatis meæ. Non dixit, ô Domine, quid das mihi aliquam hereditatem? Quicquid mihi dederis, vile est. Tu esto hereditas mea, amo te, totum amo te, toto corde, tota anima, tota mente amo te. Quid erit mihi quicquid mihi dederis præter te? Hoc est Deum gratis amare, de Deo Deum sperare, de Deo properare impleri, de ipso satiari. Ipse enim sufficit tibi, præter illum nihil sufficit tibi.*

Et Sermone 340 aliàs 39 ex editis à Sirmondo: *Quia gratis amamus, quia oves pascimus, mercedem quærimus. Quomodo fiet istud? quomodo convenit, gratis amo ut pascam, & mercedem posco, quia pasco? Nullo modo fieret hoc, nullo modo merces quæreretur ab eo qui gratis amatur, nisi merces esset ipse qui amatur.* En quid sit ex S. Augustini mente Deum amore puro sive gratis amare, à Deo non quærere nisi Deum.

Huic doctrinæ non adversatur S. Bernardus Epistolâ XI. scribens: *Est qui confitetur Domino, quoniam*

mam potens est : & est qui confitetur quoniam sibi bonus est : est item qui confitetur quoniam simpliciter bonus est. Primus servus est, & timet sibi : secundus mercenarius est, & cupit sibi, tertius filius, & defert patri. Itaque & qui timet, & qui cupit, uterque sibi agit. Sola quæ in filio est charitas non quærit quæ sua sunt. Etenim eo loco mercenarium vocat, non illum qui Deum diligit quatenus commune mentis rationalis bonum est; sed illum dumtaxat qui Deum privato amore diligit, non tanquam suum & omnis mentis rationalis bonum, sed quia sibi bonus est, concedendo illa quæ mundi cupiditas, & non amor justitiæ quærit. *Numquid enim* (inquit S. Bernardus sermone 8. *de diversis*) *mercenarium eum quis æstimet, qui paternæ inhiat hereditati, eamque toto affectu expetit & exspectat, quam nimirum filii*
Psalm. 126. *mercedem esse non mercenarii, Propheta testatur? Cum dederit* (inquit) *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filii merces, fructus ventris.* Immo S. Bernardus eodem loco ait eos qui Deum tamquam sponsum perfectissima ratione diligunt, fruitionem ejus maximè cupere. Anima (inquit) quæ Deo tamquam sponso adhæret, *penitus castificato corde nihil aliud desiderat, nihil aliud quærit quam ipsum Deum. Crebro siquidem didicit experimento, quoniam*
Psalm. 62. *bonus Dominus sperantibus in se, animæ quærenti ipsum; ita ut jam ex affectu cordis, atque ex sententia clamet illud in Psalmo* : Quid enim mihi est in cœlo, & „ à te quid volui super terram ? Defecit caro mea „ & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea „ Deus in æternum. *Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam privato sui ipsius amore desiderat anima quæ ejusmodi est, sed tota pergit in Deum, unicumque ei ac perfectum desiderium est, ut introducat eam Rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur.* Non dili-

diligit itaque Deum privato amore seu amore concupiscentiæ, qui à Deo non quærit nisi ipsum Deum. Amor iste charitatis est, non spei informis & charitate destitutæ.

Nec inde sequitur, quod infert anonymus Declamator, peccatorem qui salutem suam desiderat, hypocritam esse. Bona sunt certè salutis desideria, sed ad justificationem non omnino sufficiunt, nisi Dei amore & charitate animentur. Dispositiones sunt ad conversionem peccatoris, sed remotæ. Desiderium gratiæ, initium gratiæ est. minorum illarum & infirmarum gratiarum effectus est, quæ in scholis sufficientes vocantur, per quas peccator numquam convertitur, nec ad Deum redit, nisi potentiori gratiæ victricis adjutorio illum trahat, vires efficacissimas illi tribuat, ipsiusque etiam rebellem voluntatem invictâ suavitate flectat ad amandam justitiam. *Pars sanitatis, velle sanari, fuit.* Seneca. Ideo Christus paralyticum curaturus interrogat, *Vis sanus fieri?* Sed sanitatis desiderium ad sanandum ægrotum non sufficit. Quot enim æternæ damnationi sunt addicti, qui salutem suam desiderarunt. Inutile desiderium salutis est, nisi cum odio peccati quatenus Dei offensa est, & vitæ novæ firmo proposito atque inchoatione sit conjunctum. Quæ omnia sine charitate saltem nascente & inchoata præstari non possunt. Dei ut summi ac beatifici boni nostri amorem qui spei tribuit non charitati, Theologicarum virtutum naturam & actus confundit; similis illi est qui nos oculis audire, & auribus videre contenderet. Qui hanc propositionem Jansenianam vocat, *peccati lethalis affectus solâ charitate saltem inchoatâ excluditur,* imperitus est, temerarius, excommunicatione Sedi Apostolicæ reservatâ ligatus. Vale, Deoque me commenda in Sacrificio Pretii nostri.

Lutetiæ Parisiorum.

Christianis Sinensibus, aut aliis inter paganos viventibus, nullo prætextu licet eorum Sacrificiis aut aliis Ritibus superstitiosis ministrare vel interesse, etiam fictè, & aversâ ab illis intentione.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE

QUæstioni à te propositæ planè respondeo, non licere Christianis in Regno Sinarum interesse sacrificiis in honorem Idoli *Chinhoam*, aut in honorem Confucii, vel progenitorum paganorum à Sinensibus oblatis, quolibet prætextu: aut genua flectere coram Altari in quo offeruntur: aut coram tabellis quæ sedes animæ vel spiritûs Confucii, aut progenitorum defunctorum inscribuntur, aut superstitiosis quibusvis Ritibus eorum, etiam occasione funerum, ministerium aliquod vel solam præsentiam exhibere, quamvis fictè intersint, animoque sint ab illis superstitionibus prorsus alieno: aut genuflexiones, intentionemque dirigant ad crucem quam occulte gerunt, vel in Templo inter flores absconderunt.

Hæc scilicet prorsus illicita esse respondit sacra Congregatio de propaganda Fide decreto edito anno 1645. die 12. Septembris, approbante Innocentio X. summo Pontifice, & per aliud Decretum Congregationis sancti Officii confirmato die 13. Novembris 1669 approbante Clemente Nono Pontifice Maximo. Et certe qui hæc licere Christianis contenderent, in hæresim Elcesaitarum incurrisse convincerentur, quos Elxai pseudopropheta *simulatores esse docuit, cùm ullum negaret esse cri-*

crimen, si quis persecutionis tempore idola veneretur, dummodo minimè id ex animo faciat; aut si quid ore tenus, non item animo profiteatur; ut refert S. Epiphanius libro 1. Hæresi XIX.

Illis qui hæc licere contendunt, & perniciosam adeo simulationem ab idololatriæ labe vindicare conantur, opponendus est præclarus ille Tertulliani locus, *Apologetici* cap. 25. *Igitur provocati ad sacrificandum, obstruimus gradum pro fide conscientiæ nostræ, quâ certi sumus ad quos ista perveniant officia, sub imaginum prostitutione & humanorum nominum consecratione. Sed quidam dementiam existimant, quòd cùm possimus & sacrificare in præsenti, & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus. Datis scilicet consilium quo vobis abutamur, sed agnoscimus unde talia suggerantur. Ille scilicet Spiritus dæmoniacæ & angelicæ paraturæ, qui noster ob divortium æmulus, & ob Dei gratiam invidus, de mentibus vestris adversùs nos præliatur.* Quæ
„ conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fide-
„ li cum infideli? qui autem consensus templi Dei
„ cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi. 2 Cor 6.
Fugite Idololatriam, omnem utique & totam (ait alibi
idem Tertullianus) *Recogita sylvam, & quantæ la-* Tertull.
titant spinæ. Nihil dandum idolo, sed nec sumendum lib. De
ab idolo. Si in idolio recumbere alienum est à fide, quid corona,
in idoli habitu videri? Quæ communio Christo & Be- c. XI.
liæ? Et ideo fugite. Longum enim divortium mandat ab idololatria, in nullo proximè agendum. Draco etiam terrenus de longinquo homines spiritu absorbet.
„ *Altius Johannes*: Filioli, (*inquit*) custodite vos
„ ab idolis. *Non jam ab idololatria quasi ab officio, sed ab idolis, id est ab ipsa effigie eorum. Nusquam Christianus aliud est. Unum Evangelium, & unus Jesus, negaturus omnem negatorem, & confessurus omnem confessorem Dei, & salvam facturus animam pro*

no-

nomine ejus amissam, perditurus autem de contrario adversùs nomen ejus lucri habitam... Non admittit status fidei necessitates. Nulla est necessitas delinquendi, quibus una est necessitas non delinquendi. Nam & ad sacrificandum & directò negandum necessitate quis premitur tormentorum sive pœnarum: tamen nec illi necessitati disciplina connivet. quia potior est necessitas timendæ negationis & obeundi Martyrii, quàm evadendæ passionis & implendi officii. Cæterùm subvertit totam substantiam sacramenti causatio ejusmodi, ut etiam voluntariis delictis fibulam laxet. Nam & voluntas poterit necessitas contendi, habens scilicet unde cogatur.

Frustra verò respondent neoterici sacrilegæ simulationis vindices, Ritus illos prout ab Ethnicis fiunt, superstitiosos & idololatricos esse; at ceremonias sive observantias esse merè civiles, prout à Christianis usurpantur. Eâdem enim cavillatione philosophi pagani, qui Deos inanes & falsos esse existimabant, & omnes Gentilium sacrorum ceremonias quasi civiles cultus, non quasi religiosos usurpare se ac frequentare dicebant, cùm procul à plebe philosopharentur, ab idololatria excusari possent. Sic enim de ceremoniis illis Seneca apud S. Augustinum libro VI. *De civitate Dei*, Cap X. *Quæ omnia sapiens servabit tanquam legibus jussa, non quasi Diis grata. Omnem istam Deorum turbam, quam longo ævo longa superstitio congessit, sic adorabimus, ut meminerimus cultum ejus magis ad morem, quàm ad rem pertinere.* Hæc sufficere videntur impræsentiarum ad respondendum propositæ quæstioni. Vale, meique ad Altare Domini in Sacrificio Pretii nostri memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Si-

Simoniæ peccatum nullo intercedente pacto committitur.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

Firmiores ac puriores Moralis Christianæ Regulas nostris temporibus impugnari valde lugendum est. Gravissima hæc est in Ecclesia Dei tentatio, qua diabolus & in errorem & in omne genus vitiorum homines inducit. Ecclesiam malignantium sibi constituit Christi æmulus & adversarius; & Ecclesiasticos plerosque Viros simoniæ, ambitionis, avaritiæ laqueis implicatos, in eam pertrahit, cujus ipse caput est, malorum societatem; quod ut facilius assequatur, licitum esse persuadet quod Divinis & Ecclesiasticis Legibus vetitum est. Antiqui illius Dei & hominum hostis agit negotia Auctor ille Anonymus, qui inter alias Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis Regulas hanc impugnat Tomo sexto, Cap 7. pag. 206. editionis Parisiensis traditam; *Simoniæ reus est, qui pro indigno ad obtinendum illi Ecclesiasticum beneficium preces interpositas exaudit, vel qui preces pro digno quidem factas, sed tamen favoris humani, non meritorum rationem habet; vel qui pro se rogat ut obtineat curam Animarum.* Hanc Regulam quoad singulas partes tradit S. Thomas, cujus Doctrinam *tutissimam & inconcussam* Sedes Apostolica non semel pronuntiavit, secundâ secundæ quæstione centesimâ Articulo 5. in Responsione ad tertiam objectionem, & in quartum sententiarum, Dist. XXV. Quæst. tertia, Art III in Responsione ad quartum argumentum Eamdem confirmat S. Raymundus in summa Lib 1, Tit. 1. *De Simonia* c. 7.

* Docto-

Doctoris Angelici & sancti Pœnitentiarii testimonia & rationes protuli loco indicato

His addo Silvestrum Prieratem in summa, verbo *Simonia*, quæst. 16. *Si quis* (inquit) *preces porrigit pro se obtinendo beneficio, vel Ecclesiâ aut dignitate habente curam animarum, simonia est secundum Hugonem, Raymundum, Hostiensem, Directorium juris & S. Thomam, etiamsi alias esset dignus: quia se ingerendo præsumptuosus & ambitiosus videtur, & consequenter indignus: quia secundum S. Thomam in quodlibetis, sine gratia Dei, quam nullus scit se habere, non potest quis exercere curam animarum dignè: cum peccet mortaliter indignè faciendo ea quæ pertinent ad curam.* Et infra: *Ratio S. Thomæ quoad curam animarum, non est solubilis, quia scilicet talis est præsumptuosus vel superbus, si omnibus, quibus vult præferri, se credit meliorem; aut injustus, si hoc non credit. Et fundatur in scriptura ad Hebræos 5.* " Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. " *Hæc opinio non est dura humilibus & parcis & amatoribus sapientiæ, sed ambitiosis, & deliciosis, & non habentibus interiores virtutum delectationes … Nec tolerantia Papæ excusat in his quæ sunt prohibita quia mala. Nec inconvenit majorem partem Cleri Beneficiati esse in malo statu, si vacat ambitioni, pompis & lascivus .. preces pro alio, si sit indignus, factum est simoniacum: si verò sit dignus, ipsum factum non est simoniacum; licet possit esse simonia in intentione, si non attendatur ad dignitatem personæ, sed ad humanum favorem.*

S. Thomas quodlibeto 2 Art. 2.

At, inquit anonymus Auctor, opulenta Abbatia cupiditatem ac ambitionem movet multò magis quàm Parochiale beneficium cujus reditus centum fere nummos non excedit. Quâ igitur ratione simoniæ reus asseritur, qui Parochialem curam pro se petit, à simoniæ vero labe purgatur qui

qui pro se postulat beneficium simplex, etiam Abbatiam, cujus reditus annuus ad centum millia librarum ascendat.

Absit ut cupiditatis vel ambitionis artes, precesque ad Ecclesiastica beneficia aucupanda ullatenus approbem, cujuscumque generis illa sint, sive curam animarum habentia sive simplicia. Verumtamen cùm illa quibus animarum cura annexa est, singularem à Deo vocationem exigant in iis qui illa suscipiunt, & dignioribus conferenda sint secundùm Canones, sanctorumque Patrum & S. Thomæ ac celebriorum Theologorum sententiam; longè gravius (cœteris paribus) peccatum est in illa irrepere ac se ingerere pro se rogando, quam in beneficia simplicia. Horrenda enim præsumptio est cœteris existimare se digniorem, virtutis præsertim & charitatis ratione. Gravis injustitia est se dignioribus velle præponi. Quamobrem qui pro se rogat, pro indigno rogat, vocatus à Deo non est; *Non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, tamquam fur & latro.* Simplicis verò beneficii pro se postulationem pauperibus dumtaxat Clericis permittunt SS. Thomas & Raymundus, secundùm quos hanc Regulam statui Tomo septimo Theologiæ Dogmaticæ & Moralis, cap. v. Art. xxiv. numero septimam: *Qui pro se beneficium Ecclesiasticum sine cura animarum petit ad inopiam suam sublevandam, non est reus ambitûs.* Id enim spectatur velut supplementum Tituli, qui ad congruam & honestam Clerici sustentationem non sufficit. Johan. 10. 1.

Frustra verò Anonymus objicit simoniam rei spiritualis emptionem esse pro temporali, ideòque nullam esse simoniam ubi simplices preces intercedunt; aut ubi propter solam amici commendationem, nullo intercedente pacto vel formali vel tacito, beneficium confertur.

Imperitiam suam prodit Anonymus. Triplex genus muneris, quo fit ut rei spiritualis collatio non sit merè gratuita, S. Thomas & omnes cum eo Theologi & juris Canonici periti vulgò distinguunt, scilicet *Munus à manu*, *munus à lingua*, *munus ab obsequio*. Munus à manu, pecuniam & quæcumque pecuniâ æstimari possunt; munus à lingua, laudem humanam, adulationes, preces, commendationes; munus ab obsequio genus omne obsequii & officii complectitur. Nec arbitraria hæc divisio est, sed à Patribus & Conciliis tradita, scilicet a S. Gregorio Magno Homilia 4 in Evangelia ex quo refertur Canone *sunt nonnulli*, causâ 1. quæst. 1. quam & multò ante S. Hieronymus innuerat in Cap. 1. Epistolæ ad Titum; ab Urbano II. ex quo refertur Canone *Salvator*, causâ 1. quæst. III. à Concilio Aquisgranensi sub Ludovico Pio Canone XXVIII. à Gregorio VII. libro sexto Regesti Epistolâ XXXIV. & à beato Petro Damiani Epistolâ II. libri secundi. Qui ergo preces pro indigno ad obtinendum illi beneficium Ecclesiasticum exaudit; aut qui pro digno quidem, sed nullâ meritorum habitâ ratione, is contra Christi Domini mandatum peccat; *Gratis accepistis, gratis date*: siquidem *munus à lingua* offert, ut sibi vel alteri beneficium, quæ res spiritualis est, conferatur. Nec refert quòd nullum pactum intercedat; si enim absque pacto interveniente nulla committeretur simonia, è numero peccatorum expungenda esset simonia mentalis. Et eò quidem collineat Auctoris anonymi conatus ut nulla agnoscatur, nisi forte in illis qui ita rudes ac stolidi fuerint, ut artem dirigendi intentionem nesciant. Nec attendit infelix, *Ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fine, nullâ velut bonâ intentione facienda;*

ut

ut docet S. Augustinus libro *Contra Mendacium*, Cap. VII.

Nec sequitur, quod infert anonymus ille Auctor, eos qui beneficia Ecclesiastica pro se postularunt, & humanis rationibus, nullâ meritorum habitâ ratione, obtinuerunt vel contulerunt, in Censuras ecclesiasticas aliasque pœnas canonicas incurrisse, aut beneficia sic impetrata devolutioni esse obnoxia; Cùm enim ad simoniæ mentalis genus crimen istud pertineat, ecclesiasticis pœnis in simoniacos latis non subjacet, quæ ne conventionalis quidem, sed realis dumtaxat simoniæ reos afficiunt: cùm scilicet ita de pecunia seu re pretio æstimabili pro spirituali danda expresse vel tacitè conventum est, ut ex una saltem parte conditio impleta sit. Quod Tomo sexto *Theologiæ Moralis*, Cap. VII. Regulâ XLII. probatum à me & explicatum est. Verùm quamvis in foro exteriori cogi non possit ad beneficium ejurandum, aut eo privari per sententiam ecclesiastici Judicis, sive jure devoluto ab eo excidere, qui aliquo munere, seu à manu, seu à lingua, seu ab obsequio in illud irrepsit nullo intercedente pacto, nullâ conventione; secundùm fori tamen interioris leges tenetur ad resignandum sive dimittendum beneficium in manu Collatoris, si animo proposuerit rem temporalem pro spirituali dare. Id Regulâ sequenti probavi: quæ quidem etsi severa cupiditati videatur, nec nova tamen nec singularis est; cùm sententia sit Henrici Gandavensis quodlibeto sexto, Adriani sexti quodlibeto nono, Dominici Soto libro 9. de justitia & jure, quæst. 8. art. 1. Bartholomæi Medinæ in Summa lib. 1. Cap. 14. §. 2. Joannis Medinæ quæst. 4. *De acquisitis per usuram*, Estii in quartum sententiarum, Dist. XV. §. 18. & Silvii in secundam secundæ, quæst. 99.

art. 6. Dubio 1. Unius Ejus verba describo.

Ex jam dicta ratione (inquit) *videtur & illud consequens, mentalem quam vocant simoniam cum opere subsecuto restitutioni obnoxiam esse, verbi gratiâ: Si quis non expressè paciscatur de pretio, sed munus quasi liberaliter offerat, mente tamen simoniacâ qua intendat munere tanquam pretio beneficium sibi comparare, is obnoxius sit restitutioni, quia tali modo beneficii possessor fieri non potest, nihilo magis quam si expressa pactio intercederet. Idque confirmari potest ex simili; nam qui ea mente dat mutuum ut aliquid speret ultra sortem, usuram mente committit, & ad restitutionem tenetur ejus quod tali intentione acceperit, etiamsi expressa conventio non antecesserit, quemadmodum ex Urbano III. decretum habemus,* Ext. *De Usuris*, Cap. *Consuluit. Quare idem omnino de mentali simonia sentiendum videtur. Atque ita sentiunt Adrianus VI. & Dominicus, reclamantibus licet plerisque canonum Doctoribus.*

Neque obstat huic sententiæ Rescriptum Gregorii Nam quod habetur Ext. de Simonia Cap. Mandato, *quod ita sonat, quasi fateatur Pontifex eos ad resignationem spiritualium vel temporalium non teneri, qui nullo pacto, sed solo affectu animi præcedente, ea acquisiverint; sufficere enim ut per solam pœnitentiam suo satisfaciant Creatori. Nam eo loco non aliud docet Pontifex, quam pœnas Canonibus expressas & solo jure positivo constitutas, non extendi ad eos qui solâ mentis intentione simoniam commiserunt; quia de occultis Ecclesia non judicat; & Pontifex canonice loquitur, id est, de pœnis canonicis. Nam & nos dicimus non eos teneri ad restitutionem lege ecclesiastica, sed divina ac naturali: quâ utrâque docemur non dimitti peccatum nisi restituatur ablatum, ac generaliter injustè acquisitum. Itaque restitutio in ea includitur pœnitentia, per quam vult Pontifex ut qui dicto modo mentalem simoniam commiserunt, suo satisfaciant Creatori. Eadem ratione*

tione Innocentius III ejus tituli Cap. Tua , *tales apud districtum judicem Deum culpabiles judicari pronunciat,* „ *neque ipse aliam pœnam addit* : quia (*inquit*) nobis „ datum est de manifestis tantummodò judicare. *Gregorius autem primus , à cujus sententia non est verisimile Gregorium nonum voluisse recedere , apud Gratianum* 1. *quæst.* 1. *Cap.* Si quis , *apertè dicit eum qui fraudulento munusculo Dignitatem aliquam ecclesiasticam acceperit , eumque insperata mors pœnitentem non invenerit , proculdubio in æternum periturum. Quo loco fraudulentum munusculum intelligitur , quod sine pacto expresso quasi liberaliter datum est ; quemadmodum illud rectè Glossa interpretatur. Vult ergo Gregorius mentalem simoniam cum opere subsecuto , sub pœna æternæ damnationis esse restitutioni obnoxiam. Nec planè apparet sanctum Thomam in diversa esse sententia Articulo sexto ad sextum Quamvis enim Cajetanus sic eum intellexerit , Dominicus tamen locutum eum interpretatur de simoniaco mentali , qui intendit quidem dare aut accipere aliquid , non tamen dedit aut accepit.*

Non sequitur etiam quod infert rursus Anonymus , simoniæ reum esse collatorem , qui ex duobus Ecclesiastici beneficii candidatis æqualium meritorum , illi beneficium confert qui ab amico commendatur ; siquidem ratio principalis cur beneficium isti conferat , non est commendatio , aut propositum amico gratificandi. Ubi enim paria merita sunt , unus alteri sine injustitia & sine peccato acceptionis personarum præponi potest ; & verò necesse est ut uni præ alio beneficium conferatur , quod sine divisione & diminutione conferendum sacri Canones statuunt Vale, meique ad Altare Domini in Sacrificio Pretii nostri memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Virgâ divinatoriâ uti lethale peccatum est, & divinationis per virgas professoribus Absolutio est deneganda, nisi arti superstitiosæ renuntiaverint, & pœnitentiam egerint.

CLARISSIMO DOCTISSIMOQE VIRO ***

VIR CLARISSIME,

DE Virgæ divinatoriæ virtute quæstionem in Urbe moveri scribis, meamque rogas de hoc argumento sententiam. Nihil fortè novi meis ex litteris disces: respondebo tamen, ut soleo quoties mihi morales quæstiones proponuntur, breviter ac nitidè.

Virga, quam divinam vocant, baculus curvus est ex corylo, salice, aut alia arbore decisus, cui virtutem vulgò tribuunt revelandi & indicandi abstrusa suo motu, præsertim vero abditos aquarum latices venasque, defossa in terra metalla, aurum, argentum, æs, &c transpositos item limites, res furto ablatas, homicidia, illorumque auctores & conscios: quod postremum haud sine magna ejus qui virgam tenet, in cujus & manibus movetur, commotione fieri jactant. Multa de hujusmodi virgæ mirabilibus effectis vulgata sunt & scriptis etiam prodita, quibus haud leviter adhibenda fides. Notum est Jacobum Aymarum Lugdunensis agri rusticum, tractandæ virgæ divinatoriæ arte celebrem, convictum imposturæ fuisse Parisiis a serenissimo Principe Condæo, & Prætorii parisiensis regio Cognitore, præsentibus pluribus nobilitatis primariæ & integritatis spectatæ viris. Defossæ erant in horto Principis crumenæ auri, argenti, æris-

ærisque plenæ, & saccus lapidibus refertus. Aymarus introductus in hortum Celsitudinis, ejus mandato semitas omnes incessit virgam divinatoriam tenens. Pertransiit calcavitque non semel loca ubi metalla defossa erant; virga in manibus ejus immota stetit. nec aurum, nec argentum, nec æs quidem indicavit; sed motu suo super locum in quo saccus lapidibus plenus absconditus erat, falsò revelavit Aymaro aurum ibi vel argentum latere. Cædes parata erat Parisiis viâ Sandjonysianâ; post horas aliquot eo perductus est Aymarus intempestâ nocte, lucernis extinctis, virgam divinatricem gestans, quæ pariter stetit immota, nec ullam pulsûs commotionem aut cordis palpitationem insolitam ille persensit, qualem ipsi contigisse Lugduni ferunt, in loco ubi vir & mulier fuerant contrucidati. Ductus est & in viam quà transierat, & prope domum in quam fugerat homicida, quem nec ipsi virga revelavit. His aliisque experimentis probavit Serenissimus Princeps Condæus Aymarum fraudulentum circulatorem ac impostorem esse, idque testatum voluit publicis literis, quæ in Gallico eruditorum Diario Parisiis editæ sunt. Idem Aymarus Vorioni in Sabaudia homicidii publici ignotum auctorem quærens virgæ divinatricis ope, juvenem indicavit super quem virga illa mota est: quem tamen insontem esse juridicis documentis & instructâ lite judices compertum habuerunt, latâque sententiâ declaraverunt. Censeo igitur virgæ bifurcatæ seu recurvæ motum in locis ubi sunt latices aquarum absconditi, vel abditi terræ thesauri, latens aurum, argentum, aliudve metalli genus; ubi constituti sunt vel esse debent agrorum limites, malitiâ hominum transpositi; ubi res sunt furto raptæ; ubi homicidium perpetratum est, quà transierunt, fu-

gerunt, se receperunt, vel in quibus deguntaut detinentur homicidæ, fures, eorumve conscii: censeo (inquam) hujusmodi motum contingere vel fraude illorum quorum manibus virgula tractatur, aut phantasiæ vi, manum in motum concitantis, aut casu; aut denique occulto dœmonis, quîcum pactum saltem implicitum est, impulsu, non virtute naturali.

Sanè si naturales essent hi effectus, virga non minùs super aquas erumpentes & super terram fluentes, quàm in terra latentes moveretur: siquidem vis sympathetica, in quam nonnulli Physici id refundunt, sese magis exereret. Non minùs etiam indicaret motu suo reclusam in crumena vel in arca pecuniam, quàm terrâ defossam. Deinde eumdem operaretur effectum virga, cujusvis tractaretur manibus, sicut magnes & succinum in omnium æque manibus ferrum vel paleam attrahunt. At certum & exploratum est virgam divinam in omnium manibus non moveri.

Præterea, tametsi ingenita & occulta virgæ ex corylo, vel salice aut arbore quâvis alia decerptæ sympathia latices aquarum abditos indicare posset, non tamen quàm altè sint demersi, quàm uberes: & alias hujusmodi circumstantias, quas se virgæ divinæ motu perspectas habere nonnulli jactant. De metallorum venis idem dicendum.

Tertiò, ex intentione ejus qui virgam tenet, motum ejus pendere constat ex eo quod versùs aurum vel argentum non moveatur, nec illa indicet, quamvis per loca ubi defossa sunt transeat, si quærat aliud, verbi gratiâ, latices aquarum. Id porro naturali virtute non operatur, cujus operatio pendet ex intentione hominis.

Quarto, duorum hominum pacta, quibus conventum eit ut lapis ad terminandos agri fines cer-

to loco ponatur, nec in lapidem nec in virgam influunt: adeoque impossibile est ut virga conventionem secuta sit immobilis, manente inviolatoque pacto: eodem infracto moveatur locum versùs ubi lapis transpositus reponendus est, ibique tandem hæreat immota. Ens quippe morale Physicam influere virtutem non potest.

Quintò, ad furem vel homicidam detegendum virga divinatoria naturali virtute nihil potest. Fur enim & homicida sunt iidem physicè commisso furto, vel patratâ cæde, qui antea erant: furtum & homicidium moralem dumtaxat mutationem in illis effecêre: unde nulla vis inde in virgam derivari potest.

Sextò, pluribus experimentis compertum est virgam illam, quæ in aliquorum, ipsam ad divinationem rerum prædictarum adhibentium, manibus movebatur, immotam deinceps stetisse, omnique vi divinatoriâ destitutam, postquam omni pacto cum Dæmone renuntiarunt.

Ex his ergo colligitur usum virgæ divinatoriæ superstitiosum esse, & qui illam tractant & adhibent ad usus supradictos, reos esse peccati lethalis contra primum Decalogi præceptum, & superstitionis à Deo damnatæ his verbis: *Populus meus in ligno suo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei.* Quem locum S. Cyrillus Alexan- *Osee* 4. 12.
drinus in Commentariis sic interpretatur: *Est hic alter fallaciæ modus, divinatio per virgas, inventum, ni fallor, Chaldaicæ curiositatis. Sic enim contra Jerusalem divinabat Nabuchodonosor, sicut & divinus Propheta Ezechiel testatur. Duas enim virgas* *Ezech.* 21.
statuentes, deinde arcanis quibusdam verbis eas incantantes, ut agente diabolo prociderent, & cadentes rursum observabant utrum prorsum an retrorsum, in dextrum an in sinistrum ferrentur. Sic deinceps quod illis

placebat accedentibus nuntiabant. Et Theodoretus in eundem locum vocat *Virgas fraudis adjutrices.*

S. August. lib. 2. De Doctrina Christ. Cap 20. 23 & 24.

Virgæ divinatoriæ usus motusque ad imaginaria illa signa pertinet, *quæ tantum valent quantum præsumptione, quasi communi quadam linguâ cum dæmonibus fœderata sunt. Quæ omnia plena sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ servitutis; non enim quia valebant animadversa sunt, sed animadvertendo atque signando factum est ut valerent. Et ideo diversis diversa proveniunt secundùm cogitationes & præsumptiones suas. Illi enim spiritus qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones & consensiones ejus viderint.* Atque hæc signa à plerisque *mitiore nomine Physicæ* vocari & ut talia vindicari satagunt, *ut quasi non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur . . . . quibus illusionibus & deceptionibus evenit, ut istis superstitiosis divinationum generibus multa præterita & futura dicantur, nec aliter accidant quam dicuntur: multàque observantibus secundùm observationes suas eveniant, quibus implicati curiosiores fiunt; & sese magis magisque inserant laqueis perniciosissimis erroris. Omnes igitur artes hujusmodi nugatoriæ vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta quædam infidelis & dolosæ amicitiæ constituta, penitus sunt repudianda & fugienda Christiano.* Ad Sacramentorum igitur participationem admitti, & Sacramentaliter absolvi non debent quicumque virgam divinatoriam adhibent ad rerum supra dictarum revelationem aut detectionem sive inquisitionem, nisi superstitiosæ ejusmodi arti renuntiaverint: nec illi qui ipsorum operâ usi sunt ad prædicta exploranda, nisi sinceram agant pœnitentiam. Vale, mei tuis in Sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Præ-

Præcepto de Missa audienda satisfacit, qui Horas canonicas, quarum ad recitationem tenetur, Sacri tempore persolvit, non verò qui peccata sacerdoti confitetur.

VIRO RELIGIOSO ***

VIR CLARISSIME

QUæstionibus tuis de attentione ad Sacrum audiendum necessaria, paucis respondeo. Eâ carere non censeo, qui Missam audiendo Dominicis Festisque diebus divinum Officium recitat, vel injunctas à Confessario in pœnitentiam preces persolvit: corpore namque & animo sacrosancto sacrificio præsens est, mentemque ad Deum devotis precibus erigit. Aliud esto judicium de illo qui peccata sua confitetur quo tempore Missa celebratur, si confessio sit prolixa. Quamvis enim confessio sacramentalis sit actus religiosus, aliam tamen attentionem exigit, quàm quæ in Missæ auditione desideratur. Hæc enim per modum orationis esse debet; illa verò in peccatis, eorumque circumstantiis explicandis versatur, & in dialogis inter pœnitentem & confessarium hunc in finem intervenientibus. Quamobrem rustici qui majoris Missæ tempore die Paschatis, aut Dominicâ in Albis, aliâve Dominicâ aut festo die, in pagis ubi Missæ plures non celebrantur, ad confessionem veniunt, interrogandi sunt imprimis utrum Missam eâ die audierint. Si non audierint, remittendi sunt ut audiant, & satisfaciant Ecclesiæ præcepto: eorumque confessio & Communio in alium diem differenda est: si tempus illam excipiendi & istam administrandi post

majus

majus sacrum non superfit: monendique sunt ut vespertinis horis vel ante Missam ad confessionem veniant ut utrique Ecclesiæ præcepto satisfacere possint. Quamquam vero præcepto de Missa audienda satisfaciant clerici, qui tempore sacri Horas canonicas recitant; convenientius tamen est alio tempore sacrum breviarii pensum persolvere, ut tota animi attentio ad Sacrificium Pretii nostri, & ad omnes Missæ partes ac ritus sacros, eorumque Mysteria feratur: & oblationem actionemque sacerdotis prosequatur fidelis auditor ejusdem sacrificii, sui oblatione, pusque fidei, spei & caritatis actibus. Vale, mei tuis in orationibus memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Auctor mittit ad Amicum Romæ degentem Epistolam retractatoriam Patris Francisci Caffaro: eâque occasione ostendit obiter Comœdos à Sacramentorum Communione arcendos, & comœdiæ frequentationem prohibitam esse Christianis.

RELIGIOSO ERUDITOQUE VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Retractationem Patris Caffaro Clerici Regularis Ordinis Theatinorum, quâ veterem de arte Histrionica, & de Comœdiæ frequentatione opinionem, & ea quæ inconsultò & erronee scripserat junior ut hanc & illam Christianis esse licitam, nec bonis moribus contrariam persuaderet, emendat, Illustrissimi ac Reverendissimi Archiepiscopi Parisiensis mandato, vir pius, doctus & modestus,

destus, huic adnexam epistolæ recipies, & cum amicis patronisque tuis in curia communicabis. Plures contra errorem istum libri prodierunt, quibus Histriones & Comœdos in arte sua perseverantes ad Sacramenta Ecclesiæ non esse admittendos probatur, & comœdiam ejusque frequentationem periculosam & prohibitam esse Christianis demonstratur. In hujus argumenti tractatione præcipua cùm laude versatus est Illustrissimus & doctissimus Dominus Bossuet Meldensium Episcopus. Sanè Comœdos à communione Sacramentorum arcendos, Rituale Parisiensis Ecclesiæ aliaque, quàm meritò præscribant, quàm convenienter veteri Ecclesiæ disciplinæ, Conciliorum decretis, doctrinæ Patrum, satis nosti. Quam periculosa sit & exitialis Christianis moribus comœdia, quàm noxia ejus frequentatio, quantas peccati occasiones & incentiva exhibeat, quàm sit ad excitandas & fovendas pravas cupiditates opportuna & vehemens, quo nomine ad satanæ pompas pertineat quas in Baptismo ejuravimus, satis intellexisti ex assidua & diligenti lectione Patrum, Tertulliani præsertim, S. Cypriani, Minucii Felicis, S. Johannis Chrysostomi, S. Augustini, Salviani. Ad sanctissimam Parisiensis Ritualis disciplinam de Comœdis à communione Sacramentorum arcendis nisi artem ejurent ac Theatro renuntient, confirmandam, epistola S. Cypriani LXI. ad *Encbratium* sufficeret, cum luculento illo S. Augustini testimonio, libro *De Fide & operibus* Cap. XVIII. *In doctrina bona* (inquit) *& bonus potest esse qui audit & facit, & malus qui audit & non facit: in doctrina vero mala, & qui eam veram putat, quamvis ei non obtemperet, malus est; & qui obtemperat pejor est. Illud sanè mirabile est, quòd Fratres qui aliter*

ter ſapiunt, cùm debeant ab iſta vel nova vel vetere, perniciosa tamen opinione diſcedere, ipſi inſuper dicunt novam eſſe doctrinam, quæ nequiſſimi homines in ſuis flagitiis ſe perſeveraturos in propatulo profitentes, non admittuntur ad Baptiſmum: quaſi neſcio ubi peregrinentur, quando meretrices & HISTRIONES, niſi ſolutis aut diſruptis talibus vinculis, ad Chriſtiana Sacramenta non permittuntur accedere: qui utique ſecundum illorum ſententiam omnes admitterentur, niſi antiquum & robuſtum morem ſancta Eccleſia retineret, ex illa ſcilicet liquidiſſima veritate venientem: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt. *Et niſi egerint ab his mortuis operibus pœnitentiam, accedere ad Baptiſmum non ſinuntur: ſi autem ſubrepſerint, niſi vel poſtea mutati egerint, ſalvi eſſe non poſſunt.*

Galat 5. v. 21 1 Cor 6. v. 10.

Quàm inani porro conatu ſanctum Thomam in ſui patrocinium erroris olim arceſſiverit Pater Caffaro, perſpectum habes. Angelicum Doctorem Hiſtrionum nomine ſcenicos homines & comœdos non intellexiſſe, quos S Ludovicus è Regno expulit, ſed homines qui honeſtis facetiis, & corporis agilitate, dexteritate, induſtriâ alios oblectant, & quædam faciunt præſtigiis ſimilia, quæ ſpectatoribus admirationem pariunt ac voluptatem. Quæ in ludis cavenda docet Angelicus Doctor, in Comœdiis ſimilibusque ſpectaculis non caveri. *Primum eſt, quod delectatio non quæratur in aliquibus operationibus vel verbis turpibus & nocivis. Aliud ne totaliter gravitas animæ reſolvatur. Tertium, ut congruat perſonæ & tempori & loco, & ſecundum alias circumſtantias debite ordinetur, ut ſcilicet ludus ſit & tempore & homine dignus.* Atqui Comœdiam multis modis animæ noxiam eſſe, cùm cupiditates excitet ac foveat, amoremque, præſertim profanum; cùm ſit occaſio peccati ſtudioſè quæſita; cùm vigilantiam Chriſtianam, ſpiritum

Secunda Secundæ quæſt. 168. Art. 2. & 3

tum orationis, compunctionis & pœnitentiæ facilè destruat & extinguat; cùm vanitates & insanias corruptrices innocentiæ Christianæ per oculos auresque in animum immittat, infœlix experientia probat. Scenicis spectaculis gravitatem animæ penitus resolvi, frangi, dissipari, non minùs notum est. Denique nec personæ Christiani conveniunt, qui Satanæ & omnibus pompis ejus abrenuntiavit: cujus tota vita, si secundùm Evangelium vivat, perpetua pœnitentia esse debet. cui nulla major debet esse voluptas quàm fastidium ipsius voluptatis; qui tempus redimere debet, quoniam dies mali sunt, non illud in otio & voluptate terere, quâ emollitur & corrumpitur anima, in eâque veræ pietatis semina suffocantur. Denique sanctus Thomas disertè pronuntiat, *Inspectionem spectaculorum vitiosam reddi, in quantum per hoc homo fit pronus ad vitia vel lasciviæ vel crudelitatis, quæ ibi repræsentatur.*

Plura non dicam, tum quia scis omnia quæ de isto argumento dici possunt; tum quia pervenire ad te potuerunt libri plures ea de re recens editi: ex quibus tamen nihil novi disces. Sed laudabis, ut par est, Illustrissimi ac Religiosissimi Archipræsulis nostri pastoralem vigilantiam, qui errores & vitia in Diœcesi sua indefessâ solicitudine impugnat, damnat, & radicitus evellere, aspirante Dei gratiâ conatur. Vale, mei in Sacrosancto Sacrificio memor.

Lutetiæ Parisiorum

Impro-

Improbatur pii sacerdotis devotio, qui singulis diebus Missam de Rosario beatæ Virginis celebrat.

RELIGIOSO VIRO ***

COENOBII *** PRIORI.

Miror vehementer quòd P. *** Nicolaum, quem in opinione sanctitatis vivere scribis, ex eo laudes capite, quod singulis diebus Missam de Rosario beatæ Virginis Mariæ celebret. Pium virum laudaverim unà tecum quod Deiparæ Virgini sub Rosarii titulo sit devotissimus: quòd nullus ipsi prætereat dies quo Rosarium non recitet: quod singularem illum modum colendi beatam Virginem, animarum saluti utilissimum ac fructuosissimum propagare zelo incredibili nitatur: sed heteroclitæ (ut sincerè loquar) devotionis, immo superstitionis genus mihi videtur, singulis diebus Missam de Rosario celebrare, quodcumque Festum occurrat. Propter Missam enim votivam, Missam de tempore vel de Sancto, cujus Officium celebratur, dimittendam non esse constat ex *Cap. Quidam*, Ext. *De celebratione Missarum*, quod ex Concilio Salegunstadiensi desumtum est: *Quidam* (inquit) *Laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Evangelium*, in principio erat Verbum: *& Missas peculiares, hoc est de Sancta Trinitate, & de Sancto Michaele: & ideo sancitum est ut ulterius hoc non fiat, nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reverentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire. Sed si voluerint ut sibi Missæ cantentur, de eodem die Missas audiant pro salute vivorum, & etiam Defunctorum.*

Et

Et Concilium Coloniense I. anno 1536. p. 2. Cap. 16. *Mos* (inquit) *inolevit non admodum improbandus, ut diebus Dominicis toto ferme anno Officium Missæ vel de sacrosancta Trinitate, vel de Spiritu sancto dicatur. Nobis satius videtur ut quæ prisca Ecclesia singulis Dominicis peculiaria fecit, observentur. Quod si illorum loco alia usurpanda erunt, videbitur quod de Resurrectione Domini est, diei Dominico magis convenire, quod dies illa potissimum Resurrectioni dedicata sit. Neque ignoramus non absque causa in Concilio Triburiensi constitutum, ne propter Missas peculiares Missa quam de Feria vocamus, prætermittatur.*

Ex Ecclesiæ certè disciplina est ut Missa congruat Officio diei, quamvis privatas Missas votivas certis diebus interdum celebrari probet ex devotione, aut pro variis vivorum Fidelium necessitatibus, aut pro defunctis. Diebus certè Dominicis & Festis duplicibus illas celebrari vetat, nisi pro præsenti Defuncto, ut Missalis Romani Rubricis, & sacræ Congregationis Rituum decreto præscriptum est

Contrarium usum reprehensione & emendatione dignum S. Antoninus judicat III. p. Tit. IX. Cap. X. § I. *Reprehensibile utique multùm videtur* (inquit) *etsi non damnabile, dimittere proprias occurrentes propter Missas Defunctorum, vel alias ad instantiam laicorum, sine causa multum urgente. Docendus est enim populus, non sequendus. Nos quoque, si nesciunt, eos quid liceat quidve non liceat commonere, non his consensum præbere debemus* (inquit Cælestinus Dist. LXII. Can. *Docendus*.)

Eadem est Silvestri Prieratis sententia in Summa, verbo *Missa* I. „ Quæritur (inquit) de quo „ Missa debet celebrari Et dicit summa Ange„ lica, secundùm Panormitanum in Cap *Quidam* „ *laicorum, De celebratione Missarum*, quod cele-

F „ bran-

„ branda est de eo die quo Officium fit; unde Missam peculiarem dicens, id est, specialem de aliquo Sancto, non satisfacit præcepto de audienda Missa, quia Missa quæ præcipitur, est „ Missa de Festo. *Credo tamen* (inquit Silvester) *quòd sæculares audientes ex ignorantia excusentur, licet non celebrantes. In Ecclesiis autem collegiatis vel conventualibus Missa de Officio quotidie celebranda est, secundùm* Cap. *Cùm creatura*, Ext. *de celebratione Missarum*, cujus hæc sunt verba: *Mandamus quatenus nullum in vos negligentiæ torporem obrepere permittatis, quo minùs & pro anniversariis defunctorum, & pro Festo vel Feria, secundùm temporum congruentiam, Missarum solemnia conventualiter celebretis.* Quamobrem in cathedralibus, collegiatis & conventualibus Ecclesiis regulariter cani debet Missa cùm Officio conveniens. Si verò in eisdem ecclesiis contingat anniversarium vel dies depositionis Defuncti, cani debent duæ Missæ: una scilicet pro defunctis, & alia de feria vel de Festo, si sit festus dies. Ita enim Rubricis Missalis Romani, & decreto sacræ Congregationis Rituum sancitum est.

Hinc cùm Canonici Cathedralis Ecclesiæ Sarnensis ex conventione cum Episcopo à nonaginta annis initâ consuevissent singulis hebdomadis tres Missas canere, scilicet Feriâ secundâ pro Defunctis, Feriâ quartâ de Angelis, & feriâ sextâ de sancta Cruce, Episcopus successor eos nihilominùs ad canendum quotidie Missam conventualem compellebat. Sed cùm Ecclesia extra habitationes & in loco insalubri sita esset, & in ea vix decem extarent Canonici, quorum sæpe aliquis ægrotabat, prætérquàm quòd curam habebant Animarum: idcirco benignè secum agi supplicarunt, ut ad Missam conventualem canendam nonnisi diebus

bus Festis tenerentur. Sacra verò Congregatio Concilii censuit quod petebatur non esse concedendum.

Hæc à me per excursum observata, ut abusum perstringerem qui in nonnullis Ecclesiis collegiatis vel conventualibus irrepsit, ut propria Missa conventualis Festi vel feriæ currentis non cantatur, quoties Missa de anniversario, vel alia pro defunctis cantanda est ut Fidelium voto satis fiat; qui eleemosynam in eum finem conferunt.

Sed, ut redeat ad id unde digressa est oratio, auctor tibi sum ut pium illum Sacerdotem N. corrigas, qui diebus singulis Missam de sancto Rosario celebrat, illumque de Sancto, cujus festus dies celebratur & de quo fit officium, vel de Dominica aut feria, si nullum festum occurrat; celebrare jubeas: id unum indulgens ejus devotioni, ut beatæ Virginis Mariæ de Rosario commemorationem faciat iis diebus, quibus plures in Missa commemorationes fieri Rubricæ permittunt, per orationem, *Deus cujus unigenitus*, non per eam quæ incipit, *Omnipotens sempiterne Deus*, in qua beatæ Virginis merita Christi meritis quasi coæquari videntur his verbis, *ut amborum meritis* &c. quæ propterea à sacra Congregatione Rituum expuncta est. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Utrum mulier, quæ pro marito vel alio fidejussit, solvere teneatur? An res suas abscondere, vel solum vertere tutâ conscientiâ possit.

CLARISSIMO VIRO *** VIGILANTISSIMO PAROCHO.

VIR CLARISSIME

QUæstionem per literas nuper ad me datas proposuisti, quam Patronus curiæ facilius fortè solveret quam Vir Theologus: Utrum mulier quæ pro marito vel alio fidejussit, solvere teneatur; an res suas abscondere vel solum vertere tutâ conscientiâ possit? cum Vellejano senatusconsulto juvari videatur, quod mulieres pro aliis fidejubere ac intercedere vetat, *L. Vellejano*, & *L. Et primo*, D. *Ad senatusconsultum Vellejanum*. Tuæ tamen interrogationi respondebo, siquidem & Theologum harum rerum peritum esse decet, quantùm ad consilia conscientiæ danda opus est.

Augustus & Claudius Imperatores Edictis olim sanxerunt *ne feminæ pro viris suis intercederent*. Postea ad Marci Silani & Vellei Tutoris consultationem senatus edixit, ne pro ullo feminæ *intercederent*. Ratio legis est, quia *sicut moribus civilia officia adempta sunt feminis, & pleraque ipso jure non valent: ita multò magis adimendum eis fuit id officium, in quo non sola opera nudumque ministerium earum versaretur, sed etiam periculum rei familiaris.*

Verùm exceptionem multiplicem pati Vellejanum senatusconsultum, ita ut eo non obstante mu-

mulier, quæ pro alio intercessit, rea teneatur & obligata maneat, jurisconsulti observant.

Primo in favorem dotis, non tantùm propriæ filiæ, pro qua mulier se obligat genero, sed generatim pro quacumque dote, etiam extraneæ, L. *Si dotare*, C *Ad Senatusc. Vellejanum*, & L. *Generaliter*, eodem Titulo.

Secundò, si Velleiani senatusconsulti privilegio mulier sciens prudens & à Magistratu vel Notario admonita in quo privilegium illud juris positum sit, deliberato consilio renuntiaverit, eo non juvatur L. *Si mulier*, § 4 sub eodem Digestorum Titulo. Juri enim suum in favorem condito renuntiare quilibet potest, secundùm hanc juris regulam: *Invito beneficium non datur*.

Tertiò, si mulier pretium acceperit pro intercessione, facta est rea, & ad solvendum obligatur. L. *Antiquæ*, C. sub eodem Titulo.

Quarto, si mulier sponte ac mentiendo deceperit L. *Si mulier in jure*. D sub eodem Titulo, & L. *Si decipiendi*, cujus hæc sunt verba: *Si decipiendi animo, vel cum sciret se non teneri, mulier pro aliquo intercesserit, exceptio ei senatusconsulti non datur: Actionem enim quæ in dolum mulieris competit, amplissimus Ordo non excludit.* Id confirmat lex *Et primo*, ibidem §. 3. *Sed ita demum eis subvenit, si non callide sunt versatæ, hoc enim Divus Pius & Severus rescripserunt. Nam deceptis, non decipientibus opitulatur. Infirmitas enim feminarum, non calliditas auxilium meruit.* Quamobrem si vir sciente & connivente uxore, rem uxoris creditori suo quasi propriam obligaverit, rea fiet uxor, & ad solvendum obligata. Si tamen ab initio noverat creditor esse rem uxoris, petitione summoveri poterit a muliere privilegio Vellejani senatusconsulti fultâ. L. *Si fine*, C. *Ad Vellejanum senatusc.*

 cujus

cujus hæc sunt verba. *Si sine voluntate tua res tuæ à marito pignori datæ sunt, non tenentur. Quod si consensisti obligationi, sciente creditrice, auxilio senatusconsulti uti potes. Quòd si patientiam præstitisti, ut quasi suas res maritus obligaret, decipere voluisti mutuam pecuniam dantem; & ideò tibi non succurretur senatusconsulto, quo infirmitati, non calliditati mulierum consultum est.*

Quintò, si mulier post intercessionem vel cautionem intra biennium pro eadem causa secundò fidejubeat, vel novo pignore, vel novo sponsionis sive obligationis instrumento tradito, nullum quidem pristinæ fide jussioni, secundùm leges invalidæ, robur addit; sed si post biennium id præstiterit, rea & obligata censebitur. L. *Si mulier perfectæ ætatis*, C. *Ad Senatusc. Vellejanum*, cujus hæc sunt verba: *Siquidem intra biennale juge tempus post priorem cautionem numerandum, pro eadem causa fecerit cautionem, vel pignus aut intercessorem dederit, nihil sibi præjudicare, quod adhuc ex consequentia suæ fragilitatis in secundam jacturam inciderit. Sin autem post biennium hæc fecerit, sibi imputet: & quod sæpius cogitare poterat & evitare, non fecit, sed ultro firmavit: Videtur enim ex hujusmodi temporis prolixitate non pro aliena obligatione se illigare, sed pro sua causa aliquid agere; & tam ex secunda sese obnoxiam facere, in quantum hoc fecit, quàm pignus aut intercessorem utiliter dare.*

Sextò, si mulieris fidejussio in ipsius utilitatem, compendiumque vertatur, obnoxia manet solutioni. L. *Sed si eum*, D. sub eodem Titulo. Unde *si mater, cùm filiorum suorum patrimonium gereret, tutoribus eorum securitatem promiserit, & fidejussorem præstiterit, vel pignora dederit: quoniam quodammodo suum negotium gessisse videatur, Senatusconsulti auxilio neque ipsa, neque fidejussor ab ea præstitus,*

tus, neque res ejus pignoratæ adjuvantur, ut habetur D. *Si mater*, C. ſub eodem Titulo. Simili ratione ſi mulier pro creditore ſuo alii ſe obligaverit, vel ab eo ſe vel debitorem ſuum delegari paſſa eſt, Vellejani Senatuſconſulti auxilium non habet. L. *Fruſtra*, ibidem. Et L. *Si pro aliquo*, D. ſub eodem Titulo: *Si pro aliquo mulier intercesserit, ſed in rem ejus, quod acceptum eſt, verſaretur, exceptio Senatuſconſulti locum non habet, quia non fit pauperior. Item, ſi quid liberaliter fecerit, veluti ne judicatus pater ejus propter ſolutionem vexetur, non erit tuta Senatuſconſulto. Oneribus enim earum Senatus ſuccurrit.* Hac autem in ſpecie nullo onere gravatur, nullum damnum patitur.

Septimò, Gallicano jure ac moribus mulier obligatur, ſi pro liberando ex carcere marito fidejuſſerit. Et noſtri quidem mores hac in ſpecie negotii pietati congruunt. Si enim Vellejani Senatuſconſulti favor ceſſabat olim, cùm pro manumiſſione ſervi mulier ſpoponderat *L. Veterum, C. Ad Senatuſc Vellejanum*: ſi ceſſat pariter privilegium iſtud, cùm mulier pro dote non ſolùm propriæ filiæ, ſed extraneæ ſpopondit, ob cauſæ pietatem: multò magis obligata manet cùm pro marito carcere liberando interceſſit: ſiquidem in ea ſpecie major eſt obligatio pietatis. Certè ſi minor obligatur propriorum bonorum diſtractione captivi patris redemptioni, L. *ſi captivi* C. *De Episcopis & Clericis*: æquum eſt ut uxor, quæ pro viro in carcere detento ſatisdedit ut eum in libertatem aſſerat, obligata maneat, Vellejano ſenatusconſulto nequicquam juvante.

Octavò, ſi mulier pro alio, cùm obligata non eſſet, pecuniam exſolverit, nullus eſt repetitioni locus, ut ſancitum eſt L. *Mulieribus*, C. *Ad Senatuſc. Vellejanum.*

Istâ de quæstione si plura cupis, jurisperitos adi, meque interim existimes velim ex animo tuum.

Lutetiæ Parisiorum.

An filius familiâs, vel ejus pater, aut heredes, aut fidejussor, pecuniam mutuo ab ipso acceptam dum esset sub paterna potestate, restituere teneantur.

CLARISSIMO VIRO ***

PAROCHO ***

VIR CLARISSIME,

DE filio familiâs proposuisti quæstionem, an ille, vel ejus pater, aut heredes, aut fidejussor, pecuniam mutuo acceptam dum existeret sub parterna potestate, restituere creditori teneantur?

Respondeo non semper teneri: quia senatusconsulto Macedoniano sancitum est, ne ulla ex mutuo, filiis familiâs sub patria potestate aut cura tutoris existentibus dato, obligatio contrahetur, L. I. D. *De senatusconsulto Macedoniano.* Nulla igitur actio creditori hac in specie permittitur, nisi filius familiâs castrense peculium habeat. Tunc enim usque ad quantitatem castrensis peculii ex mutuo accepto obligatur: *cùm filii familias in castrensi peculio vice patrum familiarum fungantur*, ut ait Jurisconsultus.

Si patris mandato aut permissu creditor filio mutuam pecuniam numeraverit, Macedoniano senatus

tusconsulto se tueri non potest quò minus solvat, ut sancitum est, L. *Si permittente*, C. *Ad senatuscon-sultum Macedonianum*.

3. Nec etiam filium familiâs ea lex juvabit, si mutuum illi datum fuerit mercaturam exercenti patris nomine vel suo, si pater illum commercio suo præposuit, aut peculiare commercium exercere passus est: *quoniam Patris voluntate contractum videretur. Nam si scit eum negotiari, etiam hoc permisisse videtur, si non nominatim prohibuit merces accipere.*

4. Item si acceperit pecuniam, & in rem patris vertit, quamvis ab initio non eo consilio acceperit, Macedonianum senatusconsultum ipsi non suffragatur; *Patrem enim, non filii accepit.* Quamobrem ad restitutionem sive solutionem tenetur pater, ipseque filius, cùm in paterna bona successerit, aut emancipatus fuerit, si pater non solvat; & heredes. Id colligitur ex L. *Item si filium familiâs*, D. *Ad senatusc. Macedon*.

5. Exceptio Macedoniani senatusconsulti admittitur in mutuo dumtaxat pecuniario, non verò in rerum aliarum mutuo, frumenti, vini, olei, pannorum. Quamobrem pater, vel filius, cùm emancipatus fuerit, vel heredes, illarum pretium solvere tenentur; *Nisi fraus senatus consulto adhibita sit à creditore, puta frumento, vel vino, vel oleo mutuo dato, ut his distractis fructibus, uteretur pecunia.* Tunc enim subveniendum esse filio familiâs Jurisconsultus docet, eadem Lege, §. 3. *Mutui dationem*.

6. Nec etiam patri aut filio familiâs senatus consultum Macedonianum suffragatur, quo minùs teneantur solvere quod ipsi filio, præsertim longè agenti à patre, & in necessitate constituto mutuo datum est, quod ipse pater subministrare solebat,

vel tenebatur, ut respondet Ulpianus eâdem lege, §. 13 *Quod dicitur, in eo qui studiorum causâ absens mutuum acceperat, cessare senatusconsultum, ita locum habet, si probabilem modum in mutuo non excessit: certè eam quantitatem, quam pater solebat subministrare.* Et L. *Macedoniani*, sub eodem Digestorum Titulo. *Macedoniani senatusconsulti auctoritas petitionem ejus pecuniæ non impedit, quæ filio familias studiorum vel legationis causâ alibi degenti, ad necessarios sumptus, quos patris pietas non recusaret, credita est.*

7. Non summoveretur ab actione in filium familiâs, aut in ejus patrem vel heredes creditor, qui patrem familiâs illum esse credidit, qui revera sub patris erat potestate; si id crediderit *non vanâ simplicitate deceptus, nec juris ignorantiâ, sed quia publicè paterfamiliâs plerisque videbatur, sic contrahebat, sic muneribus fungebatur*, ut habetur L. *si quis*, 3 *ad Senatusc. Macedon.* Item, L. *si filius*, C. sub eodem Titulo: *Si filius familiâs, cùm in potestate patris esset, mutuam à te pecuniam accepit, cùm se patrem familiâs diceret, ejusque affirmationi credidisse te justâ ratione edocere potes: exceptio ei denegabitur.*

8. Denique si illi qui juvari poterant Macedoniano senatusconsulto, sponte solverint, sive filius, sive pater, sive heres, sive fidejussor, non eis licebit solutum repetere. L. *Sed si pater familiâs*, D. §. 4. *Hi demum solutum non repetunt, qui ob pœnam creditorum actione liberantur, quoniam exonerare eos lex voluit. Quamquam autem solvendo non repetant, quia naturalis obligatio manet*, &c. Et L. *Si non fortem*, D. *De conductione indebiti*, §. 9. *Filius familiâs contra Macedonianum mutuatus si solverit, & patri suo heres effectus, velit vindicare nummos, exceptione summovebitur à vindicatione nummorum.* Et L. *qui exceptionem*, 40. sub eodem Tit. Digest. *Qui exceptionem perpetuam habet, solutum per errorem repetere non potest.*

Sed

Sed hoc non est perpetuum. Nam si quidem ejus causâ exceptio datur cum quo agitur, solutum repetere potest; ut accidit in senatusconsulto de intercessionibus. Ubi verò in odium ejus cui debetur, exceptio datur, perperam solutum non repetitur; veluti si filius familiâs contra Macedonianum mutuam pecuniam acceperit, & pater familiâs factus solverit, non repetit,

9 Idem esto judicium, si filius familiâs post emancipationem fidem suam obligaverit de solvendâ pecuniâ mutuo acceptâ cùm minor esset, vel alio quovis modo debitum agnoverit, ut habetur L. *Zenodorus.* C. *Ad Senatusc. Macedon.* cujus hæc sunt verba: *Zenodorus si, cùm sui juris esse publicè videretur, aut patris voluntate contraxit, aut in eam rem pecuniam accepit, quæ oneribus incumberet, vel suæ potestatis constitutus novatione factâ fidem suam obligavit, vel aliàs agnovit debitum, non esse locum decreto amplissimi Ordinis, rationis est.* In ea igitur specie ad solvendum tenetur tum jure naturali tum civili.

10. Idem censendum si filiusfamiliâs miles sit, quamvis minor, ut habetur L. *si filius familias,* sub eodem Tit. Cod. *Sin autem Miles filius familias pecuniam creditam acceperit, sive sine mandato, sive consensu vel voluntate vel ratihabitione patris, stare oportet contractum: nullâ differentiâ introducendâ ob quam causam pecuniæ creditæ, vel ubi consumptæ sint. In pluribus enim juris articulis filii familiâs milites non absimiles videntur hominibus qui sui juris sunt: & ex præsumptione omnis miles non creditur in aliud quicquam pecuniam accipere & expendere, nisi in causas castrenses.*

11. Ut uno verbo absolvam, si bonâ fide mutuum dederit creditor filio familiâs sub patris potestate constituto, tenetur pater vel filius emancipatus aut heres solvere debitum, cujus obli-

gatio

gatio naturali jure contracta est. Si verò bona fides defuerit creditori, ad solvendum aut restituendum pecuniam minori mutuo datam non tenentur, quia lex in pœnam creditorum condita nullam ex hujusmodi mutuo contrahi obligationem voluit, ut parentibus, familiis, communique bono consuleret. Vale, meique ad sanctum Altare memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Explicatur quâ ratione bonæ aut malæ fidei possessor ad restitutionem fructuum teneatur?

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE

Rogasti nuper ut breviter explicarem quâ ratione alienæ rei possessor malæ aut bonæ fidei, ad restitutionem fructuum teneatur. Annuo lubenter votis tuis: quamquam id à me postulare opus non fuerit, quod præstare ipse facillimè posses.

1. Malæ fidei possessor dupliciter dicitur: 1. verè: 2. juris præsumptione. Malæ fidei possessor is verè dicitur, qui rem possidet quam certò scit esse alienam, vel id scire debuit. Malæ fidei possessor juris præsumtione dicitur, cum quo super re seu dominio rei lis fuit contestata. Hac distinctione positâ,

2. Respondeo malæ fidei possessorem, cùm rem ipsam, tum fructus omnes, etiam industriæ, sive perceptos sive percipiendos, sive extantes sive consumptos restituere teneri, ut constat ex

L. *Fruc-*

L. *Fructus*, & L. *Si navis*, Digest vi Tit. *De rei vindicatione*, & L. *Domum*, c sub eodem Titulo, cujus hæc sunt verba: *Domum quam ex materna successione ad te pertinere, & ab adversa parte injuriâ occupatam esse ostendis, Præses Provinciæ cum pensionibus quas percepit aut percipere poterat, & omnis causa damni dati restitui jubebit. Ejus autem quod impendit, rationem haberi non posse meritò receptum est, cùm malæ fidei possessores ejus quod in rem alienam impendant, non coram negotium gerentes quorum res est, nullam habeant repetitionem, nisi necessarios sumptus fecerint. Sin autem utiles, licentia eis permittitur sine læsione prioris status rei, eos auferre.* Si tamen malæ fidei possessor cum titulo, non per vim possederit, tenetur dumtaxat ad restitutionem fructuum perceptorum, non percipiendorum, nisi titulus sit à jure reprobatus. Hæc jurisperitorum communis sententia.

2. Bonæ autem fidei possessor fructus consumptos restituere non tenetur, nisi quatenus ex illis factus est locupletior, ut constat ex L. *Si rem & pretium*, L. *Virum autem*, L. *sed etsi lege*, iv. Digest. *De hereditatis petitione*; & L. *Item veniunt*, § *præter hæc*, ibidem: *Eos autem qui justas causas habuissent, quare bona ad se pertinere existimassent, usque eò dumtaxat quo locupletiores ea de re facti essent condemnandos.* Locupletior autem quis factus dicitur, quando occasione rei sic consumptæ patrimonium ejus aliquo modo auctum est; cùm, verbi gratiâ, sumptus non fecit quos ex suo patrimonio facturus fuisset, vel aliquid illius rei occasione lucratus est: secus si propterea paulò lautiùs aut splendidius vixit quàm alias victurus esset. (L. *Sed etsi lege*, §. *Quod autem quis*, lib. v Digest. Tit. *De hereditatis petitione*; & L. *Idem servandum*, D. *De legatis & fidei commissis* 2.)

Non

Non enim absumitur (inquit) *quod in corpore patrimonii retinetur.*

4. Bonæ fidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum à die contestationis litis, quia tunc malæ fidei possessor esse coepit, ideòque fructus suos non facit: sed qui ab initio malam fidem habuit, restituere tenetur fructus perceptos à die occupationis sive intrusionis, ut colligitur ex Canone *Si virgo*, causâ XXXIV. quæst. *Tandiu quisque bonæ fidei possessor dicitur, quandiu se possidere ignorat alienum. Cùm verò scíverit, nec ab aliena possessione recesserit, tunc malæ fidei possessor perhibetur.* Et L. *Certum*, C. *De rei vindicatione*, dicitur: *Certum est malæ fidei possessores omnes fructus solere cum ipsa re præstare: bonæ fidei verò, exstantes: post autem litis contestationem, universos.* Et L. *Sed etsi lege*, §. *Si ante litem contestatam*, Digest. v. Tit. *De petitione hereditatis*, dicitur: *post litem contestatam omnes incipiunt malæ fidei possessores esse: quin imo post controversiam motam. Quamquam enim litis contestatæ mentio fiat in Senatusconsulto, tamen & post motam controversiam omnes possessores pares fiunt, & quasi prædones tenentur. Et hoc jure hodie utimur. Coepit enim scire rem ad se non pertinentem possidere is qui interpellatur.*

Et L. *Nemo ambigit*, D. *De acquirenda possessione* sic habetur: *interpellatione verò & controversiâ progressâ, non posse eum intelligi possessorem, qui licèt possessionem corpore teneat, tamen ex interposita contestatione, & causâ in judicium deductâ, super jure possessionis vacillet ac dubitet.*

Et L. *Litigator*, C. *De fructibus & litium expensis*, dicitur: *Litigator victus, qui post conventionem rei incumbit alienæ, non in sola rei redhibitione teneatur, nec tantùm fructuum præstationem eorum quos ipse percepit, agnoscat: sed etiam eos quos percipere po-*

potuisset, non quos eum redegisse constat, ensubvat, an ea tempore, ex quo re in judicium deductâ, scientiam malæ fidei possessionis accepit.

5. Rogas quid de illo consendum, qui à principio malæ fidei fuit, postea verò bonæ fidei possessor factus est?

Respondeo: Aut supervenit bona fides cum personarum mutatione, aut sine mutatione personarum. In prima specie, aut personæ hujusmodi in universum jus succedunt, & personam cui succedunt repræsentant, prout contingit quando defunctus fuit possessor malæ fidei, & ei successit heres qui rei alienæ scientiam non habuit, sed credidit defunctum fuisse legitimum Dominum; & tunc bona fides non prodest heredi ad fructuum acquisitionem. Cùm enim succedat in jus omne defuncti, ejusque personam in omnibus repræsentet, consequens est ut in vitium quoque & malam fidem illius succedat, quæ propterea ipsi etiam heredi nocet. Unde Lex *Litigator*, C. *De fructibus & litis expensis*, ubi statuit possessorem post contestationem litis teneri ad restitutionem fructuum perceptorum & percipiendorum, subdit: *Heredis quoque succedentis in vitium par habenda fortuna est.* Et L. *Cùm heres*, Digest. 44. *De diversis temporalibus præscriptionibus*, Papinianus ait: *Cum heres in jus omne defuncti succedat, ignoratione suâ defuncti vitia non excludit.. Neque enim rectè defenditur, cùm exordium rei bonæ fidei ratio non tueatur.* Si verò personæ quæ in jus alterius succedunt, non repræsentant in omnibus personam à qua jus habuerunt, nec ab ea causam habent universalem, sed singularem (ut jurisperiti loquuntur) ut si quis à malæ fidei possessore emerit aut dono acceperit non bonâ fide: tunc bona fides in successore superveniens prodest ipsi ad fructuum acquisitionem, nullâ

nullâ habitâ ratione personæ a qua causam habuit, quia in illius vitium non succedit, ut colligitur ex *L. si ego*, § *partus*, Digest. VI. Tit. *De publiciana in rem actione.*

In secunda specie, quando scilicet bona fides supervenit sine mutatione personarum; aut supervenit ex justa & legitima causa existimandi se bonæ fidei possessorem, & tunc possessor fructus suos facit, justèque retinere potest à tempore quo bonâ fide possidere cœpit: aut nulla supervenit justa causa, sed possessor solâ cogitatione aut cupiditate rectum judicium obnubilante, sibi visus est esse bonæ fidei: & tunc possessor non facit fructus suos, nec rem ipsam meliori jure possidet quàm antea; quia sine justa & legitima causa superveniente nemo potest sibi mutare causam possessionis, ut habetur L. *Non solum*, D. *De usurpationibus & usucapionibus.*

Aliud impræsentiarum non occurrit quod ad te de isto argumento scribam. Hoc responso utere, & vale, mei tuis in sacrificiis memor

Lutetiæ Parisiorum.

Conjugatæ mulieri, cui acerba cum viro suo dissensio est, concedi non expedit ut sacrarum Virginum Monasterium ingrediatur, ibique ut pensionaria vivat.

CLARISSIMO VIRO

*Insignis ac Venerabilis capituli Ecclesiæ *** Sede vacante Vicario Generali.*

VIR CLARISSIME

NObilem mulierem, cui acerbissima cum viro dissensio est, licentiam à Te postulare scri-

scribis ingrediendi Monasterium Monialium St. Benedicti, ibique vivendi ut pensionariam: non repugnare Moniales, quæ spectatissimam feminam, ac illustrem familiam sibi posse devincire hoc officio putant: in tuo arbitrio rem esse positam. Rogas, utrum id concedere debeas & possis.

Auctor sum ne concedas licentiam, quæ in Monasterii spirituale detrimentum vergere posset, cum sæculares mulieres, præsertim conjugatas, in sacris parthenonibus morari non deceat, immo periculosum sit ne sæculi spiritum afflent Virginibus Deo dicatis, illarumque puritatem mundanæ conversationis contagio inficiant. Id præterea concedere non potes, quin pecces adversus Tridentini Concilii Decretum sessione xxv. De *Regularibus*, Cap. v cujus hæc sunt verba: *Ingredi autem intra septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis aut conditionis, sexûs vel ætatis fuerit, sine Episcopi vel superioris licentia in scriptis obtentâ, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantùm Episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis.* Casus autem necessarios hîc intelligi respectu Monasterii, non respectu ingredientium, sæpius declaravit sacra Congregatio ejusdem Concilii interpres. Et idcirco in causâ Salmantina, die 19 Februarii, anno quarto supra millesimum sexcentesimum, respondit: Non licere ullo modo Episcopis permittere mulieribus, ut ex causis litium matrimonialium, adulteriorum, ac dissensionum inter viros & uxores, ingrediantur Monasteria Monialium; immo ingredientes incurrere in Excommunicationem Decreto Concilii, nec non summorum Pontificum constitutionibus latam. Refert *Fagnanus* in cap. *Cùm virum*, Ext. *De Regularibus*. Scribebat S. Hieronymus ad Demetriadem nobilissimam Virginem. *Matronarum,*

maritis ac sæculo servientium, tibi consortia declinentur, ne sollicitetur animus, & audias quod vel maritus uxori, vel uxor locuta sit viro. Venenatæ sunt hujuscemodi confabulationes, super quarum damnatione sæcularem versum assumens Apostolus, fecit Ecclesiasticum: Corrumpunt mores bonos confabulationes malæ.
1. Cor. 17. Et rursus ad Eustochium Virginem: *nolo habeas consortia Matronarum, nolo ad nobilium domos accedas; nolo te frequenter videre, quod contemnens virgo esse cœpisti. Si sibi solent applaudere mulierculæ de judicibus viris & in aliqua positis dignitate: si ad Imperatoris uxorem ambitio concurrit salutantium, cur tu facis injuriam viro tuo? Ad hominis conjugem, Dei sponsa, quid properas? Disce in hac parte superbiam sanctam; scito te illis esse meliorem.* Ex his compertum est, quàm periculosam sacris Virginibus mulierum sæcularium & conjugatarum familiaritatem ac societatem S. Hieronymus existimaverit. Vale, meque tibi addictissimum in sancto Sacrificio Domino commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Quæ servanda in expulsione Monachorum contumacium ab ordine? A Sacrorum Ordinum functionibus perpetuò sunt suspensi.

RELIGIOSISSIMO ARCHIMANDRITÆ. ***

VIR RELIGIOSISSIME.

DE Monachis contumacibus, & qui emendari nolunt, ab ordine expellendis quid consilii tibi capiendum sit dubitas, & meum quæris. Tibi morem gero.

Mo-

Monachos contumaces, & qui emendari nolunt, ab ordine expelli posse & debere censeo. Sic à Sanctis Augustino & Benedicto statutum est in Regulis quas probavit Ecclesia. Sic sentiunt S. Bonaventura in Regulam S. Francisci quæst. XIV. & S. Thomas quodlibeto XI. quæstione XXIV. Art. unico. Quòd autem expulsio remedium sit juri consonum, colligitur ex Cap. *Ne Religiosi*, Extra, *de Regularibus*. Idque necessarium videtur ne Monachus sceleratus & contumax contagione pestiferâ plurimos perdat. Sicut ad corporis naturalis valetudinem natura & naturæ adjutrix Medicina humores noxios expellunt; & Magistratus flagitiosos quosdam homines ad Reipublicæ purgationem in exilium amandat; & Ecclesia facinorosos clericos exauctoratione seu degradatione ejicit è clero, ne ordinis Ecclesiastici privilegiis amplius abutantur, & gravius noceant: ita congruum est ut Monasticus ordo sibi consulat flagitiosorum & contumacium Monachorum expulsione, postquam alia remedia ad illorum emendationem frustra tentata sunt, omneque caritatis officium inutiliter adhibitum est, scilicet multiplex admonitio, blanditiæ, terrores, minæ, flagella, carcer, jejunia, prorogatio temporis ad emendationis experimentum, aliaque remedia.

Decrevit autem sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum die 21 Septembris anni millesimi sexcentesimi vigesimi-quarti, „ ut inposterum ex ordinibus Religiosis nemo legitimè professus ejici possit, nisi sit verè incorrigibilis. Talis autem minimè censeatur, nisi „ non solùm concurrant ea omnia quæ ad hoc ex „ juris dispositione requiruntur, sublatis hac in „ parte statutis & constitutionibus cujusque Religionis & Ordinis, etiam à Sede Apostolica ap- „ pro-

„ probatis & confirmatis; verùm etiam unius anni spatio in jejunio & pœnitentia probetur in carceribus. Elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua pervicacia perseveraverit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida ac membrum putre ejici tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantùm, de consilio & assensu sex Patrum ex gravioribus Religionis, eligendis in singulis capitulis vel Congregationibus generalibus; tumque nonnisi instructo secundùm eorum stylum & constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad sacrorum canonum præscriptum. Sic verò ejecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarii loci jurisdictioni & obedientiæ subsint: proindèque Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterùm sacra Congregatio Religionum Superiores serio admonet ac per Jesu Christi viscera obtestatur, ut memores paternæ caritatis ac mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, ut lucrentur animas fratrum suorum ferè in profundum malorum delapsas, antequam gravissimum atque extremum expulsionis remedium experiantur; idque eò magis quòd subditorum suorum sanguinem, qui ex malo negligentium & sui officii immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noster Jesus Christus in supremo Dei judicio de eorumdem Prælatorum manibus sit requisiturus.

Statuit præterea eadem sacra Congregatio, *Ut ejecti extra Religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio Ordinum, sublatâ Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi aut moderandi.*

In

In contumaciam igitur & eorum, qui emendari nolunt, Monachorum expulsione, Provinciales & Capitula provincialia nihil aliud possunt, quam allegare causas quæ merentur expulsionem, & inquisitionum seu processuum instrumenta, sive Informationes (ut loquuntur) ad summum Ordinis Moderatorem mittere, qui secundùm formam à Sacra Congregatione præscriptam expulsionis sententiam ferat. Vale, mei ad sanctum Altare memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Regulares professos ab Ordine ejectos, peremptorio etiam judicio, Superiores eorum quotannis requirere & revocare tenentur ad Ordinem, redeuntesque suscipere, modò spes aliqua emendationis in eis affulgeat.

RELIGIOSISSIMO VIRO ***

VIR RELIGIOSISSIME.

DE Monachis professis peremptorio justoque judicio ab Ordine expulsis, in quibus spes emendationis aliqua nunc affulget, in sinum Religionis matris suæ redire volentibus, sententiam rogas meam, utrum eos recipere Prælati Regulares teneantur.

Illos omnino teneri censeo ex officio non solùm sic redeuntes suscipere, verùm etiam quotannis requirere & revocare ad Ordinem & Monasterium Religiosos fugitivos & ejectos, quamvis justè & peremptorio judicio sint expulsi, modò in iis spes emendationis affulgeat, Ordinarii testimonio comprobata. Id constat ex Cap. *Ne Religiosi*, Ext.

De Regularibus, quod Gregorii IX. Responsum est. *Ne* (inquit) *Religiosi vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur: statuimus ut Præsidentes capitulis celebrandis, secundùm statutum Concilii Generalis, seu Patres Abbates, seu Priores, fugitivos suos & ejectos suos de Ordine suo requirant annuatim. Qui si in Monasteriis suis recipi possunt, secundùm ordinem Regularem, Abbates seu Priores eorum, monitione prævia, per censuram Ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salvâ Ordinis Disciplinâ. Quòd si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostrâ provideant, ut apud eadem Monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri poterit; alioquin in aliis religiosis domibus ejusdem Ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ necessaria ministrentur. Si verò hujusmodi fugitivos vel ejectos inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tamdiu faciant ab Ecclesiarum prælatis excommunicatos publicè nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur.* Quam Decretalem de ejectis ex Ordine Religioso, etiam justâ & peremptoriâ sententiâ esse intelligendam, contra Navarri opinionem, ex ipsius tenore compertum est, nec non ex Decretis sacræ Congregationis Concilii de Regularibus apostatis & ejectis, quæ Decreta Urbanus VIII. Pontifex Maximus Auctoritate Apostolica confirmavit. Sic autem habent: *Sacra Congregatio censuit esse innovandam, & suæ Beatitudinis auctoritate innovat constitutionem felicis recordationis Gregorii noni, relatam in capite finali, Extra, de Regularibus. Ac propterea declarat eam constitutionem in iis quoque vendicare sibi locum, servandámque esse, qui juste, definitivèque ac juris ordine servato expulsi fuerint: dummodo tamen in expulsis hujusmodi subsit spes evidens emendationis ex litteris saltem testimonialibus*

Navarrus comment. 2 de Regular. n. 36 & consilio 78 de eisdem.

bus

bus Ordinarii, cujus Conscientiam in his litteris concedendis sacra Congregatio serio oneravit. Hæc, pressa licet, Responsio interrogationi tuæ abundè faciet satis. Vale, mei tuis in sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Quâ prudentiâ gerere se debeat Prælatus Regularis in Reformatione Monasteriorum sibi subditorum.

RELIGIOSISSIMO VIRO

ABBATI ***

VIR RELIGIOSISSIME.

TUum de Regularis Disciplinæ instauratione in Cœnobiis curæ tuæ ac regimini subditis consilium non solùm probo, sed laudo vehementer, Deòque gratias ago, qui hanc tibi voluntatem dedit: ipsum precor ut det tibi sancti operis exequendi & perficiendi facilitatem.

Prælatum arctioris, ut par est, Disciplinæ studiosum, in eâ subditis imponendâ, singulari prudentiâ, mansuetudine & patientiâ uti debere, Tibi perspectum & exploratum est. Hanc Regulam tradebat S. Bernardus Simoni Abbati S. Nicolai de Saltu in Diœcesi Laudunensi, Epistolâ LXXXIII. *Omnes*, inquit, *qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur: ita ut cum eis numquam desit piè velle, non semper tamen adsit & perficere pro bona voluntate. Sicut enim impiorum est piis bonorum propositis assiduè reluctari, sic contra pietatem non est, propter multitudinem adversantium, quamvis justa & sancta desideria paucorum plerumque non perfici. Sic Aaron*

 scele-

Exod. 12. 1. Reg. 10. 2. Reg. 7.

sceleratis tumultuantis populi contra voluntatem suam clamoribus cessit. Sic Samuel eidem populo inordinatè Regem petenti invitus Saulem inunxit. Sic David, cum vellet construere Templum, propter infestantium tamen bella inimicorum, quia vir bellicosus erat, prohibitus est facere quod sanctè proposuit. Simili formâ Tibi, Pater Venerande, consulimus, ut tamen sapientiorum consilio non præjudicemus, quatenus ad tempus propositi tui, tibique consentientium rigorem sic temperes, ut infirmorum salutem non negligas. Invitandi quippe sunt ad arctiorem vitam, non cogendi, quibus utique semel in Ordine illo Cluniacensi præesse consensisti. Illis autem qui arctiùs vivere desiderant, aut condescendere imbecillioribus ex caritate (quantùm sine peccato possunt) suadendum est; aut ibidem tenere quod cupiunt permittendum, si absque utrarumque partium scandalo fieri potest; aut certè de Congregatione liberos dimitti, Fratribusque aliis secundum eorum propositum viventibus sociari oportet.

Idem confirmat Concilium Rotomagense anno MLXXXI. Tit. *De Monasteriis* Cap. XI. *In his* (inquit) *exequendis & reformandis prudentiâ & mansuetudine opus est, ne frangamus potiùs quàm corrigamus quæ in pravum longâ consuetudine induruerunt.*

Eadem est Venerabilis Gersonii, Ecclesiæ & Academiæ Parisiensis Cancellarii sententia, libro *de vita spirituali Animæ*, Lectione VI. *Esus carnium* (inquit) *& usus pelliciorum, & aliorum hujusmodi, quibus Regularis Institutionis superficies adversari videtur, eidem consonat in casu caritatis & necessitatis. Undo S. Bernardus in libello de præcepto & Dispensatione ait: quòd* Ubique regulariter vivitur, ubi consuetudines laudabiles pro tempore & loco observantur. *Ex his concludendum, quod aliquando Monachus abstinens à carnibus, dum scrupulosus observator Regulæ videri vult, erit ejusdem violator, &*

hoc

hoc si tamquam singularis ferus turbet alios, & quasi reos suæ abstinentiæ putativâ sanctitate condemnet, quos magistra caritas, aut caritatis comes necessitas, aut consuetudo laudabilis per superiores tolerata vel imposita excusat, absolvitque. Sed heu! rarus valde casus talis. Utinam crebrior non esset transgressio per excessum, quàm per diminutum! propterea non diximus ea quæ diximus ad laxandum fræna luxuriæ, gulæ, & inobedientiæ; non ad dissolvendum rigorem Regularis Disciplinæ; non ad habendum velamen malitiæ libertatem: sorsum à nobis hoc sacrilegium: sed quòd interim quærimus investigare quousque & quantùm obligatio Regularis extenditur, ne vitare cupientes scyllam nimiæ laxationis, præcipitemus nos & alios in charybdim falsæ & austeræ obligationis: quoniam displicet Deo infidelis & stulta promissio; infidelis, si non impletur; Eccl 5.3. stulta, si discretione non salitur.

Cùm itaque prudentiâ & mansuetudine singulari præditus sis, VIR RELIGIOSISSIME, nullus dubito quin susceptum Monasticæ Reformationis opus feliciter exequaris. Vale, mèque tuis sanctis Sacrificiis, & Religiosæ Congregationis orationibus habeto commendatum.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus non potest jubere ut Novitia, quæ in Monasterio illius jurisdictioni subdito secretis suffragiis à majori parte Capituli rejecta est, ad Professionem admittatur.

ILLUSTRISSIMO PRÆSULI. ***

PRÆSUL ILLUSTRISSIME.

SEntentiam jubes ut dicam de quæstione quam proponit Amplitudo tua: morem Illi gero. In

 Mo-

Monasterio (inquit) suo regimini subdito Virgo nobilis ad habitum regularem ad tuam commendationem recepta est. Labente probationis anno, quem accuratè ac religiosè peragebat, Monialibus plerisque displicuit, quarum voluntas sic à Novitia abalienata est, ut quamvis ipsam ad professionem admitti velles ac juberes, re tamen in Capitulo Sororum propositâ, in quo duodecim vocales erant, sex suffragiis rejecta sit. Abbatissa & Sanctimoniales quinque coram Amplitudine tua protestantur à se receptam, dignàmque ex probatione judicatam quæ ad Professionem admittatur. Consilio tuo rem proposuisti: A pluribus in eam sententiam itum est, Te jubere posse ut nobilis Virginis vota recipiantur ab Abbatissâ, eique Professionis velum imponatur: Si verò Abbatissa renuat, Amplitudinem tuam ipsius vota recipere posse, negligentiam ejus supplendo, ut colligere sibi videntur ex Cap. *Sicut*, Ext. *De supplenda negligentia Prælatorum*: nec veritatem tibi vis dissimulari, nec ego dissimulare possum. Ob hoc enim Doctores sumus, ut citra fucum adulationis veritatem dicamus ac propugnemus.

Nulla in eâ specie negligentia esse videtur Abbatissæ & Conventûs, quam supplere possit Amplitudo tua Religiosissima. Monialium receptio, etiam in Monasteriis non exemptis, jure communi spectat ad Abbatissam & Conventum, ut colligitur ex Cap. *Si ad solum*, Tit. *de regularibus*, in Sexto: & si major pars Capituli postulantem aut Novitiam rejiciat, Abbatissa non potest illam recipere ad habitum vel ad Professionem: quia *omni appellatione remotâ prævalere semper & suum consequi debet effectum, quod à majori & saniori parte capituli fuerit constitutum*, ut decernit Innocentius III. Cap. *Cum in cunctis*, Ext. *De his quæ fiunt à majori parte*

Capi-

Capituli. Jubere igitur non potest Amplitudo tua ut Abbatissa nobilis Novitiæ vota recipiat, nec eâ renuente recipere potes, cùm auctoritas Episcorum præscriptis à jure Canonico finibus circumscribatur: & sacra Synodus Tridentina decreverit ut *Omnia & singula quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, serventur non solùm in Monasteriis subjectis Episcopo, sed & in aliis quibuscumque.* *Sess. 25. de Regular. & Monial.* Unum autem ex iis quæ ante professionem fieri oportet, est receptio Novitiæ post annum probationis à majori parte Capituli per suffragia secreta. In ipsa autem professione vota solemni ritu recipiuntur ab Abbatissâ, sive Præfectâ Monasterii. Hac in re nihil immutare potest Episcopus, nisi aliquo privilegio vel præscriptâ consuetudine munitus: nec præcipere potest Monialibus ut certam personam recipiant, cùm electio debeat esse libera, ut constat ex Cap. *Cùm terra*, Ext. *De Electione.* Hæc pro summa prudentia tua & æquitate cùm expenderis, nullus dubito quin istud negotium urgere desinas, Monialesque suæ relinquas libertati. Vale, mèque tuæ Amplitudinis observantissimum dilige.

Lutetiæ Parisiorum.

Gravis imprudentiæ reus est Confessarius, qui pœnitentes compellit ad votum Deo faciendum de certis peccatis non committendis.

CLARISSIMO VIRO N. PAROCHO.

VIR CLARISSIME.

Rogas quid sentiam de confessario, qui pœnitentes compellit ad votum Deo faciendum de

de certis peccatis non committendis, in quæ summâ depravatæ voluntatis & cupiditatis propensione prolabuntur frequentius occasione datâ? Illum imprudentiæ reum esse censeo, quia laqueum injicit Animabus. Quamvis enim voti fortè memores aliquoties ab ejusmodi peccatis abstineant; aliàs tamen in ea ex pravo habitu & malâ consuetudine, vel fragilitate prolapsi, graviùs peccabunt, gravioremque sibi damnationem arcessent, quàm si nullius voti religione essent obstricti. Id confirmat libellus Synodicus Ecclesiæ Nemausensis, anno 1282 editus. *Districte* (inquit) *prohibemus, ne aliquis Sacerdos Provincialis inducat aliquem confitentem ad votum emittendum de non committendis peccatis, & maxime de illis quæ non possunt de facili evitari, sicut quidam Presbyteri aliquando faciunt indiscretè. Nam contra votum faciendo dupliciter fiunt rei & culpabiles apud Deum, & ideo gravius sunt puniendi.* Tuæ Parochiæ Presbyteris auctor esto ut hanc regulam in praxi sequantur. Vale, mei ad Altare memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Solutio casuum quorumdam circa juramentum & perjurium, ac Restrictiones Mentales.

PIISSIMO SACERDOTI D.....N.

VIR VENERANDE.

TUis de juramento interrogationibus strictim respondeo, juramentum omne quo mendacium officiosum vel jocosum confirmatur, perjurium esse, adeòque lethale peccatum, cujus malitiam nec metus mortis excusat. Unde Canone *Si quis*, causa XXII. quæst. 9. dicitur: *Si quis co-*

actus

actus pro vita redimenda, vel pro qualibet causa vel necessitate perjurat; quia plus corpus quam animam dilexit, tres quadragesimas pœniteat. Atrocissima sanè divinæ Veritati fit injuria, cùm Deus mendacii testis appellatur. Nulla autem restrictio mentalis vel subauditio prohibet quin verba mendacia sint, quæ significant contrarium ejus quod mente geritur, cum intentione fallendi; non impediunt quin juramentum ad eorum confirmationem adhibitum sit perjurium, adeòque peccatum lethale. Juramentum enim in foro animæ intelligendum est secundùm intentionem ejus cui juratur, si dolus interveniat ex parte jurantis. Unde Canon *quacumque arte*, ex S. Isidori Hispalensis verbis conflatus causâ & Quæstione laudatis: *quacumque*, inquit, *arte verborum quisque juret, Deus tamen qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit, quia & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo capit.* Plura eo de argumento ut congeram non est opus, de quo legere potes Theologiam nostram dogmaticam & Moralem lib. 4. cap. 4. Art. 3. Regulâ XI. Atque ex his principiis facilè intelliges quæstionum à te propositarum solutionem, scilicet:

1. Hominem de re quapiam interrogatum, quam sub arcani fide accepit sive didicit, non posse absque mortali peccato jurare se nescire, subaudiendo intra se, Nescio ut revelem. Sed tamen mors potius oppetenda est, quam sacrum reveletur arcanum, aut secretum Regis vel Reipublicæ, vel cujusvis privati in grave ejus damnum, cùm absque publicæ rei detrimento, fides privato data servari potest, si quis casus contingat ex quo se difficilè extricare possit ille cui Reipublicæ vel Regis, seu Principis ac Domini sui arcanum commissum est, nisi aut juret se rem nescire de qua inter-

terrogatur & jurare compellitur, aut mortem subeat; nec arcanum Principis revelare, nec jurare cum restrictione mentali & verbis æquivocis potest, quamvis morte sit afficiendus. In his igitur angustiis dicendum: *Nec prodam, nec mentiar.* Imitanda Firmi Thagastensis in Africa Ecclesiæ quondam Episcopi constantia, quam S. Augustinus lib. de Mendacio, cap. XII. commeodat. " Cum ab eo
„ quæreretur homo jussu Imperatoris per apparito-
„ res ab eo missos, quem ad se confugientem dili-
„ gentiâ quantâ poterat occultabat; respondit
„ quærentibus, nec mentiri se posse, nec homi-
„ nem prodere, passusque tam multa tormenta
„ corporis (nondum enim erant Imperatores Chri-
„ stiani) permansit in sententia. Deinde ad Im-
„ peratorem ductus, usque adeo mirabilis appa-
„ ruit, ut ipsi homini quem servabat, indul-
„ gentiam sine ulla difficultate impetraret.

2. Illum, cui per injuriam extorquetur jurata promissio de solvenda pecuniæ summa, jurare non posse absque peccato mortali, se soluturum (quamvis non solvendi propositum habeat) subaudiendo hanc conditionem in mente retentam, si debuero.

3. Eum qui cogitur aliquam ducere uxorem, quam tutâ conscientiâ ducere non potest, jurare non posse sine mortali peccato, se illam accepturum, intelligendo intra se, si tutâ conscientiâ possim: Vel cùm eam ducere licet; jurare non posse illam se ducturum, intelligendo, si mihi placuerit.

4. Mulierem excommunicatam eo quod viro non cohabitet propter occultum impedimentum dirimens, sine peccati mortalis labe jurare non posse illi se cohabitaturam, subaudiendo in mente, si id mihi licebit.

5. Uxorem interrogatam à viro de adulterio, cujus

cujus in suspicionem venit, non posse absque lethali peccato jurare, se non commisisse, subaudiendo tacitè, Tali die, vel tali loco.

6. Rogatum ab amico, ut det ei mutuo pecuniam, non posse absque lethalis peccati reatu jurare, se non habere, quamvis reverà habeat, subintelligendo, se non habere ut det mutuo.

7. Clericum interrogatum ab Exactoribus vectigalium, an deferat merces aliquas, sine peccato mortali jurare non posse, nihil se deferre, (si revera deferat) addendo intra se, ex quo debeatur vectigal.

8. Reum à judice non legitimè interrogatum de crimine quod reverà commisit, jurare non posse absque peccato mortali, se illud non commisisse, subintelligendo, eo modo quo judex interrogat, vel ut illi judicio subest. Non posse pariter testem, qui contra juris ordinem interrogatur de aliquo delicto, jurare se nescire, intelligendo, ut tibi revelare tenear, quamvis reverà sciat. Qui occidit hominem ad necessariam sui defensionem, vel ex errore & ignorantia, putans esse feram; aut qui rem alienam surripuit in debiti compensationem, his de factis in judicio interrogatum, negare non posse sine peccato mortali, subintelligendo, se criminosè non fecisse. Quamvis enim recentiores quosdam Casuistas laudes, qui juramenta his reticentiis seu restrictionibus mentalibus, & amphibologiis à perjurio ac lethali crimine excusari docent, præ illis colenda & diligenda summa Veritas est, nec audiendi qui divinam illius lucem opinionum suarum tenebris obnubilare nituntur: quibus conveniunt illa S. Augustini verba lib. contra mendacium, cap. XVIII. *Et sunt in eis docti, qui etiam regulas figant, finesque constituant, quando debeat, quando non debeat* *pejo-*

pejerari. O ubi estis fontes lacrymarum? Et quid faciemus? Quo ibimus? Ubi nos occultabimus ab ira Veritatis, si non solùm negligimus cavere mendacia, sed audemus insuper docere perjuria?

Quod spectat Nobilium, præsertim mulierum, consuetudinem, quæ famulis præcipiunt ut respondeant ipsas adeuntibus ex officio vel urbanitate, vel honestâ quâpiam ex causâ, illas domo exivisse, subintelligendo quòd mane vel hesternâ die exiverint, quamvis domi revera sint cùm postulantur: Vel, illas esse in civitate, quia ædes illarum reverà in civitate sunt: respondere aliud non possum, nisi pravam illam consuetudinem omnino improbandam esse ac damnandam, cùm mentiri numquam liceat, nec proximum æquivocationibus fallere, etiamsi ad mortem alicujus impediendam necessaria videatur æquivocatio aliqua vel restrictio mentalis, ut S. Augustinus docet lib. contra Mendacium, cap. XVIII. *Unus enim homo ex honestate debet alteri veritatis manifestationem.* Ideoque veritas est virtus annexa justitiæ. Et *quia homo est animal sociale, naturaliter debet alteri id sine quo societas servari non posset. Non autem possent homines ad invicem convivere, nisi sibi invicem crederent, tanquam sibi invicem veritatem manifestantibus* (inquit S. Thomas secundâ secundæ, quæstione CIX Art. III.) Nobiles mulieres, quæ pietatem profitentur, & ad sacram Eucharistiam frequenter accedunt; ac nihilominus cogunt domesticos ut his vel similibus occasionibus mentiantur, à frequenti Communione prohibendas censeo à Sacerdotibus qui earum conscientias moderantur, nisi pravæ illius consuetudinis vitium, quo tenentur, emendare voluerint ac studuerint. Tot enim mendaciorum auctores sunt & consciæ, quot à suis domesticis proferuntur. Sed, (inquiunt)

unt) adversa quandoque valetudo, interdum negotia & occupationes seriæ, justa impedimenta sunt recipiendi personas quæ nos adeunt honestæ salutationis seu colloquii, recreationisve causâ, aut ob negotia minùs urgentia, interdum ob importunas petitiones. Inanis hæc excusatio est. Si enim revera sunt impeditæ, aut non rectè valeant, id significari curent adeuntibus. Si non sint legitimè impeditæ, visitationes quæ sunt oneri ac fastidio potiùs admittant, quàm mentiantur, aut famulis mendacium imperent. Honestatis & societatis *morale debitum* est ut veritas proximo dicatur (inquit S Thomas.) Renuntiant igitur aliquo modo honestati & societati, qui æquivocationum artem exercent, vel docent ac propugnant. Hanc Moralis Christianæ Regulam si difficilem in praxi dixerint, falluntur; non enim difficilis est Veritatem, quæ Deus est, diligentibus: immò difficilius est mentiri quàm dicere simpliciter veritatem, S. Gregorio teste, p. 111. Pastoralis, cap. XII. *Nil autem est ad defendendum puritate tutius, nil ad dicendum veritate facilius. Nam dum fallaciam suam tueri conantur, duro labore fatigantur. Hinc namque scriptum est: Labor labiorum ipsorum operiet eos. Qui enim nunc implet, tunc operiet: quia cujus nunc animum per blandam inquietudinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Jeremiam dicitur: Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laboraverunt: ac si apertè diceretur: qui amici esse veritatis sine labore poterant, ut peccent laborant: cumque vivere simpliciter renuunt, laboribus exigunt, ut moriantur. Nam plerumque in culpa deprehensi, dum quales sint cognosci refugiunt, sese sub fallaciæ velamen abscondunt:* Gregorio Magno hac in assertione præiverat S. Augustinus Enarratione in psalmum 139. *Laborant homines* (inquit)

quit) *loqui mendacium, nam veritatem totâ facilitate loquerentur. Ille enim laborat, qui fingit quod dicat. Nam qui verum vult dicere, non laborat. Ipsa enim veritas sine labore loquitur. De homine ergo hoc dixit Deo, Me proteget umbraculum tuum, ipsos teget mendacium ipsorum. Sed ipsum mendacium ipsorum, labor est laborum ipsorum. Ecce parturivit injustitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem In omni enim opere malo labor est, & omne opus malum cogitatum mendacium ducem habet; non enim est veritas nisi in opere bono. Et propterea quia omnes laborant in mendacio, veritas quid clamavit? Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Ipsa est vox clamans ad laborantes, in alio Psalmo: Filii hominum, usquequoque gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Apertè autem alio loco labor est in mendacio: Docuerunt linguas suas loqui*
Jerem. *mendacium, ut inique agerent laboraverunt.* Vale,
9. 5. mèque Salvatori nostro, qui via, veritas, & vita est, in vero Sacrificio corporis & sanguinis ejus ad sanctum Altare commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

A quo Episcopo approbari debeant cohortium & Classium Eleemosynarii?

VIRO CLARISSIMO DOCTORI THEOLOGO.

VIR CLARISSIME.

CUm certum sit neminem Sacerdotem, sive sæcularem, sive regularem, quavis exemptione fretum, confessiones sæcularium audire posse sine

sine approbatione Episcopi; rogas à quo Episcopo approbari debeant cohortium & classium Eleemosynarii, sive Sacerdotes administrationi Sacramentorum in castris aut navibus præpositi. Nullius enim Diœcesis esse videntur cohortes & classes, nullius territorii, cùm identidem loca mutent, certùmque domicilium non habeant milites & remiges, in exercitu terrestri vel navali conscripti, cujus ratione unius potius quàm alterius Episcopi diœcesani censeantur. Idemque de Eleemosynario illorum conscientiis regendis, audiendisque confessionibus præposito dicendum. Et si Episcopi, cujus in Diœcesi versatur exercitus, necessaria sit approbatio, identidem novâ approbatione opus erit ut functiones suas exerceant, cùm intra unam hebdomadam ad plures quandoque Diœceses castra moveant, classisque aut navis pariter ad portus variarum Diœcesum appellat. Adire porrò Episcopos, quoties castra in novâ Diœcesi ponuntur, aut anchora figitur, impossibile fuerit. Meam siquidem de hac difficultate sententiam scire cupis, censeo Eleemosynarium approbari debere ab Episcopo, de cujus Diœcesi locus est in quo stationem habet cohors, vel unde discedit ad bellum, cùm Eleemosynarius assumitur; vel de cujus Diœcesi portus est in quo armatur & è quo solvit classis. Illud enim impræsentiarum censetur militum, & eorum qui in navi operantur, domicilium, adeòque & confessarii illis præpositi, secundùm legem, *Municeps*, D. Tit. *Ad Municipalem, & de incolis*, cujus hæc sunt verba: *Miles ibi domicilium habere videtur, ubi meret.* Certè si milites classis vel nautæ in portu matrimonium contrahant, & dispensatione sit opus, aut remissione denunciationum sive bannorum, non ab alio concedetur Episcopo, quàm cujus in Diœcesi por-

tus est, neque coram alio contrahetur quàm Parocho Ecclesiæ, cujus intra fines & territorium portus comprehenditur: & morientium Sacramenta ab ipso ministrabuntur militibus aut nautis periculosâ ægritudine laborantibus, antequam è portu solvant. Oleum etiam sacrum infirmorum, quod in navi servabitur ad moribundorum Unctionem extremam, accipietur ab Episcopo, cujus è Diœcesi solvit navis. Ab eodem itaque Eleemosynarius ad confessiones audiendas approbetur examine prævio necesse est. Opus tamen novâ approbatione non videtur, quoties castra de una in aliam Diœcesim moventur, vel Classis in varias Diœceses appellit: quia Eleemosynarii cohortium, naviumque sunt quasi parochi militum ac cæterorum qui castra sequuntur, vel navi vehuntur, quoad functionem audiendi eorum confessiones, & Sacramenta morientium etiam ministrandi in castris, in xenodochiis exercitûs, & in navibus, præsertim postquam è portu solverunt. Sunt, inquam, quasi illorum parochi, ex omnium Episcoporum indulgentiâ & consuetudine. Quamobrem sicut Parochus semel institutus, & ab Episcopo in sua institutione approbatus, novâ non indiget approbatione ut parochiani sui confessionem audiat, etiam in aliena Diœcesi; ita nec Eleemosynarii cohortium vel navium. Sed tamen absolutè jus habent Episcopi, quorum in Diœcesibus stativa castra faciunt cohortes, vel quorum in Diœcesibus sunt portus in quibus naves hybernâ tempestate subsistunt & morantur, Eleemosynarios ad examen vocandi coram se aut Vicario suo Generali, seu alio ad Confessariorum examen & approbationem delegato; & ipsos à munere audiendi confessiones suspendendi, ex causa maximè ad easdem confessiones audiendas pertinente. Suâque tunc

aucto-

auctoritate & prudentiâ apud Duces agent ut alios sacerdotes assumant ad sacri ministerii functiones obeundas ab ipsis Episcopis approbatos. Vale, mei tuis in Sacrificiis memor, qui sum ex animo tuus.

Lutetiæ Parisiorum.

Superior Regularis Viro Religioso sibi subdito permittere non debet ut executionem testamenti suscipiat, quod eam clausulam habet, ut dictus Executor decem millia nummûm ex hereditate delibata accipiat, conferatque in usus quos ipsi secreto Testatrix significavit.

R. P. Ordinis S. *** PRIORI.

REVERENDE PATER.

Quamvis Religiosi viri non minùs quàm Clerici sæculares nominari possint executores testamentorum, ut constat ex Cap. *Tua nobis*, Ext. *de Testamentis*, & ex Clementina, *Religiosis*, eodem Tit. illud tamen onus sine Superioris sui Regularis licentia suscipere non possunt, ut ex eadem Clementis V. Constitutione compertum est. Hoc posito, quæris quomodo gerere te debeas in eo quod mihi exponis negotio. Religiosus sacerdos regimini tuo subditus, à Vidua nobili & divite, cui à confessionibus erat, cujus & in extremis positæ conscientiam moderatus est, nominatus fuit executor testamenti ab illa conditi, cum ea clausula, ut decem millia nummûm ex hereditate delibata accipiat, conferatque in usus quos ipsi secreto testatrix significavit. Dubitas porrò

utrum permittere debeas Religioso tibi subdito ut hujus executionem Testamenti suscipiat.

Auctor tibi sum ut ab hujusmodi onere suscipiendo ipsum prohibeas, quia ex dispositione Testatricis mox explicatâ præsumptio tacitæ fidei in fraudem legum assumptæ orietur, ut jurisperiti docent. Collusionis etiam, immo & avaritæ suspicio adversùs Religiosum virum nascetur, quod Testamentum fortè suggesserit, & decem millia nummûm, quorum ipsi credita dispensatio est, secundùm voluntatem nobilis Testatricis eidem religioso secretò significatam, vel retinere velit contra votum paupertatis, vel certè Conventui suo vendicare. Quamobrem si causa ad forum exterius fortè deferatur, vereor ne caducum pronuntietur testamentum, & sugillentur Religiosi viri quasi hereditatum aucupes, & qui executiones testamentorum sibi demandari curent in fraudem legum & heredum, quod vergeret in status Monastici dedecus. Quemadmodum enim positâ lege vel consuetudine Municipali statuente ut maritus non possit aliquid relinquere uxori, non valet legatum factum pro anima Testatoris distribuendum ab uxore, ne fiat fraus legi vel consuetudini, ut censent Joannes Andreas, aliique jurisperiti: ita cùm religiosus ecclesiasticis legibus aliquid proprium habere prohibeatur, non valet legatum ab ipso distribuendum juxta mentem secretam Testatoris: vel certè aderit tam vehemens suspicio, ut judices moveat ad interdicendum dictum Religiosum officio Executoris

Accedit quòd religiosi viri, etiam exempti, qui
„ executionem cujus libet ultimæ voluntatis susci-
„ piunt, etiamsi prælationis fungantur officio,
„ locorum Ordinariis debitam reddere, ipsique
„ Ordinarii ab eisdem absque dolo, fraude, seu
„ ne-

„ negligentia, de susceptæ executionis officio tenentur exigere rationem, illos quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplum pœnâ debitâ, quocumque non obstante privilegio, puniri, ut statuit Clementina, *Religiosi.* Tenentur itaque respondere Episcopo rationem exigenti; revelare cui distribuenda vel conferenda sint legata secundùm voluntatem Testatoris ipsis secreto significatam; rationes reddere; affirmationem suam juramento confirmare, si jubeat Episcopus: alioqui Executorum officio jure interdicentur, ut respondit sacra Congregatio Concilii Tridentini interpres litteris datis ad Cardinalem Borromæum Archiepiscopum Mediolanensem, cùm similis casus Mediolani contigisset: quod suo tempore factum refert *Fagnanus* in Cap. *Tua nobis*, Ext. *de Testamentis.* Cave ergo ne, si Religiosus tuus onus executoris Testamenti supra dicti, te permittente, suscipiat, in laqueos incidat, ex quibus extricare se non possit. Vale, mei in sacrificio pretii nostri ad Altare Domini memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus promovere non potest ad sacros Ordines juvenem in suo seminario institutum, eo solum Titulo quod patrem divitem habeat, cujus aliquando hæres erit.

ILLUSTRISSIMO PRÆSULI ***

PRÆSUL ILLUSTRISSIME.

Jubet Amplitudo tua ut sententiam dicam de quæstione quam proponit. Juvenem habet in suo

suo Seminario optimæ indolis, annos viginti duos natum, Philosophicis ac Theologicis disciplinis instructum, moribus optimis præditum, à Deo vocatum ad Sacerdotium Patrem habet divitem, qui filium unicum vitæ sæcularis, connubiique vinculis illigare velit: ideò bonorum patrimonialium congruam sufficientemque portionem filio in Titulum non vult assignare. Quæris utrum illum nihilominus ad sacros Ordines promovere possis, nullo priùs ipsi collato beneficio, cujus ad Titulum ordinetur, cùm certum sit illum in patris bona successurum? pareo jussioni Amplitudinis tuæ.

Clericum illum promovere non debes, nec jure potes, nisi beneficium ecclesiasticum ad sustentationem sufficiens ipsi contuleris. Ad Titulum enim patrimonii non potest ordinari, cui nulla bonorum patrimonialium portio assignata est; siquidem perspectum priùs esse debet Episcopo, patrimonium vel pensionem ab eo qui ad sacros Ordines promovendus est, verè obtineri, & ad vitam congruè sustentandam sufficere, ex Tridentini Concilii Decreto. Statuit præterea sancta Synodus ut patrimonium illud vel pensio in Titulum Clerico promovendo assignata, alienari, extingui aut remitti non possit sine licentia Episcopi: quod caveri non potest de bonis quæ actu non possidentur, sed spe dumtaxat, & jure ad paternam hereditatem. *Patrimonium verò* (inquit Concilium) *vel pensionem*

Sess. 21. Cap. 2 *obtinentes ordinari post hac non possint, nisi illi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum: eo quoque priùs perspecto*, PATRIMONIUM ILLUD VEL PENSIONEM VERE AB EIS OBTINERI, *taliàque esse quæ eis ad vitam sustentandam satis sint; atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui vel remitti nullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum suffi-*

ciens

ciens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint, antiquorum canonum pœnas super his innovando. Hoc sacræ Synodi decreto rejicitur manifestè Tancredi, Hostiensis, Imolæ, & Decii opinio, asserentium Clericum posse ad sacros Ordines promoveri, si patrem habeat divitem, nec Ordinatorem pœnis canonum antiquorum obnoxium esse, id est, ad alimenta sic ordinato subministranda, vel conferendum illi beneficium ecclesiasticum sufficiens non teneri, quia ad Titulum patrimonii tacitè ordinatus censetur; Hæc, inquam, opinio rejicitur: quandoquidem ut rectè observat Fagnanus in Cap. *Episcopus*, Ext. *de præbendis*, patrimonium „ patris non est patrimonium filii verè, sed inter„ pretativè, seu per quamdam juris fictionem, „ secundùm quam pater & filius censentur una & „ eadem persona. At ex Concilio hujusmodi præ„ sumtio seu fictio non sufficit; quemadmodum „ nec sufficit ut pater filio teneatur ad alimenta; „ sed exigitur ut promovendus patrimonium illud „ verè obtineat; obtinere autem non dicitur, qui „ actionem habet vel jus ad rem, sed qui habet „ jus in re & legitimè possidet. Et adverbium „ illud, verè, fuit appositum à Concilio ad hu„ jusmodi fictiones excludendas. Præsertim verò „ quia Concilium paulo post adjecit, ut patrimo„ nium illud deinceps sine licentia Episcopi alienari „ non possit: quæ verba non conveniunt nisi bo„ nis verè assignatis in Titulum, non autem bo„ nis paternis, quorum pater habet liberam dis„ positionem. Amplitudini tuæ prospera omnia à Deo adprecor. Vale, mihique tui observantissimo benedicas.

Lutetiæ Parisiorum.

Qui professionem expressam emisit quæ revera nulla fuit, quamvis ipse legitimam crederet, & exinde habitum Religiosum per annum integrum gestavit, actibusque professorum propriis se ingessit, tacitæ professionis vinculo coram Deo obstrictus est.

RELIGIOSO VIRO *** ORDINIS C. . . . PRIORI.

VIR RELIGIOSE,

CONscientiæ casum his expositum verbis litteræ ad me tuæ humanitatis plenæ includebant. Frater Nicolaus Clericus cœnobii N. in quo Religionis habitum susceperat anno 1683 die primâ Martii, & professionem emiserat anno sequenti bissextili 1684. die 29 Februarii, post menses aliquot votorum pœnitens, sæpius in has voces coram Sodalibus erupit: si professionem in isto Ordine non emisissem, numquam illam emitterem. Perseveravit nihilominus in cœnobio per annum integrum Monasticâ cucullâ indutus, actibusque Monachorum professorum propriis ultro se ingerens. Accidit ut post pascha anni 1685. ad Abbatiam N. studiorum causâ se conferret, ac iter agens cum jurisperito quodam de die & anno quo habitum Religiosum susceperat & professionem emiserat, forte collocutus, ab eo disceret professionem suam nullam esse, quippe qui anno probationis non completo vota sua nuncupasset contra dispositionem sacrorum Canonum, & Decretum Concilii Tridentini sessione xxv. *De Regularibus*, cap. xv. Qua de re certior factus, declaravit Abbati

bati *** se non esse professum, ob eam, quam mox dixi, rationem, ideòque velle se dimittere habitum, & ad sæculum reverti. Respondit Abbas, Rem esse supremi momenti, in qua de salutis æternæ periculo ageretur: ne quid ageret præcipiti animi motu, Theologorum ac jurisperitorum consilium maturius exquireret; cogitaret se tacitâ saltem professione Ordini C. obstrictum, ex quo per annum integrum regularem habitum gesserat absque protestatione, & exinde professorum actibus se lubens ingesserat. Reposuit ille: se protestatum fuisse ac reclamasse non semel; siquidem coram Sodalibus sæpius se dixisse probat: *Si professionem in isto Ordine non emisissem, illam numquam emitterem.* Meam porro de hac difficultate sententiam rogas.

I. professionem expressam Fratris Nicolai nullam fuisse censeo, utpote factam contra Tridentini Concilii Decretum, cujus hæc sunt verba: *In quacumque Religione tam virorum quàm mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum; nec qui minori tempore quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ vel Religionis vel Ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus.* Annus certè bissextilis ex additione diei non dicitur majus temporis spatium quam anni, etiam ad effectum de quo agitur, ut colligitur ex L. *Cùm bissextum*, D. *De verborum significatione*, cujus hæc sunt verba: *Cùm bissextum Kalendis est, nihil refert utrum priore an posteriore die quis natus sit, & deinceps sextum Kalendas ejus natalis dies est: nam id biduum pro uno die habetur.* Cùm igitur habitum religiosum Nicolaus suscepisset, annùmque probationis inchoasset die prima Martii anni

Qui professionem expressam emisit quæ revera nulla fuit, quamvis ipse legitimam crederet, & exinde habitum Religiosum per annum integrum gestavit, actibusque professorum propriis se ingessit, tacitæ professionis vinculo coram Deo obstrictus est.

RELIGIOSO VIRO *** ORDINIS C.... PRIORI.

VIR RELIGIOSE,

CONscientiæ casum his expositum verbis litteræ ad me tuæ humanitatis plenæ includebant. Frater Nicolaus Clericus cœnobii N. in quo Religionis habitum susceperat anno 1683 die primâ Martii, & professionem emiserat anno sequenti bissextili 1684. die 29. Februarii, post menses aliquot votorum pœnitens, sæpius in has voces coram Sodalibus erupit: si professionem in isto Ordine non emisissem, numquam illam emitterem. Perseveravit nihilominus in cœnobio per annum integrum Monasticâ cucullâ indutus, actibusque Monachorum professorum propriis ultro se ingerens. Accidit ut post pascha anni 1685 ad Abbatiam N. studiorum causâ se conferret, ac iter agens cum jurisperito quodam de die & anno quo habitum Religiosum susceperat & professionem emiserat, forte collocutus, ab eo disceret professionem suam nullam esse, quippe qui anno probationis non completo vota sua nuncupasset contra dispositionem sacrorum Canonum, & Decretum Concilii Tridentini sessione xxv. *De Regularibus*, cap. xv. Qua de re certior factus, declaravit Abbati

bati *** se non esse professum, ob eam, quam mox dixi, rationem, ideòque velle se dimittere habitum, & ad sæculum reverti. Respondit Abbas, Rem esse supremi momenti, in qua de salutis æternæ periculo ageretur: ne quid ageret præcipiti animi motu, Theologorum ac jurisperitorum consilium maturius exquireret; cogitaret se tacitâ saltem professione Ordini C. obstrictum, ex quo per annum integrum regularem habitum gesserat absque protestatione, & exinde professorum actibus se lubens ingesserat. Reposuit ille: se protestatum fuisse ac reclamasse non semel; siquidem coram Sodalibus sæpius se dixisse probat: *Si professionem in isto Ordine non emisissem, illam nunquam emitterem.* Meam porro de hac difficultate sententiam rogas.

I. professionem expressam Fratris Nicolai nullam fuisse censeo, utpote factam contra Tridentini Concilii Decretum, cujus hæc sunt verba: *In quacumque Religione tam virorum quàm mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum; nec qui minori tempore quàm per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ vel Religionis vel Ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus.* Annus certè bissextilis ex additione diei non dicitur majus temporis spatium quam annus, etiam ad effectum de quo agitur, ut colligitur ex L. *Cum bissextum*, D. *De verborum significatione*, cujus hæc sunt verba: *Cùm bissextum Kalendis est, nihil refert utrum priore an posteriore die quis natus sit, & deinceps sextum Kalendas ejus natalis dies est. nam id biduum pro uno die habetur.* Cùm igitur habitum religiosum Nicolaus suscepisset, annùmque probationis inchoasset die prima Martii anni

anni 1683. annus probationis completus non erat ante Kalendas Martias anni 1684 quamvis bissextilis annus esset, adeoque Februarius mensis uno die major. Expressam igitur Professionem emisit, cùm minori tempore quàm per annum post susceptum habitum in probatione stetisset: quamobrem nulla est ejus Professio.

II. Censeo nihilominus F. Nicolaum Ordini C. tacitæ professionis vinculo adstrictum esse: siquidem post Professionem expressam, quæ reverà nulla erat, quamvis ipse legitimam crederet, per annum integrum habitum religiosum gestavit, actibùsque professorum propriis se ingessit. In hanc sententiam respondet Innocentius quartus Cap. *Is qui*, Tit. *De Regularibus*, in Sexto: *quod si per totum sequentem annum in Monasterio permanserit, ubi Novitiorum & Professorum sunt habitus indistincti, professionem in hoc fecisse, vel si quam priùs fecerat, ratam habuisse videtur.*

III. Censeo denique F. Nicolaum his verbis, in quæ sæpius coram Sodalibus se erupisse probat, non juvari quò minùs tacitâ professione sit obstrictus. Primò enim solemnis protestatio & expressa reclamatio non fuit, qualem ad excludendum professionem tacitam juris Canonici periti exigunt, freti Cap *Cum virum*, & Cap. *Consulti*, i xt *De Regularibus.* Sæpe enim contingere potest ut juniores Monachi durioribus vel prudentiæ modum excedentibus pœnitentiis lacessiti, vel præceptis frequentioribus & acrioribus fatigati, aut austerioris vitæ tædio affecti, seu ob aliam hujusmodi causam, in similia verba erumpant, quæ potiùs indicant velleitatem quamdam & momentaneam animi indignationem seu displicentiam, quàm firmum propositum excutiendi jugum Vitæ Monasticæ, & ad sæculum redeundi.

Secun-

Secundò, quamvis expressa protestatio & formalis animi declaratio præcessisset, ab ea tamen recessisse F. Nicolaus censeretur per posteriorem perseverantiam in Ordine anno solido, & actus subsecutos, quibus ratihabitio inducta est, ut colligitur ex Cap. *Cum virum* mox laudato, cujus hæc sunt verba: *Non enim videtur illa Monasticæ Professionis à se posse jugum excutere, cùm eam non constet evidenter contradixisse, cum benedictionem accepit, quam nonnisi in ætate discretionis accipiunt quæ velantur; præsertim si ratihabitione secutâ (etsi eam quandoque contradixisse constiterit) quod ante gestum fuerat, roboratur.*

Tertiò, quamvis protestatio in iis quæ pendent à potestate protestantis valeat, & actum vitiet; in iis tamen quæ pendent à consensu duorum, non valet, si fiat alterâ parte ignorante, ut docent juris Canonici periti Unde Glossa in Cap. *Tua nos*, Ext. *De Sponsalibus*, verbo *mulier*, hac propositâ specie: si aliquis protestetur coram pluribus, quòd omnia quæ dicet vel faciet, non faciet animo contrahendi matrimonium; & postea publicè dicat, *Consentio in te*, utrum sit matrimonium, nec ne? Affirmatè respondet, Esse matrimonium. Idem asserunt Joannes Andreas, Innocentius IV. Ancharanus, Abbas, Hostiensis, aliique Canonici juris interpretes, & meritò: Aliàs enim daretur occasio omnibus matrimonium contrahentibus sic protestandi, ut postea dimittere possent conjuges, si displicerent. At professio Monastica non pendet ex voluntate solius profitentis, verùm etiam ex consensu Ordinis sive Conventûs recipientis, cùm sit contractus ultrò citròque obligatorius, ut constat ex cap. *porrectum*, & cap *Ad Apostolicam*, Ext. *De Regularibus*. Quamvis igitur verba Fratris Nicolai formalis & expressæ protestationis vim ha-

habuissent, cùm tamen prolata fuerint absentibus & ignorantibus Superioribus, nihil operari deberent, & per subsequentes actus contrarios revocata intelligerentur, ut colligitur ex cap. *Solicitudinem*, Ext. *De Appellationibus*. Vale, mei ad Altare Domini memor, qui sum ex intimis præcordiis tuus uti frater.

Lutetiæ Parisiorum.

Utrum Regularis ad austeriorem Ordinem, rogatâ, licet non impetratâ Superioris sui licentiâ, transire possit

RELIGIOSO VIRO. ***

VIR RELIGIOSE,

Litteras accepi humanitatis tuæ, pietatisque eximiæ testes, ex quibus consilium tuum intellexi ex ordine S. Francisci ad Cœnobium nostræ Dominæ de Trapa Cisterciensis ordinis transeundi. Quæris à me, id-ne tibi liceat rogatâ, nec tamen impetratâ Superiorum tuorum licentiâ. Migrationes enim hujusmodi (inquis) seu translationes ordinum Mendicantium Religiosis sodalibus vetat Martinus quartus Pontifex Maximus sub pœna Excommunicationis, quam tam recipientes quàm recepti ipso facto incurrant, ut habetur in constitutione quæ incipit, *Viam ambitiosæ*, lib. III. Extravag. commun. Tit. *de Regularibus*.

Verùm tamen, si cui congregationi Religiosæ post Martini quarti tempora indultum Apostolicum concessum sit cum clausula derogante, ut Mendicantium ordinum professores recipiat, eo uti licet. Simili privilegio fretum religiosissimum Abbatem nostræ Dominæ de Trapa C. O. Viros Religio-

ligiosos ex quovis ordine, etiam FF. Mendicantium, ob frugem melioris vitæ seu arctioris observantiæ ad cœnobium suum convolantes recipere, nullus dubito. Quamquam Carthusiensium exceptio à Martino quarto facta ipsi etiam suffragetur; cùm Monachorum de Trapa vitam austeriorem esse Carthusiensium instituto, ut nunc temperatum est, certò constet, ac proinde privilegio ad quoscumque Monachos seu Regulares viros, Carthusiensibus exceptis, recipiendos indigere minimè videatur, jure communi fultus, quo declaratur regularem virum, rogatâ superioris sui licentiâ quamvis non impetratâ, ad arctiorem & austeriorem ordinem transire posse. Id colligitur ex Cap. *Sanè*, Ext. *de Regularibus*, quod Alexandri III. responsum est Ambianensi Episcopo datum. *De Canonico* (inquit) *qui in Ecclesia Aromatensi Professionem fecerat, & fugerat ab eadem, ut Monachum à quodam Abbate recepto, id tuæ Fraternitati significamus: quod si locus ubi nunc permanet, majoris religionis quàm Ecclesia Aromatensis exsistat, ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas: alioquin eum ad priorem Ecclesiam redire compellas.*

Nec obstat privilegium quibusdam Monachis ab Apostolica sede concessum, ne postquam aliquis apud illos professus fuerit, ad alium Ordinem, aliudve Monasterium, ipsis invitis transire possit, arctioris etiam vitæ desiderio, ut constat ex cap. *Licet*, Ext. *De Regularibus*, quod Innocentii III. responsum est. *Quia tamen* (inquit) *ubi Spiritus Dei est, ibi libertas; & qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est posita justo; ea ratione hoc illis videtur fuisse concessum, ne quis ex temeritate vel levitate in jacturam vel injuriam sui Ordinis, prætextu majoris religionis, ad alium Ordinem transvolaret, sicut frequenter à multis constat esse præsumptum:*

non

non quidem ut ei transeundi licentia denegetur, qui eam cum humilitate & puritate duxerit postulandam, ut non fictè, sed verè ad frugem melioris vitæ valeat transmigrare. Talis ergo postquam à Prælato suo transeundi licentiam postulaverit, ex lege privata quæ publicæ legi præjudicat, absolutus, libere potest sanctioris vitæ propositum adimplere: non obstante protervâ indiscreti contradictione Prælati: Quia privilegium meretur amittere, qui concessâ sibi abutitur potestate: cum etiam Romanus Pontifex, qui supremam in Ecclesia obtinet potestatem, Archiepiscopo & Episcopo cedendi licentiam ex justa causa sine difficultate concedat. Quocirca noverint universi quibus hujusmodi privilegium est concessum, se ad concedendum licentiam transeundi taliter postulantibus de jure teneri: quia sicut subditus à Prælato cum humilitate & puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur; sic profectò Prælatus subdito sine difficultate & pravitate qualibet, debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum. Si verò probabiliter dubitetur utrum quis velit ad Ordinem arctiorem aut laxiorem ex caritate an extemeritate transire, Superioris est judicium requirendum, ne fortè Angelus satanæ in lucis Angelum se transformet... Cùm ergo R. Monachus vester ad Fratres Cisterciensis Ordinis transmigaverit, non ut Ordini vestro aliquatenus derogaret, sed ut apud eos vitam duceret arctiorem: mandamus quatenus super eo quod de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta fecisse dignoscitur, eum nullatenus molestetis: quia caritas est fons proprius, cui non communicat alienus.

Perfectioris & austerioris vitæ studio licitum esse ad alium Ordinem transitum, S. Bernardus *confirmat* Epistolâ 1. Ad Robertum Nepotem suum, qui à Cisterciensibus ad Cluniacenses migraverat. *Attende* (inquit) *cor tuum, discute intentionem*

tem, consule veritatem; tua tibi conscientia respondeat cur abieris, cur Ordinem tuum, cur Fratres, cur locum deserueris.. Si ut arctiùs, ut rectius, ut perfectius viveres, securus esto, quia non retro aspexisti.. sin aliàs, noli altum sapere, sed time, &c. Et Epistolâ VII. se excusans quod ex aliis Monasteriis ad suum transeuntes recipiat *Hac ergo ratione* (inquit) *illos suscipimus, quoniam non putamus esse malum, si vota labiorum suorum, quæ in suo loco potuerunt quidem promittere, sed nequaquam persolvere, Deo qui ubique est, ubicumque poterunt, reddant; & solius rupte stabilitatis damna reliquorum regularium præceptorum observatione compensent.*

Idem confirmat S Thomas secundâ secundæ, quæst. CLXXXIX. Articulo VIII. *Transire* (inquit) *de Religione ad Religionem, nisi propter magnam utilitatem vel necessitatem, non est laudabile: tum quia ex hac plerumque scandalizantur illi qui relinquuntur: tum etiam quia facilius proficit aliquis in Religione quam consuevit, quam in illa quam non consuevit, cæteris paribus.* Unde in collationibus Patrum collatione [illegible] Abbas Nesteros ait: *Unicuique utile est, ut [illegible] propositum quod elegit, summo studio ac diligentiâ ad operis arrepti perfectionem venire festinet, & nequaquam à sua, quam elegit semel, perfectione discedat. Impossibile namque est unum & eundem hominem universis fulgere virtutibus. Quas si quis voluerit pariter affectare, in id eum incidere necesse est, ut dum omnes sequitur, nullam integrè consequatur.* Diversi nimirum Ordines præeminent secundùm diversa virtutum opera. *Potest tamen aliquis* (inquit S. Thomas) *laudabiliter de unâ Religione transire ad aliam triplici ex causâ: primò quidem zelo perfectioris Religionis. Secundò, propter declinationem Religionis à debita perfectione, puta, si in aliqua Religione arctiori incipiant Religiosi remissius vivere, laudabiliter tran-*

I

transit aliquis ad Religionem minorem (sive *mitiorem*) *si malius observetur.* Unde in Collationibus Patrum, collatione XIX. Cap v Abbas Joannes dicit, se à vitâ solitariâ, quam professus fuerat, ad cœnobiticam transisse, quia *cum major numerus Fratrum habitationem illius solitudinis expetere cœpisset, ac Eremi coangustatâ libertate, non modo ignem illum divinæ contemplationis frigescere fecisset, sed multimodis etiam carnalium rerum vinculis impediret;* satius esse & ad salutem animæ suæ conducibilius existimavit, cœnobiticæ disciplinæ *in anque implere propositum, quam in illa professione tam sublimi carnalium necessitatum provisione torpere: ut id quod sibi de theorica illa sublimitate subtrahitur, obedientiæ subjectione compensetur.* Quippe (inquit) *miserum est cujuslibet studii disciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem ejus minimè pervenire.* Tertiò potest aliquis ad mitiorem Ordinem transire *propter infirmitatem vel debilitatem, ex qua interdum provenit quod non potest aliquis arctioris Religionis statuta servare, posset autem servare statuta Religionis laxioris; sed in primo casu debet quidem propter humilitatem licentiam petere, quæ tamen ei negari non potest, dummodo constet illam Religionem esse arctiorem. Si vero probabiliter de hoc dubitetur, est in hoc Superioris judicium requirendum,* ut habetur Extr. *De Regularibus*, Cap. *Licet* Similiter *requiritur Superioris judicium in secundo casu. In tertio vero casu est etiam necessaria dispensatio.*

Quamquam verò perfectio unius Ordinis Religiosi præ alio dijudicanda sit præsertim ex fine, & ex mediis per quæ tendit ad finem, amore scilicet Dei & proximi; atque eo nomine ille Ordo cæteris perfectior censendus sit, qui ad animarum salutem procurandam institutus est, secundùm Theologorum principia: in foro tamen Ec-

clesiastico, ubi agitur de transitu ad alterum Ordinem, perfectior ille censetur, cujus austerior est disciplina, præsertim circa silentium & solitudinem. Majorque illa austeritas non ex primævo duntaxat Ordinis instituto, sed ex præsenti observantiâ dijudicatur.

Ut igitur canonicè transeat Regularis ad aliùm Ordinem, necesse est ut Ordo ille sit austerior, sive ut in præsenti strictior disciplina in eo servetur. Secundò, ut licentia petita sit à Superiore immediato, vel etiam à Superioribus majoribus, si id statuta Ordinis vel consuetudo præscribant. Tertiò, ut Ordo quem deserit singulare non habeat privilegium quòd non sufficiat licentia petita, sed impetrata requiratur, sicut habere dicuntur Cistercienses & Patres Societatis Jesu, ne ad alium Ordinem, præter quàm Carthusiensium, absque superiorum licentiâ petitâ & obtentâ migrare possint. Quartò, ut ex caritate seu zelo sanctioris vitæ, non ex levitate vel temeritate fiat ille transitus. Si autem res sit dubia, ad Superiorem recurrendum est. Erit autem dubia, si rationem probabilem afferat Superior immediatus cur licentiam deneget. Quintò, ut gravem injuriam vel infamiam ex hujusmodi migratione non patiatur Ordo qui deseritur. Sextò, necesse est ut petatur licentia antequam fiat transitus, & re integrâ: & ut Vir Religiosus petitâ licentiâ & causâ expositâ non statim discedat, sed exspectet responsum à Superiore. Septimò, ut Prælato Regulari constet alterum Ordinem paratum esse ad illum recipiendum, qui licentiam petit: & rectâ transeat ad Monasterium illius Ordinis, ne divagationis & apostasiæ illi detur occasio; ut decretis sacræ Congregationis Concilii Tridentini sancitum Fagnanus observat. In hoc denique casu S. Bernardi

consilium quisque Monachus prudenter sequetur libro *De præcepto & dispensatione*, Cap. XVI. *Sanè*, inquit, *de Religiosis ac bene ordinatis Monasteriis nullus professorum meo consilio, ne arctioris quidem vitæ desiderio, sine licentia sui Senioris egrediatur. Forte vult aliquis de Cluniacensibus institutis ad Cisterciensium se restringere paupertatem, eligens præ illis nimirum consuetudinibus magis Regulæ puritatem. Si me consulit, non consulo, si non sanè id Abbatis sui usurparit assensu. Quamobrem? Primò propter scandalum ipsorum quos deserit. Deinde, quia certa pro dubiis relinquere tutum non est: forsitan enim hoc tenere potest, illud non poterit. Tertio, suspectam habeo levitatem, quâ id sæpe quod facile volumus antequam probemus, experti jam nolumus; uno quippe momento idipsum & cupientes & respuentes tam leviter quàm irrationabiliter.* Qui tamen petitâ, nec obtentâ Superioris sui licentiâ ad arctiorem Ordinem transierit, *meo consilio non regrediatur ad inferius bonum quod reliquerat & contempserat pro meliori.*

Has Regulas expende, & secundùm illas age, nihilque in tanti momenti negotio præcipiti concilio facias: priùs autem rem ferventissimis precibus Deo commenda. Vale, mei in sancto Altaris sacrificio memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Utrum liceat Monialibus ad arctiorem ordinem transire, & qua ratione?

RELIGIOSO VIRO *** PARTHENONIS *** VISITATORI.

VIR RELIGIOSE,

QUærebas à me per literas, quas ad me scripsisti nudius tertius, utrum Monialibus ad arctiorem ordinem transire liceat, petitâ & non obtentâ Superiorum licentiâ, quemadmodum id licere Monachis olim me respondisse meministi. De proposita quæstione sic sentio.

Et quondam licebat Monialibus jure communi, ut constat ex Can. *Virgines*, causâ xx. quæst. 11. sed facultas illa sublata ipsis est constitutione Pii V. quæ incipit, *Decori*, de clausura Monialium. Et ita sæpius declaravit sacra Congregatio, tam Concilii Tridentini, quàm Episcoporum & Regularium: quæ etiam transeundi licentiam non concedit, nisi adjectis conditionibus infra scriptis, videlicet: Dummodo Superiorum primi Monasterii & Monialium transferendarum accedat assensus: & non antea ab eodem Monasterio Moniales egrediantur, quam constet alterum Monasterium ad receptionem illarum paratum esse, & in eo capitulariter ac per secreta suffragia sint receptæ: Ut dotem à cæteris Monialibus præstari solitam persolvant: ipsaque translatio fiat, consanguineis gravibusque matronis, & his deficientibus, aliis piis honestisque personis comitantibus: atque ab uno ad aliud Monasterium absque diverticulo, rhedâ clausâ, vel saltem earundem Monialium velato vultu, & eâ modestiâ quæ sponsas Christi decet,

rectâ procedatur, nullibique pernoctetur nisi hospitii causâ apud honestas personas, vel ubi Monasteria Monialium repererint, apud easdem Moniales: quas, accedente Ordinarii loci licentiâ, benevolas invenerint receptrices: ac demum omnis eis spes ad primum Monasterium redeundi penitus ablata censeatur. Ita sæpius Romæ judicatum refert vir canonici juris consultissimus Prosper Fagnanus, ad Cap. *Recolentes*, Ext. *de statu Monachorum*. Vale, mei tuis in Sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Novitius qui probationis anno integrè expleto in paternas ædes cum Superiorum licentiâ se contulit, ubique per annum moratus est donec ex morbo difficili & diuturno convalesceret, ad professionem admittendus est absque probationis prorogatione.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

De tua ad provinciæ monasticæ præfecturam electione gratulor ob virtutem, observantiæ regularis studium ac prudentiam, quæ te Fratrum regimini parem faciunt. De Fratre Anselmo, qui peracto integrè probationis anno, gravi morbo correptus, non emissâ professione, nec habitu religioso dimisso rediit in paternam domum, ubi cùm per annum alterum mansisset, recuperatâ valetudine ad conventum *** reversus est, ac supplicavit ut ad professionem admitteretur: censeo non debere ab illo exigi ut novum probationis an-

annum incipiat & peragat, sed statim professionem emittere posse, *nisi conditio Religionis aut personæ sit immutata.* Sic in similibus casibus respondit sacra Congregatio Concilii die 27. Februarii 1567 & die 12 Februarii 1598. ut refert Fagnanus in Cap. *Presbyterum*, Ext *de pœnitentiis & Remissionibus.* Anno solido mores Fratris Anselmi expertus est ordo, ipséque ordinis austeritates pariter est expertus, ac regulam constitutionésque ad amussim observavit in Domo regularis observantiæ novitiorum institutioni destinatâ secundum Clementis VIII. & Urbani VIII. Decreta. Novâ igitur probatione, aut probationis prorogatione non est opus, nec ordini nec ipsi Novitio: Siquidem, ut habet Regula juris in sexto, *Eum qui certus est, certiorari ulterius non oportet.* Ubi Glossa: *Est hæc regula* (inquit) *in argumentum & quæstionem, qua quæritur an is qui ingressus Religionem in fine anni exivit, si iterum eamdem Religionem ingrediatur, an debeat habere annum: & satis videtur quòd non per hanc Regulam, nisi conditio personæ vel Religionis mutata esset. Et hæc tenet Barthol. Brix. in quæstionibus suis, in quæstione quæ incipit*, Aliquis intravit in Monasterium. *Et idem Guillelmus in speculo de statu Monachorum. vers.* 38. Vale, mei ad Altare Domini memor.

Lutetiæ Parisiorum.

An & quatenus liceat transitus ab austeriori Ordine ad mitiorem.

RELIGIOSO VIRO ***.

VIR RELIGIOSE.

QUod à me roges consilium, utrum à nostro FF. Prædicatorum ordine ad Cluniacenses non reformatos transire possis pontificiâ dispensatione fretus, fraternâ dare caritate non moror. In qua vocatione vocatus es, in ea mane. Vereor ne propositum illud transitus tui ad ordinem mitiorem à Spiritu Dei non sit, quo dirigente sacra Synodus Tridentina sessione XXV. Cap XIX *de Reformatione Regularium* decrevit ut *Nemo Regularis cujuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem*. Quamquam verò summi Pontificis dispensatione fiat hujusmodi translatio, illâ uti non potest Regularis tutâ conscientiâ, nisi justam causam ejus Sanctitati exposuerit. Si enim ut mollius vivat, vel ut dignitates & beneficia consequatur, vel ob similem rationem cupiditati carnisque desideriis faventem, ad ordinem remissioris ac mollioris disciplinæ transeat, gravis peccati reus est, nec illi pontificia dispensatio ad vitandas futuræ vitæ pœnas suffragatur. Nec infirmitas ac debilitas corporis, quæ strictioris vitæ jugo ferendo imparem facit, omnino sufficiens ratio videtur translationis, si in ordine strictiori fraternâ caritate procurentur infirmi ac debiles, ut fit in ordine S. Dominici. Nec verò decet religiosum virum, qui strictioris disciplinæ institutum professus est ut carnem suam crucifigeret, infirmitatis ac debilitatis specie ad laxiorem ordinem transire: immo saluti animæ ejus expedit valetu-

letudinis facrificium offerre Deo, & gloriari in infirmitatibus fuis, ut inhabitet in illo virtus Chrifti. Verumtamen fi quis in eo profeffus Ordine eft, in quo infirmi non procurantur ut oportet, nec ipfius infirmitatibus provideri facile poteft, tutâ confcientiâ tranfibit ad ordinem mitiorem, fecundùm S. Thomam fecundâ fecundæ quæft. CLXXXIX. Art. VIII. *Poteft*, inquit, *aliquis laudabiliter de una Religione tranfire ad aliam triplici ex caufa *** Tertio propter infirmitatem vel debilitatem ex qua interdum provenit quod non poteft aliquis arctioris Religionis ftatuta fervare, poffet autem fervare ftatuta Religionis laxioris.* Sed hac in fpecie obtinenda eft facultas à Superiore Generali Ordinis à quo fit tranfitus, infirmitate vel debilitate, quæ aufterius illud vitæ genus ferre non poffit, duorum Medicorum teftimonio comprobatâ. Obtinendus etiam confenfus Superioris Generalis ordinis ad quem fit tranfitus, qui benevolam receptionem in aliquo cœnobiorum fuorum promittat. Secundum hæc, poftulanda eft difpenfatio & breve translationis à fummo Pontifice. Denique tranfeundum eft immediatè ab uno ordine & Monafterio ad alium, fine divagatione, & infra tempus brevi Apoftolico præfcriptum. Addiderim neceffario requiri ut ordo, feu congregatio & Monafterium ad quæ migrat vir Religiofus, relaxata non fint in iis quæ fpectant accuratam votorum obfervantiam, quæ cùm ftatui Religiofo fint effentialia, difpenfationem non recipiunt; quantumvis obfervantiæ Regulares abftinentiarum, jejuniorum, vigiliarum & fimiles, Ecclefiæ indulgentiâ remitti poffint. Vale, mei tuis in facrificiis memor.

Lutetiæ Parifiorum.

Utrum Religiosi viventes in Monasteriis in quibus relaxata est observantia regularis, transire teneantur ad alios conventus strictioris observantiæ, aut observantias regulares abstinentiæ ac jejuniorum seorsim implere?

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE.

De quæstione morali, quam nuper proposuisti per literas, hæc mea sententia est. Religiosi viventes in Monasteriis, in quibus remissa & relaxata est Disciplina regularis, ad alios conventus, in quibus viget strictior observantia, migrare, aut abstinentiam & jejunia Monastica, & alia quæ victum exteriorem, vestitum, & communem conversationem spectant, seorsim implere non tenentur, sed satis est ut paratum habeant animum ad Reformationem suscipiendam, si Superiores disciplinam regularem instauraverint; interimque vota fideliter observent. Quamvis enim confuetudo obligationem ex religiosa professione ortam non solvat, suspendit tamen quodam modo quoad eas observantias, quæ ad votorum substantiam non pertinent: præsertim si absque nota singularitatis, absque perturbatione fratrum, absque scandalo & tumultu non possint observari, & aliunde earum transgressio reatum culpæ non inducat, sed pœnæ duntaxat faciat obnoxios, quam superiorum conniventia remittere censetur. Sic fere Monachos in Monasteriis solutæ disciplinæ viventes excusat S. Bernardus in Apologia ad Guillelmum Abbatem, Cap. VII *Sub hac tamen abusione* (inquit) *jam fere ubique sic pro ordine tenetur,*

tur, fere jam ita ab omnibus sine querela atque irreprehensibiliter observantur, quamquam dissimiliter. Nonnulli quippe his omnibus tamquam non utentes utuntur, & ideo aut cum nullâ offensâ, aut cum minimâ. Aliquanti quippe hoc agunt ex simplicitate, aliquanti ex caritate, aliquanti ex necessitate. Quidam namque simpliciter ista tenent quoniam sic eis præcipitur, parati aliter agere, si aliter præciperetur. Quidam autem ne discorditer vivant ab eis cum quibus habitant: sectantes in his non suam libidinem, sed aliorum pacem. Alii vero quia resistere non valent multitudini contradicentium, qui hæc utique tamquam pro ordine liberâ voce defendunt; & quoties isti aliqua (prout ratio doceat) restringere vel mutare incipiunt, illis mox totâ auctoritate resistunt.

Et Epistolâ VII. ad Adam Monachum: *Quid me vis (inquit) odiosum facere multis millibus sanctorum qui sub nostra professione non nostro conversantes more, tamen aut sanctè vivunt, aut beatè defuncti sunt? Non ignoro quòd reliquerit sibi Deus septem millia virorum, qui non curvaverunt genua sua ante baal. Audi ergo, æmule calumniator, ausculta. Dixi cur de aliis Monasteriis ad nostra venientes recipiendos censuerim. Numquid non venientes damnavi? Excuso illos, non istos accuso. Soli sunt invidi, quos excusare nec volo, nec valeo: quibus exceptis, si quis cæterorum ad Regulæ cupiat transire puritatem, sed propter scandalum non audeat, aut certè etiam ob certam corporis infirmitatem; puto quia non peccat, dum tamen in suo studeat loco sobriè, & justè, & piè conversari. Nam si qua ex more Monasterii minùs forte districtè quam Regula constituisse videtur, observare compellitur, excusabit hoc forsitan aut illa caritas quâ cunctatur migrare ad melius, propter scandalum, juxta illud:* Caritas operit multitudinem peccatorum; *aut illa humilitas quâ conscius propriæ infirmitatis, se reputat im-* 1. Petr. 4. 8.

per-

perfectum ; siquidem & de ipsa scriptum est : Deus
Jacobi. 4. 6. *humilibus dat gratiam.* Tutus ambulabit, qui S. Bernardi consilium sequetur. Vale, mei ad Altare memor.

Lutetiæ Parisiorum.

An juvenis ex parentibus calvinianis in Gallia genitus, qui post Edicti Nannetensis abrogationem in hæresi pertinaces manserunt, & in Angliam transfugerunt, ad ordines & beneficia sine pontificiâ dispensatione promoveri possit?

CLARISSIMO VIRO ***

SEntentiam meam rogas, VIR CLARISSIME, de juvene ex parentibus calvinistis nato, qui post Edicti Nannetensis abrogationem à Christianissimo Rege, in hæresi pertinaces manserunt, & in Angliam transfretarunt. Juvenis ille (ut scribis) optat in clerum cooptari, & per ordinum Ecclesiasticorum gradus ad sacerdotium suo tempore promoveri. Catholicæ fidei probata integritas & firmitas, probitas morum, literaturæ sufficientia ipsi suffragantur; Titulus patrimonialis non suppetit; vellet Episcopus ipsi providere collatione beneficii. Quæris quid facto sit opus? Utrum sit irregularis, ordinùmque & beneficiorum Ecclesiasticorum ob præcedentem suam & parentum hæresim incapax? Et si res ita se habeat, utrum cum illo dispensare possit Episcopus, aut necessaria sit summi Pontificis dispensatio?

Non te latet, vir Clarissime, quàm antiqua sit hominum, qui olim hæretici fuerunt, irregularitas.

ritas. Hujus irregularitatis testis est Illiberitana Synodus Canone 51. Testis S. Augustinus variis in locis operum suorum contra Donatistas, cum quibus tamen dispensatum est à Melchiade summo Pontifice, & ab aliis Episcopis, ut extra Ecclesiam ordinati, ad eam redeuntes in suis ordinibus susciperentur. Testis Nicæna Synodus, quæ cum solis Novatianis dispensavit Canone Octavo. Legem firmavit Innocentius I. dispensationem à Nicæno Concilio Novatianæ sectæ clericis ad Ecclesiam redeuntibus concessam, ad aliarum hæresum clericos non pertinere declarans, Epist. XXII. Cap. 4. Iis qui ex parentibus Donatistis nati erant, & in ea secta baptizati, dispensationem ut ad sacros ordines proveherentur, concedere proprio arbitrio & auctoritate noluerunt Africanæ Ecclesiæ Episcopi, sed ea de re ad Siricium Pontificem Maximum scripserunt, & ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum, ut constat ex Concilio Africano, seu potius ex collectione variorum canonum Ecclesiæ Africanæ, canonibus 14. & 24. *Tantùm* (inquiunt Africani Patres) *de his qui infantes baptizati sunt, satagimus ut nostræ, si placet, in eisdem ordinandis consentiant voluntati.* Æquum scilicet videbatur ut eos qui parvuli baptizati erant apud Donatistas, nondum scire valentes erroris eorum interitum, & compotes rationis facti, agnitâ veritate, ad Ecclesiam catholicam animo sincero conversi & per manûs impositionem recepti erant, ad Clericatum suscipiendum *non impediret nomen erroris*, præsertim *in tanta rerum necessitate.* Testes sunt ejusdem irregularitatis S. Athanasius in Epistolâ ad Rufinianum: S. Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos: S. Leo Epistolâ 14. aliàs 3. Cum iis tamen *qui professionibus plenissimè scriptis* pristinos errores ejurassent, & hæreses condem-

S. August. Epist. 43. alias 162. & Epist. 185. alias 50. Cap. 10.

demnassent, S. Leo dispensavit ut sacris ordinibus initiarentur, Epistolâ 109 aliàs 71. Cum Nestorianis dispensavit S. Gregorius, ut servatis propriis ordinibus in Catholicam Ecclesiam reciperentur. (lib. IX. Epist. 61.) Agapetus papa ex Arianis ad Ecclesiam redeuntes, *quolibet modo, in quolibet ætate, illius pestilentiæ labe pollutos*, à Clericatu exclusit, *ut erubescerent aliud magis quærere, quam redire.* (Epist. 2.) Cum clericis Arianis sincerè conversis & dignam vitam morum & actuum probitate custodientibus, dispensandum decrevêre Concilia, Aurelianense I Canone 10. & Cæsaraugustanum. Nicolaus III. constitutione in Romano Bullario editâ, Alexander quartus Cap. *Quicumque.* Innocentius quartus, & Bonifacius VIII. Cap. *Statutum*, Tit *de Hæreticis*, in sexto, filios & nepotes Hæreticorum irregulares declarant, & beneficiorum incapaces. *Statutum felicis recordationis Innocentii & Alexandri prædecessorum nostrorum* (inquit Bonifacius VIII.) *ne videlicet hæretici, credentes, receptatores, defensores & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem, ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur: quod si secus factum fuerit, sit irritum & inane: primum & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus: per maternam verò ad primam dumtaxat hoc volumus extendi. Hoc sanè de filiis & nepotibus hæreticorum, credentium & aliorum hujusmodi, qui tales esse, vel etiam tales decessisse probantur, intelligendum esse videtur: non autem illorum quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ unitati, & pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse: quam ipsi vel jam perfecerunt, vel humiliter prosecutioni ejus insistunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Solam irregularitatem ad beneficia, non

ad

ad ordines, Decretales illæ Pontificum exprimunt. Irregularitas tamen quæ homines olim hæreticos & filios hæreticorum, incapaces ordinationum sacrarum efficit secundùm veterem disciplinam, sublata non est jure novo; maximè cum infames arceantur à Clero, & infamia comitetur hæresim, ut Navarrus, & omnis canonistarum natio testatur. In illis quidem regionibus, in quibus vetus illa disciplina consuetudine contrariâ abrogata est, & hæretici tolerantur, ut in Germania, & olim in Gallia ante Nannetensis Edicti revocationem, hæreticos post conversionem irregulares non manere, & multò minùs eorum filios, plerique casuum conscientiæ Arbitri * censent.

Verùm cùm post Nannetensis Edicti abrogationem hæretici non ampliùs in Gallia tolerentur, jamque antea Regiis edictis à publicis officiis exclusi essent, infamiam ex eo tempore hæresis professioni adjunctam in hoc Regno & omnibus Regis Christianissimi ditionibus constat; adeoque irregulares esse & incapaces non modò beneficiorum, sed ordinum ecclesiasticorum hæreticos, etiam post conversionem; eamque irregularitatem ab illorum filiis esse contractam cum infamiâ juris. De illa porro irregularitate mihi videtur dispensare non posse Episcopus. Beneficiorum namque collationem hujusmodi hominibus factam Nicolaus III. constitutione suâ irritam declaravit. *Hæretici autem* (inquit) *receptores, defensores & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium admittantur: quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquisitis, volentes ut tales & habitis perpetuò careant, & ad alia similia nequaquam imposterum admittantur.*

* *Sayrus lib. 6. de censuris Cap. 10. Henriquez lib. 14 c. 7. n. 4. Tannerus lib. 1 de Fide quæst. 8 Dub. 6 n. 112. Bonacina Disput. de Irregul. q. 3. punct. 7. propos. 2. n. 9 & alii. Constit. 2 in bull. Rom.*

Eâ de re olim controversiam contigisse in Rota refert Fagnanus, & re ad Clementem VIII.
„ Pontificem Maximum delatâ die 3. Novembris
„ anni 1594. Sanctissimum in Generali congre-
„ gatione sanctæ Inquisitionis proposito articu-
„ lo, consultisque Cardinalibus, & reliquis Præ-
„ latis consultoribus qui præsentes aderant, au-
„ ditisque Cardinalibus Inquisitoribus senioribus;
„ affirmantibus non esse inquisitionis usu recep-
„ tam doctrinam asserentium, filios hæretico-
„ rum propter parentum hæresim privari bene-
„ ficiis habitis: censuisse hanc opinionem tam-
„ quam mitiorem fore amplectendam: & iterum
„ referente D. Justo die 23. Decembris immedia-
„ tè sequentis, Sanctitatem suam dixisse, se al-
„ locutum fuisse Congregationem sanctæ inquisi-
„ tionis, & reperisse sanctum Officium servare
„ opinionem negativam tamquam benigniorem,
„ & idcirco non esse locum disputationi. Sed
„ postea die 6. Martii 1598. dubio exactissimè dis-
„ cusso, de mandato Sanctissimi, Rotam decla-
„ ravisse filios hæreticorum esse privatos ipso ju-
„ re beneficiis & pensionibus, etiam ante deli-
„ ctum obtentis seu reservatis; & hanc opinio-
„ nem dixisse esse veriorem de jure, & commu-
„ niter receptam, eamque probari ex pluribus
„ Romanorum Pontificum constitutionibus, nem-
„ pe Innocentii Quarti, Alexandri Quarti, &
„ præcipuè ex illa Nicolai III. Refert Fagnanus in 1. p. libri v. Decretalium, Tit. *De Hæreticis*, ad Cap. *Vergentis*.

Quærit ibidem Vir Juris canonici consultissimus, utrum Episcopus possit dispensare cum filiis hæreticorum ad officia & Beneficia ecclesiasti-
„ ca? quæstioni hunc in modum respondet: cùm
„ explorati sit juris hæreticorum filios nec ad be-

„ ne-

„ neficia ecclesiastica, nec ad Officia vel Honores admitti debere, Cap *quicumque*, Tit. *De Hæreticis*, in Sexto; non videtur Episcopus habere facultatem cum eis dispensandi. Primò quia cùm textus dicti capitis contineat decretum irritans: *quod si secus actum fuerit*, *decernimus irritum & inane*: sequitur ut Episcopus dispensare non possit. Nam etiam in adulterio & minoribus criminibus Episcopus non potest dispensare, quando leges vel canones prohibentes annullant actum factum contra prohibitionem. Deinde, quia Nicolaus III. in constitutione superiùs relata statuit ut hæretici, eorùmque filii usque ad secundam generationem, beneficiis habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam inposterum admittantur. Quibus verbis censetur adempta Episcopis dispensandi facultas, ut notat Glossa in Cap. *Cupientes*, §. *Cæterum*, verbo *perpetuò*, Tit. *de Electionibus*, in sexto. Denique cùm filii hæreticorum, qui læserunt Majestatem divinam, non minùs videantur infames, quàm filii conspirantium adversùs Principem; infamia hujusmodi per solum principem, sive summum Pontificem aboleri potest, non per Episcopum. Hæc Fagnanus.

His omnibus perpensis, censerem juvenem de quo sententiam meam rogas, esse irregularem; nec beneficiorum tantùm, sed Ordinum omnium ecclesiasticorum & Clericatûs incapacem, ob præcedentem suam & parentum suorum in Calvinismo pertinacium hæresim. Episcopum cum illo dispensare non posse; sed summo Pontifici supplicandum ut juveni, cujus optimas dotes, fideique Catholicæ firmam integritatem, ac morum probitatem Episcopus probavit, Sanctitas sua

gratiam faciat, & canonicum impedimentum auctoritate suâ auferat. Si tamen usu sit receptum ut Gallicani Episcopi, etiamnum post Edicti Nannetensis abrogationem, dispensent cùm hominibus ab hæresi conversis, & cum filiis hæreticorum pertinacium, ut ad Ordines ecclesiasticos & beneficia promoveantur: Reverendissimus & Religiosissimus Episcopus N. receptum in Ecclesia Gallicana usum, si ita ipsi videbitur, sequi poterit. Vale, meique in sacrosancto Altaris sacrificio memineris. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Solutio quorumdam casuum circa Usuras.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

OPinioni de me tuæ ac humanitati singulari plurimùm debeo: dubiis circa usuras à te propositis respondeo, ut tibi morem geram.

Quæris primò, an qui bonâ fide certum iniit contractum, quem credebat esse justum, quia impunè & absque scrupulo fieri debet in provinciâ & urbe in qua degit; qui tamen contractus revera usurarius est ex sententia Doctorum sacræ Facultatis Parisiensis ea de re nuper interrogatorum, mortaliter peccaverit: & ad restituendas usuras illo contractu quæsitas in foro conscientiæ sit compellendus?

Quæris secundò, an mercator qui nobili viro pecuniam mutuo dederat reddendam certâ die, quâ non solvit, ab illo exigere potuerit ut se per instrumentum obligaret ad solvendum aliâ die, addito quod ipsius mercatoris intererat ratione ejus quod

quod verisimiliter intra spatium illud lucratus fuisset.

Quæris tertiò, an operarius Lugdunensis, qui solebat stamen sericum valoris centum aureorum, trium mensium spatio redigere in fila valoris centum & quatuor, possit justè vendere alteri, solutionem differre volenti ad annum, pretio centum & duodecim.

Ad primum respondeo lethaliter non peccasse, qui bonâ fide contractum illum iniit, si usurarium esse invincibiliter ignoravit, nec de illius injustitiâ dubitavit. Ignorantia enim invincibilis à peccato excusat: & quamvis usuram esse peccatum nemo ita ignorare possit, cùm ipsâ naturæ lege cordibus hominum inscriptâ, & signato super nos vultûs Dei lumine deformitas ejus & malitia facilè dignosci possit ab iis qui ad hanc legem, illùdque lumen attendunt, nec tenebris cupiditatis suæ obscuratum habent intellectum: tamen ignorari invincibiliter potest an hic vel ille contractus sit usurarius. Verùm si contrahentis ignorantia insuperabilis non fuerit, sed affectata vel ex ipsius negligentiâ ortum ducens; ut si Pastores & concionatores identidem adversus hujusmodi contractus & pravam consuetudinem invehebantur, & Christianam plebem de illius iniquitate admonebant, & usurarios esse docebant, si dubium aliquod vel scrupulum circa hoc passus est; si viros probos ab hujusmodi contractibus abhorrere vidit, & doctrinam Christianam conciones-que audire neglexit, dubia scrupulósque insuper habuit, conscientiæ stimulos repressit, peritorum ac piorum sacerdotum seu Pastoris sui consilium non rogavit; sed cupiditatem dumtaxat suam sequens, & ad solam consuetudinem attendens, contractum iniit supradictum, lethalis peccati reus

Psal 35. censendus est, quia *Noluit intelligere ut bene ageret, astitit viæ non bonæ, malitiam non odivit, & non est timor Dei ante oculos ejus.* Nec illum excusat consuetudo provinciæ & urbis in qua degit, cùm *abusiva* sit, & veriùs dicenda sit *corruptela*, per quam naturali juri, cujus transgressio periculum salutis inducit, nullatenus derogari potest: cùm nec juri positivo præjudicium generare debeat consuetudo, *nisi sit rationabilis & legitimè præscripta*, ut dicitur Cap. *Ex parte*, & Cap. *Cum tanto*, Ext. *de consuetudine*.

Quod spectat partem quæstionis alteram; quamvis bonâ fide contractum quis inierit, qui tamen usurarius est, ad restitutionem tenetur. Qui enim capit indebitum, bona fide putans sibi esse debitum ab eo qui errore se debere credebat, non peccat accipiendo, & tamen restituere tenetur statim atque noverit fuisse indebitum, ut constat ex legibus sub titulo *de condictione indebiti*; Igitur & qui accepit aliquid ultra sortem per contractum, quem bonâ fide justum esse credebat, cùm tamen verè usurarius esset, tenetur ad restituendum illud tamquam indebitum. Fructus tamen bonâ fide perceptos & consumptos, & ex quibus non est factus locupletior, restituere non tenetur, sed solùm extantes à cessatione bonæ fidei. Si vero malâ fide, aut non bonâ fide contraxit, fructùsque percepit, fructus omnes restituere tenetur, secundùm legem, *Certum*, C. *de rei vendicatione*, Glossam cap. *Gravis*, Ext. *de Restitut. spoliatorum*, & Gloss. Legis, *possidere*, D. *de acquirenda vel amittenda possessione*, §. 22. ad hæc verba, *ut possideatur aut bonâ fide, aut non bonâ fide. Non bonâ fide*, inquit, *plus importat, quam si diceret; mala: nam etiam dubitantem sit sua vel aliena res, continet, qui nec bonam nec malam fidem habet.*

Ad-

Addiderim, non bonâ fide contractum illum inivisse & illum qui de illius justitiâ dubitare merito debuit. Denique si ex fructibus, etiam bonâ fide perceptis locupletior evasit, quia vel ex eorum accessione patrimonium illius auctum est, vel minores impensas fecit quàm aliàs esset facturus si dictos fructus non percepisset, ad eorum restitutionem tenetur, quamvis bonâ fide percepti sint & consumpti. *Jure enim naturæ æquum est neminem cum alterius detrimento & injuria fieri locupletiorem*, ut habet regula juris.

Ad secundum respondeo, dictum mercatorem exigere potuisse à mutuatario, qui condictâ die non solverat, ut se obligaret per chirographum & instrumentum ad solvendum aliâ die, addito quod ipsius mercatoris mutuum dantis intererat ratione lucri verisimiliter cessantis, quod cum damno emergente coincidit. Aliæ tamen conditiones concurrant necesse est: ut scilicet pactio & stipulatio de compensando damno emergente & lucro cessante in casum moræ concipiatur & referatur. Nam citra casum moræ adjecta, in fraudem legum adjecta præsumitur, adeòque usuraria secundùm jus canonicum & Regias constitutiones. Requiritur etiam ut creditor de lucro intercepto moneatur, cùm initur mutui contractus, ac eo ipso tempore de eo resarciendo pactio fiat. Desideratur insuper ut pecunia mutuo data negotiationi exposita sit, aut proxime ad negotiationem destinata, vero, sincero & efficaci animi proposito. Ut ad debitoris preces ac voluntatem, non ad arbitrium creditoris extrahatur à negotiatione & in mutuum convertatur: Ut nulla alia pecunia supersit apud creditorem, quæ commodè ac sine damno aut gravi onere in locum ejus, quæ mutuo data est, substitui possit: Ut creditor

ex humanitate aut caritate moveatur ad mutuum dandum, non ex cupiditate. Denique requiritur ut quod interest, ratione lucri cessantis non ante percipiatur, quàm lucrum ex ipsa negotiatione interceptâ, deductis periculis, laboribus & impensis percipiendum fuisset. Unde S. Thomas secundâ secundæ, quæst. LXXVIII Art. II ad primum; *Ille*, inquit, *qui mutuum dat, potest absque peccato in pactum deducere cum eo qui mutuum accipit, recompensationem damni, per quod subtrahitur sibi aliquid quod debet habere. Hoc enim non est vendere usum pecuniæ, sed damnum vitare. Recompensationem verò damni quod consideratur in hoc quod de pecunia non lucratur, non potest in pactum deducere; quia non debet vendere id quod nondum habet, & potest impediri multipliciter ab habendo.* Lucrum igitur cessans non est legitimus titulus accipiendi aliquid ultra sortem, nisi quatenus cum damno emergente coincidit, aliæque conditiones concurrunt mox indicatæ, & expositæ libro III. *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis*, cap. VII. Art. II. Regulâ I. Si conditiones illæ defuerunt, non potuit mercator à mutuatario exigere ut se per chirographum sive per instrumentum obligaret ad solvendum quod dicti mercatoris intererat ratione lucri verisimiliter emergentis.

Ad tertium respondeo, operarium illum vendere non posse sericum emptori solutionem differre volenti pretio centum & duodecim, cui præsentem pecuniam numeranti mercem eamdem dedisset pretio centum & quatuor. Usura enim palliata est, vendere aliquid pluris justo pretio supremo propter dilationem ad solvendum datam. Hæc siquidem dilatio æquivalenter mutuum est: unde propter eam exigere aliquid ultra sortem, est exigere aliquid ratione mutui, adeòque usuraria hæc pactio

pactio est, ut expressè declaratur cap. *In civitate*, & cap. *Consuluit*, Ext. *de Usuris*, & ut docet S. Thomas secundâ secundæ, quæst. LXXVIII. Art. II in responsione ad septimum. *Si aliquis* (inquit) *carius velit vendere res suas quàm sit justum pretium, ut de pecunia solvenda emptorem exspectet, manifestè usura committitur, quia hujusmodi exspectatio pretii solvendi habet rationem mutui. Unde quicquid ultra justum pretium pro hujusmodi exspectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem usuræ.* Mercator quidem res suas periculo exponit, cùm solutionis tempus prorogat, sed tale periculum est mutuo intrinsecum, propter quod nihil ultra sortem exigi possit, aut merces majori pretio vendi. Metuit ne mutuatarius solvendo non sit propter paupertatem, vel debitum fraudet: verùm metus ille non est legitima ratio pretium mercium augendi. Mercator certè non vendit invitus: si ergo timet ne suæ merces tutò non distrahantur, non vendat credito, vel aliam accipiat cautionem. Metum sibi imputet, in quem sponte se immergit Non tenetur emptor illum tali metu aliter liberare, quàm solvendo justum mercis pretium: ideòque solvendo satisfacit. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

An Vicarius Generalis Episcopi in iisdem casibus agere possit absque speciali novoque mandato, in quibus agere potest Episcopus ut Sedis Apostolicæ Delegatus?

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

QUæstionem literis nuper ad me datis proposuisti, quæ paucis expediri non potest. Cùm à sacra Synodo Tridentina tributa sit Episcopo facultas plurimis in casibus agendi tamquam sedis Apostolicæ Delegato, rogas an Vicarius Generalis Episcopi possit in iisdem casibus agere absque speciali novoque mandato? cùm in omnibus quæ voluntariam jurisdictionem spectant, Vicarius Generalis vices gerat Episcopi, & una eademque cum illo persona censeatur.

Ad quæstionis hujus solutionem observandum est, Episcopo a sacra Synodo Tridentina jurisdictionem variis modis tribui. Primo in his, in quibus etiam ante Concilium ordinario jure potestatem habebat. Et in his quidem casibus etsi constituatur *etiam* sedis Apostolicæ Delegatus, potest tamen ut Ordinarius cognoscere, & videtur potiùs excitata jurisdictio priùs competens, quàm nova potestas collata, ut loquuntur juris canonici periti. Unde Vicarius Generalis eosdem actus, eademque munia exercere poterit. Secundo Episcopus constituitur Delegatus in casibus in quibus jure ordinario ante Concilium non habebat facultatem: & in his quidem subdelegare Vicarium suum potest, ut colligitur ex cap. *Quoniam Apostolica sedes*, Ext. *De officio Delegati*; sed per generalem

ralem institutionem Vicarii translata in eum facultas non censetur, quæ speciali jure competit Episcopo ut sedis Apostolicæ Delegato, ut colligitur ex cap. *Cum in generali*, Tit. *de officio Vicarii*, in sexto. Unde nec in capitulum sede vacante transit jurisdictio delegata. Tertio delegatur Episcopus cum adjectione dictionis exclusivæ *tantum* vel *solus*, aut alterius vim eamdem habentis: & in his casibus Vicarius Episcopi, & alii quicumque excluduntur: & cùm industria personæ censeatur electa, Episcopus negotium alteri demandare non potest. His positis, singulares casus expono, propositam à te quæstionem spectantes.

I. Episcopi compellere possunt Abbates negligentes, ut in suis Monasteriis, ubi id commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur, ut sedis Apostolicæ Delegati (ex Concilio Tridentino, sessione V. cap. 1.) Id vero non potest Vicarius Generalis Episcopi, nisi speciali mandato subdelegatus: quia Episcopus ante Concilium hanc facultatem ordinario jure non habebat nisi respectu subditorum, ut constat ex cap. *probibeas*, Ext. *De Magistris.* Et propterea Concilium Tridentinum non adjicit in ea specie particulam, *etiam*, sed simpliciter dicit. *Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc ut sedis Apostolicæ Delegati eos ad id opportunis remediis compellant.*

II. Licentiam concionandi Regularibus concedere potest Episcopus, sine qua concionari non possunt in Ecclesiis quæ suorum Ordinum non sunt. Si vero Concionator errores aut scandala disseminaverit in populum, etiamsi in Monasterio sui vel alterius Ordinis prædicet, Episcopus ei prædicatione interdicere: quòd si hæreses prædicaverit, contra eum agere potest tamquam sedis Apostolicæ Delegatus, exemptione quacumque

Regularium non obstante (ex Concilio Tridentino, sessione V. cap. 2.) Prædicandi licentiam Regularibus concedere pariter potest Vicarius Episcopi, & in prædicantes hæresim animadvertere, quia hæc facultas jure ordinario competebat Episcopo ante Concilium, ut constat ex cap. *Excommunicamus* 1. Ext. *de Hæreticis*, §. *Qui verò*. Sed tamen contra concionatorem exemptum agere non potest Vicarius Generalis Episcopi nisi speciali mandato delegatus, quia Episcopus in exemptos jure ordinario jurisdictionem non habet, ut constat ex cap. *Sicut nobis*, Ext. *De supplenda negligentia Prælatorum*. Idque perspicuè significant verba Concilii: *Quòd si hæreses prædicaverit, contra eum secundùm juris dispositionem aut loci consuetudinem procedat: etiamsi prædicator ipse generali vel speciali privilegio exemptum se esse prætenderet: Quo casu Episcopus auctoritate Apostolicâ & tamquam sedis Apostolicæ Delegatus procedat*. Hæc enim verba, *quo casu*, significant Episcopum tunc solùm uti auctoritate delegatâ, cùm agit contra exemptos.

III. Cùm Parochi à sede Apostolica dispensationem de residentia ad tempus impetrarunt, quæ ex veris tantùm & legitimis causis, coram Ordinario probandis, ipsis suffragatur: *Officium est Episcoporum, tanquam in hac parte à sede Apostolica Delegatorum, providere ut per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur; nemini quoad hoc privilegio vel exemptione quacumque suffragante*. Hæc facultas in Vicarium Generalem Episcopi transit, si Ecclesiæ parochiales non sint exemptæ. Hæc enim Vicariorum deputatio jure ordinario spectabat ad Episcopum ante Concilium, ut constat ex Cap. *Cum ex eo*, §. *Porrò*, Tit. *De Electione*, in Sexto. Si verò Ecclesiæ exemptæ sint,

sint, facultas illa non transit in Vicarium sine speciali delegatione: qua eo casu sacra Synodus Episcopum agere jubet *tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatum.*

IV. Episcopus Regulares extra monasterium degentes, quovis privilegio munitos, si deliquerint, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus visitare, punire & corrigere potest, ex Tridentino Concilio Sessione VI. Cap. III. Hæc porro facultas in Vicarium Generalem Episcopi non transfunditur, nisi speciali mandato sit ab ipso delegatus: siquidem jure ordinario caret Episcopus hac potestate, quæ ipsi convenit in eos dumtaxat qui non sunt exempti, ut colligitur ex Cap. *Quanto*, & Cap. *Licet*, Ext. *De Officio Ordinarii.* Quamobrem Concilium hoc loco non utitur dictione, *etiam*, sed hanc potestatem tribuit simpliciter Episcopo tamquam sedis Apostolicæ Delegato. *Nemo sæcularis Clericus, cujuscumque personalis: vel Regularis extra monasterium degens, etiam sui Ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quo minus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam super hoc à sede Apostolica Delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi valeat.*

V. Episcopus in Ecclesia sua residens de surreptione & obreptione gratiæ, quæ super absolutione publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere cœperat, aut remissione pœnæ ad quam reus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetratur, cognoscere potest tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus, ex Concilio Tridentino Sessione XIII. Cap. V. Hujus tamen causæ cognitionem suscipere non potest Vicarius Generalis Episcopi. Hæc enim facultas, prius Episcopo non competens, illi tribuitur ut *per se ipsum tamquam sedis Apostolicæ Delegatus, etiam summariè,*

cognoſcat, ipſamque gratiam, poſtquam per falſi narrationem aut veri taciturnitatem obtentam eſſe legitimè conſtiterit, non admittat. Quamobrem pars hæc juriſdictionis non tranſit in Vicarium Generalem Epiſcopi, ſed nec eidem ſpeciali mandato committi ab ipſo poteſt. Illa enim verba, *per ſe ipſum*, electam demonſtrant perſonæ induſtriam, & cauſam delegari non poſſe.

VI. Epiſcopus in Eccleſia ſua reſidens, quoſcumque *ſæculares clericos, qualitercumque exemptos, qui aliàs ſuæ juriſdictioni ſubeſſent, de eorum exceſſibus, criminibus & delictis, quoties & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegatus, corrigendi & caſtigandi facultatem habet*, ex Concilio Tridentino Seſſione XIV. Cap. IV. Sed non transfunditur hæc facultas in Vicarium Epiſcopi per ejus inſtitutionem ac generale mandatum. Ibi enim conſtituitur Epiſcopus ſummi Pontificis Delegatus in his quæ non poterat ante Concilium, ut conſtat ex Cap. *Irrefragabilis*, Ext. *De Officio judicis Ordinarii*. Delegari tamen poteſt Vicario Generali ab Epiſcopo facultas agendi in hujuſmodi negotio: ſiquidem non eſt ipſi Epiſcopo demandata verbis deſignantibus electam eſſe perſonæ induſtriam.

VII. In Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues ut veriſimiliter negligantur, *tertiam partem fructuum & quorumcumque proventuum & obventionum, tam dignitatum quam canonicatuum, perſonatuum, portionum & officiorum, ſeparari oportet, & in diſtributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes & cæteros divinis intereſſentes, proportionabiliter juxta diviſionem ab Epiſcopo, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, in ipſa prima fructuum deductione faciendam, dividantur... non obſtan-*

stantibus exemptionibus, &c. crescenteque non servientium contumaciâ, liceat contra eos procedere juxta juris & sacrorum Canonum dispositionem (ex decreto sacri Concilii Tridentini, sessione XXI. Cap. III. quod sessione XXIII. cap. III. confirmatur.) Hæc facultas competit & Vicario Generali Episcopi in Capitulis non exemptis, quam jure communi in illis exercebant Præsules ante Concilium. sed non competit Episcopi Vicario in Capitulis exemptis, in quibus ipsi Episcopo non competebat. Ideo Concilium his locis utitur dictione, *etiam*, quæ innuit Episcopum aliquando agere debere jure delegato, respectu scilicet exemptionum, quibus ubi obique sancta Synodus in fine laudatorum capitum derogavit: sed tamen posse etiam aliquando agere jure ordinario respectu Capitulorum quæ nullâ immunitate aut privilegio donata sunt.

VIII *Episcopi, etiam tamquam Apostolicæ sedis Delegati, in omnibus Ecclesiis parochialibus vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus rector non possit sufficere ecclesiasticis Sacramentis administrandis & cultui divino peragendo*, cogere possunt *Rectores vel alios ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. In iis verò, in quibus ob locorum distantiam sive difficultatem, Parochiani sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta & divina Officia audienda accedere non possunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam constitutionis Alexandri III. quæ incipit*, AD AUDIENTIAM, *constituere possunt* (ex decreto Concilii Tridentini, sessione XXI. Cap. IV.) Hæc facultas cum Vicario Generali Episcopi communicatur, quia jure ordinario Episcopo competit. Unde sacrum Concilium voce, *etiam*, utitur, quæ jurisdictionem ordinariam supponit:

Epis-

Episcopi, etiam tamquam fedis Apostolicæ Delegati, &c.

IX. Episcopi commendata Monasteria, etiam Abbatias, Prioratus & Præposituras, in quibus non viget Regularis observantia, necnon beneficia tam curata quàm non curata, sæcularia & Regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, *etiam tamquam sedis Apostolicæ Delegati*, annis singulis visitare possunt (ex Decreto Concilii Tridentini sessione XXI. Cap. VIII.) Vicarius Generalis Episcopi hanc jurisdictionis partem exercere potest in monasteriis & beneficiis Episcopo jure ordinario subjectis: sed in exemptis exercere non potest vi ipsius Decreti, nisi ab Episcopo speciali mandato delegetur. Ideo sacra Congregatio Concilii censuit, si Episcopus visitare velit vi Capitis quarti Sessionis sextæ, debere id personaliter agere, quia Concilium ait, *Per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis*. Si verò vi aliorum Concilii Decretorum sacram Visitationem obire velit, per Vicarium suum Generalem, aut Visitatorem id exequi posse, modò legitimè fuerit impeditus, ut permittit Concilium Sessione XXIV. Cap. III. etiamsi de visitatione exemptorum ageretur juxta Caput 8. Sessionis XXI. cùm dictum caput tertium hac in specie exemptiones tollat his verbis: *Non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemorabili, atque exemptionibus & privilegiis quibusque.*

X. Dispensationes à sede Apostolica gratiosè concessæ suum non sortiuntur effectum, *nisi prius ab Episcopis, tamquam Delegatis Apostolicis, summariè tantum & extrajudicialiter cognoscatur expressas preces surreptionis vel obreptionis vitio non subjacere*; (ex Concilii Tridentini Decreto Sessione XXII. Cap. V.) hanc vero cognitionem Vicarius Generalis

ralis Episcopi sine speciali mandato suscipere non potest; siquidem Episcopus ordinario jure hanc facultatem ante Concilium non habebat. Ideo sacra Synodus hoc loco non adhibet dictionem, *etiam*, sed simpliciter ait: *Nisi prius ab eisdem tamquam Delegatis Apostolicis cognoscatur, &c.*

XI. Concilium Tridentinum sessione XXII. in Decreto *de observandis in celebratione Missæ*, omnia quæ ibi summatim enumerata sunt & statuta omnibus locorum Ordinariis ita proponit, *Ut non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à sacrosanctâ Synodo potestate, ac etiam ut Delegati sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant; atque ad ea inviolatè servanda Censuris ecclesiasticis, aliisque pœnis quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant.* Hæc potestas, quam jure ordinario Episcopi exercent respectu sæcularium, & eorum qui non sunt exempti, in Vicarios Generales transfunditur. At respectu exemptorum auctoritate delegatâ uti debent, quam Vicariis suis Generalibus demandare possunt, cùm exemptiones nemini his in casibus suffragentur, *Non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque.*

XII. Episcopi, *etiam tamquam sedis Apostolicæ Delegati*, jus habent visitandi hospitalia, collegia quæcumque, & confraternitates laicorum, & pia loca omnia, etiamsi illorum cura ad laicos pertineat, *atque eadem pia loca exemptionis privilegio sint munita*; ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, *ex officio suo*, *juxta sacrorum canonum statuta* cognoscendi & exequendi: *Non obstantibus quâcumque consuetudine etiam immemorabili, privilegio*, *aut statuto* (ex Decreto Concilii Tridenti-

ni

ni sessione XXII. Cap VIII.) Hæc facultas ordinario jure competens Episcopo, in Vicarium illius Generalem transfunditur.

XIII. Episcopus, *etiam tamquam Delegatus sedis Apostolicæ*, Notariorum capacitatem scrutari potest Quæ potestas cum jure ordinario competeret Episcopo ante Concilium Tridentinum, ut innuit dictio, *etiam*, huic Decreto sessionis XXII. cap. x. adjecta, in Vicarium Generalem Episcopi sine speciali mandato transfunditur.

XIV. Episcopi *Ecclesias quascumque, quomodolibet exemptas auctoritate Apostolicâ singulis annis visitare tenentur, & opportunis juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur; & curâ animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minimè fraudentur: appellationibus, consuetudinibus, privilegiis, &c. penitus exclusis* (ex Decreto Concilii Tridentini sessione VII. de Reformatione, cap. VIII.) In omnibus etiam iis quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, *jus & potestatem habent Episcopi, etiam tamquam sedis Apostolicæ Delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi & exequendi juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac Diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur*: exemptionibus non impedientibus (ex ejusdem Concilii Decreto, sessione XXIV. cap x.) in his duobus decretis Concilium promiscuè loquitur tam de exemptis quàm de non exemptis. Quamobrem hac utitur loquendi ratione: *Auctoritate Apostolicâ... etiam tamquam sedis Apostolicæ Delegati.* Quoad Ecclesias scilicet ac personas sibi subditas uti potest Episcopus auctoritate ordinariâ, quæ cum Vicario Generali communicatur: quoad exemptas vero delegatâ dumtaxat, quæ Vicario non competit ex generali mandato,

dato, quamvis illi speciatim demandari possit.

XV. Ecclesiæ sæculares nullius Diœcesis, ab Episcopo, cujus cathedralis Ecclesia est proximior, si id constet: alioquin ab eo qui semel in Concilio provinciali à Prælato loci illius electus fuerit, *tamquam sedis Apostolicæ Delegato* visitari debent, *non obstantibus privilegiis & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus* (ex Concilii Tridentini decreto, sessione XXIV cap. IX.) Jus illud ac potestas ante Concilium non competebat Episcopo: ideo sacra Synodus Episcopum in hac specie negotii agere decrevit tamquam sedis Apostolicæ Delegatum. Quamobrem Congregatio Concilii interpres declaravit Episcopum Ecclesias exemptas, vel nullius Diœcesis visitare volentem, exprimere debere se id agere tamquam sedis Apostolicæ Delegatum, illasque visitare posse etiam per Vicarium suum Generalem, sed opus esse speciali in scriptis facultate. Refert *Fagnanus* in cap. *Quoniam*, Ext. *De Officio Delegati.*

XVI. Tridentina Synodus Bonifacii VIII constitutionem, quæ incipit, *Periculoso*, renovans, Episcopis præcipit sessione XXV. *De Regularibus*, cap. V. *Ut in omnibus monasteriis sibi subjectis ordinariâ, in aliis vero sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui; & ubi inviolata est, conservari maximè procurent: inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quâcumque appellatione sepositâ, compescentes.* Et cap. IX. sessionis ejusdem statuit, ut *Monasteria Sanctimonialium Sanctæ sedi Apostolicæ immediatè subjecta, ab Episcopis tamquam dictæ sedis Delegatis, gubernentur.* Jus & potestas quæ competunt Episcopo in monasteriis Monialium illi jure ordinario subjectis quoad clausuram, competit & ejus Vicario Ge-

nerali : in exemptis verò non competit, nisi ei speciatim ab Episcopo demandetur. In monasteriis etiam sedi Apostolicæ immediatè subjectis nullam exercere jurisdictionem Vicarius Generalis potest sine speciali Episcopi mandato.

XVII. Accessiones per viam unionis factas à quadraginta annis citra, de beneficiis liberis ad Ecclesias jurispatronatui, etiam laicorum subjectas, tam ad Parochiales quàm ad alia quæcumque beneficia etiam simplicia, Tridentina Synodus sessione XXV. *De Reformatione*, cap. IX. *nihilominus ab Ordinariis, tamquam à sede Apostolica Delegatis, revideri ac examinari* statuit, *ac quæ per surreptionem obtentæ fuerunt, simul cum unionibus irritas declarari, ut beneficia ipsa separentur & aliis conferantur.* Decrevit insuper ut Patronatus quicumque in Ecclesiis, quibuscumque aliis beneficiis, etiam Dignitatibus antea liberis, acquisiti à quadraginta annis citra, & in futurum acquirendi, seu ex augmento dotis, seu ex nova constructione vel aliâ simili causâ, etiam auctoritate sedis Apostolicæ, *ab iisdem Ordinariis ut Delegatis ut supra, qui nullius in his facultatibus aut privilegiis impediantur, diligenter cognoscantur: & quos non repererint ob maximè evidentem Ecclesiæ vel beneficii seu Dignitatis necessitatem legitimè constitutos esse, in totum revocent; atque beneficia hujusmodi sine damno illa possidentium, & restituto patronis eo quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant.* De his causis judicare non potest Vicarius Generalis, nisi sit ab Episcopo speciatim ad hoc delegatus: cùm has facultates Episcopus jure ordinario non habeat, ut constat ex Clementinâ, *Romani*, Tit. *De Electione*: & propterea Concilium tribuat Episcopo hanc facultatem simpliciter tamquam sedis Apostolicæ Delegato, absque adjectione particulæ, *Etiam*.

XVIII.

XVIII. Episcopus, *etiam uti sedis Apostolicæ Delegatus*, in concubinarios Clericos agere potest, eos beneficiorum administratione suspendere, & si ita suspensi concubinas non expellant, beneficiis, portionibus ac Officiis & pensionibus ecclesiasticis quibuscumque perpetuò privare (ex Concilio Tridentino sessione XXV. *de Reformatione* cap. XIV.) Hæc facultas in Vicarium Generalem Episcopi transit quoad non exemptos, quia & ante Concilium poterat Episcopus jure ordinario in concubinarios animadvertere, ut constat ex cap. *Cum multis*, & seq. Ext. *De cohabitatione Clericorum & mulierum.* Quoad exemptos verò Vicarius Generalis indiget speciali Episcopi mandato: siquidem Concilium statuit ut in ejusmodi causis Episcopus agat *etiam uti sedis Apostolicæ Delegatus.*

XIX. Monasteria quæ generalibus Capitulis aut Episcopis non subsunt, nec suos habent ordinarios Regulares Visitatores, si infra præscriptum tempus in Congregationem se redigere neglexerint, *Episcopis, in quorum Diœcesibus sita sunt, tamquam sedis Apostolicæ Delegatis subduntur*: (ex Tridentini Concilii Decreto, sessione XXV. *de Regularibus*, cap. VIII.) Verùm cùm hæc facultas priùs Episcopo jure communi non competeret, prohibentibus exemptionibus, ut colligitur ex cap. *Sicut nobis*, Ext. *de supplenda negligentia Prælatorum*, cap. *Cum tempore*, Ext. *de Arbitris*, & cap. *Cùm olim*, 2. Ext. *de Privilegiis*, non censetur in Vicarium Generalem translata sine speciali mandato.

XX. In omnibus quidem quæ voluntariam jurisdictionem & ordinariam spectant, Vicarius Generalis vices gerit Episcopi. Excipienda tamen est beneficiorum collatio; Vicarius enim Generalis beneficia conferre non potest, quorum collatio

L 2 ad

ad Episcopum pertinet, nisi hæc illi facultas speciali mandato concessa sit, ut constat ex cap. *Cum in generali*, Tit. *de Officio Vicarii*, in Sexto, cujus hæc sunt verba: *Cum in generali concessione nequaquam illa veniant, quæ non esset quis verisimiliter concessurus: nec regulariter donare valeat is, cui bonorum administratio etiam libera est concessa: Officiales aut Vicarius Generalis Episcopi beneficia conferre non possint, nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa.* Potest tamen Vicarius Episcopi præsentatos à Patronis instituere, quamvis Episcopus facultatem conferendi beneficia ipsi non concesserit, ut Zerola in praxi Episcopali 1. P. verbo *Vicarius*, num. 15. & alii Juris canonici periti docent. Verùm cùm unaquæque res per easdem causas dissolvatur per quas constituta est, ut habetur cap. *Omnis res*, Ext. *de Regulis juris*, ejusdemque propterea potestatis sit exuere, cujus est investire: Vicarius Generalis cui potestas conferendi beneficia speciatim ab Episcopo non est demandata, resignationes beneficiorum admittere non potest. Eâdem ratione à receptione permutationum arcetur, quia permutatio beneficiorum duplicem collationem requirit.

XXI. Excipienda rursus est ab ordinaria Vicarii Generalis jurisdictione facultas dandi literas dimissorias ad Ordines, nisi Episcopus hanc illi speciatim concesserit, ut sancitum est cap. *Cum nullus*, Tit. *de temporibus Ordinationum*, in Sexto. Episcopo *tamen in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis, vel sede vacante Capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi*, & dimissorias concedere, ut ibidem dicitur.

Hæc ad quæstionem à te propositam habui quæ responderem. Prolixitatem Epistolæ excuses velim:

lim: paucioribus enim confici res non potuit. Vale, meique ad Altare Domini memor esto.

Lutetiæ Parisiorum.

Capituli potestas sede vacante explicatur.

VENERANDO VIRO *** INSIGNIS ECCLESIÆ *** DECANO.

VIR CLARISSIME.

DE Illustrissimi Religiosissimique Præsulis vestri obitu doleo ex animo ob egregias Viri dotes, eximiam virtutem, præcellentem eruditionem, zelum pro ecclesiasticæ disciplinæ conservatione vel restauratione incredibilem, profusam in pauperes beneficentiam, pastoralem vigilantiam. Ipsius animæ bene precor, Deumque oro ut dignum Pastorem, similemque successorem Ecclesiæ *** concedat ac præficiat. Exequor interim quod optas, ut absque mora tibi per literas breviter explicem fines potestatis Capituli sede vacante: Quod tamen non sine pudore quodam facio, cùm in rerum ecclesiasticarum praxi, Jurisque sacri notitiâ te peritissimum noverim.

1. Defuncto Episcopo Jurisdictionem Episcopalem ad capitulum devolvi compertum est ex cap. *Cum olim*, Ext. *de Majoritate & obedientia*, Cap. *Ad abolendam*, Ext. *de Hæreticis*, Cap. *de majoritate & obedientia*, in Sexto, & Cap. I. *De Institutionibus*; in eadem Collectione. Quamobrem Capitulum sede vacante, judicare, excommunicare, absolvere potest; non tamen anathematizare, id est, excommunicare cùm solem-

 ni-

nitate, de quâ Canon *Debent*, causâ XI. Quæst. III. Item potest visitare, quin etiam de delictis extra visitationem contra certas personas inquirere, ac in reos sententiam ferre per Vicarium à se institutum.

II. Capitulum sede vacante beneficia conferre non potest, quorum collatio ad solum Episcopum pertinet, ut constat ex cap. *Illa*, Ext. *Ne sede vacante aliquid innovetur*, & cap I *de institutionibus*, in Sexto. Præsentatos tamen à Patronis potest admittere si sint idonei, & eos instituere in beneficiis ad quæ fuerint præsentati: licèt ad Episcopum (si viveret) admissio & institutio hujusmodi pertineret, ut constat ex eodem Capite. Ratio autem cur Capitulum admittere, instituere & confirmare possit præsentatos vel nominatos à Patronis, non verò beneficia conferre, est quod confirmatio sit necessitatis, justitiamque sapiat; cùm per electionem jus quæsitum sit electo, eique sit debita confirmatio, modò legitima sit electio, personæque idoneæ, capacis & dignæ, ut colligitur ex Cap. *Cum inter*, 3. *De electione & electi potestate*: sed collatio est voluntatis, & sapit gratiam, ut colligitur ex Cap. *Illa*, Ext. *Ne sede vacante aliquid innovetur*, & ex Cap. *Cum in generali*, Tit *de Officio Vicarii*, in sexto. At Capitulum sede vacante non succedit in jurisdictionem voluntariam, sed in necessariam tantùm, ut summo consensu docent juris Canonici periti.

III Capitulum sede vacante concedere non potest indulgentias: quod voluntariæ jurisdictionis est.

IV. Vicarius Capituli sede vacante potest instituere concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, & magis idoneum præeligere, secundùm præscriptum Concilii Tridentini sessione XXIV,

de

de Reformatione, Cap XVIII. Hæc enim præcelectio necessariæ jurisdictionis est & justitiæ.

V. Jurisdictio Episcopo competens ut sedis Apostolicæ Delegato, in Capitulum sede vacante minime transfunditur.

VI. Bona vel jura Ecclesiæ Capitulum alienare non potest sede vacante, ut colligitur ex Can. *Si qua de rebus*, & Can. *Precariæ*, causa XII quæst. II. Cum enim Ecclesia pupillo comparetur & jure minoris fruatur, ut habetur Cap. *Auditis*, Ext. *de in integrum restitutione*: Sicut pupillus nihil alienare potest sine auctoritate tutoris, ita nec Ecclesia sine voluntate & consensu Episcopi. Exceptio tamen admittenda est in fructibus & bonis quæ servando servari non possunt, quales sunt res mobiles quæ non durant triennio, vel usu consumuntur & non fructificant. Has enim Capitulum alienare potest, dummodo pretium servetur, ut colligit Innocentius IV. in Cap. *Novit.* Ext. *Ne sede vacante aliquid innovetur*, argumento sumpto ex L. *Lex qua tutores*, C. *de administratione Tutorum*.

VII. Licentiam transeundi ad aliam Ecclesiam Capitulum sede vacante Clerico impertiri non potest, ut colligitur ex Canone, *Presbyteri*, Dist. XXIV. & Can. *Fraternitatem*, Dist. LXXI. Ratio est, quia major est alienatio personæ quam rerum: Capitulum autem sine consensu Episcopi bona Ecclesiæ alienare non potest: multo minus igitur potest alienare personas.

VIII. Capitulum sede vacante ordinandi licentiam, & literas dimissorias infra annum à die vacationis concedere non potest, nisi arctatus ratione beneficii recepti vel recipiendi: ad quod scilicet præsentatus est Clericus, & quod Ordinem annexum habet, ad quem promoveri postulat;

 alioqui

alioqui Capitulum & sic ordinati incidunt in pœnas à Concilio Tridentino statutas Cap X. sessionis VII *de Reformatione*. Solum autem Capitulum, ex Sacræ Congregationis sententia, quibus casibus potest dimissorias concedere, potest Ordinum interstitia remittere, non Capituli Vicarius, nisi ex speciali mandato.

IX. Capitulum tenetur infra octo dies post mortem Episcopi, Officialem seu Vicarium Generalem constituere, vel existentem confirmare, qui saltem in jure canonico sit Doctor vel Licentiatus, vel aliàs, quantùm fieri poterit, idoneus: si secus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et, si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit aut exempta, capitulùmque (ut præfertur) negligens fuerit, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta, Vicarium Generalem constituere poterit (ex Concilio Tridentino sessione XXIV. *de Reformatione*, cap. XVI Unum tantùm Vicarium deputare potest Capitulum sede vacante, nisi sit immemorabilis consuetudo constituendi duos, ut censuit sacra Congregatio Concilii interpres, fulta ejusdem Concilii verbis loco mox laudato

X. Vicarium à se institutum revocare Capitulum potest, modò infra octo dies alterum instituat.

XI. Substitutio facienda propter absentiam Vicarii Generalis aut aliorum Officialium Capituli sede vacante, spectat ad ipsos Officiales, non ad capitulum, ut censuit sacra Congregatio: quia licet jurisdictio sede vacante præcipuè resideat penes Capitulum, usus tamen jurisdictionis residet penes Vicarium Generalem ab eo institutum. Quamobrem nec Capitulum absque Vicario suo Generali visi-

Visitatorem Diœcesis eligere potest, ut censent *Joannes Franciscus Pavinus* in Tractatu *De officio & potestate Capituli sede vacante*, & *Prosper Fagnanus* ad cap. *His quæ*, Ext. *de majoritate & obedientia.* Vale, meque tui singularem æstimatorem ac tibi cumprimis addictum ad Altare Domino commenda quoties sacris operaberis.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus ad Capituli sui visitationem non tenetur sibi adjungere duos ex ejusdem Capituli gremio Canonicos aut Dignitates.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Quantùm tibi debeam ob tuam de me opinionem, ac singularem in me reliquè meas benevolæ voluntatis propensionem, satis exprimere non possum, nec pro meritis gratias agere. Obsequii duntaxat mei specimen occasione datâ exhibere valeo. De quæstione quam proposuisti, hæc mea sententia est: Episcopum ad sui Capituli visitationem non teneri sibi adjungere duos ex ejusdem Capituli gremio Canonicos vel Dignitates, immo aliquos extra capitulum assumere posse, si ita ipsi videatur. Tridentini scilicet Concilii sessione VI. cap. IV. *de Reformatione*, datur Episcopis facultas visitandi & corrigendi Capitula cathedralium Ecclesiarum, illorumque personas, *per se ipsos, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, juxta canonicas sanctiones &c.* Hæc porro verba rem totam permittunt arbitrio Episcopi, ut vi-

delicet nemine Capitularium adjuncto visitationem Capituli peragat, aut etiam aliquos extra Capituli corpus sibi hoc in negotio adjungat. Ita respondit sacra Congregatio Concilii interpres, cujus sententiam approbavit Gregorius XIII. ut Fagnanus refert ad cap. *Ut juxta*, Ext. *de Officio Ordinarii.* Derogavit porro sacra Synodus capiti *Irrefragabili*, sub eodem Titulo, quatenus statuit *Ut excessus Canonicorum cathedralis Ecclesiæ, qui consueverunt corrigi per Capitulum, per ipsum in illis Ecclesiis, quæ hactenus talem consuetudinem habuerunt, ad commonitionem vel jussionem Episcopi corrigantur intra terminum competentem ab eo præfigendum; alioquin ex tunc Episcopus Deum habens præ oculis, ipsos, ut animarum cura requirit, per censuram Ecclesiasticam corrigere non postponat.* Huic (inquam) Decretali derogavit sacra Synodus Tridentina hac in parte; siquidem Episcopo tribuit potestatem corrigendi capitula cathedralium & collegiatarum Ecclesiarum & eorum personas, *non solum quando visitaverit, sed & quoties ex officio vel ad petitionem alicujus* contra membra Capituli procedet: ita tamen ut si extra visitationem processerit, formam servet eodem capite sexto sessionis XXV. *de Reformatione* præscriptam: videlicet ut Capitulum initio cujuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio & assensu Episcopus vel ejus Vicarius, tam in formando processum, quàm in cæteris omnibus actibus, usque ad finem causæ inclusivè, coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in ejus domo aut consueto Tribunali procedere teneatur. Unum autem tantùm sit utriusque votum, possitque alter Episcopo accedere. Quòd si ab Episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocutoriâ vel definitivâ sententiâ fuerint, tunc intra sex dierum spatium cum Episcopo tertium eligant, & si in elec-

electione tertii etiam discordent, ad viciniorem Episcopum electio devolvatur; & juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat discordia, terminetur: aliàs processus & inde secuta nulla sint, nullosque producant juris effectus. *In criminibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in Decreto de concubinariis, & in atrocioribus delictis depositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur ne judicium eludatur, & ideo opus sit personali detentione, possit initio solus Episcopus ad summariam informationem, & necessariam detentionem procedere. In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur.* Vale, meque tui observantissimum semper dilige.

Lutetiæ Parisiorum.

Quamvis Episcopi subditos sibi clericos possint corrigere & mores eorum reformare, appellatione quavis & consuetudine non obstantibus, Clericus tamen ob suscipionem de mala familiaritate in carcerem Episcopalem detrusus ad Metropolitanum appellare potuit.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

DUm Illustrissimus Præsul *** sacram Diœcesis suæ visitationem obiret, Clericum de mala familiaritate cum muliercula quadam graviter, ut scribis, suspectum in carcerem Episcopalem detrudi jussit. Appellavit ille ad Metropoli-

politanum. Metropolitanus reum è carcere solvi decrevit, causamque ad Tribunal suum traxit. Nullum fuisse appellationi locum existimas, secundùm Tridentini Concilii decreta, cùm de morum correctione & reformatione ageretur: proindeque Metropolitanum potestatis suæ fines excessisse. Meam ea de re sententiam rogas. Morem gero lubens.

Episcopi subditos suos corrigere possunt & mores eorum reformare, appellatione quavis & consuetudine non obstantibus. Ita statuit Lateranense Concilium Generale sub Innocentio III. cujus hæc sunt verba: *Irrefragabili constitutione sancimus ut Ecclesiarum Prælati, ad corrigendum subditorum excessus, maximè clericorum, & reformandos mores prudenter ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Ut autem correctionis & reformationis officium liberè valeant exercere, decernimus ut executionem ipsorum nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire, nisi formam in talibus excesserint observandam.*

Correctionem legitimam ac morum reformationem Prælatis Regularibus competere appellatione non obstante, constat ex Cap. *Ad nostram*, Ext. *De Appellationibus*: multò magis igitur convenit Episcopis. Decretalis illa sic habet: *Quia vero remedium appellationis non ideo est inventum, ut alicui a Religionis & Ordinis observantia exorbitanti debeat in sua iniquitate patrocinium exhibere: mandamus quatenus si quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis convolaverit, non ideo minùs eum, juxta tenorem mandati quod in prædicta Regula continetur, & institutionem Ordinis, corrigas & castiges.*

Et Cap. *Reprehensibilis*, sub eodem Titulo: *Nec subjecti contra disciplinam ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant... Præcipuè verò hoc in Religiosis* volu-

volumus observari, ne Religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati sui & Capituli disciplinam appellare præsumant, sed humiliter ac devotè suscipiant quod pro salute sua eisdem fuerit injunctum.

Istud disciplinæ caput confirmat sacra Synodus Tridentina sessione XXII. Cap. I. *Nec appellatio* (inquit) *executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat.* Ex sessione XXIV. Cap. X. *Nec in his ubi de visitatione & morum correctione agitur, exemptio aut ulla inhibitio, appellatio seu querela, etiam ad sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quæ ab iis mandata, decreta aut judicata fuerint, quoquo modo impediat aut suspendat.*

Ex his sacri Concilii decretis compertum est appellationem etiam in causis correctionis & visitationis, ad effectum suspensivum locum non habere, nec executionem impedire: Ad effectum tamen devolutivum in his etiam causis locum habet, modo a definitiva, non ab interlocutoria appelletur. Quamquam & ab interlocutoria appellare licet, si sit irreparabile gravamen, quod appellationis fundamentum est. Id confirmatur altero ejusdem Concilii decreto, sessione XIII. Cap. I. *Cùm igitur* (inquit) *rei criminum plerumque ad evitandas pœnas, & Episcoporum subterfugienda judicia, querelas & gravamina simulent, & appellationis diffugio judicis processum impediant; ne remedio ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniquitatis defensionem abutantur, atque ut hujusmodi eorum calliditati & tergiversationi occurratur, ita statuit & decrevit: in causis visitationis & correctionis, sive habilitatis & inhabilitatis, necnon criminalibus, ab Episcopo seu illius in spiritualibus Vicario Generali, ante definitivam sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque gravami-*

vamine non appelletur: nec Episcopus seu Vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivolæ deferre teneatur; sed eâ, ac quâcumque inhibitione ab appellatione emanatâ, necnon omni stylo & consuetudine, etiam immemorabili, contrariâ non obstante, ad ulteriora valeat procedere, nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit; quibus casibus sacrorum & antiquorum canonum statuta illibata persistant. In causis igitur visitationis & correctionis appellare licet post definitivam sententiam vel antea si gravamen sit irreparabile, devolutivâ dumtaxat non suspensivâ appellatione. Ita censuit sacra Congregatio Concilii interpres, ut Fagnanus refert in Cap. *Ad nostram*, Ext. *De Appellationibus*.

Jam ad speciem, de qua sententiam rogas meam, descendo. Cùm carcer infamiæ notam inurat, & damnum inferat quasi irreparabile, nec ad pœnitentiam dumtaxat & simplicem correctionem infligatur, sicut imperatur secessus in seminarium, sed ad pœnam corporalem; Clericus ob suspicionem de malâ familiaritate carceri à suo Episcopo addictus appellare potuit ad Metropolitanum, ejusque appellationi illustrissimus Episcopus deferre debuit, & causam ad Metropolitanum remittere, reo tamen in carceribus interim manente, donec Metropolitanus causâ cognitâ aliud fortè decrevisset. Ita sacram congregationem Concilii interpretem in pari causa ab Episcopo Brundusiensi ad illam delatâ judicasse refert Fagnanus in Cap. *Super eo*, Ext. *De Appellationibus*. Vale, meque tui observantissimum semper habeas precor.

Lutetiæ Parisiorum.

Quæ

Qua ratione Capitulum statuta condere, & pœnas in eorum transgressores possit decernere?

CLARISSIMO VIRO. ***

VIR CLARISSIME,

De quæstione quam mihi proponis, ita censeo. Capitulum statuta condere potest de his quæ non spectant Episcopum, nec generalem statum Ecclesiæ, sed singularia ipsius Capituli negotia: & pœnas decernere potest in transgressores statutorum: non quasi jurisdictionem habens, sed ex conventione. Quæ tamen pœnæ non afficiunt Canonicos successores, nisi statuta sint ab Episcopo confirmata. Quamobrem die 30. Martii 1607. hoc dubio in sacra Congregatione Concilii proposito, Patres unanimi suffragio censuerunt Capitulum posse statutis suis pœnas adjicere quasi conventione factâ, modò sint ex eo pœnarum genere, quæ pacto promitti, atque in conventionem deduci possint: sufficereque ad hujusmodi statuta condenda consensum majoris partis Capituli; sed Canonicos successores pœnalibus illis statutis non affici, nisi fuerint ab Episcopo confirmata. Refert *Fagnanus* in Cap. *Cum omnes*, Ext. *de Constitutionibus*. Nostri tuis in sacrificiis memor sis etiam atque etiam rogo. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Superior Regularum subditis suis utriusbet sexus permittere non potest ut peculium habeant.

RELIGIOSISSIMO VIRO. ***

VIR RELIGIOSISSIME,

Acceptis à te litteris & propositæ quæstioni respondere quòd dies aliquot moratus sim, infirma valetudo fecit. Moram hodierna die compensabo, tuisque votis cumulatè satisfaciam. Quærebas utrum Superior regularis permittere subditis possit aliquod peculii genus, vel in monasteriis tam virorum quàm mulierum, curæ suæ ac regimini commissis, tolerare.

Superiorem quemcumque Regularium, sive immediatum sive majorem, sibi subditis Regularibus utriusilibet sexûs, permittere non posse censeo ut proprium habeant. Proprii verò nomine peculium intelligo, quod sit in dominio & potestate habentis, de quo vel de cujus fructibus possit pro arbitrio disponere independenter à Superioris consensu. Id Prælatum Regularibus sibi subditis permittere aut tolerare non posse, ex eo constat quòd essentiæ voti, religiosæ scilicet paupertatis adversetur, adeòque in lethalis peccati & damnationis statu sint Monachi sive Religiosi quicumque viri aut Sactimoniales, qui proprium habent, ut ex SS. Patrum doctrina, sacris canonibus, & Regulis omnibus monasticis compertum est. Tibi satis erit impræsentiarum Cap. *Cum ad Monasterium*, Ext. *de statu Monachorum*, quod Innocentii III. responsum est. *Prohibemus quoque districtè in virtute obedientiæ, sub obtestatione divini judicii,*

ibeii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat: sed si quis aliquid habeat proprii, totum incontinenti resignet. Si verò post hoc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione præmissâ de monasterio expellatur, nec recipiatur ulteriùs, nisi pæniteat secundùm monasticam disciplinam. Quod si proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte, ipsa cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterretur, secundùm quod beatus Gregorius narrat in Dialogo se fecisse. Unde si quidquam alicui fuerit specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellerario assignetur... Nec æstimet Abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

Et Cap. *Monachi*, sub eodem Titulo, quod ex Concilio Lateranensi generali sub Alexandro III. depromptum est; *Qui verò peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permissum, a Communione removeatur Altaris: & qui in extremis cum peculio inventus fuerit & dignè non pænituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres accipiat sepulturam: quod etiam de universis Religiosis præcipimus observari. Abbas autem qui diligenter ista non caverit, Officii sui jacturam se noverit incursurum.*

Idem confirmat sacra Synodus Tridentina Cap. II. sessionis XXV. *de Regularibus & Monialibus*, cujus hæc sunt verba: *Nemini Regularium tam virorum quàm mulierum, liceat bona immobilia vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam conventûs nomine possidere aut tenere, sed statim ea Superiori tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari*

concedere, etiam ad usumfructum vel usum, administrationem vel commendam. Mobilium verò usum ita Superiores permittant, ut eorum suppellex statui paupertatis quam professi sunt, conveniat, nihilque superflui in ea sit, nihil etiam quod sit necessarium eis denegetur.

Idem confirmant & executioni mandari jubent Concilia provincialia Tridentinum secuta. Cameracense anno 1565. Tit. 18. *de Monasteriis Virorum & Mulierum*, Cap. 9. *Cùm sacrosancta Synodus Tridentina & œcumenica præceperit ea quæ ad communem vitam, victum & vestitum conservanda pertinent, fideliter observari; mandat hæc Synodus omnibus Monachis & Monialibus Religiosisque, ut diligentissimè paupertatis votum, tamquam ineffabilis cujusdam & dulcissimæ quietis causam custodiant, neque proprietatis vitio violent. Caveant igitur ne quid pecuniæ aut alterius rei sibi ita retineant, vel retinere desiderent, ut communitati nolint esse commune, neve ad peculiares usus eo utantur sine Superioris consensu.*

Cap. 10. *Ut autem huic pestifero vitio obviam eatur, mandat sancta Synodus omnibus omnium Ordinum Superioribus, ne subditis pecuniam pro quocumque cibo vel potu, sive vestimentis quibuscumque necessariis administrent: sed victus omnis, potus ac vestitus, & quicquid necessarium fuerit decenter & prout ratio postulat, eis porrigatur... Omnis illa pecunia vel res, quam Monachus vel Monialis acquirere sive labore, sive industriâ, sive amicorum liberalitate, sed denique qualibet alia occasione possit, Superiori mox tradatur, ita ut ad nutum ejus tamquam res communis expendatur.*

Cap. XI. *Et quò hæc omnia faciliùs, diligentiùs nec non absque tædio queant observari, præcipit sancta Synodus cunctis cunctorum monasteriorum sexûs utriusque Superioribus, quatenus secundùm regulam ac Majorum*

forum instituta benigne nec non placide subministrent omnia in universum, quæ suis subditis necessaria fuerint & convenientia, ne infirmioribus ansam præbeant detrimenti voto paupertatis valde gravidi, non nihil congerendi & apud se retinendi: in qua quidem re si negligentiores extiterint, admoniti à suo Superiore omnino compellantur.

Concilium Mediolanense 1 sub S. Carolo Borromæo 1565 constitut. p. 3 cap. 8. statuit ut in omnibus monasteriis Moniales communiter vivant, ut à sacro Tridentino Concilio decretum est, *neque quidquam inter eas differat, aut alia aliis præferatur aut posthabeatur, quemadmodum votum paupertatis postulat, at tuum & meum, atque omnis privata rerum possessio & re & verbo tollatur, omnis etiam supervacaneus & inanis rerum usus... Neque ulla sit quæ quidquam possideat aut adhibeat ut proprium, etiamsi ad necessitatem concessum sit.*

Omnes itaque monasterii proventus, cujuscumque generis sint, eleemosynæ etiam & quæstus ex laboribus, libelli præterea, legata, & bona mobilia & immobilia, quæ testamento relicta vel aliâ quavis causâ obtinuerint, a singulis Monialibus ad communem monasterii utilitatem conferantur. Præfecta verò pro sua prudentia & humanitate ex illis ipsis ejus necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent nisi obstaret paupertatis votum.

Concilium Mechliniense anno 1570. Tit. *de Regularibus & Monialibus*, cap. 1 ea auferri præcipit ex omnibus Cœnobiis tam virorum quàm mulierum, *quæ proprietati, totius Religionis perniciosæ pesti, occasionem & fomenta subministrant... Ut victus, vestitus, cæteraque vitæ subsidia singulis ex communi pro necessitate indigentiæ, & monasterii facultatibus subministrentur, non in pecuniis sed in specie rerum. Pensiones autem vitales, aut reditus perpetuos nulli permit-*

tantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum vel ministeriorum pecuniam corradere aut conservare, etiamsi in pios usus convertere velint: sed omnia in communem usum convertantur.

Tridentini Concilii decretum de Regularium paupertate renovarunt & executioni mandari decreverunt Concilium Rotomagense 1581. Tit. *De Monasteriis*, N. XI Remense 1583. Tit. *de Regularibus & eorum monasteriis*, N. X Burdigalense 1583. cap. 25 *de Monasteriis*, § *Nulli*; Bituricense 1584. Tit. 37 Canone 16. Aquense 1585. Tit. *de monasteriis*, § *Religiosi*, & § *Constituta*; Aquileiense 1596. cap. 19. *In monasteriis, in quibus proprietas exulat & omnis affectio corrupta, servetur illa rerum omnium communio, quæ nihil habet & cui nihil deest, quæ in egestate rerum copiam habet. Si quid enim est, hoc habet usu, non affectu, quæ quidem dives inopia in omnium monialium domos & vitam pastorali prudentiâ & vigilantiâ invehenda est.*

His adde Clementis VIII Pontificis Maximi decreta, in executionem sacrorum Canonum & imprimis Tridentini Concilii præcipientis, *Ne ullus ex Fratribus etiamsi Superior sit, bona mobilia vel immobilia aut pecuniam, proventus, census, eleemosynas, sive ex concionibus, sive ex lectionibus, aut pro Missis tam in propria Ecclesia quam ubique celebrandis, aliis vel illorum justo labore & causâ, & quocumque nomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam conventûs nomine possidere possit; sed ea omnia statim Superiori tradantur, Conventuique incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis ac proventibus confundantur, quò communis inde victus ac vestitus omnibus suppeditari possit. Neque Superioribus, quicumque illi sint, ullo pacto liceat eisdem Fratribus aut eorum alicui bona stabilia,*

etiam

etiam ad usumfructum vel usum, administrationem aut commendam, etiam depositi aut custodiæ nomine concedere. Et infra: *Nulla quorumque Superiorum dispensatio, nulla licentia quantùm ad bona immobilia vel mobilia, Fratres excusare possit, quo minùs culpæ & pœnæ ab eisdem Conciliis decretis impositæ, & ipso facto incurrendæ obnoxii sint; etiamsi Superiores asseverent hujusmodi dispensationes aut licentias concedere posse; quibus in ea re fidem adhiberi minimè volumus.*

Quia verò Navarrus in commentario Capitis, *Non dicatis*, Causâ XII. Quæst. 1. N. 45 & Consilio XIII. XIV & XVII. Sanchez in summa tom. 2. lib. 7. Cap. 22. N. 11. Diana Resolutionum moralium Tractatu VI Resolut. 32 aliique recentiores casuum Arbitri fibulas hac in materia nimis laxasse videntur, exponam quid eâ de re sentiat S. Antoninus, quem tutò sequi possumus, III. p. Tit. XVI. Cap. 1 § XI. „ Proprium (inquit) „ dicitur quicquid celatur Abbati seu alii suo Prælato, vel tenetur contra voluntatem Prælati. „ Si autem Abbas quædam Monacho concedit, „ ut eis uti possit ad libitum, non videtur dici „ proprietas, quando de quantitate & qualitate „ nihil celat Abbati, nec sine ipsius scientia aliquid recipit vel expendit, paratus totum reddere & dimittere ad jussum Abbatis.... Cùm „ ergo Religiosus & Religiosa, (quia idem juris „ omnino est in Monialibus) aliquid recipit, multùm vel parum, mobile vel immobile contra „ voluntatem Superioris; vel receptum de licentiâ Prælati non est paratus totum ponere in manibus ejus ad placitum & requisitionem ipsius „ Prælati; vel ei aliquid celat ne ab eo accipiat, „ ut proprietarius peccat mortaliter. Et similiter „ si sibi concessa ad usum contra voluntatem Superioris, vel sine licentia vendit vel donat ut

„ dominus rei, nisi poneret Spem in ratihabitione
„ Prælati. Nec Prælatus potest dispensare cum
„ Religioso ut habeat proprium, ut scilicet ali-
„ quid habeat simpliciter in suo dominio, ut fa-
„ cere possit quicquid velit sine voluntate Superio-
„ ris propriâ auctoritate. Immò, ut dicit Inno-
„ centius III Cap. *Cum ad monasterium*, nec sum-
„ mus Pontifex in hoc valet indulgere, id est,
„ dispensare. *Unde si Prælatus dispensat cum Reli-
gioso in proprio, ut scilicet aliquid habeat, & ad pla-
citum illud distrahat, dissipet & dispendat ut sibi vi-
detur, etiam in damnum monasterii, non videtur posse
excusari a peccato gravi & mortali, cùm exponat animam
suam morti, & damnificet monasterium, & usurpet
potestatem quam non habet.*

„ Addit S. Antoninus, Religiosum concesso-
„ rum sibi per Prælatum ita habere usum, ut non
„ habeat usumfructum. Ususfructus dicitur jus
„ utendi & fruendi rebus alienis salvâ illarum sub-
„ stantiâ. Usus, jus utendi, non fruendi rebus
„ alienis &c. Unde de re cujus quis habet usum,
„ accipere debet præcisè suam necessitatem, nec
„ aliquid dare potest. Sed in usufructu ultra suam
„ necessitatem potest residuum illius usufructûs
„ donare ut vult, quia ejus dominus est. *Religio-
sus de concessis ad usum nihil potest donare, etiam elee-
mosynaliter, nec de eo quod acquirit per industriam,
nec de bonis paternis quando sibi committerentur ad usum
vel fieret procurator, quia omnia sunt monasterii, ut
habetur Causâ XI quæst. 1. Can.* Non dicatis, *nisi ha-
beat licentiam dandi, & tunc bene utatur aliàs dis-
sipatio erit, non dispensatio, & concedens & utens
peccabit, & recipiens sine causa rationabili: ut colli-
gitur ex Can.* Gloria, *causa XII. quæst. II. & tene-
tur restituere monasterio recipiens ex turpi causâ, etiamsi
habuisset dans licentiam dandi. Dono etiam accipiens,*

si

si dans non habebat licentiam, & multò magis si non habet indulgentiam.

Addit ex Umberto Ordinis FF. Prædicatorum sanctæ memoriæ Generali Magistro, qui commentarium scripsit in Regulam S. Augustini quam profitentur, quod *Circa certum usum, qui scilicet non potest auferri, dispensari non potest. Semper enim voluntas Religiosi debet esse subdita Prælato, ut resignet quando voluerit. Sed circa usum incertum, qui est in voluntate alterius, ut auferat cum displacuerit, ex causa rationabili dispensari potest. Causa rationabilis dispensationis est duplex, scilicet necessitas & utilitas; ut colligitur ex Can.* Nisi rigor, *Causa* 1. *quæst.* 5 *Necessitas est duplex, privata & communis. Privata, ut cùm in monasterio paupero, in quo non possunt habere de communi victualia Moniales, conceditur Moniali ut aliquid habeat ad usum necessitatis suæ, cum proposito tamen semper totum resignandi cum voluerit Superior. Necessitas communis est, cùm conceditur alicui Officiali, Procuratori, Cellerario, ad expendendum in usus communes. Et quamvis hujusmodi necessitates vel utilitates sint sufficiens causa dispensandi, non tamen omnes, sed solum quæ sunt valde rationabiles & evidentes, ut in necessitatibus quotidianis victûs, ut in utilitatibus circa pertinentia ad salutem animæ. Et est valde cavendum ne in hujusmodi facilè dispensetur, tum propter sequelam exempli, tum propter speciem mali, ut colligitur ex* cap. *Cum ab omni*, Ext. *De vita & honestate Clericorum.*

Observat insuper S. Antoninus, Religiosos degentes *in monasteriis & conventibus ubi non vivitur in communi, si Prælati sunt, & non faciunt quantùm eis est possibile sine notabili scandalo, ut vivatur in communi, eos non esse in statu tuto, quia fovent res destructivæ Religionis.* Idque confirmat ex Can. *ERROR*, Dist. LXXXIII. cujus hæc sunt verba: *Error cui*

non resistitur, approbatur: & veritas cùm minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe, cùm possis deturbare perversos, nihil aliud est quam fovere; nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare. Idemque sequentes Canones confirmant. *Si sunt subditi, & resistunt huic bono cum attentatur, non quia non possent sufficienter vivere, sed quia volunt abundare, & de suis suo modo facere, videntur esse in malo statu, cùm sæculariter vivant, & velint in malo perseverare. Prohibetur autem Religiosis vivere sæculariter.* Ext. *De Regularibus*, Cap. *Relatum.*

Ex his intelliges, Vir Religiosissime, quid permittere, quid indulgere subditis suis, quid tolerare Superiores Regularium possint in materia peculii. Eniti studiis omnibus ac viribus debent, ut vitium detestabile proprietatis eradicent, quo non modò labefactatur, sed evertitur penitus vita Religiosa. Perfectam, si fieri potest, rerum omnium communionem stabilire vel instaurare debent in Religiosis ordinibus, congregationibus, conventibus & monasteriis, sive domibus regimini suo commissis. Sin minùs id obtinere statim possint, efficere saltem ut pensiones seu pecuniæ Monachis aut Monialibus donatæ, aut quâvis legitimâ ratione obvenientes, seu laboribus & propriâ industriâ partæ, in commune depositum inferantur, in eoque fideliter asserventur sub clavi obedientiæ, ab Officialibus monasterii impendendæ primùm in necessarios & religiosos usus Fratrum vel Sororum, quibus seu quorum vel quarum intuitu donatæ sunt, vel quorum quarumve labore & industriâ partæ, ex licentia & mandato Superioris vel Præpositæ, ubi & quomodo judicaverit; ita ut, si quid fuerit residuum, in communes usus convertatur.

De-

Declarationibus sacræ Congregationis Concilii Tridentini interpretis hæc consona dispositio est. Nam in causa Panormitana, cùm Sanctimonialis quædam præter dotem monasterio tributam sibi reservasset scuta quinquaginta reditus annui ad necessarios usus, licentiam rogavit illis utendi. Sacra Congregatio respondit reditum hunc annuum, non obstante reservatione, jam quæsitum esse Monasterio: ideoque rectà deferendum ad manus Abbatissæ, quæ primùm prospiciat necessitatibus Monialis oratricis: & quod reliquum fuerit, in usus totius monasterii convertat.

Præterea, in causa Neapolitana dubium sacræ Congregationi propositum est, his fere verbis conceptum: in aliquibus monasteriis nonnullæ Moniales census & annuos quosdam reditus & proventus seu fructus percipiunt sub diversis contractuum speciebus. Nam aliquæ proprio nomine certos reditus emerunt a laicis: aliquæ ab aliis Monialibus: aliæ ab ipsis monasteriis: nonnullæ verò dederunt pecuniam monasterio, ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine monasterii ad rationem septem vel octo pro centenario; & Abbatissæ Monialibus dabant reditus ex illis emptionibus annuatim provenientes. Aliquæ monasteriis seu eorum Superioribus certas pecuniarum summas manualiter dederunt ad subveniendum urgentibus necessitatibus monasterii, pacto adjecto vel etiam tacitâ conventione adhibitâ, ut monasterium seu Abbatissa certos reditus ad rationem tot pro centenario, quandiu vixerint, annuatim illis concedat. Quæritur an Moniales illæ in hujusmodi casibus incurrant in pœnas per Concilium Tridentinum sessione XXV. *De Regularibus*. Cap. 11. in proprietarios decretas, etiamsi de licentia Abbatissæ & ad ejus nutum, vel conventus seu monasterii nomine illos percipiant?

Sacra Congregatio censuit in nullo su[illegible] dictorum casuum licere Monialibus dictos [illegible] seu reditus percipere ; & si perceperint , [illegible] e in pœnas capitis secundi sessionis XXV. *[illegible] egularibus* ; neque ab hujusmodi pœnis excusari ob licentiam Abbatissæ , quæ eam quidem concedere prohibetur Concilii decreto : sed debet Monialium necessitatibus ex reditibus monasterii , vel eleemosynis indies subvenire.

Quamobrem & hunc esse abusum pravamque consuetudinem omnino exstirpandam certo habe, ut Monachis vel Monialibus in quibusdam conventibus seu monasteriis annua provisio tot nummorum vel florenorum detur pro vestitu & aliis personalibus necessitatibus. In panno enim vel speciebus aliis quibus opus habent , non in pecunia, vestitus illis dari debet , ut sicut pascuntur ex uno cellario , sic induantur ex uno vestiario, ut S. Augustinus in Regula præscribit.

Abusum quoque & pravam consuetudinem penitus excidendam esse ne dubites , quòd Religiosi viri vel Moniales pecunias habeant in propriis scriniolis intra communem arcam , cujus clavis sit penes Superiorem , sive Abbatissam vel Priorissam. Unde cùm Archiepiscopus Urbini retulisset sacræ Congregationi , se non potuisse adducere Moniales cujusdam monasterii ad suscipiendam vitam perfectè communem , ideoque illis proposuisse ut fieret communis arca , cujus clavis penes Abbatissam consisteret , ac intus aptarentur tot scriniola quot essent Moniales , ita ut unaquæque claviculam haberet scrinioli sui , & in eo asservaretur pecunia ex operis suis vel aliunde parta , quæ in ipsius tantùm & non alterius necessitates deberet expendi arbitrio Abbatissæ : sacra Congregatio hoc temperamentum ludicrum existimavit ac repugnans

nans laudato Concilii Tridentini decreto quod jubet ut omnia Superiori tradantur, conveniuque incorporentur Ideoque eadem Congregatio Concilii interpres juslit Archiepiscopo ut quandiu Moniales communem vitam non suscipercnt, receptione puellarum ad religiosum habitum & professionem illis interdiceret.

Congregatio quidem Regularium die secundâ Julii 1589. in decretis editis pro reformatione Monialium Neapolitanarum & Salernitanarum fragilitati sexus indulsit ut in monasteriis, in quibus in eam usque diem retinebantur provisiones, & non omnia conserebantur in commune, concederetur licentia accipiendi aliquam subventionem pro religiosis necessitatibus Depositariæ seu Abbatissæ, atque ad illius nutum: & quæ superessent, Abbatissa in communes usus monasterii erogare teneretur: Ordinarii vero sive Superiores quotannis exigerent rationem à Depositaria & Abbatissa de hujusmodi provisionibus, & in eas transgredientes graviter animadverterent. Nihilominus relatione postea factâ Clementi VIII. die sexta Maii anni millesimi sexcentesimi, Sanctitas sua decreto Congregationis addidit ut Moniales omnes tenerentur provisiones omnes ipsis assignatas Superioribus fideliter significare, & consignare in certo libro notandas, & per communes Officiales monasterii, in totum vel pro parte, ut opus esset, quotannis erogarentur. Refert Fagnanus in Cap. *Monachi*, Ext. *De statu Monachorum, & Monialium.*

Ultra hos fines progredi non posse videtur Superiorum indulgentia Cavere tandem debent, ne tolerando peculium Monachorum & Monialium, aut nimium indulgendo vel dispensando contra Regulas mox positas & explicatas, æter-

nam fibi, fubditisque fuis damnationem arcessant. Vale, vir Religiosissime, mei ad Altare Domini memor.

Lutetiæ Parisiorum.

De largitione munerum Regularibus utriusque sexûs vetitâ.

RELIGIOSO VIRO *** .

VIR RELIGIOSE,

DE largitione munerum personis Regularibus utriusque sexûs interdictâ sententiam meam, rogas; hanc paucis accipe. Monachis & Sanctimonialibus, & omnibus generatim religiosæ paupertatis voto obstrictis, munera largiri vel accipere non licet absque Superiorum permissu. Dans aliàs vel accipiens infracti voti & lethalis peccati reus est, nisi materiæ levitas excuset. Id luculenter confirmant constitutiones Pontificiæ Clementis VIII. & Urbani VIII. munerum largitionem Religiosis utriusque sexûs sub pœnis gravissimis prohibentes.

Clementis VIII. constitutiò XXVIII. quæ incipit, *Religiosæ*, Bullarii Romani tom. III, edita, universis & singulis cujuscumque Ordinis Mendicantium vel non Mendicantium, seu cujusvis Congregationis, Societatis & Instituti Regularibus personis utriuslibet sexûs, Abbatibus etiam & Abbatissis, Prioribus & Priorissis, aut alio quovis titulo præsidentibus, *Omnem & quamcumque largitionem & missionem munerum penitus interdicit. Adeo ut nemo umquam eorum vel earum, directè vel indirectè, palam vel occulte, tam communi quàm particu-*

ticulari nomine, etiam sub quovis statuti, vel consuetudinis, seu corruptelæ, aut alio prætextu, vel quacumque causâ, nisi in generali Capitulo, aut aliâ congregatione re maturè discussâ, unanimi consensu omnium, Superiorumque permissu causa approbata fuerit, quicquam tale attentare valeat. Id autem ita absolutè & generatim vetitum declarat summus Pontifex, ut neque ex fructibus, reditibus, proventibus, collectis, vel contributionibus aut oblationibus sive eleemosynis, subsidiis certis vel incertis, ordinariis seu extraordinariis mensæ seu massæ communis; neque etiam ex pecuniis, quæ à singulis quovis modo acquisitæ in commune conferendæ sunt, munera largiri liceat, nec si per viam voluntariæ contributionis in commune congerantur; nec si forsitan privatim aut nominatim cuilibet Religioso à suis Superioribus, vel à propriis affinibus, propinquis, familiaribus, amicis aut benevolis, vel à piis Christi fidelibus, etiam eleemosynæ aut charitatis, & illius propriæ personæ intuitu attributæ, seu quoquo modo per quemlibet Religiosum suo monasterio, domui aut loco acquisitæ, eique ut ad libitum de eis disponat, per Superiores concessæ fuerint: *Præterquam leviora esculenta aut poculenta, seu ad devotionem vel religionem pertinentia munuscula, communi tantum, numquam vero particulari nomine.* Missionem autem & largitionem hujusmodi munerum, non solùm per se, verùm etiam per alios, tam directè quam indirectè, prohibitas declarat, cuicumque personæ, laicæ vel Ecclesiasticæ mittantur. *Ita ut inter ipsos etiam Religiosos (ne pravâ ambitione impulsi pro consequendis in sua Religione Gradibus & Dignitatibus alter alterius gratiam aut benevolentiam aucupetur) quæcumque largitio aut donatio munerum (nisi rerum minimarum, de li-*

licentia expressa & in scriptis Superiorum) sit penitus interdicta. Munera recipientes à Religiosis personis, sive laicos sive clericos, sæculares vel Regulares, ad restitutionem in utroque foro teneri Pontifex declarat: *Adeo ut restitutione ipsa realiter non factâ, neque etiam in foro conscientiæ absolvi possint.* Hanc autem restitutionem fieri statuit, *non privatim ei Religioso qui donavit, sed ei monasterio, domui vel alteri loco, de cujus bonis facta est largitio; vel si non de eis bonis donatum est, in quo idem Religiosus donans professionem emisit.* Nec eos, quibus facienda restitutio est, illam condonare posse. Regulares contra hanc prohibitionem dantes munera, omnibus & singulis dignitatibus, gradibus, muneribus & officiis eo ipso privatos, & ad alia in futurum obtinenda inhabiles perpetuò & incapaces declarat, infames, voce activa & passivâ ipso facto privatos, pœnis furti & simoniæ obnoxios.

Clementis VIII. constitutionem confirmavit Urbanus VIII. cum declarationibus nonnullis seu interpretationibus à Congregatione selectorum Prælatorum ad id singulariter deputatâ editis, Diplomate quod incipit, *Nuper*, inter illius constitutiones XLVIII. declarante, *munera a Religiosis utriusque sexus tribui posse ex causis gratitudinis, conciliationis benevolentiæ, ejusque conservationis erga ipsam Religionem vel conventum, aliisve causis ex sui natura actum virtutis & meriti continentibus, modestè tamen & discretè, & dummodo id non fiat nisi de Superiorum localium licentia: ac etiam cum consensu majoris partis conventus, si talis consensus de jure, vel ex constitutionibus seu consuetudinibus cujusque Religionis respectivè, in hujusmodi casibus requiratur. Consensum vero conventûs in §. secundo ejusdem constitutionis ad leviora esculenta & poculenta, seu ad devotionem*

Tom. 4. Bullar. Rom.

num & religiositatem pertinentia, largienda &c. requisitum, intelligi debere de consensu alias de jure requisito, & ubi concurrit ambitionis suspicio: qua cessante, nec in his requiri licentiam Superiorum in scriptis, sed sufficere licentiam ore tenus iisdem concessam, declarat. Jubet autem Clementis VIII. constitutionem in reliquis ejus partibus omnino observari, *quemcumque prætensum non usum, aut prætensum usum, seu prætensam consuetudinem damnando & irritando.* Facultatem Clementis VIII. constitutionem declarandi vel interpretandi contra præsentis decreti tenorem, penitus interdicit. Eamdem constitutionem, decretumque suum singulis annis mense Januario in aliqua publica Congregatione, vel saltem in publica mensa perlegi mandat, & Superioribus localibus cujuscumque monasterii, conventûs, domûs & collegii Regularis præcipit ut hanc lectionem in perpetuum fieri curent, sub pœnis privationis officii, vocisque activæ & passivæ ipso facto incurrendis.

Ex his colligitur 1. lethalis peccati reos esse utriusque sexûs Regulares, qui munera notabilia largiuntur aut recipiunt, sive per se sive per alium; sive indirectè sive directè; sive palam sive occultè; sive communi sive particulari aut proprio nomine, nisi in generali Capitulo, aut alia generali Congregatione re maturè discussâ, unanimi consensu omnium, Superiorumque permissu causa approbata fuerit (ut habet Clementis VIII. constitutio)

2. Lethalis peccati & quidem gravioris esse reos, qui munera largiuntur ut viam sibi parent ad dignitates, officia & gradus; sive superioribus sive æqualibus sive inferioribus, Clericis, vel laicis, sive sæcularibus sive Regularibus donent.

3. Qui

3. Qui munera largiuntur absque Superiorum licentia.

4. Qui accepta non restituunt conventibus seu monasteriis, ad quos data seu missa de jure pertinent.

5. Consuetudinem quamvis hac in re neminem à peccato excusare.

6. Gravis peccati reos esse Superiores, qui constitutiones illas pontificias in monasteriis sibi subditis observari non curant.

7. Lethalis peccati reos esse Regulares, qui commodant vel mutuo dant aliquid notabile alteri, animo illud amplius non repetendi.

8. Qui consanguineis, aliisve condonant solutionem legati, pensionis, alteriusve debiti.

9. Qui rem notabilem ab alio sibi donatam, & expressè vel tacite acceptatam, alteri tradi jubent aut rogant.

10. Qui residuum pensionis vitalitiæ, aut aliorum bonorum, aut redituum suis usibus permissorum, cùm fortè extra domum Religiosam commorantur, donare non dubitant. Hæc enim omnia Clementis Octavi constitutione sub gravissimis pœnis prohibentur.

11. Non peccare, qui leviora esculenta & poculenta, & munuscula ad religionem & devotionem pertinentia cum licentia Superiorum largiuntur, modo id *modestè & discretè* fiat, ut explicat Urbanus VIII.

12. Ex causis gratitudinis, conciliationis & conservationis benevolentiæ in Ordinem & Conventum seu Congregationem Religiosam: item causâ pietatis, charitatis, hospitalitatis, aliisve causis ex sui naturâ actum virtutis & meriti continentibus, discretam & modestam munerum largitionem, aut pecuniarum aliquarum erogationem, cum

cum Superiorum majorum aut localium licentia legitimè fieri posse à Viris Religiosis & Monialibus, ex Urbani VIII constitutione. Remunerationis etiam vice munerum largitionem moderatam & discretam cum Superiorum licentiâ probat idem Pontifex. Hæc enim non est donatio simpliciter, sed donatio ob causam, quam Jurisconsulti antidota'em vocant.

13 Religiosos Ordinum Militarium Pontificiis illis constitutionibus de largitione munerum non teneri, quia illos excipit Clemens VIII. Nec Episcopos ex Religiosis Ordinibus assumptos; nec Regulares beneficia ecclesiastica habentes, quia munera non largiuntur ex bonis Monasterii, sed ex reditibus quorum liberam administrationem habent.

Optandum tandem est, ut quod à sacra Congregatione Regularium decretum est pro monasteriis Sanctimonialium civitatum Neapolitanæ & Salernitanæ die 2 Junii 1589 & 12 Julii 1592. in aliis pariter monasteriis stabiliatur & observetur: Ut scilicet *Confessariis Monialium vicissitudo munerum, quantumvis exigui valoris, quæ sibi cum Monialibus possit intercedere, omnino interdicta sit, sub pœna perpetuæ suspensionis ab audiendis tam illarum, quam quorumvis aliorum confessionibus.*

Ut nulla Monialis vel conversa, dona, munera, vel pecuniam, aut aliud quidpiam etiam charitatis aut pietatis vel eleemosynæ nomine sive intuitu, cuicumque personæ tribuat, donet aut largiatur: sed si ex aliqua justa vel rationabili causa aliquid dandum vel tribuendum visum fuerit, id à Præfecta seu Superiore monasterii, & ex re communi fiat.

Præsertim vero caveatur, ne quæ Monialis vel conversa quicquam ex bonis monasterii donet, nec ex iis quidem quæ in usum suum assignantur, nisi de licentia Abbatissæ.

Neque ullius generis bellaria, caulia, esculenta, jemacula, offellas, confectiones & sirupata, vel alia similia quæcumque conficiant aut coquant, ut illa vendiant, donent vel largiantur, nisi de licentia Abbatissæ, & de rebus modicæ impensæ, & in consanguineos tantùm.

Vale, Vir Religiose, nostrique tuis in Sacrificiis memineris, & sacrarum Virginum, quarum conscientias moderaris, orationibus nos commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Christus duobus Discipulis euntibus Emmaus Eucharistiam non porrexit. Jejunium Sabbatho vigiliæ Pentecostes universim indictum fidelibus non fuit ex Ecclesiæ præcepto ante XII. sæculum.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Literis humanissimis nuper ad me datis, duplicem mihi proponebas quæstionem, & de utraque sententiam rogabas meam, ut perspectum habeas num tuæ congruat, an doctorum aliorum virorum, quos inter ac te ipsum in familiari collatione disceptata est, opinioni. Prima est de pane, in cujus fractione Dominus Jesus agnitus est à duobus Discipulis euntibus Emmaus, de quo scriptum est Lucæ XXIV. *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit ac fregit, & porrigebat illis, & aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum* Et infra: *Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, & quomodo cognoverunt eum*

in

in fractione panis. Communem quidem opinionem esse ais, quod Christus panem tunc consecraverit, & in corpus suum transmutaverit: indeque argumentum sumi ad communionem Eucharistiæ sub una specie adstruendam: Verumtamen quæris utrum certum exploratumque sit, panem à Christo in hospitio fractum & duobus Discipulis datum, corpus ejus fuisse? Altera quæstio est de jejunio vigiliæ Pentecostes, utrum adeo antiqua sit illius institutio ac observantia, ac vulgò existimatur, scilicet à quarto sæculo, & S. Ambrosii ætate?

Ad primam quæstionem respondeo, certum & exploratum non esse, quòd panis à Christo datus duobus Discipulis euntibus Emmaus, corpus ejus fuerit, & Eucharistiæ Sacramentum: Varias esse, ea de re Catholicorum interpretum & Theologorum sententias; quosdam affirmare, alios negare. Ex eo loco non probari Communionem Eucharistiæ sub una specie, nisi quatenus panis ille figura fuit Eucharistiæ, & in illa panis fractione mysterium quoddam fuit, quo significata est Eucharistiæ utilitas. Ita Bellarminus Cardinalis libro IV. *De Sacramento Eucharistiæ*, cap. XXIV. Nec aliud voluisse videtur S. Augustinus libro III. *De Consensu Evangelistarum*, Cap XXIV. dicens: *Non autem incongruenter accipimus hoc impedimentum in oculis eorum à Satana fuisse, ne agnosceretur Jesus: sed tamen à Christo est facta permissio usque ad Sacramentum panis: ut unitate corporis ejus participatâ, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci.* Neque etiam aliud ex Theophylacto colligi potest, Commentario in Cap. XXIV. S Lucæ, dicente: *Sed & aliud innuit, quod scilicet sumentibus sacrum panem aperiuntur oculi, ut eum agnoscant: Magnam enim & ineffabilem vim habet Domini Caro.*

Neque certò constat quænam fuerit ea de re S. Hieronymi sententia, ex eo quod loca sancta oratorio stylo describens in Epitaphio Paulæ ait: *Repetitoque itinere Nicopolim, quæ prius Emmaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophæ domum in Ecclesiam dedicavit.* Non enim significat S. Hieronymus, Christum Eucharistiæ consecratione Cleophæ domum in Ecclesiam veluti dedicasse, sed Paulam curavisse ut Cleophæ domus in Ecclesiam dedicaretur, sive ibi extruxisse sumptibus suis Ecclesiam, in honorem Christi, & in memoriam apparitionis illius post Resurrectionem duobus Discipulis factæ sub peregrini specie.

Christum Dominum duobus illis Discipulis Eucharistiam non porrexisse censet Cornelius Jansenius Gandavensis Episcopus, commentario in concordiam Euangelicam, Cap. CXLVI. *Sunt quidam* (inquit) *qui existimant Dominum hic jam Discipulis his duobus sub specie panis suum porrexisse Corpus, quemadmodum Apostolis in ultima Cœna, cum Eucharistiam institueret: atque hinc certum desumunt argumentum, quo ostendant licere Eucharistiæ Sacramentum sub una tantum specie suscipi & tradi. At quamquam ea sententia non est certa, immo nec multum verisimilis, tamen ut omnia Christi facta mysticum aliquid continebant & abstrusum, ita hæc Christi actio proculdubio aliquid sacri significabat. Nihil autem convenientius intelligi potest significasse, quàm sacri ejus corporis dispensationem, quam sub specie panis, simili quæmodo usus est actione, Apostolis paulò ante commendaverat; quam & in multiplicatione panum simili actione olim suis mystice commendavit. Itaque effectu hic subsecuto commendare fidelibus Dominus voluit vim Eucharistiæ dignè susceptæ, nempe quod per eam oculi illuminantur ad cognitionem Jesu.*

Et

Et infra. *Quamquam autem probabilius esse putemus, Christum modo jus non impertivisse Eucharistiam, quia Discipuli qui dicuntur simpliciter in fractione panis Dominum agnovisse, non interfuerunt ultimæ Cœnæ, ut illa singularis fractio, quæ instituta erat in ultima Cœna, non potuerit his Discipulis esse cognita: tamen etsi non omnino efficax, probabile saltem hinc sumitur argumentum, quo defendatur receptus jam Ecclesiæ usus communicandi Laicis Sacramentum Eucharistiæ sub una specie*

Eadem est Estii sententia in Annotationibus ad Cap. XXIV. S. Lucæ, ad illa verba, vers 30. *Et benedixit ac fregit.* Observat scilicet hanc benedictionem fuisse invocationem Dei super panem, quo modo fideles sumpturi cibum priùs benedicunt eum; id est, super eum beneficentiam Dei invocant. *Benedixit itaque non ad effectum Consecrationis, sed quo modo juxta Paulum dicentem*, sanctificatur per verbum Dei & orationem, *Fideles benedicunt, quomodo verisimile est, ipsum solere benedicere, quoties cum Discipulis cibum sumeret. Unde ex vocabulo* (benedixit) *nullum sumitur argumentum pro consecratione corporis Domini. Immo Christum hic non consecrasse corpus suum, etiam his argumentis monstrari videtur; tum quia non dedisset talibus nondum satis confirmatis in fide, tum quia non daret corpus suum iis qui de hujus mysterii veritate nondum erant instructi, quia hi non adfuerant Cœnæ in qua institutum fuit hoc Mysterium. Nemini autem dandum est Corpus Christi, nisi illud mysterium cognoscenti & credenti. Item si dixit*, Hoc est Corpus meum; *jam ante debebant eum nosse; quia in hoc verbo quod ex eo numquam audierant, nosse Eum non potuissent.*

Quod spectat quæstionem alteram de jejunio vigiliæ Pentecostes, oppido falluntur qui S. Ambrosii ætate illud jam institutum & observatum fuisse

putant, decepti sermone inter Ambrosianos olim sexagesimo, ex quo hæc referuntur apud Gratianum Dist. LXXVI. Cap. IX. *Non minore lætitia celebramus diem Pentecostes, quam sanctum Pascha curavimus. Tunc enim, sicut modo fecimus, jejunavimus Sabbato, Vigilias celebravimus, orationibus pernoctantes insistimus.* Hunc enim sermonem S. Ambrosii non esse constat, nec Auctoris adeo antiqui; & sequentis sermonis Auctor, qui S. Ambrosio æquè suppositus est, & sub ejus nomine nihilominus refertur eâdem Distinct. Cap. VIII. quinquaginta dies à Paschate ad Pentecostem, quorum ultimus est dies Sabbathi, à jejuniis immunes esse asserit instar Dominicæ. *Per eos quinquaginta dies* (inquit) *nobis est jugis & continuata festivitas, ita ut hoc omni tempore neque ad observandum indicamus jejunia, neque ad exorandum Deum genibus succedamus. . . Instar ergo Dominicæ, tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes isti dies velut Dominici deputantur. Resurrectio enim Dominica est.*

Ejusdem disciplinæ, scilicet immunitatis à jejunio per quinquaginta dies continuos à Paschate ad Pentecostem, testes sunt S. Hieronymus in Epistola ad Lucinium Læticum, S. Augustinus in Epistola ad Casulanum, S. Leo in sermonibus I. II. & IV. de jejunio Pentecostes, Cassianus collatione XXI. Cap. XI. & XIX. & S. Isidorus Hispalensis libro *De Officiis Ecclesiasticis*, Cap. XLII. Eamdemque disciplinam & consuetudinem Ecclesiæ antiquissimam esse constat ex Tertulliano libro *De Corona* Cap. III. *Die Dominico* (inquit) *jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eâdem immunitate à die Paschæ in Pentecostem usque gaudemus.*

S. Leo sermone IV. de jejunio Pentecostes: *Ad hanc* (inquit) *nos utilitatem præsens tempus invitat, ut*

ut à Resurrectione Domini usque ad adventum Spiritus sancti quinquaginta diebus emensis, quos in lætitia præcipuæ festivitatis exigimus, ad jejuniorum remedia recurramus. Et Sermone II. *Inter cætera Dei munera jejuniorum quoque gratiam, quæ Festivitatem* (Pentecostes) *individua subsequitur, tunc fuisse donatam*, prædicat.

Undecimo ineunte sæculo Italiæ & Galliæ Episcopi Concilia celebrarunt, in quibus inter alia disciplinæ capita, de jejuniis spontaneis fidelium plurimorum inter Ascensionem & Pentecostem actum est, ac decretum, *Ut ne per imperium Sacerdotum fierent, ex pto Sabbato Pentecostes, & a quibus fieri vellent, ac prohiberentur fieri.* Ita refert Glaber libro III. Cap. III. Tunc ergo non solùm spontaneâ Fidelium plurimorum pietate, sed Episcoporum etiam quorumdam mandato, jejunium Sabbato Pentecostes observabatur.

Universim tamen sacra illa observantia in omnibus Ecclesiis instituta non fuit nisi post S. Thomæ Aquinatis ætatem. Salegunstadiense enim Concilium, quod anno vigesimo secundo supra millesimum in Germania celebratum est, cap. secundo statuit, ut si jejunium quatuor Temporum Junii in vigiliam Pentecostes inciderit, eo die non celebretur, sed in ipsam hebdomadam solemnem Pentecostes transferatur.

Denique S. Thomas disertis verbis testatur jejunium ex præcepto Ecclesiæ fidelibus universis indictum sua ætate non fuisse toto tempore Paschali, adeoque nec in vigilia Pentecostes. Sic enim respondet secundâ secundæ, quæst CXLVII. Art V. ad tertium argumentum. *Jejunium exsultationis ex instinctu Spiritus S. procedit, qui est Spiritus libertatis. & ideo hoc jejunium sub præcepto cadere non debet. Jejunia ergo quæ præcepto Ecclesiæ instituuntur, sunt magis jejunia afflictionis, quæ non conveniunt die-*

bus lætitiæ, propter quod non est jejunium ab Ecclesia institutum in toto Paschali tempore, nec etiam in diebus Dominicis. Hæc ad duplicem, quam proposuisti, quæstionem responsa expende, Vir Clarissime, & si quid tibi occurrerit à me prætermissum id supple & adde, meique in sacrosancti Sacrificii oblatione memineris. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Potestas Episcopi in Regulares exemptos, certis in casibus explicatur.

RELIGIOSISSIMO VIRO *** ORDINIS *** PROVINCIALI.

VIR RELIGIOSISSIME,

PRudentiam tuam ac Religionem laudo plurimùm, quòd Ordinem nostrum, qui ad sacram Hierarchiam quam proximè accedit, in observantia Illustrissimis ac Reverendissimis Episcopis debitâ contineri semper velis, nec Priores aut Fratres tibi subditos cum illis committi. Id ne contingat aliquando, jubes ut Episcoporum auctoritatem in Regulares explicem, & uno velut aspectu intuendam proponam. Quod, ut tibi morem geram, hâc epistola exequar, cujus prolixitati parcès, tametsi à rebus verbisque inutilibus, quantùm in me erit, temperabo.

Episcoporum potestas quoad Regularium approbationes. I. Regulares confessarii ab Episcopo necessariò sunt approbandi. Possunt Episcopi restringere vel limitare eorum approbationes ad certas personas, necnon ad certa loca & tempora. possunt eas revocare, vel confessarios hujusmodi ab audiendis con-

confeſſionibus ſuſpendere ex nova cauſa ad confeſſiones pertinente. Approbati ſine reſtrictione à Vicario Generali Epiſcopi, poſſunt iterum ab ipſo Epiſcopo revocari ad examen. Approbati ab Epiſcopo poſſunt ab ejus ſucceſſore rurſus examinari, & ſi minùs capaces inventi fuerint, rejici. In una Diœceſi generatim approbati, Confeſſiones in alia Diœceſi audire non poſſunt abſque Diœceſani Epiſcopi approbatione. A caſibus Epiſcopo reſervatis Regulares abſolvere non poſſunt, niſi hæc facultas ab illo conceſſa ipſis fuerit. Hæc partim ex Tridentino Concilio, partim ex conſtitutionibus ſummorum Pontificum, præſertim ex Clementina, *Dudum*, Tit *de ſepulturis*, ex *Gregorii* XV. conſtitutione quæ incipit, *Inſcrutabili*, ex Clementis X. diplomate quod incipit *Superna*, ex decreto Alexandri VII. in cauſa Epiſcopi Andegavenſis & Regularium ejuſdem Diœceſis, &c. ſatis à me probata tom 4. *Theologiæ Dogmaticæ & Moralis*, in Tractatu *De Sacramento pœnitentiæ.* Hîc tantùm ſubjiciam ſacræ Congregationis Concilii Tridentini interpretis, & Congregationis Epiſcoporum & Regularium Declarationes quaſdam hæc diſciplinæ capita ſpectantes, quas refert Vir Juris Canonici conſultiſſimus *Proſper Fagnanus* in Cap. *Grave*, Ext. *De Officio Ordinarii*.

ad confeſſiones audiendas.

» Quæſitum eſt à ſacra Congregatione Concilii, 1. An Regulares ab Ordinario ad confeſſiones audiendas, prævio examine approbati ad tempus, elapſo tempore, tamquam ſemel approbati poſſint invito Ordinario deinde audire confeſſiones? Congregatio cenſuit, *Non poſſe*.

» Quæſitum eſt 2. an Epiſcopus volens ex nova cauſa Regulares ſemel ad confeſſiones audiendas approbatos examinare, teneatur eam patefacere Superioribus Regularibus, & an de hu-

 » jus-

„ jusmodi causa constare debeat, vel sit creden„ dum Episcopo attestanti hujusmodi caussam sub„ esse? Congregatio Concilii censuit *posse Episcopum ex nova causa, etiamsi de ea non constet in Actis, rursum examinare, ac minùs repertùm idoneum reprobare Regularem semel ad audiendas Confessiones approbatum, idque ejus arbitrio, quod tamen debebit esse moderatum & discretum, ita ut eo non abutatur. Verùm ubi hoc facere voluerit, debere id Superioribus Regularibus significare, non quidem cum individua expressione causæ, sed tantum se velle ob novam, quæ supervenerit, causam, ad hujusmodi examen procedere.*

„ 3. Conquerentibus Regularibus S. Dominici Neritonensis, quod cùm essent prævio examine „ approbati ad confessiones sæcularium audiendas „ à Vicario Generali Episcopi, dum Episcopus „ Romæ degeret, illeque ad suam Ecclesiam re„ versus vellet eos rursus pro audiendis confessio„ nibus examini subjicere: sacra Congregatio „ Concilii censuit, *posse Episcopum rursum examinare Confessarios Regulares à suo Vicario approbatos.*

„ Quæsitum est 4. à sacra Congregatione Epis„ coporum & Regularium, an Episcopus, qui „ Regulares ad Confessiones personarum sæcula„ rium audiendas approbavit, possit eosdem ex „ nova causa ab iisdem confessionibus audiendis „ suspendere, aut licentias illis concessas revoca„ re, non obstantibus quibuscumque privilegiis? „ Et qualis hujusmodi caussa esse debeat? Sacra „ Congregatio respondit: *Episcopum, quamvis simpliciter & absque ulla temporis præfinitione approbaverit Regulares ad confessiones sæcularium personarum audiendas; posse tamen eosdem, si nova causa superveniat, suspendere, ac licentias illis concessas revocare, dummodo caussa hujusmodi Confessiones ipsas concernat.*

Cæte-

Cæterum si Regulares cum scandalo, aut aliàs inhonestè vivant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi judicio videantur à Confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse oneratam, cùm præcipua Ministri Sacramenti pœnitentiæ qualitas sit integritas vitæ ac morum honestas: neque eam causam ad Confessionis ministerium pertinere; ac proinde nihil obstare quo minus ob eam possit Episcopus Regulares à semetipso approbatos suspendere aut repellere à Confessionibus audiendis.

„ Quæsitum est 5. à Congregatione Concilii, „ An Regulares possint personarum sæcularium „ confessiones audire virtute licentiarum à Decessoribus Ordinarii illis concessarum, etiam renuente Episcopo Ordinario pro tempore existente? Sacra Congregatio censuit *posse quandiu Episcopus non prohibuerit, Cæterum esse in facultate Episcopi successoris illos rursus examinare, atque interim prohibere.*

II. Regulares deputari non possunt ad audiendas confessiones Monialium, etiam Ordinibus suis subjectarum, absque approbatione Episcopi. Potest Episcopus ex legitima causa Superiores Regulares monere ut hujusmodi confessarios Monialium amoveant: si renuerint aut neglexerint, potest Episcopus illos ab audiendis Monialium confessionibus amovere. (Ex constitutione Gregorii XV. quæ incipit, *inscrutabili*) Regulares ad audiendas confessiones Monialium unius tantum monasterii ab Episcopo approbati, audire non possunt confessiones Monialium alterius monasterii. Sic respondit sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, ut refert Fagnanus in Cap. *cum Capellas*, Ext. *De Privilegiis.* *Approbatio ad audiendas Confessiones Monialium, etiam Regularibus subditarum.*

III. Non licet Regularibus, etiam in propriis Ecclesiis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum pu- *Expositio sanctiss.*

Sacramentum in Ecclesiis Regularium.

publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario. Ex causa autem privata possunt eâ conditione ut sanctissimum sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita ut sacra Hostia videri non possit. Ita declaravit sacra Congregatio Concilii, ut refert Fagnanus in Cap. *Grave*, Ext. *De Officio Ordinarii*.

Visitatio & correctio Regularium extra claustra degentium,

IV. Regulares extra claustra degentes visitari, corrigi & puniri possunt ab Episcopo tamquam sedis Apostolicæ Delegato, non solùm in visitatione, ut sancitum est Cap. III. sessionis sextæ Concilii Tridentini, *De Reformatione*, sed etiam extra visitationem, modò Episcopus in Diœcesi sua resideat, ut declaravit Pius Quartus in constitutione de Residentia Episcoporum. Similiter Regulares Apostatæ & ejecti ab Ordine subsunt Episcoporum Jurisdictioni, ut declaravit sacra Congregatio Concilii Interpres.

Regulares, etiam intra claustra degentes, subsunt jurisdictioni & correctioni Episcopi, in his quæ spectant Sacramentorum administrationem personis sæcularibus.

V. Regulares etiam intra claustra degentes, qui vel curam animarum personarum sæcularium exercent, vel personis sæcularibus aliquod Sacramentum prævia Episcopi licentiâ administrant, aut in alicujus Sacramenti administratione de facto absque ulla auctoritate se ingerunt, plenè in omnibus subjiciuntur jurisdictioni, visitationi & correctioni Episcopi in his quæ Sacramentorum administrationem spectant, cum in aliqua sacri illius Ministerii parte delinquunt (ex Concilio Tridentino Sessione XXV. *De Regularibus* Cap. XI. ex constitutione Gregorii XV quæ incipit, *Inscrutabili*: & ex Declaratione Sacræ Congregationis Concilii.)

Regulares circa Monialium

VI. Cùm Regulares delinquunt circa personas degentes intra septa monasteriorum Monialium, aut circa earumdem Monialium clausuram, aut

circa

circa bonorum eorumdem Monasteriorum administrationem, nullis privilegiis & exemptionibus tueri se possunt, quo minus ab Episcopo loci, tamquam ad hoc sedis Apostolicæ Delegato, quoties & quando opus fuerit, corrigi & puniri valeant (ex laudata Gregorii xv. constitutione)

clausurarum aut bonorum earumdem administrationem delinquentes, &c.

VII. Regulares administrantes bona ad eadem monasteria Sanctimonialium, etiam Regularibus subjectarum, pertinentia, quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam Superioribus Regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas reddere tenentur, ad idque juris remediis cogi & compelli possunt. Licetque Episcopo ex legitima causa admonere Superiores Regulares, ut eosdem Administratores amoveant, iisque negligentibus datur Episcopo facultas eos amovendi quoties & quando opus esse judicaverit (ex eadem Gregorii xv constitutione.)

Episcopi correctioni subjiciuntur.

VIII Regulares, qui libros de rebus sacris in lucem edunt, vel edi curant sine nomine Auctoris, subjiciuntur pœnæ anathematis, à Concilio Lateranensi Sub Leone x. statutæ, & à Concilio Tridentino innovatæ sessione iv. de editione & usu sacrorum librorum. Iisdemque pœnis illi subjiciuntur, qui scriptos communicant vel evulgant, nisi antea examinati probatique fuerint, ut declaravit sacra congregatio Concilii.

Librorum de rebus sacris tractantium examen & approbatio.

IX. Concilii Tridentini sessione V. *de Reformatione*, Cap. 1. statutum est, ut in monasteriis Monachorum, ubi commodè fieri poterit, lectio sacræ scripturæ habeatur. Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, ut sedis Apostolicæ Delegati, eos ad id opportunis remediis compellant.

Scriptura sacra lectio in Cœnobiis.

X. Regulares qui in alienis Ecclesiis, aut quæ suorum ordinum non sunt, absque Episcopi licen-

Episcoporum in

tia,

Contionatores Regulares auctoritas.

tia, & in Ecclesiis suis aut suorum Ordinum, non petitâ illius benedictione, aut ipso contradicente prædicare præsumpserint, idem Episcopus punire potest (Ex Concilio Tridentino Sessione V. *de Reformatione*, Cap. 2. ex Gregorii XV. constitutione supra laudatâ, & Declaratione congregationis Concilii ab Urbano VIII. approbata.)

XI Regularibus, qui errores & scandala disseminaverint in populum, cum sacræ prædicationis munus obeunt, vel aliàs, etiamsi in monasterio sui vel alterius Ordinis conciones habeant, Episcopus prædicatione interdicere potest (ex Concilio Tridentino sessione V. *de Reformatione* Cap. 2.) possunt etiam Episcopi, quo tempore concionandi licentiam dabunt, à Regularibus exigere professionem fidei, ut declaravit sacra congregatio Concilii ab Archiepiscopo Mediolanensi rogata.

Indulgentiarum promulgatio.

XII Regulares promulgare vel proponere populo indulgentias non possunt sine licentia & approbatione Ordinarii (ex Concilio Tridentino sessione XXI. *de Reformatione*, Cap. IX. & Declaratione sacræ congregationis Concilii.)

Regulares statutis Episcoporum circa observanda & vitanda in celebratione Missæ parere tenentur.

XIII. Concilium Tridentinum sessione XXII. *de observandis & evitandis in celebratione Missarum*, statuit *Ne patiantur Episcopi privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab iisdem Ordinariis designanda & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à sæcularibus aut Regularibus quibuscumque peragi.* Quibus verbis sublatum est privilegium ab Honorio III. olim concessum Fratribus Prædicatoribus & Minoribus celebrandi in Altari viatico seu portatili, etiam Episcopo non permittente, secundùm caput *in his*, Ext *De privilegiis*. Declaravit autem sacra congregatio Concilii, hoc Decreto compre-

prehendi etiam Regulares quantumvis exemptos, eosque ea omnia quæ ab Ordinariis locorum circa observanda & evitanda in Missarum celebratione statuta fuerint, omnino servare teneri, ad idque etiam pœnis & censuris Ecclesiasticis ab iisdem Ordinariis compelli posse.

XIV. Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium constitutas Episcopus visitare potest, atque ab illarum Administratoribus rationes administrationis exigere, (ex Concilio Tridentino ibidem non tamen potest earum capellas ibi sitas, aut Altaria visitare, nisi quatenus confratrum administrationem spectant, ut respondit sacra congregatio Concilii. *Rationes Episcopo reddenda a Confraternitatum & Hospitalium Administratoribus, etiam Regularibus.*

XV. Regulares qui confraternitatum laicorum, vel hospitalium administrationem suscipiunt, cogere potest Episcopus ad reddendas rationes administrationis singulis annis, & in eos quos reos repererit animadvertere, consuetudinibus & privilegiis quibuscumque in contrarium sublatis, ut statuit Concilium Tridentinum sessione XXII. *de reformatione*, Cap. 8 & 9. & ut declaravit sacra congregatio ejusdem Concilii interpres.

XVI. Episcopi Regulares ordinandos ad interstitia servanda juxta præscriptum Tridentini Concilii sessione XXIII. *de Reformatione*, Cap. XI. compellere possunt, ut eadem sacra Congregatio declaravit. *Regulares ordinandos ad interstitia servanda compellere potest Episcopus.*

XVII. Regulares qui Parochialium Ecclesiarum, aut aliarum sæcularium etiam annexarum curam gerunt, Synodo Diœcesanæ debent interesse: & qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec generalibus Capitulis subduntur, compelli possunt ab Episcopis ut ad Synodum Diœcesanam accedant (ex Concilio Tridentino, sessione XXIV. Cap. 2.) & contumaces privatione vocis ac- *Qui Regulares cogi possunt ab Episcopo ut adsint Diœcesana Synodo?*

activæ & passivæ, absque pœnis arbitrariis, etiam excommunicationis, plectere potest Episcopus, ut declaravit olim sacra congregatio Concilii, referente Fagnano in Cap. *quod super his*, Ext. *de majoritate & obedientia*.

Numerum Monialium præscribere potest Episcopus, etiam in Monasteriis Regularibus subjectis.

XVIII Numerum Monialium, etiam in monasteriis Regularibus subjectis, Episcopus definire potest, secundum Tridentini Concilii decretum Sessione xxv. *de Regularibus*, Cap. 3. ita tamen ut adjuncto superiore Regulari id agat.

Monasteria, sine licentia Episcopi erigi non possunt. Quibus conditionibus concedenda?

XIX Monasteria tam virorum quàm mulierum erigi non possunt sine licentia Episcopi in cujus Diœcesi erigenda sunt (ex Concilio Tridentino loco mox indicato) Clemens VIII. ex sententia sacræ congregationis Episcoporum & Regularium die 26. Augusti 1603. declaravit, locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos conventus, cujuscumque, etiam Mendicantium ordinis, in civitatibus & locis eorum ordinariæ jurisdictioni subjectis erigendos concedere, nisi vocatis & auditis aliorum in eisdem civitatibus & locis existentium conventuum Prioribus seu Procuratoribus, & aliis quorum interest; & causâ cognitâ constiterit in eisdem civitatibus & locis novos hujusmodi erigendos conventus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eorum sententiis in hujusmodi causis ad sedem Apostolicam appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem novorum conventuum suspendere debere, quousque ab Apostolica sede pronuntiatum fuerit. Gregorius xv. decrevit ut deinceps novi conventus non erigantur, nisi in eis duodecim saltem Religiosi degere, & ex reditibus & consuetis eleemosynis competenter sustentari valeant. Urbanus VIII decrevit ut conventus inposterùm erigendi, in quibus duodecim Religiosi sustentari atque inhabi-

habitare non poterunt, & actu non habitaverint, Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni subjecti esse intelligantur. Quod decretum Italiam solam non spectare, sed alia etiam Regna & Provincias, declaravit sacra congregatio Concilii, ut refert Fagnanus in Cap. *Non amplius*, Ext. *de Institutionibus.*

Episcopus animadvertere potest in Regulares fugitivos, & extra conventus studiorum prætextu degentes.

XX. Regulares qui sine Superiorum mandato in scriptis recesserint à conventibus suis, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, & reperti fuerint, ab Ordinariis locorum tamquam instituti sui desertores puniri possunt. Illi autem qui studiorum causâ ad Universitates mittuntur, in conventibus tantùm habitare debent: alioqui in illos animadvertere potest Episcopus (ex Concilio Tridentino sessione xxv. *de Regularibus*, Cap. 4.)

Episcopi auctoritas in iis quæ spectant clausuram Monialium.

XXI. Episcopi in his quæ pertinent ad clausuram Monialium conservandam, aut ubi violata est, restituendam, in monasteriis etiam exemptis, plenam auctoritatem habent ut sedis Apostolicæ Delegati (ex Concilio Tridentino sessione xxv. *de Regularibus*, Cap. v.) Unde licet Episcopo monasteria Monialium, etiam Regularibus subjectarum visitare, & singulas Moniales absque Regularium interventu alloqui: in iis quæ clausuram spectant, examinare: & clausuram violantibus pœnas infligere, ut declaravit sacra congregatio Concilii.

XXII. Eodem Tridentini Concilii capite sancitum est, ut nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus.

XXIII. In monasteriis omnibus, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent Regula- *Quæ Monasteria*

 gula-

Regularium Episcopis subjecta?

gulares ordinarios visitatores, Episcopi jurisdictionem exercere possunt, prout cap. VIII. sessionis XXV. Concilii Tridentini *de Regularibus*, statutum est. Nam si infra annum in Congregationem se redigere neglexerint, licet Metropolitano, in cujus Provincia sita sunt, tamquam sedis Apostolicæ Delegato, eos pro prædictis caussis convocare. Quod si Metropolitanus id exequi non curaverit, monasteria eorumque personæ subduntur Episcopo in cujus Diœcesi sita sunt, tamquam sedis Apostolicæ Delegato.

XXIV. Monasteria Monialium sedi Apostolicæ immediatè subjecta, Episcopo subjiciuntur tamquam sedis Apostolicæ Delegato (ex Concilio Tridentino Sessione 25. *de Regularibus*, Cap. 9.)

In Monasteriis quibus cura Parochialis annexa est Regulares huiusmodi curæ præfici non possunt sine consensu & examine Episcopi.

XXV. In Monasteriis quibus imminet cura animarum personarum sæcularium, Regulares dictæ curæ, etiam pro tempore & ad nutum amovibiles præfici non possunt, nisi de Episcopi consensu, ac prævio examine per eum aut ejus Vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam monasteriis seu locis, in quibus Abbates generales aut Capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis Monasteriis seu Domibus, in quibus Abbates aut alii Regularium Superiores jurisdictionem Episcopalem & temporalem in Parochos & Parochianos exercent. Ita statuit Concilium Tridentinum Sessione XXV. *de Regularibus*, cap. XI.

Exceptio.

Regulares publicare & servare tenentur Censuras & interdicta Ecclesiastica.

XXVI. Censuræ & interdicta Ecclesiastica ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicari atque servari debent (ex Concilio Tridentino cap. XII. ejusdem sessionis.) Cùm autem dubitatum fuisset an Episcopus prohibere posset ne Regulares in Ec-

clesiis

clesiis suis Sacerdotes exteros sæculares divina celebrare permittant, nisi prius ab Episcopo visis literis commendatitiis Sacerdotes illi admissi fuerint? sacra Congregatio Concilii respondit, posse.

ria ab Episcopo promulgata.

XXVII. Dies etiam Festos, quos in Diœcesi sua servandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, servari debent, ut decernit ibidem Tridentina Synodus. Quod quidem decretum sacra congregatio Concilii ita intelligendum declaravit, ut Regularium ritus illis diebus festis nihilominus servetur quoad Missas celebrandas, & alia divina Officia tam publicè quàm privatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesiis persolvenda.

Festos dies ab Episcopo præceptos servare tenentur Regulares.

XXVIII. Sessionis xxv. Concilii Tridentini *de Regularibus*, cap. XIII. tribuitur Episcopis facultas componendi controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares quàm Regulares, cùm in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & deferendâ umbellâ, remotâ omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque.

Controversias de præcedentia componere potest Episcopus.

XXIX. Statuit ibidem sancta Synodus, ut exempti omnes, tam Clerici sæculares quàm Regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones ab Episcopo vocati, accedere compellantur. Quod fieri posse censuit sacra Congregatio, etiam compellendo eos per pœnas vel censuras ecclesiasticas; nec eo casu absolvi posse à suis Superioribus, quia sunt excommunicationes ab homine, quarum absolutio petenda est à Judicibus qui eas tulerunt, vel à summo Pontifice. Excipit tantùm sacra Synodus à publicarum Processionum officio Monachos qui in strictiori clausurâ perpetuo vivunt.

Regulares exempti ad publicas processiones ab Episcopo vocati, adesse tenentur.

Punitio Regularium extra claustra delinquentium

XXX. Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterii degit, & extra ea ita notoriè deliquerit ut populo scandalo sit, Episcopo instante, a Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum severe puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat. Sin minùs, à suo Superiore officio privetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Ita statuit iisdem verbis Concilium Tridentinum sessione xxv. *de Regularibus*, cap. xiv. idemque decrevit Clemens viii. constitutione editâ 18 Martii 1596 ac insuper statuit ut, si Superior sic delinquentem ad aliam Diœcesim transmiserit, postulante Episcopo intra terminum ab eo præscribendum, ad locum in quo deliquit illum revocare teneatur: alioquin Ordinarius loci ad quem Regularis delinquens transmissus fuerit, ab Ordinario loci ubi delictum commissum est rogatus, vel aliàs de delicto certior factus, tamquam sedis Apostolicæ Delegatus decretum Concilii exequi, & illum punire possit ac debeat. Regularem verò extra claustra delinquere sacra Congregatio declaravit, etiam cùm in Ecclesia monasterii delinquit, nisi clausis januis & solis Regularibus in ea existentibus delictum sit commissum. Cæterùm cùm extra claustra delinquit, statim remittendum esse ad suum Superiorem, unà cum inquisitionibus & probationibus, si quæ sint, sacra Congregatio declaravit.

Renunciationes & obligationes Novitiorum cum licentia Episcopi.

XXXI. Ejusdem sessionis cap. xvi. irritæ declarantur renunciationes & obligationes quælibet Novitiorum, etiam in favorem cujuscumque causæ piæ, nisi fiant cum licentia Episcopi, aut ejus Vicarii Generalis, infra duos menses ante professionem.

XXXII. Statuitur ibidem ut Novitiis à monasterio ante professionem abeuntibus, & habitum

tum regularem dimittentibus, omnia restituantur quæ sua erant. Idque ut rectè fiat, Episcopus etiam per censuras ecclesiasticas si opus fuerit, compellat.

Puella ante susceptionem velis & professionem ab Episcopo examinanda.

XXXIII Sancta Synodus sessionis ejusdem xxv. *de Regularibus*, cap. XVII. statuit ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quàm exploraverit Episcopus, vel eo absente aut impedito, ejus Vicarius vel aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta an seducta sit: an sciat quid agat: & si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta Monasterii illius & Ordinis regulam, nec non Monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur præfecta Monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quòd si præfecta certiorem Episcopum non fecerit, quandiu Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

Judicium de nullitate professionis qua ratione ad Episcopum pertineat?

XXXIV. Ordinarius debet adhiberi unà cum Superiore Regulari in judicio de nullitate professionis (ex Concilio Tridentino sessione xxv *de Regularibus*, cap XIX) sive professus vota sua irrita esse contendat, sive ordo illum tamquam non professum expellere velit, ut declaravit sacra Congregatio Concilii. De nullitate tamen professionis, ex eo quòd facta non fuerit in conventu pro Novitiatu designato juxta decreta Clementis VIII & Urbani VIII judicare non potest Episcopus nisi ex speciali sedis Apostolicæ mandato, sub pœna interdicti; Abbas verò seu Prælatus Regularis sub pœna excommunicationis; sed hujus causæ cognitio sedi Apostolicæ est reservata, ut declaravit

ſacra Congregatio Concilii, approbante Urbano VIII die 5. Januarii 1636.

Regularium ob notorium delictum excommunicatorum publica denuntiatio.

XXXV. Regulares qui ob notorium delictum in excommunicationem incurrerunt, Epiſcopus publicè excommunicatos denuntiare poteſt, ut ab aliis vitentur, ut declaravit ſacra Congregatio Concilii.

Regulares in perſonam Epiſcoporum delinquentes, & eorum juriſdictionem turbantes, ab illis puniri poſſunt.

XXXVI. Regulares, etiam S. Johannis Hieroſolymitani, qui in perſonam Epiſcoporum delinquunt, ipſorumve juriſdictionem turbant, aut illos impediunt ne munus ſuum exequantur, iidem Ordinarii legitimè coercere & punire poſſunt; incidantque in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini, ut declaravit ſacra Congregatio Concilii, cujus ſententia à Gregorio XIII probata eſt.

Hi ſunt caſus & negotiorum ſpecies præcipuæ, in quibus Epiſcoporum juriſdictio in Regulares extenditur, immunitatibus ſive exemptionibus ac privilegiis nequicquam prohibentibus. Vale, meque tui ſemper obſervantiſſimum habeto.

Lutetiæ Pariſiorum.

Ab-

Abbatissa lethali morbo decumbens residuos pensionis suæ vitalitiæ fructus, etiam ad pias causas, legare non potest; nec vasa argentea, gemmas, variam suppellectilem, libros nepti suæ ejusdem monasterii Moniali donare.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

QUam pro amicitiæ erga me tuæ jure vehementer urges responsionem ad quæstiones à te propositas, paucis expedio. Rogas utrum Abbatissa lethali morbo decumbens, quæ tria millia nummûm ex vitalitia pensione sua, parentumque donis residua habet, conferre possit fundationis titulo ad piam causam, ut scilicet lampas coram Sanctissimo Sacramento in Ecclesia exteriori sive Sanctuario jugiter accensa maneat, præter eam quæ huc usque in choro Sanctimonialium ardere consuevit.

Secundo, utrum constituere possit numerum Missarum pro animæ suæ requie post obitum suum celebrandarum?

Tertiò, utrum certo pauperum numero indumenta legare possit?

Quartò, utrum libros nepti suæ in eodem monasterio Sanctimoniali professæ donare possit, quorum illi jam permisit usum: cùm hæc in Abbatia consuetudo vigeat ut Sanctimoniales consanguineæ vel amicæ libris hujusmodi cum Abbatissæ licentiâ comparatis communiter utantur, inscriptis sororum duarum, vel amitæ ac neptis aut duarum amicarum nominibus; utque alterutrâ obeunte, remaneant alteri?

Quintò, utrum eadem Abbatiſſa diſcos aut crateres argenteos, horologium affabrè factum atque pretioſum, telæ ſubtilioris centum ulnas, variamque ſupellectilem ſibi ſuperfluam (quæ omnia non ex monaſterii reditibus, ſed ex vitalitiæ penſionis ſuæ, quam habet à familia nobili & prædivite, aut ex parentum donis comparavit) nepti ſuæ Sanctimoniali donare poſſit.

His quæſtionibus facilè reſpondere poſſes, cùm Moralis Theologiæ peritus ſis, & in Sanctimonialium conſcientiis dirigendis exercitatus. verum cùm ſententiam meam exquiras, eamque Abbatiſſa ipſa (ut ſcribis) ſcire velit ac ſequi; ad ſingulas interrogationes ordine reſpondeo.

I. Gravis peccati rea eſt Abbatiſſa, quod pecuniæ ſummam ingentem ex vitalitia penſione ſua ſervaverit, & in commune monaſterii ærarium ſeu maſſam communem non contulerit; cùm præſertim ſuperflua eſſet eidem Dominæ, quæ omnia religioſis ſuis uſibus neceſſaria ex penſione illa vitalitia delibaverat. Si proprium aliquid dicere vel habere Monachus aut Monialis ſine crimine non poteſt, quanto minùs theſaurizare. Si Chriſtianos omnes ſpectat quòd Apoſtolus præcipit, *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus*; quantò magis Monachos & Sanctimoniales? De violato igitur paupertatis voto pœnitentiam ut agat hortare, nec ante abſolvas & ſacrâ Euchariſtiæ communione dones infirmam, quàm reſiduam illam ex penſionibus ſuis & parentum donis pecuniam in commune monaſterii ærarium ſive depoſitum intulerit, cum cæteris Abbatiæ bonis confundendam. *Quicquid* enim *Monachus vel Sanctimonialis acquirunt*, ſive ex penſionibus vitalitiis, ſive ex donis parentum, conſanguineorum, amicorum, ſive ex proprio labore & induſtria proveniat,

1. Tim. 6. 8.

niat, *acquirunt Monasterio.* Inconcussa regula est, in sacris Canonibus, & in ipsa voti paupertatis substantia fundata

II Abbatissa gravi lethalique morbo decumbens residuam illam pecuniæ summam conferre non potest monasterio suo, eâ adjectâ conditione, ut lampas altera coram sanctissimo Sacramento perpetuò ardeat, vel ut pro animæ suæ requie certus Missarum numerus post obitum suum celebretur, aut pauperes aliquot vestiantur. Cùm enim ea pecunia sit monasterio jure debita, conferri debet Communitati sine onere. Præterea non potest Abbatissa contractum fundationis (ut loquimur) inire cum monasterio suo: siquidem peculium habere jure non potest, voto paupertatis repugnante: nec persona moraliter distincta censetur à communitate cui præest, ut cum illa contrahere possit, sed præcipuum ejus membrum.

Accedit, quòd condendi testamenti aut aliquid supremâ voluntate legandi, vel etiam inter vivos donandi facultas Monachis & Monialibus, etiam Abbatibus & Abbatissis interdicta sit, & repugnet *abdicationi proprietatis, quæ ita est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex dispensare valeat.* Bona donare vel legare nemo potest, quorum non est dominus, sive testamento sive quâlibet aliâ ratione, etiam ob causas pias. Monachus porro & Sanctimonialis sunt incapaces dominii, adeoque & Abbates & Abbatissæ iisdem votis obstrictæ. Impia igitur essent & sacrilega legata (tametsi piæ illis causæ obtenderentur) utpote voto paupertatis repugnantia. Quomodo vero constituere aliquid possunt propriâ voluntate, qui propriam voluntatem non habent? Denique id sacris canonibus & legibus disertè vetitum est. Ita S. Gregorius Magnus

Cap. Cum ad Monasterium, Ext De statu Monachorum.

Cap. quia ingredientibus, Ext. De Testamentn.

Epistolâ VII. libri VII. Januario Caralitano Episcopo respondet. *Quia ingredientibus monasterium convertendi gratiâ, ulteriùs nulla sit testandi licentia, sed res eorum ejusdem monasterii juris fiant, apertâ legis definitione decretum est. Quod cùm pene omnibus notum sit, in magnam nos Graviniæ Abbatissæ monasterii sanctorum Gravini atque Luxorii insinuatio admirationem perduxit; quæ Siricam monasterii sui Abbatissam, postquam regendi suscepit officium, condito testamento legata quibusdam asserit reliquisse... Necessarium visum est nobis, tam cum Consiliariis nostris, quàm cum aliis hujus civitatis doctis viris, quid esset agendum de lege tractare. Qui tractantes responderunt: postquam solemni more Abbatissa ab Episcopo ordinata est, & in monasterii regimine per annos plurimos usque ad vitæ suæ transitum præfuit... non potuisse monasterio præjudicium irrogare, sed res ipsius eidem loco, ex quo illuc ingressa & Abbatissa constituta est, manifesto jure competere. Et ideo quia ex dimissis illicitè rebus xenodochium possessionem asserit indebitè detinere; his vos hortamur affatibus, ut quia & monasterium & xenodochium ipsum in vestra est civitate positum, omni curâ ac studio providere debeatis: quatenus si possessio ipsa ex nullo præcedenti contractu, sed ex memoratæ Siricæ legato descendit, antedicto monasterio postposito strepitu vel executione reddatur. Alia igitur omnia, quæ ex testamento prænominatæ Siricæ detinentur, quippe quod nullum esse legali sanctione permittitur, necesse est ut juri monasterii, Fraternitatis vestræ solicitudine, sacerdotali per omnia studio reparentur: quia imperiali constitutione apertè sancitum est, ut ea quæ contra leges fiunt, non solum inutilia sed etiam pro infectis habenda sint.*

Potest tamen Abbatissa vivens, & nunc lethali decumbens ægritudine, decernere sororum suarum suffragio & assensu, ut lampas altera in choro exteriori coram Sanctissimo Sacramento jugiter ardeat;

deat; in idque pium opus impendantur pecuniæ ex pensionibus suis residuæ, atque in eum finem serventur in communi deposito monasterii. Communitas enim Religiosa, cujus Abbatissa caput est, jus habet dispensandi bona sua, & in quos visum fuerit pios ac religiosos usus insumendi, regulæ constitutionibusque servatis. Quin etiam mihi videtur Abbatissam, cui jus plenæ & liberæ administrationis bonorum temporalium monasterii creditum est, posse, dum vivit, pauperes aliquos induere, & eleemosynas seu honoraria ad Missarum celebrationem, suo monasteriique nomine conferre certis Ecclesiis & Sacerdotibus, modò pia illa opera non retrotrahantur quasi post ejus obitum ex ejus implenda mandato: quod testamentariam dispositionem sapit. Resignatis demum Communitati prædictis pensionis suæ vitalitiæ fructibus, aut pecuniis ex gratuita parentum suorum largitione provenientibus (quæ resignatio integra, simplex & absoluta esse debet) rogare potest sorores suas, ut pro levamine & remedio animæ suæ, cùm diem ultimum obierit, sacra piacularia Deo frequenter offerri curent, & eleemosynas erogari: in idque (si videbitur) fructus illos pensionum ipsius impendi, si necessarii non sint religiosæ Familiæ ad alenda & vestiendas Sorores, ad æs alienum expungendum, ad ædificia instauranda. Verumtamen id communitatis suffragiis & dispositioni relinquere debet, & cum omnimodâ & perfectâ peculii ac propriæ voluntatis abdicatione in Domino mori, Christumque in summa paupertate pro nobis omnibus mortuum imitari.

III. Nepti suæ ejusdem monasterii Sanctimonialis donare non potest Abbatissa libros pios, quos sibi magno numero comparavit, & quorum usum illi

illi permisit. Spectatâ tamen consuetudine monasterii, librorum illorum usum retinere poterit Religiosa neptis post amitæ obitum, cum Abbatissæ futuræ licentia: sed eorum dominium sibi vindicare non poterit, quod nec habere potuit amita Abbatissa. Illos itaque alienare, vendere, donare, aut in aliud monasterium auferre jure non poterit, si transferatur ipsa vel causâ regiminis ac præfecturæ, vel ob aliam rationem.

IV. Religiosæ nepti donare non potest Abbatissa, sive optimè valeat, sive periculosè (ut exponis) decumbat, discos vel crateres argenteos, annulos ex auro vel gemmis, horologium pretiosum, aliaque id genus, telæ vel panni plures ulnas, variamque supellectilem; sed disci, crateres & similia utensilia vel instrumenta & vasa argentea conflari debent in usum sacrarii; annuli, gemmæ, & horologium pretiosum vendi, Altarisque decori & ornamento pretium ex his proventurum applicari, nisi in alios usus magis necessarios ipsum converti justitia vel charitas postulent. Supellectilem necessariam & religioso statui suo convenientem si neptis non habeat, illi ex superflua supellectili sua providere potest Abbatissa quandiu vivit: si habeat necessariam & sufficientem, relinquere debet distribuendam, vel ipsa distribuere sororibus quibus forte deest. Si nulli desit, in communem usum vel emolumentum monasterii convertendam tradat sororibus quæ officia & ministeria regularia gerunt & obeunt. Necessariam supellectilem dixi, non curiosam, non pretiosam, quæ Monachos & Sanctimoniales non decet, nec salvo paupertatis voto ab illis retineri vel ipsis indulgeri potest.

Monasterii consuetudinem responsis hisce meis contrariam si objiciant Sanctimoniales vel Domina

na Abbatissa : consuetudinem sacris canonibus, regulis monasticis, & votis religiosis contrariam, *corruptelam* censendam esse doce, ac *legem mortis* coram Deo non excusantem, cum Christus non dixerit, ego sum consuetudo ; sed, *Ego sum via, veritas & vita*. Vale, mei in sancto Altaris sacrificio memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Sanctimonialis ex fructibus vitalitiæ pensionis suæ, cum Abbatissæ licentia reservatis, creare sibi pensionem non potest interposito fratris nomine.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

Doleo plurimùm quòd in monasteriis quibusdam Religiosi viri vel Sanctimoniales ritualibus quidem observantiis, humanisque legibus scrupulosâ pietate adhæreant : in multis verò quæ vota spectant, vitæque monasticæ substantiam ac fundamentum, nullum sæpe scrupulum patiantur, colantes culicem, camelum autem glutientes. Id probat quæstio de qua sententiam meam confilumque rogas.

Abbatissa quædam (inquis) Sanctimoniali monasterii sui suppeditans abundè necessaria multorum annorum spatio, quibus Domui religiosæ præfuit ad obitum usque suum, illi permisit ut vitalitiæ pensionis quinquaginta nummûm argenti monetæ Gallicæ fructus annuos servaret atque congereret, post obitum ejusdem Abbatissæ sibi profuturos. Postquam verò è vivis excessit Abbatissa,

vult

vult eadem Sanctimonialis conflatam ex prædictis fructibus summam quatuor millium librarum, interposito fratris sui nomine, donare seu conferre monasterio, alienato capitali & in monasterii jus ac dominium penitus translato: ea conditione ut monasterium eidem Sanctimoniali, quoad vixerit, solvat pensionem annuam centum quinquaginta librarum, ad incrementum pensionis pristinæ, in religiosos ejus usus expendendam. Quærit à Doctoribus an id liceat quod licere sibi vellet, & quod ipsi licere quidam Regulares casuistæ responderunt. De proposita quæstione ita censeo:

Non potuit Abbatissa permittere Sanctimoniali prædictæ, ut fructus vitalitiæ pensionis suæ servaret, ex iisque summam ingentem pecuniæ conflaret in posterum sibi profuturam. Nec ea licentia Sanctimonialem à vitio proprietatis immunem præstitit, ut constat ex cap. *Cum ad monasterium*, Ext. *de statu Monachorum*. Sanctimoniali prædictæ alimenta & vestimenta, omniaque necessaria ad vitam commodè transigendam abundè subministrabantur habitâ ratione religiosi statûs: nec præsumi poterat ipsi aliquid defuturum post obitum Abbatissæ, cùm monasterium dives sit, in eoque disciplina regularis, quoad hoc etiam caput, accuratè servetur, ut sororibus, cum sanis tum infirmis necessaria procurentur ac subministrentur. Sequi igitur debuit ac debet Apostoli regulam: *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti*
1. Tim. 6. *sumus*. Christi præceptum sequi debuit: *Nolite*
Matt. 6. 34. *soliciti esse in crastinum*. Suade igitur ut pœnitentiam agat de præterito; summam verò quatuor millium librarum ex fructibus vitalitiæ pensionis suæ conflatam, monasterio suo conferat seu potiùs restituat: ipsius enim monasterii bonorum

portio

portio est. Quamobrem fructus annuos seu redditum centum quinquaginta librarum, interposito fratris sui velut donantis nomine, à monasterio exigere aut recipere non potest, ad incrementum antiquæ pensionis suæ, sine cupiditate quæ radix malorum omnium est: sine vitio proprietatis: sine furti sacrilegi labe: sine mendacio & fraude damnabili. Nec proinde frater ejusdem Sanctimonialis hac in re nomen operamque suam ipsi commodare potest, sine mortali peccato & onere restituendi monasterio fructus annuos, quos soror sua ex prædicta summa, ejus nomine, ad velamen malitiæ, monasterio veluti collatâ & collocatâ perciperet. Vale, mei tuis in sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Qui dubitat utrum res quæ præcipitur, licita sit, non tenetur obedire manente dubio; sed tenetur illud deponere judiciumque suum Superioris judicio summittere.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

Siquidem ad me non scribis nisi ut quæstionem proponas aliquam, vellem occasiones hujusmodi sæpe occurrere, literas ut à te acciperem; utque mihi daretur opportunitas frequens bene de te merendi. Quæstioni interim quam postremis literis tuis proponebas, hunc in modum respondeo:

Qui dubitat utrum res quæ præcipitur licita sit, non tenetur obedire manente dubio, sed dubium de-

deponere debet, judiciumque suum Superioris judicio summittere & conformare. Dubio (inquam) perseverante parere non tenetur, quia se peccati periculo exponens peccaret. Dubium vero deponere debet, quia Superior est in possessione juris præcipiendi, quo minimè spoliandus est per inferiorum dubitationes & scrupulos; siquidem in ejus arbitrium propriam libertatem abdicarunt. Præterea viri prudentis est, in ambiguis Superiorum sequi judicium, qui Dei vice præsunt & jubent: ad quos legum pertinet interpretatio: & quos Deum in subditorum regimine gratiæ suæ lumine illustrare ac dirigere, par est ut credamus. Tandem si quis obedire renuat levi fundamento nixus, nec dubium in praxi deponere teneatur, inde nascentur scandalorum & pravorum exemplorum zizania.

Hæc responsio confirmatur ex cap. *Inquisitioni*, Ext. *de sententia excommunicationis*, quod Innocentii III. responsum est. Docet enim conjugem, cui certo compertum est impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valet consummare matrimonium quod nullum est, quamvis illud impedimentum in foro ecclesiastico probare non possit, debere potiùs excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quàm reddendo debitum mortale peccatum committere. Si verò credulitate probabili & prudenti, quamvis non evidenti & manifestâ conscientiam habeat impedimenti, gravique ea de re dubitatione pulsetur, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet seu exigere: *Ne in alterutro vel contra legem conjugii, vel contra judicium conscientiæ committat offensam*. At si habeat conscientiam hujusmodi ex credulitate levi & temeraria, ad sui Pastoris consilium conscientia levis & temeraria

cre-

credulitatis explosâ, licitè potest non solùm reddere, sed exigere debitum conjugale. Pari jure, ille cui certo compertum est rem quæ præcipitur illicitam esse, parere non debet præcepto. Si vero probabiliter dubitet an licita sit, parere non debet manente dubio. Sed, nisi gravis sit ac prudens dubitandi ratio, dubium deponere debet, ac in Superioris judicio & arbitrio acquiescere. Vale, mei in sacrosancto Pretii nostri sacrificio memor.

Lutetiæ Parisiorum.

In dubio utrum qui præcipit sit legitimus Superior, illi parere debet Regularis, si faveat præcipienti communis aut majoris sive sanioris partis Regularium opinio.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

Studia mea fraternæ caritatis gratiâ interpellari nusquam mihi molestum, quin immo jucundissimum semper erit, cùm ad finem ipsum charitatis tendere debeant. Non est ergo quod excuses interrogationis tuæ libertatem. Honori duco de Moralis Christianæ quæstionibus interrogari; officio, respondere. Propositæ porro à te quæstioni sic respondeo:

Cùm dubitat Regularis utrum qui præcipit sit legitimus Superior, illi parere debet, si faveat præcipienti communis aut majoris sive sanioris partis Regularium opinio, quamvis aliqui de illius auctoritate dubitent. Communis enim opinio in hujusmodi dubiis jus facit, ut colligitur ex L. Bar-

barius, Tit. *De Officio Prætoris* Qua tamen in re non partium judicium, sed sapientum & ab omni præjudicatæ mentis affectu alienorum sequi tenetur, & in Superiorum majorum judicio acquiescere: & quandiu de auctoritate controversia movetur, illi obedire pendente lite, qui in possessione est, quia in *dubiis melior est conditio possidentis*, ut habet regula Juris. Si verò communis aut majoris sive saniores partis Regularium opinio nullam in hujusmodi viro auctoritatem agnoscat, & ne coloratum quidem titulum Superioris, non tenetur dubitans illi obedire; cùm in dubio melior sit conditio libertatem suam possidentis. Vale, meique ad Altare Domini memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Monialibus quæ Reformationem salutarem suscipere nolunt, præsertim quoad votum paupertatis, communemque vitam & clausuram, Superiores prohibere possunt ne recipiant Novitias, donec Monasterium ad Regularem observantiam reductum fuerit.

REVERENDISSIMO VIRO ***

Reverendissimæ Dignitatis tuæ consilium in causa Monialium illi subditarum, quæ salutarem reformationem, in iis præsertim quæ spectant votum paupertatis, communemque vitam, regularem habitum & clausuram, suscipere nolunt post admonitiones adhortationesque tuas, prudens ac pium mihi videtur: Ut scilicet prohibeas ne recipiant Novitias, donec monaste-

rium ad regularem observantiam omnino reductum fuerit, & hanc ipsis licentiam concesseris. Simile erat Clementis VIII. consilium, qui decretis ad Regularium reformationem editis prohibuit ne quis deinceps ad habitum vel professionem reciperetur, nisi in Conventibus Regularis observantiæ, designatis vel designandis, sub pœna nullitatis receptionis & professionis inde secutæ; voluitque ut sic recepti in iisdem conventibus annum probationis agerent, & post professionem per annos aliquot permanerent.

Consilium quoque tuum Cardinalis Cajetani doctrinæ congruit, in secundam secundæ S. Thomæ, ad quæstionis centesimæ octogesimæ nonæ articulum quintum. *In illis* (inquit) *locis expedit pueros in Religione dare, in quibus optandum est ut similes fiant illis quorum consortio dantur. Ubi autem personæ quarum consortio dantur, reprobæ aut deviæ à Regularibus institutis, magna dementia est dare illis pueros aut puellas nutriendas. Et hic error hodie in multis viget locis, dum dantur pueri & puellæ monasteriis Religiosorum seu Religiosarum vitæ communis; qui vulgò conventuales seu claustrales appellantur. Quo fit ut reformandi numquam reformari possint, dum transgressores vitæ Regularis continuè nutriuntur ac augentur. Unde sanciri deberet ut nullus puer, nulla puella possit Religioni tradi, nisi ubi verè vivitur regulariter. Sic enim aut extinguerentur irregulariter viventes; aut reformarentur, vexatione dante eis intellectum.* Cæterùm non minori suavitate quàm fortitudine agendum probè nosti hoc in negotio, pro sexûs teneritudine; sacrarumque puellarum infirmitati, quantum salvo officio fieri potest, indulgendum; multa toleranda, modo contra votorum substantiam non pugnent, ut fragor vitetur & perturbatio conscientiarum; sensimque ad perfectam

 ob-

observantiam perducantur. Vale, meque tui observantissimum Deo ad ejus Altare commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Reus est voti, & dispensatione Pontificiâ indiget ad contrahendum matrimonium, qui cùm vovisset religiosi Ordinis ingressum, habitum quidem suscepit, sed post triduum ex mera inconstantis animi levitate sponte ad sæculum redit.

VIRO CLARISSIMO ***
*** PAROCHO.

VIR CLARISSIME.

Amicitæ in me tuæ pignus est quòd ad me scribas, vicissimque me scribere compellas meam rogans sententiam de quæstione quam facilè solvere potes pro tua rerum theologicarum & moralium peritia. Hæc autem species est quam proponis. Joannes vovit religiosi Ordinis FF. Capucinorum ingressum; Regularem habitum in illorum conventu *** suscepit, sed fastidio statim correptus, post triduum solâ inconstantis animi levitate cucullum exuit; rediit ad sæculum; ingenuæ puellæ matrimonii sponsionem fecit. Adveniente interim Nativitatis Christi solemnitate, sacerdotem convenit, & ad ejus pedes exomologesi factâ, votum exposuit quod olim Deo nuncupaverat, & quomodo religiosum Ordinem ingressus, post triduum sponte exiverat ex mera levitate. Declaravit illi sacerdos in conscientiæ fo-

ro

ro illum adhuc voti esse reum, petendam esse dispensationem à summo Pontifice, aut adimplendum votum resumendo habitum FF. Capucinorum, & experiendo bonâ fide austeritates Ordinis Nuptiis illata mora. Theologos alios adiit Joannes, qui voti vinculo solutum illum esse respònderunt ex quo religiosum Ordinem ingressus esset, quamvis triduo dumtaxat in illo permansisset, nec à superioribus expulsus, sed merâ inconstantis animi levitate rediisset ad sæculum: siquidem ingressum in Ordinem Capucinorum voverat, non perseverantiam. Atque responsionis illius auctores laudari scribis S. Thomam & Cardinalem Cajetanum Quid eâ de re mihi videatur scire cupis.

Joannem adhuc reum esse voti simplicis, ac proinde ex ejus parte subsistere matrimonii impedimentum censeo. Quamvis enim perseverantiam in Ordine religioso non voverit, ingressum tamen vovit secundùm formam juris communis, ut scilicet ibi tandiu moraretur ut Ordinis austeritates experiri posset, probaretque an ipsi conveniret Ordo & ipse Ordini Qui autem tertiâ die à susceptione habitus Religiosi è monasterio egressus est absque causâ, & ex sola mobilis animi levitate, non probavit bonâ fide austeritates Ordinis, nec experiendi tempus habuit; quamobrem votum implevisse non censetur. Id colligitur ex cap. *Ad Apostolicam*, Ext. *de Regularibus*, cujus hæc sunt verba: *Licet tempus probationis à sanctis Patribus sit indultum, non solùm in favorem conversi, sed etiam Monasterii: ut & ille asperitates istius, & illud mores illius valeat experiri: Quod utrumque diligenter est observandum* &c. Certè secundùm jus non censetur aliquid factum esse, si factum non duret, ut colligitur ex Can. *Constat*, causa 1.

 quæst.

quæst. I Can. *Vides*, causâ XXIII. quæst. VI. & L. *Si pro patre*, D. *De in rem versa*, §. 6. Unde *si brevi reversa uxor est, nec divertisse videtur*, ut dicitur L. *Divortium*, D. *De Divortiis*; nec dicitur venisse qui non stetit, ut colligitur ex Can. *Si quis autem*, Dist. XVIII. Can *Certum est*, causâ XI quæst. III. Can. *Missas*, Dist. I. *De Consecratione*, & Cap. *Si postquam*, §. *Si vero* Tit. *de Electione*, in sexto.

Hæc porro S. Thomæ sententia est, cujus ad doctrinam non satis attenderunt Theologi, qui Joannem votum suum implevisse responderunt. Sic autem scribit Doctor Angelicus secundâ secundæ, quæst. ultimâ, art IV. *Obligatio voti ex voluntate procedit. In tantum ergo fertur obligatio voti, in quantum se extendit voluntas & intentio voventis. Si ergo vovens intendit se obligare non solùm ad ingressum Religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuò remanere. Si autem intendit se obligare ad ingressum Religionis causâ experiendi, cum libertate remanendi vel non remanendi, manifestum est quod remanere non tenetur. Si verò in vovendo simpliciter de ingressu Religionis cogitavit, absque hoc quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi: videtur obligari ad ingressum Religionis secundùm formam juris communis, quæ est ut ingredientibus detur annus probationis: unde non tenetur perpetuo in Religione permanere.* Et in Responsione ad tertium, difficultatem in qua versamur perspicuis verbis solvit *Ille* (inquit) *qui intrat ut statim exeat, non videtur satisfacere voto suo; quia ipse in vovendo hoc non intendit. Et ideo tenetur mutare propositum, ut saltem velit experiri an ei expediat in Religione manere.*

Nec alia mens est Cardinalis Cajetani ad Articulum octavum ejusdem quæstionis, in responsione ad dubium secundum. *Verum est* (inquit) *non venisse*

nisse eum qui non stetit ad id pro quo venit; & ideo ingrediens Religionem, cùm veniat ad Religionis probationem, non diceretur venisse, si ingressus absque probatione retrocederet. Sed si probationi operam dat, dicitur venisse ad Religionem probandam, quia stat in Religionis probatione. Quocirca sicut sponte ingrediens Religionem, & in probatione illius se exercens, & postmodum exiens, dicitur venisse & stetisse, quia venit ad Religionem probandam; & in probatione stetit: ita ex voto ingrediens Religionem ad probandam illam, tandem exiens, dicitur venisse & stetisse eâdem ratione. Cùm igitur Joannes FF. Capucinorum Ordinem ingredi voverit, & ingressus absque probatione retrocesserit, votum certè non implevit: manet adhuc illius vinculo obstrictus; proindeque matrimonium sine summi Pontificis dispensatione contrahere non potest. Vale, meque Domino in sacrosancto Sacrificio commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Summa octo millium librarum à Novitio donata Conventui mense probationis decimo, restituenda est ejus heredibus, si ante professionem obierit.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

Consilium rogas meum de subjectâ quæstione, quam solvere facillimè posses. Guillelmus secundùm leges major bonorumque dominus, quorum nuper ex asse heres à patruo institutus fuerat, Canonicorum Regularium habitum in

Abbatia *** ſuſcepit. Menſe religioſi tyrocinii ſeu probationis decimo, octo millia librarum monaſterio donavit, eaque apud trapezitam priùs quàm habitum regularem ſuſciperet, depoſita religioſæ Domûs Procuratori tradi juſſit. Die profeſſioni deſignatâ, ſummo mane repentino morbo correptus obiit, donatione minimè revocatâ. Quæris teneatur-ne monaſterium ſummam illam octo millium librarum Fratris Guillelmi heredibus reſtituere ante ſententiam judicis, an vero tutâ conſcientiâ poſſit illam retinere, cùm donata ſit ab eo qui bonorum ſuorum liberum dominium ac diſpoſitionem ſecundùm leges habebat, ſervataque ſit forma Tridentini Concilii decreto præſcripta, ſeſſione xxv. *de Regularibus*, Cap. xvi.

Summam octo millium librarum ſine cunctatione & mora reſtituendam eſſe cenſeo defuncti F. Guillelmi heredibus, ante ſententiam judicis, ante conteſtationem litis, ante interpellationem ſecundùm juris formulas factam: quia caduca eſt & irrita donatio, cùm ſimiles donationes, ex Concilio Tridentino, non aliàs effectum ſuum ſortiantur *niſi ſecutâ profeſſione*. Atque ita in ſimilibus cauſis ſenſiſſe ſacram Congregationem Concilii interpretem refert *Fagnanus*, cap *Statuimus*, Ext. *de Regularibus*. Sanè donatio facta fuiſſe cenſetur monaſterio à F Guillelmo intuitu profeſſionis: cùm igitur profeſſio ſecuta non fuerit, ſumma data reſtituenda eſt Novitii defuncti heredibus, ſicut ipſi reſtituenda eſſet, ſi ſuperſtes non emiſiſſet profeſſionem, ſed habitu regulari dimiſſo rediiſſet ad ſæculum. Quod enim ob cauſam donatum eſt, cauſâ non ſecutâ jure à donatore vel ab ejus heredibus repetitur, ut conſtat ex L. *Non omnis*, D. *de rebus creditis*, *ſi certum petetur*, & L. *Si pe-*

cu-

tuniam, D. *De constictione causa datâ, causâ non secutâ.* Vale, mei ad Altare Domini memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Summa pecuniæ monasterio à Laurentio donata ante susceptionem habitus Religiosi repeti ab ejus heredibus non potest.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

GErmanum tuum impetratâ missione ab exercitu in quo decem annos meruerat, sanctiori militiæ nomen dedisse, plurimum gaudeo; sed lætitiam minuit his exorta inter monasterium *** in quo professionem emisit, & te ipsum, ratione donationis trium millium librarum eidem monasterio factæ antequam probationis habitum susciperet. Summam traditam Monachis contestatâ lite repetis, causæ (ut ais) æquitati confidens; de qua meam nihilominus rogas sententiam, num Concilii Tridentini decreto sessione xxv. *de Regularibus*, cap. xvi. similes donationes irritæ non sint?

Vellem consilium meum rogasses ante litis contestationem, tibi certè actionem dissuasissem. Concilii namque Tridentini mox laudatum decretum donationes seu renunciationes ante ingressum monasterii & habitûs religiosi susceptionem factas minimè respicit, sed solum renunciationes & donationes factas à Novitiis. Novitii autem non censentur qui Religionis habitum suscipere decreverunt, sed qui revera induerunt. Censet

quidem Navarrus Consilio LXXXI. & LXXXII. *de Regularibus*, Tridentinæ Synodi decretum locum etiam habere in donationibus seu renunciationibus factis ante monasterii ingressum & susceptionem habitus regularis: verùm contra Navarrum non semel censuit sacra Congregatio Concilii interpres, ut refert Fagnanus in cap. *Statuimus*, Ext. *De Regularibus*. Quamobrem si aliàs facta sit donatio servatâ juris communis formâ, liti, mihi crede, renunties. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Solutio Dubiorum circa materiam irregularitatum.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

DUbia quædam circa materiam irregularitatum mihi proponis, eorumque solutionem rogas. Id officii tibi lubenter impendam.

Dubium I. Martinus Presbyter, cùm audisset Jacobum laicum muliere quadam solutâ ipsius Martini nepte abuti, & concubiâ nocte domum ejus ingressum, tenebrarum negotium peragere: armatus ipse, aliisque consanguineis pariter armatis comitatus ad domum dictæ neptis accessit, intentione compellendi Jacobum ut matrimonium cum illa contraheret, non ut illum occideret. Verùm statim ac Jacobus audivit fores pulsari, se in aream domûs è fenestra præcipitem egit, subitòque exanimatus est. Quæris utrum Martinus sit irregularis?

Dubium II. Joannes Subdiaconus cùm noctu ad mulie-

mulierem conjugatam accessisset de absentia viri certior factus, vir improviso casu rediens uxorem in flagitio deprehensam occidit, cùm adulter evasisset. Quæris an Joannes sit irregularis, ita ut actâ pœnitentiâ, ad superiores Ordines sine pontificia dispensatione ascendere non possit.

Dubium III. Petrus Presbyter, Parochus S. Nicolai de *** iter agens, ad hospitium divertit, in quo tres laici post multam compotationem rixantes ensibus districtis digladiati sunt, unusque ex eis cæsus est, Petro presbytero præsente quidem, sed dissuadente & ad concordiam adhortante, veruntamen nihil aliud agente, quia metu correptus & viribus suis diffidens, tres in mutuam furentes perniciem solus ipse cohibere non potuit. Quæris an sit irregularis hoc ipso quod homicidio interfuit, quamvis homicidæ testificati sint illum criminis conscium nullatenus fuisse? Quæris insuper utrum Episcopus illum à sacris functionibus prohibere debeat, & Vicarium Ecclesiæ parochiali, cujus rector est, ejus sumptibus alendum præficere, donec dispensationem à summo Pontifice obtinuerit.

Dubium IV. Robertus Clericus ascendit campanile in vigilia festi solemnis, & dum fune unâ manu apprehenso, alterâ campanam crebò pulsaret, animadvertens campanam dimoveri, è tabula cui insidebat descendit, funem sursum traxit: dum autem attraheret, persensit funem gravi pondere onustum; sed tamen trahere perrexit, & alligavit trabi, ne campanas ad modulos pulsando, à quoquam impediri posset. Festivo sonitu finito è campanili descendens, reperit puerum moribundum subtus funem campanæ, qui se canabi appenderat, ut pueri ludendo solent, & usque ad fornicem elatus, casùque cæsus fuerat. Quæris utrum

utrum Robertus Clericus sit irregularis?

Dubium V. Alfonsus Abbas mandavit famulis ut hominem rusticum in ejus agris aut nemore cum catapulta frequenter venationi indulgentem fuste verberarent, prohibitione tamen additâ ne mutilarent vel occiderent. Famuli herilis mandati fines prætergressi, rusticum exarmarunt, propriæque catapultæ cornu in caput ejus impacto, occiderunt. Quæris utrum Alfonsus Abbas sit irregularis eâ irregularitate quæ ex homicidio voluntario oritur, adeo ut à sacris ministeriis, & ascensu ad majores Ordines, beneficiis & officiis ecclesiasticis in perpetuum exclusus, absque ullâ spe dispensationis manere debeat, secundum Tridentini Concilii decretum sessione XIV. cap. VII.

Dubium VI. Sacerdos quidam ruralis ad exquirenda vasa stannea & pateras argenteas in puteum à fure projectas, eò demisit adolescentem fune novo ac forti colligatum, eumque appensum sustentabat, donec pateræ & vasa expiscarentur: Accidit ut funis, qui ore putei refricabatur, dum adolescens sensim extrahebatur onustus, dirumperetur; qui in aquam suo sarcinæque pondere ruens suffocatus est. Quæris utrum Sacerdos ille, quem rei illicitæ operam non dedisse constat, ob homicidium omninò fortuitum irregularis evaserit?

Ad primum respondeo Martinum irregularem non esse, quia proxima causa non fuit cur Jacobus è fenestra se præcipitem daret. Venerat non ut occideret sed ut terreret, atque ad neptem, quam seduxerat, ducendam compelleret. Ille apprehendi metuens, nec inveniens exitum quâ fugeret, è fenestra prosilire voluit in aream, ac mortem sibi demens conscivit, cui nullatenus cooperatus est Martinus, in cameram, ubi erat cum ejus nepte, nondum ingressus. Irregularitatem

tatem in simili specie Clericum non contraxisse censuit sacra congregatio Concilii Tridentini interpres die 29. Novembris anno secundo supra millesimum sexcentesimum, fulta Cap. *Exhibita*, Ext. *de Homicidio*, cujus hæc sunt verba: *Exhibita nobis J. Clerici confessio quòd cùm in puerili esset constitutus ætate, cum quibusdam coætaneis suis ludens, & insequens unum ex illis, lapidem post eum, non animo lædendi, sed timorem incutiendi projecit: Qui licet ex projecto lapide percussus non fuerit neque tactus, ad alium tamen lapidem corruens & caput offendens, tum propter imperitiam medicamis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, exspiravit. Quia verò dictus Clericus, ut mitigaretur dolor patris defuncti, veniam super hoc postulavit ab ipso, tu cum a sacrorum Ordinum susceptione repellis: Quamquam idem defuncti pater in extremis laborans, sibi & presbytero, cui suam aperuit conscientiam, confessus fuerit & præstito firmaverit juramento nihil ipsum in morte filii sui (prout sibi constiterat) commisisse. Quare idem Clericus postulavit à nobis ut cum de illius obitu læsam non habeat conscientiam, dignaremur agere misericorditer cum eodem Quocirca mandamus quatenus si constiterit ita esse, ipsum propter hoc à receptione sacrorum Ordinum non repellas*

Ad secundum respondeo Joannem Subdiaconum irregularem non esse, quamvis rei illicitæ operam daret; quia mortis, quam maritus adulteræ uxori intulit, proxima causa non fuit, nec furtiva ejus libido tendebat ad cædem, quæ omnino ex accidenti consecuta est. Ita censuit in simili specie sacra Congregatio Concilii die trigesimâ Julii, anno millesimo sexcentesimo decimo, ut refert *Fagnanus* in Cap. *Decætero*, Ext. *de Homicidio*. Cœterùm si adulterium ejus notum sit, ad altiores Ordines non est admittendus ob infamiam

niam criminis & ob ſcandalum. Sed etſi occultum fuerit, ad ſacros tamen Diaconatûs & Presbyteratûs Ordines accedere Joannes non debet niſi actâ diu pœnitentiâ ſive in monaſterio vitam Religioſam profeſſus, ſive in ſeminario, ſecundum prudentis & pii Directoris conſilium: quamvis ex occulto illo crimine irregularis non fuerit.

Ad Tertium reſpondeo Petrum Presbyterum in ea ſpecie irregularitatem non contraxiſſe, ſiquidem nullatenus particeps criminis fuit; non ope, non conſilio, non mandato, ne ſilentio quidem occaſionem homicidio dedit, imò rixantes ad pacem hortatus eſt, pugnam & cædem diſſuaſit quantum in ipſo erat, proindeque illi non convenit hoc juris effatum, cap. *Sicut dignum*, Ext. *de Homicidio*, quod Alexandri III. reſponſum eſt: *Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.* Quamvis porrò Speculator Tit. *De diſpenſat.* §. *juxta*, N. 56. Tabiena in verbo *Irregularitas*, 2. N. 31. & Majolus *de Irregular.* lib. 5. cap. 48 §. 5. num. 1. aſſerant, ad irregularitatem contrahendam ſatis eſſe ut aliquis interfuerit homicidio, tametſi non percuſſerit; non tamen intelligendi ſunt de eo qui caſu reperitur in loco ubi homicidium perpetratur, ſed de eo qui homicidam comitatur ut ipſum defendat, ſi neceſſitas poſtulet; vel ipſum non prohibet à cæde cùm poſſit; vel certè illum præſentiâ ſuâ reddit audaciorem & fortiorem, cùm ejus adverſarii comitatum magis timeant quàm ſolum. At in propoſita ſpecie nihil hujuſmodi occurrit: itaque Petrus Presbyter irregularitatem non contraxit; ut colligitur ex Canone, *Si quatuor*, causâ XXIII. quæſt. VIII. *Si quatuor aut quinque homines, ſeu etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus mortuus fuerit, quicumque eorum plagam*

et

ei imposuit, secundùm statuta canonum ut homicida judicetur; reliqui autem qui eum impugnabant volentes eum interficere, similiter pœniteant; qui verò nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec consilio, nec auxilio cooperatores fuerint, sed tantùm adfuerunt, extra noxam sunt. Aliud tulit judicium Alexander III. de Presbytero, qui in quodam conflictu studiosè præsens fuerat, quamvis ab illorum partibus staret qui violentiam repellebant; & lapides ipse projecerat, quamvis neminem percussisset: quia tamen in illo conflictu homicidia per alios perpetrata fuerant, Presbyterum illum ad exemplum quo Clerici à præsentiâ hujusmodi conflictibus exhibendâ deterrerentur, à celebratione Missarum per biennium suspendit, cap. *præsentium*, Ext. *de Clerico percussore.* Sed alia longè causa est Petri Presbyteri, qui casu fuit in eodem hospitio in quo ebrii rixati sunt & in mutuam cædem enses distrinxerunt; illisque pugnam & cædem frustra dissuasit, nec eorum furorem sedare aut impetum ac violentiam cohibere potuit. Quamobrem Episcopus inquisitione factâ per suum Officialem, & compertâ facti, prout propositum est, veritate, illum suo ministerio fungi & Parochiam regere sinat: Siquidem, etsi res dubia videretur, in foro tamen contentioso *pœnæ legum interpretatione molliendæ sunt potiùs quàm exasperandæ*, ut dicitur can *pœnæ*. Dist. 1. *de pœnitentia*: & *in pœnis benignior est interpretatio facienda*, secundùm Regulam juris in sexto.

Ad quartum respondeo Clericum qui campanas pulsabat in campanili, in casu proposito irregularitatem contraxisse, quia debitam diligentiam non adhibuit: dum enim funem sursum trahens sentiebat ponderis gravitatem, advertere poterat & debebat puerum aliquem (ut fieri solet) esse illi appen-

pensum, & inde posse grave aliquod nocumentum contingere. Ita respondit in simili specie sacra congregatio Concilii Tridentini interpres; quæ tamen cum Clerico misericorditer agendum censuit, eique dispensationem ad Ordines & beneficia indulgendam.

Ad quintum respondeo Alfonsum Abbatem irregularem quidem esse, quia jubens famulis ut hominem rusticum fuste verberarent, *homicidio causam dedisse videtur* (cap. *de cætero*, Ext. *de homicidio*) sed non ea irregularitate quæ oritur ex homicidio voluntario, siquidem contra ejus intentionem, immo contra expressum illius mandatum, mors rustico illata est. Quamobrem ad sacrorum Ordinum & Altaris ministerium, & beneficia quæcumque ac Dignitates jure dispensari cum ipso potest in forma præscripta à Concilio Tridentino, sessione XIV. cap. VII. *de Reformatione*. Ita censuit in simili specie sacra congregatio Concilii Interpres. Et cùm postea dubitatum fuisset an is qui gravibus ab aliquo affectus injuriis, famulo mandavit ut illi in facie vulnus leve cæsim infligeret, si mandatarius jussionis fines excedens pluribus mortiferis vulneribus illi necem intulerit, censeatur incurrisse in irregularitatem provenientem ex homicidio voluntario: sacra Congregatio censuit non incurrisse, sed in eam dumtaxat quæ oritur ex homicidio fortuito. In his igitur & similibus casibus solus mandatarius est irregularis ex homicidio voluntario, non autem mandans, cujus præter intentionem homicidium perpetratum est, adeòque non est simpliciter volitum.

Ad sextum respondeo illum quidem Sacerdotem rei illicitæ operam non dedisse, dum vasa sua in puteum à fure demersa extrahere satagebat: an verò ipsi nihilominus imputanda sit mors adolescentis

centis in puteum propterea demissi, quæ inde consecuta est, dubium videri potest. Non imputandam colligi posset ex cap *dilectus*, Ext *de homicidio*, ubi dicitur clericum equo insidentem, qui disrupto fræno hominem prætereuntem interfecit, irregularem factum non esse, quia nec rei illicitæ operam dabat, nec ulla ejus culpa præcessit; quia videlicet fragile frænum non adhibuerat, sed validum satis (inquit Bernardus vetus Canonista.) Pari ergo ratione Sacerdos ruralis, de quo in proposita specie, excusandus videtur, quandoquidem fune novo satisque firmo adolescentem constrinxerat. Idem confirmari videtur ex cap. *Johannes*, sub eodem Titulo, cujus hæc sunt verba: *Nos igitur attendentes quod dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari si casus omnes fortuitos non prævidit*, &c. Imputandam verò esse Presbytero illi rurali mortem adolescentis in puteum demissi inde suadetur, quòd ut in casibus fortuitis aliquis culpâ careat, necesse sit ut omnia præstiterit ac observaverit quæ diligentissimus quisque observaturus ac præstiturus fuisset, ut ait Jurisconsultus, L. *Si merces*, D. *locati conducti*, §. *Qui columnam*. Presbyter porro in proposita specie ea omnia non præstitit, quæ diligentissimus quisque præstitisset ac observasset, tum quia firmiorem funem adhibere debebat in tanto periculo; tum quia prævidere debebat adolescentem qui sursum trahebatur onustus, periculo objici ne disrupto fune laberetur & mergeretur, præsertim cùm funis esset unicus, & ore putei refricaretur. Sacerdos igitur ille videtur irregularis esse, cùm Hostiensis, Joannes Andreas, aliique celebres Canonici juris interpretes in cap. *significasti*, 1. Ext. *de homicidio*, culpam levissimam ad irregularitatem sufficere censeant. Addiderim, fortè

Q etiam

etiam in illa ſpecie interveniſſe latam culpam, quia vehementior vaſa in puteum demerſa recuperandi cupiditas cauſa fuit ne infelix adoleſcens cautiùs extraheretur. Unde ad hanc ſpeciem applicari poteſt Alexandri III. reſponſum cap. *Suscepimus*, Ext. *de homicidio*, cujus hæc ſunt verba : *Quoniam expediebat potius poſt tunicam relinquere pallium & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus & tranſitoriis tam acriter in alios exardescere, abſtineat iſte humiliter ab Altaris miniſterio.* In eam quidem ſententiam magis propendeo Sacerdotem illum ruralem, de quo agitur, irregularem eſſe : ſed eſto res dubia ſit, in dubio certè à ſacris miniſteriis & Miſſarum celebratione abſtinere debet donec diſpenſationem obtinuerit, quia *in dubiis ſemitam debemus eligere tutiorem*, ut reſpondet Clemens III. cap. *ad audientiam*, Ext. *de Homicidio.* Vale, mei in ſacroſancto Altaris ſacrificio memor.

Lutetiæ Pariſiorum.

Solutio difficultatum quarumdam circa Irregularitates occultas.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

CUm liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, exceptâ eâ quæ oritur ex homicidio voluntario, aliisque deductis ad forum contentioſum pariter exceptis, diſpenſare, ex Concilio Tridentino ſeſſione XXIV. cap. VI. quæris à me an delictum coram duobus aut tribus teſtibus commiſſum, de quo tamen nullus rumor ſparſus

in

in vulgus est, cum testes sint Rei amici ac secreti tenacissimi, dici possit occultum, ita ut in irregularitate ex eo secuta dispensare possit Episcopus, aut à censura ipsi annexâ, summoque reservatâ Pontifici absolvere. Quid si crimen solis complicibus notum sit, quamvis plurimi sint? quid si deductum fuerit ad forum contentiosum, sed probari non potuerit, ideoque Reus dimissus fuerit & quodammodo absolutus?

De his quæstionibus ita censeo. De prima: delictum coram duobus aut tribus testibus commissum non esse quidem notorium evidentiâ facti, fortè nec evidentiâ præsumptionis, sed tamen occultum non esse. Occultum enim propriè dicitur quod probari non potest: verbaque Concilii secundùm proprietatem sunt accipienda; delictum porro coram duobus aut tribus testibus commissum probari juridicè potest: non est igitur occultum. Quamobrem ab eo absolvere non potest Episcopus si sit Apostolicæ sedi reservatum; nec in irregularitate ex eo secutâ dispensare. Ita censuit sacra congregatio Concilii, ut refert Fagnanus in cap. *Vestra*, Ext. *de cohabitatione Clericorum & mulierum*, n. 127.

De secunda quæstione sic censeo. Si crimen solis complicibus notum sit, adhuc occultum censendum est: siquidem testimonium eorum qui socii sunt criminis, jus repellit, ut constat ex cap. *Veniens*, & cap. *personas*, Ext. *de testibus & attestationibus*, & L. *quoniam*, C. *de testibus*, & ex cap. *cum monasterium*, Ext. *de confessis*. In illa igitur specie potest Episcopus absolvere à crimine reservato sedi Apostolicæ, & in irregularitate ex eo secutâ dispensare, modò deductum non sit ad forum contentiosum.

De tertia quæstione censeo posse Episcopum in

in illa specie pariter absolvere & dispensare : quia ex quo crimen probari in judicio non potuit, adhuc occultum manet. Si tamen causa criminis judicio finita non sit, nec reus absolutus vel simpliciter dimissus, sed relaxatus sub fidejussione de sistendo se ac repræsentando, non potest Episcopus à crimine sedi Apostolicæ reservato absolvere, aut in irregularitate inde secutâ dispensare : siquidem ad forum contentiosum deductum est, manetque ratio scandali, nec absterſa est infamia. Unde Concilii Tridentini exceptio cap. VI. sessionis XXIV. locum habet : *Et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum.* Ita sacram congregationem Concilii interpretem censuisse refert Fagnanus in cap. *vestra*, Ext. *De cohabitatione Clericorum & mulierum.* n. 136. Vale, meque tui observantissimum Deo commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Qui duello pugnans hominem occidit, & postea vitam Religiosam solemni ritu professus est, ac sacros Ordines suscepit, dispensatione super irregularitate à summo Pontifice non impetratâ, sacris operari non potest ... Qui professionem suam nullam esse contendit, voce activâ & passivâ gaudere non debet.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

QUæris à me quid sentiam de conscientiæ casu, quem his fere verbis exponis F. N. cùm adhuc in sæculo viveret, duello pugnans hominem interfecit. Monasterium deinde ingressus,

suis vitamque religiosam professus, dispensatione super irregularitate quam per homicidium voluntarium contraxerat, à summo Pontifice non impetratâ, sacros omnes Ordines suscepit, eorumque functiones hactenus exercuit. Is porro ante lapsum quinquennii à religiosa professione, contra illam reclamavit, canonicam non esse causatus, tum quia diebus aliquot ante probationis annum omnino expletum emissa fuit, tam quia minis patris in illum irati ad vovendum coactus est. Rogas primò utrum Religiosâ professione sublatum sit irregularitatis impedimentum, ex hypothesi quòd valida fuerit professio? secundò, utrum sacris operari potuerit post reclamationem suam juridicè per Notarios publicos Superioribus significatam. Tertiò, utrum voce activâ & passivâ gaudere debeat, ex quo secundùm formam juris declaravit professionem suam nullam & irritam esse?

Ad primam quæstionem respondeo, F. N. irregularem fuisse ratione homicidii voluntarii, ut constat ex jure Canonico, Tit. *de homicidio voluntario & casuali*, & ex Concilio Tridentino sessione XIV. cap. VII. *Cum etiam* (inquit) *qui per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab Altari avelli debeat; qui suâ voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit; nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat; sed omni ordine & beneficio & officio ecclesiastico perpetuò careat.*

Ad secundam quæstionem respondeo irregularitatem illam religiosâ professione minimè fuisse sublatam, quamvis professio canonica & legitima fuisset. Solam enim irregularitatem ex natalium defectu provenientem tollit Religiosa professio (cap.

(cap. *ut filiis Presbyterorum*) quæ verò per homicidium voluntarium contrahitur, ne ab Episcopis quidem potest auferri, etiamsi delictum sit occultum; multò minùs à prælatis Regularibus. *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare.* Verba sunt Concilii Tridentini sessione xxv. de Reformatione, cap. vi. Cùm itaque F. N. irregularitatis impedimento solutus non fuerit à summo Pontifice, irregularis permansit etiam post religiosam professionem, quamvis legitima, canonica & valida fuisset: adeòque graviter ac lethaliter peccavit singulos ordines sacros suscipiendo, & quoties eorum functiones exercuit. Tu verò, VIR RELIGIOSE, cui animæ ejus cura commissa est, illi prohibere debes ne sacris operetur, servatis prudentiæ legibus: & si nota sit vel juridicè probari possit irregularitas, contumacem & sacrilegum arcere debes viâ juris ab Altari, & ab omnibus ordinum ecclesiasticorum ministeriis, ne peccata illius tibi imputentur.

Ad tertiam quæstionem respondeo, F. N. voce activâ & passivâ frui non debere, ex quo professionem suam nullam & irritam esse contestatus est, donec re judicatâ constet illum legitimè professum esse. Vocis enim activæ & passivæ privilegium in electionibus, ex professione religiosa legitimè & canonice facta consequitur. *Ex eo porro non debet quis fructum consequi, quod nisus extitit impugnare*; ut habet regula juris xxxvi. in sexto. Vale Vir Religiose, meque Domino ad sanctum Altare commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Re-

Regularis sine summi Pontificis dispensatione & Superiorum suorum licentia ad mitiorem Ordinem transiens, ibique sacros ordines suscipiens, non est irregularis.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

Literis nuper ad me datis dubium proponis his verbis conceptum F. Vincentius ordinis Capucinorum à suis Superioribus, ab annis aliquot malè habitus & vexatus absque causâ, ad monasterium *** Cluniacensis ordinis migravit, ibique se licentiam à summo Pontifice habere jactans ad mitiorem ordinem transeundi, rogante Abbate commendatario cognato suo receptus est à Priore claustrali & Monachis, absque pontificii rescripti exhibitione. Peracto novitiatûs anno professus, sacros ordines suscepit, sacerdosque factus celebravit per multos annos. Promulgato deinde Innocentii XII. Pontificis Maximi diplomate, quo apostatas omnes & fugitivos ad suos ordines & monasteria redeuntes recipi jubebat Sanctitas sua, pœnis omnibus quas defectione suâ meruerant clementer condonatis, dictus F. Vincentius ad Capucinos rediit. Receptus à Fratribus, à sacrorum ordinum functionibus prohibitus est. Superiores hanc interdicti sui rationem afferebant, quod sacris ordinibus in apostasiâ & consequenter in statu excommunicationis susceptis, eorumque ministerio in eodem statu functus, irregularis esset, summique Pontificis dispensatione speciali ad sacra ministeria obeunda indigeret, secundùm cap. *Consultationi*, Ext. *de Apostatis*, cujus hæc

 sunt

ſunt verba : *Monacous aliquem ſacrum ordinem in apoſtaſia recipiens , quantumlibet ſuo reconciliatus fuerit Abbati & receperit pœnitentiam , absque dispenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poterit in ordine ſic ſuscepto.* Meam de hac difficultate ſententiam rogas ; eam tibi aperire non moror

Cenſeo F. Vincentium propriè apoſtatam non fuiſſe. Monachus enim propriè non dicitur apoſtata , niſi qui à religioſo ſtatu omnino deficit , dimiſſoque habitu & excuſſo penitus obedientiæ jugo ad ſæculum redit. Qui verò à ſtrictiori ad mitiorem ſeu laxiorem ordinem absque licentia & dispenſatione tranſeunt , à ſtatu religioſo omnino non deficiunt , nec penitus excutiunt obedientiæ jugum , nec dimittunt habitum regularem ſed mutant , votaque ſubſtantialia Religionis in ordine laxiori renovant ; Apoſtatæ igitur minimè cenſendi ſunt , nec proinde excommunicati. Sententia eſt celeberrimorum Canonici juris interpretum, Innocentii IV. in cap. *Intelleximus* , Ext. *de ætate & qualitatibus ordinandorum* ; Joaonis Andreæ ibidem : Archidiaconi in Can. *placuit* , Diſt. 50 n. 4. Abbatis : Antonii de Butrio ; Joannis de Anania ; Lupi Alleg. 33. Ludovici Romani Conſil. 341. Gloſſæ in cap. *Conſultationi* , Ext. *de Apoſtatis.* Itaque F. Vincentius poſt ſuam in ordine Cluniacenſi profeſſionem ſacros ordines ſuſcipiens , eorumque functus miniſterio in irregularitatem non incurrit. Tametſi enim lethaliter peccaſſet diſcedendo ab ordine FF. Capucinorum , & graviſſimo rurſus peccato ſe obſtrinxiſſet decipiendo Superiorem & Monachos monaſterii laxioris , & mendaciter aſſerendo ſe dispenſationem tranſeundi ad mitiorem ordinem à ſummo Pontifice obtinuiſſe ; ac proinde profeſſio illius in ordine Cluniacenſi canonica & valida non eſſet , ideoque ad Capucinos

ſuos

ſuos redire teneretur rebus ita ſtantibus ; excommunicatus tamen ob defectionem non erat. Quamobrem illi ad priorem ordinem reverſo Capucinorum Superiores immeritò interdixerunt ſacrorum ordinum functionibus, & divinorum celebratione Myſteriorum. Quod diſertis verbis confirmat cap. *Ex parte*, Ext. *de temporibus ordinationum*, quod Innocentii III. reſponſum eſt Abbati & Conventui Cariloci datum. *Ex parte veſtra* (inquit) *noſtro fuit Apoſtolatus reſeratum quod quidam Monachus veſter ſe ad nigros Monachos transferens & habitum eorum aſſumens, ad ſacerdotii ordinem in ipſo habitu eſt promotus: Unde quia dubitaſtis utrum in aſſumpto taliter ordine miniſtrare debeat: mandamus quatenus (niſi Canonicum aliud obviet) ipſum Monachum officium Sacerdotii liberè exequi permittatis.* Vale Vir Religioſe, meque Domino ad ſanctum Altare commenda.

Lutetiæ Pariſiorum.

Clericos urbanitatis ſpecie mulieribus paſſim oſcula libantes, poſt monitionem ſaluberrimam ſeverioribus remediis à licentiâ periculi plenâ cohibere poteſt & debet Epiſcopus.

CLARISSIMO VIRO *** .

VIR CLARISSIME,

DE Clericis qui paſſim mulieribus libant oſcula, nec ab Epiſcopo ſuo moniti pravæ conſuetudinis vitium emendant, patriæ morem, urbanitatis officium, benevolentiæ teſtimonium conſanguineis aut amicis impendi ſolitum ab honeſtis quibuſque viris prætexentes, ſententiam

meam quæris, utrum post monitionem iteratam severioribus remediis hanc licentiam periculi plenam cohibere possit & debeat Illustrissimus & Religiosissimus Præsul? ***

Cohibere posse ac debere censeo; siquidem oscula mulieribus libata exitialia sæpe, periculosa semper sunt castitati quam sacrati homines profitentur. De his præclare Clemens Alexandrinus lib. 3. *Pædagogi* cap. XI. *Dilectio non in osculo censetur sed in benevolentia. Illi autem nihil aliud osculo quàm Ecclesias conturbant, cum ipsam non habeant intus amicitiam. Etenim hoc utique turpem movit suspicionem & maledicentiam, quòd impudenter osculo uterentur quod esse oportebat mysticum. Id sanctum vocavit Apostolus. Regno dignè degustato, ore modesto & clauso benevolentiam animi ostendamus, per quod maximè se exerit mansuetudo morum. Est aliud quoque osculum incestum, veneno plenum, sanctitatem simulans. An nescitis quod etiam phalangia si ore tantum tangant, graves dolores hominibus afferant? Oscula autem impudicitiæ sæpe virus immittunt. Manifestum itaque nobis factum est osculum non esse dilectionem. Dilectio enim est Dei. Hæc autem dilectio Dei* (inquit Johannes) *ut mandata ejus servemus; non ut nos invicem ore demulceamus.*

Et S. Isidorus Pelusiota lib. 4. epist. CIX. ad Fidelem Diaconum: *Quoniam* (inquit) *per literas quæsivisti quam ob causam postquam scriptum fuerat:* „ qui ingreditur ad mulierem nuptam, non innocens erit, *dictum sit præterea*, neque omnis tangens eam? *Respondeo ingrediendi quidem verbum usurpasse Salomonem de coitu, secundum id quod dictum est à Sara ad Abrahamum*, ingredere ad ancillam meam, & liberos ex ea procrea: *tangendi autem de osculis & contactu. Quamquam enim ista, si cum coitu conferantur, peccata esse non videntur, verum* ta-

tamen Veritate judicante ipsa quoque meritò lapsus quidam censenda fuerint. Nam si curiosus aspectus adulterium esse judicatus est à Christo, contrectatio certè pro adulterio multo magis judicabitur. Quemadmodum enim in imaginibus depictis color magis afficit spectatores quàm nuda lineamenta: sic etiam in corporibus comparatum est ut tactus quam visus majorem movendi vim habeat. Si igitur aspectus, quamvis subtilior sensus sit ac purior, condemnatus est tamen, non immerito tactus, ut qui sit crassior atque impurior sensus, prohibitus est.

Præclarè quidam Veterum ait: „ Osculum pars „ adulterii est, criminis ostium, mortis initium, „ morsus diaboli & arrha peccati Etsi enim „ nondum in opere consummetur iniquitas, per„ fecta est in corde captivitas Hinc Regula Militum templi, cap. ultimo, mulierum omnium, etiampropinquarum oscula ipsis prohibet: *Periculosum* (inquit) *esse credimus omni Religioso vultum mulierum nimis attendere: & ideo nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec sororem, nec amitam, nec ullam aliam feminam aliquis Frater osculari præsumat. Fugiat ergo feminea oscula Christi Militia, per quæ solent homines sæpe periclitari, ut purâ conscientiâ & securâ vitâ in conspectu Domini valeat perenniter conversari.* Clericos qui mulieribus oscula libarent, olim in Galliis coram Episcopo in jus vocatos & castigatos colligitur ex Dialogo II. Sulpitii Severi, ubi Posthumianus, cùm ageretur de accepto per sanctum Martinum Imperatricis uxoris Maximi obsequio, idque exemplum aliqui Clerici mulierum familiaritati addicti ad sui excusationem traherent: *Si* (inquit) *Martini sequeremur vias, numquam causas de osculo diceremus, & universis sævæ opinionis opprobriis careremus.* A prisca igitur disciplina non recedet Religiosissimus Episcopus, si

cle-

clericos à mulierum osculis temperare nolentes, post monitionem saluberrimam & increpationem, ad continentiam ore quoque servandam, quo Christi corpus conficiunt, compellat. Vale, meque tui studiosissimum dilige.

Lutetiæ Parisiorum.

Parochus, quem castæ sanctæque conversationis semper fuisse constat, non est suspendendus ob stuprum neptis, quæ in parochialibus ædibus peperit, cujus illum accusat juvenis ab ipsa nepte stuprator denunciatus.

CLARISSIMO VIRO ***

OFFICIALI.

VIR CLARISSIME,

Literis quas ad me scripsisti nuper, rem narras sanè lugendam. Parochus, ais, integræ hucusque famæ, vir sexagenarius, in presbyterali domo neptem educabat juvenem, formæ non inelegantis, indolis festivæ, vix ac ne vix quidem extra ædem egredi solitam, nisi ut Sacro, vespertinis officiis aut concioni interesset, vel ut in rerum vænalium foro necessaria avunculo sibique compararet. Interea gravida facta peperit in ipsa Ecclesiæ domo. Magnum inde scandalum ortum est. Interrogata puella ex cujus viri consuetudine concepisset, à filio natu majore oppidani judicis, quem Vicecomitem vocant, seductam se fuisse, corruptam, imprægnatam respondit. Parochus puellæ infelicis avunculus juvenem in jus vocavit: res ad se-

ſenatum *** delata. Conteſtatâ lite, negat petulans juvenis ſe umquam neptem parochi cognoviſſe, nullam contra ſe probationem, præſumptionem nullam proferri; ſtupri reum potius eſſe contendit Parochum avunculum puellæ, cum quo neptis ſub eodem tecto morabatur, & ſæpe ſola cum ſolo manebat. Graves hinc oppidanorum oblocutiones, publica offenſio, infamia in Parochum derivata. Quæris utrum Parochum à ſacris miniſteriis ſuſpendere debeat Epiſcopus, dum in facti veritatem inquires? Donum Conſilii, quod illi à Spiritu Sancto datum eſt, ſi ſequatur Præſul Religioſiſſimus, ut ſequetur proculdubio, conſulet famæ & honori Sacerdotis, cujus hucuſque caſta converſatio, mores probatiſſimi, bonum nomen. Abſque ſtrepitu & forma judicii à conſacerdotibus & inſignis notæque probitatis ſenioribus oppidanis percontabitur de morum illius honeſtate & caſtitate cùm junior eſſet, & quæ ſit nunc de ipſo illorum opinio. Qui ſi virum honeſtæ caſtæque converſationis ſemper fuiſſe, ac etiam nunc ſibi videri dixerint, illum non ſolum ſacro miniſterio fungi permittet Amplitudo ſua, ſed illius honorem ac famam pro virili tuebitur, agetque ut petulans juvenis ad honorem famamque venerandi Sacerdotis ac Parochi ſui reſarciendam compellatur. Conſilium iſtud meum nititur cap. *Cùm in juventute*, Ext. *de præſumptionibus*, quod Innocentii III. reſponſum eſt Cenadienſi Epiſcopo & Abbati Deciquorum datum in ſimili pœne ſpecie. *Cùm in juventute ſua* (inquit) *Quinque eccleſienſis Epiſcopus adeo ſe maturum, honeſtum & providum exhibuerit, ut ab Eccleſia Romana meruerit pallio decorari, non eſt de levi credendum quòd poſtquam ad ſenilem pervenit ætatem, turpiter abjecerit jugum Domini, fœtores libidinis amplexando: cùm labes hujusmo-*

ds

dis quæ nonnunquam in juventute contrahitur, in senectute frequentius expietur. Quis præterea de facili crederet quòd vir præditus scientiâ litterarum, propriæ salutis oblitus, ad eam passionis ignominiam se converteret, ut cum propria nepte abominabilem perpetraret incestum? cùm etiam secundùm sententias Ethnicorum naturale fœdus inter tales personas nihil permittat sævi criminis suspicari. Licèt igitur Rex Hungariæ eumdem Episcopum nobis per nuncios & literas de tali crimine detulisset, postulans ut malum hujusmodi perniciosum exemplo, de Hungarica Ecclesia tolleremus: quia tamen ejus suggestio non de radice charitatis procedere videbatur, noluimus aures nostras quasi malignis delationibus inclinare. Sed ut probaremus si Spiritus essent ex Deo, Aurensi Episcopo dedimus in mandatis ut prudenter & cautè à Coepiscopis indagaret, utrum præfatum Episcopum crederent tali labe respersum. Qui nobis postmodum rescripserunt quod eum virum honestæ conversationis esse credebant, personam illius multipliciter commendantes.

Quoniam verò ex neptis mansione cum avunculo Sacerdote ortum scandalum est, dataque convitio & obtrectationibus occasio, prudentiæ Episcopalis erit, alias opportunitate datâ, cùm Diœcesana fortè statuta condet Religiosissimus Præsul, Parochis cæterisque Sacerdotibus ac sacratis viris prohibere ne vel neptes vel consobrinas, multò minùs ancillas apud se habeant præsertim juvenes, prout Conciliorum plurimorum decretis saluberrimè sancitum est, quorum nonnulla descripsi libro 11. *Theologiæ Dogmaticæ & Moralis*, in Tractatu *de Sacramento Ordinis*, cap v. *de vita & honestate Clericorum*, Regula 111. Prudenter olim Theodulfus Aurelianensis Episcopus in capitulari ad suæ Diœcesis Presbyteros hoc decretum edidit: *Nulla femina cum presbytero in una*

domo

domo habites. Quamvis enim Canones matrem & sororem & hujuscemodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant; hoc nos modo omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio sive occasione illarum veniunt aliæ feminæ, quæ non sunt ei affinitate conjunctæ, & eum ad peccandum illiciunt. Vale, mihique apud Deum bene precare, tui observantissimo.

Lutetiæ Parisiorum.

Qui beneficium simplex habet per se ad honestam sustentationem insufficiens, illud dimittere non tenetur cum pinguius beneficium ac per se sufficiens adeptus fuerit.

CLARISSIMO VIRO *** INSIGNIS ECCLESIÆ *** CANONICO.

VIR CLARISSIME,

INtentionis tuæ puritatem, conscientiæque teneritudinem plurimùm laudo, quæ te impulit ut subjectam quæstionem mihi proponeres, consiliumque de illa rogares meum. Beneficium ecclesiasticum simplex antehac habebas ad vitam quidem honestè sustentandam insufficiens, valoris scilicet ducentarum dumtaxat libellarum annui reditûs. Collatus nuper tibi est ab Illustrissimo Episcopo *** opimus Canonicatus, qui ad honestam vitæ statûsque tui sustentationem solus ac per se sufficiat. Quæris utrum primum beneficium simplex ejurare ac dimittere tenearis? Sacerdotem regularem conscientiæ moderatorem tuæ eâ de re tibi scrupulum movisse scribis, quòd ea mens sacræ Synodi Tridentinæ fuisse videatur, ut Clericus

cus ex fructibus unius vel alterius beneficii Ecclesiastici non habeat nisi honestam sustentationem. Quemadmodum ergo non permittit ut qui unum sufficiens habet, obtinere ac possidere possit alterum, etiam per se insufficiens: ita (inquit) permisisse non censetur ut qui alterum habet sufficiens, primum quod per se insufficiens erat, retinere possit.

Severior mihi videtur pii Confessarii opinio: nec ea mens est Tridentini Concilii, quod statuit *Ut inposterum unum tantùm beneficium ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem, si ad vitam ejus cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque residentiam non requirat, eidem conferri.* Nec valet optimi sacerdotis ratiocinium à paritate rationis (ut illi quidem videtur) informatum. Ratio enim discriminis inter utramque speciem hæc est, quòd primi beneficii ad honestam sustentationem per se sufficientis possessor, ad alterius impetrationem ex avaritia vel ambitione impelli videatur, quæ præcipuæ rationes sunt cur prohibita sit beneficiorum pluralitas, cap. *Cùm jamdudum*, Ext. *de præbendis & dignitatibus.* At vero unius beneficii ad vitam suam honestè sustentandam minimè sufficientis possessor justè appetit alterum ad honestam sui sustentationem. Et quamvis accidat ut secundum per se sufficiat, illud tamen impetrando non peccat, cùm auctoritate Concilii generalis juvetur: nec privatione primi, quod insufficiens erat, multandus est, cùm Ecclesiæ lex id permittat, & quod legitimè factum est nullam pœnam mereatur. Primum itaque beneficium per se insufficiens, nec personalem exigens residentiam, tutâ conscientiâ retinere potes cum Canonicatu. Vale, & utriusque fructi-

Sess. 24. De Reform. cap. 17.

fructibus ita utere ut fidelem dispensatorem decet. Vale, meique ad Altare Domini memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus collegiatam Ecclesiam supprimere potest ut in ea Seminarium erigat, cui ejusdem Ecclesiæ beneficia uniat in perpetuum.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

De Seminarii erectione, fundatione, dotatione piè & ex officio cogitat Illustrissimus ac religiosissimus Episcopus *** remque strenuè urgendam censet. Nonnullas autem quæstiones hâc occasione natas rogas ut expendam, tibique de illis mentem meam aperiam.

Quæris primo utrum Episcopus supprimere possit capitulum Ecclesiæ . . . ut in ea Seminarium suum erigat & instituat: cùm eâ in Ecclesiâ canonicum Officium & Missa diebus singulis regulariter cantentur à Canonicis, sicut in Ecclesia cathedrali, ab annis mille circiter: plurimaque anniversaria, Officia, statasque preces celebrari ac recitari fundationum tabulis præscriptum sit.

Quæris secundò utrum Canonici dictæ Ecclesiæ collegiatæ tutâ conscientiâ consensum præbere possint capituli sui suppressioni, cùm Episcopus spondeat se decreturum & curaturum ut Officium divinum in dictâ Ecclesiâ perpetuus temporibus celebretur, & fundationibus satisfiat, pinsque Fundatorum voluntatibus, sicut in hanc usque diem factum est. Hunc articulum videri contrarium

R ais

ais Tridentini Concilii decreto sessione XXIII. *de reformatione*, cap. XVIII.

Quæris tertiò utrum Episcopus jure possit impedire dictos Canonicos ne præbendas suas resignent, ut eas unire possit Seminario suo, earumque reditus illi incorporare post eorum obitum, ad ejus dotationem, & sustentationem juniorum Clericorum, Præceptorum & Moderatorum.

Quæris quartò utrum Episcopus Seminario suo unire possit, sine Titularium consensu, capellas quas dictum Capitulum pleno jure confert, quæ dudum capitulari mensæ unitæ fuerunt in casu vacationis.

Quæris quintò, si Canonici prædictæ suppressiom consentire debeant, & resignandi facultate priventur, utrum pinguiores pensiones postulare possint ratione sumptuum quos non sine incommodo fecerunt ab annis amplius quindecim, ad Ecclesiæ ædiumque canonicalium restaurationem, amplationem & decorem; tum etiam ratione dictarum capellarum, quarum vacatio indies contingere potest, & ex quarum reditibus mensa capitularis ipsorum augeretur. Quibus commodis si fruatur Seminarium, æquitatis esse videtur ut Canonici compensentur.

Quæris sextò utrum similes Capitulorum aliquorum in aliis Diœcesibus suppressiones in eumdem finem, sive de consensu Canonicorum, sive illis repugnantibus & invitis, legis instar & regulæ esse possint: cùm non sit vivendum exemplis sed legibus? utrum his exemplis cogi possint Canonici ad cedendum Ecclesiâ suâ? utrum tandem interveniente Senatusconsulto tutâ conscientiâ parere possint.

His quæstionibus, quas ipse pro tua eruditione facilè solvere potes, ut respondeam, tria suppo-

no

no principia secundùm jus canonicum & Ecclesiæ disciplinam inconcussa.

Primum, Episcopos supprimere & unire posse beneficia juri patronatûs non obnoxia, in sua Diœcesi, sicut summus Pontifex Episcopatus in tota Ecclesia unire potest, ut constat ex cap. *Sicut unire*, Ext. *de Excessibus Prælatorum* : ex Clementina 1 *de statu Monachorum*, §. *ad hæc* : & Concilio Tridentino sessione XXI. *de Reformatione*, cap. V.

Secundum, suppressiones & uniones hujusmodi beneficiorum ab Episcopis fieri canonicè non posse, nisi habitâ ratione necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ *Si evidens necessitas vel utilitas exigat* (ut habet cap. *Exposuisti*, Ext. *de præbendis*)

Tertium, institutionem, dotationem, conservationem Seminarii opus esse necessarium & maximè utile Ecclesiæ, ut experientia docet ac ratio quâ nititur Concilium Tridentinum sessione XXIII. *de Reformat.* cap. XVIII. *Cum adolescentium ætas*, &c

His positis, ad primam quæstionem respondeo Episcopum supprimere posse Capitulum de quo agitur, ad institutionem & fundationem Seminarii sui : siquidem nullum in urbe Episcopali erectum est, sed provisoriè solùm ab Illustrissimis Episcopis ejus decessoribus concessum ut Seminarii exercitia interim fierent in communitate Sacerdotum, Regiis quidem literis approbatâ, non tamen in Seminarium institutâ & confirmatâ. Verùm Religiosissimus Episcopus hanc suppressionem & unionem exequi debet *sine cultûs divini & illa beneficia obtinentium præjudicio*; ut statuit sacra Synodus Tridentina.

Ad secundam quæstionem respondeo dictæ Ecclesiæ collegiatæ Canonicos non modò posse tutâ conscientiâ suppressioni & unioni prædictis con-

ſenſum præbere ſed ex officio teneri ; cùm Epiſcopo ſuo canonicam obedientiam debeant , & cum veneratione & ſummiſſione animi ſtatuta illius ac mandata ſuſcipere , auctoritatem ſuam ſecundùm regulas & pro bono Eccleſiæ exercentis. Quod ſanè præſtat inſtituens Seminarium , adhibensque media quæ ſancta Synodus Tridentina & Regiæ conſtitutiones Epiſcopis proponunt ad tam ſancti & Eccleſiæ tam neceſſarii operis executionem. Concilii Tridentini decreto planè congruit , tantùm abeſt ut repugnet hic articulus. Triplex fundorum genus ab Epiſcopis deſtinari & applicari poſſe ad inſtitutionem , dotationem & ſuſtentationem Seminarii ſanxerunt Concilii Patres. Primum , *ea quæ in aliquibus Eccleſiis & locis ad inſtituendos & alendos pueros ſunt deſtinata.* Secundum, delibatio vel *ſubtractio partis alicujus vel portionis ex reditibus integris menſæ Epiſcopalis , & Capituli , & quarumcumque Dignitatum , Perſonatuum , Officiorum, Præbendarum , Portionum , Abbatiarum & Prioratuum cujuſcumque ordinis aut qualitatis vel conditionis fuerint… & beneficiorum quorumcumque , &c. etiam ex quibuſcumque aliis Eccleſiaſticis reditibus ſeu proventibus* , &c. Verùm cùm paucæ ſint Eccleſiæ in quibus aliqui reditus ad puerorum inſtitutionem & educationem habeantur , aut illi ſint admodum tenues : cùm delibatio & ſubtractio portionis fructuum ex menſa Epiſcopali & Capitulari , & impoſitio penſionum omnibus Dignitatibus , Officiis, Perſonatibus , Præbendis , Abbatiis, Prioratibus, & quibuſcumque beneficiis & bonis eccleſiaſticis, communitatibus etiam Clericorum vel Regularium &c. multis incommodis , difficultatibus , contradictionibus plerumque inſuperabilibus obnoxia ſit: Tridentini Patres fundum certiorem ac ſolidiorem Seminariorum fundationi ac dotationi deſignarunt, ſcili-

ſcilicet beneficiorum ſimplicium unionem. *Nec non beneficia aliquot ſimplicia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, etiam ante vacationem, & ſine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt & incorporabunt.* *Quod locum habeat etiamſi beneficia ſint reſervata vel affecta.*

Conſtitutio Regia Bleſenſis articulo XXIV. Epiſcopis præcipit ut Seminaria in ſuis Diœceſibus inſtituant, eorumque fundationi ac dotationi provideant *unione beneficiorum, aut aſſignatione penſionum, prout ipſis expedire videbitur.* Epiſcoporum arbitrio Rex permiſit, ex illis duobus mediis ac fundis illum ad Seminarii fundationem ac dotationem eligere, quem convenientiorem judicaverint; nec ad beneficia dumtaxat ſimplicia illorum poteſtatem coarctatam eſſe voluit.

Ad tertiam quæſtionem reſpondeo Epiſcopum jure impedire poſſe ſupra dictos Canonicos ne præbendas ſuas reſignent, eas uniendo Seminario ſuo, *Etiam ante vacationem* (ut declarat Synodus Tridentina) *nec per reſignationem ipſorum beneficiorum uniones ſuſpendi vel ullo modo impediri poſſint: ſed omnino quâcumque vocatione, etiamſi in curia effectum ſuum ſortiantur, & quâcumque conſtitutione non obſtante.*

Ad quartam quæſtionem reſpondeo Epiſcopum capellas antehac menſæ capitulari canonicè unitas, ſeminario ſuo incorporare poſſe ſine conſenſu Titularium *Quibusvis* (inquit Concilium Tridentinum) *quoad omnia & ſingula ſupra dicta, privilegiis, exemptionibus, etiamſi ſpecialem derogationem requirerent, conſuetudine etiam immemorabili, quavis appellatione & allegatione quæ executionem impediat, non obſtantibus.*

Ad quintam quæſtionem reſpondeo, Canonicos ſupra dictos non poſſe ſine turpis lucri cupiditate

& injustitiâ postulare pinguiores pensiones ratione sumptuum factorum ad restaurationem, ampliationem, decorem & ornatum Ecclesiæ & ædium canonicalium, & ratione capellarum mensæ ipsorum capitulari unitarum, quarum vacationem indies sperant. Ecclesiæ namque & ædium canonicalium restaurandarum onus illis ex officio incumbebat. Ex præbendarum suarum reditibus habuerunt quod eorum honestæ sustentationi satis esset: nihil præterea ipsis debet Ecclesia. Nullum jus habebunt in capellis supra dictis, cùm unitæ fuerint seminario. Episcopus illas uniendo, jure suo utetur. Nullo titulo pinguiores pensiones exigere seu postulare possunt, ne compensationis quidem, cùm illis non subtrahantur, nec earum reditus mensæ capitulari accedere deberent ante vacationem. Totum igitur committant Episcopi sui dispositioni & æquitati.

Ad sextam quæstionem respondeo similes Capitulorum suppressiones in aliis Diœcesibus ob eumdem finem factas, novæ legis vim non habere, sed firmare legem Tridentini Concilii, cujus in executionem decretæ sunt & factæ. Canonicos supra dictos cogi posse ut Tridentinæ Synodi decreto, constitutionibus regiis, Episcopi sui literis, mandato, sententiæ hac in causâ pareant, Ecclesiâque suâ collegiali cedant, si ad Seminarii erectionem & dotationem Capitulum illius canonicè suppressum ab Episcopo fuerit. Regii Consistorii decreta aut Senatusconsulta in similibus causis gravissima sunt præjudicia adversus Canonicos. Exspectare non debent regiorum Magistratuum sententiam ut pareant Episcopi decreto ac mandatis, cui parere tenentur ex officio: sed interveniente Senatusconsulto non solùm parere tenebuntur, sed compellentur. Ita censeo de quæstio-

tionibus à te propositis. Vale, meique ad Altare Domini memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus beneficia simplicia Capitulari mensæ unire non potest.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

JUbes ut sententiam dicam de quæstione quam amantissimis literis proponis; utrum Episcopus ex Concilii Tridentini decreto sessione XIV. *de Reformatione*, cap. xv. non solùm præbendis Canonicorum, sed ipsi etiam Capitulo seu Capitulari mensæ beneficia simplicia unire possit, ubi frequentes & adeo tenues sunt præbendæ, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant?

Unire non posse censeo, jure communi repugnante, cui sacra Synodus Tridentina hac in specie non derogavit. Ita sancitum est Clementinâ *si una*, Tit. *de rebus Ecclesiæ non alienandis*, cujus hæc sunt verba: *Quod si Episcopus (sive etiam Capituli accedente consensu) mensæ suæ, vel ipsi Capitulo aliquam duxerit Ecclesiam uniendam, hoc irritum esse decernimus.* Neque verò huic Clementinæ derogavit Concilium Tridentinum, quod permittit quidem Episcopis ut accedente Capituli sui consensu beneficia simplicia, non tamen regularia, præbendis uniant, ubi frequentes adeoque tenues sunt, ut simul cum distributionibus quotidianis, sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci &

 per-

personarum qualitate non sufficiunt : sed facultatem non tribuit uniendi mensæ Capitulari. Cur non concesserit hæc ratio fuisse videtur, quod ad unionem necessarius sit Capituli consensus ex Clementinâ laudatâ. Capitulum autem facto proprio præstare non possit auctoritatem, ut ait Glossa ejusdem Clementinæ, summoque consensu docent omnes canonici juris interpretes. Capitulum quidem potest auctoritatem præstare unioni beneficiorum quæ fit omnibus & singulis præbendis, quia tunc præcipuè agitur de utilitate singulorum, & secundariò de utilitate & commodis capituli: non autem unioni quæ fit mensæ Capitulari, quia tunc præsertim agitur de utilitate Capituli, & secundariò de utilitate singulorum. Jure autem permissum est ei, cujus non interest principaliter & primariò sed secundariò tantum in aliquo negotio, auctoritatem suam interponere, ut constat ex L. *Quamquam regula*, D. *de auctoritate & consensu tutorum.*

Hâc tandem quæstione ad sacram Congregationem Concilii interpretem olim delatâ, sacra Congregatio declaravit non posse Episcopum beneficia simplicia unire Capitulo seu capitulari mensæ: quod si fecerit, irritam fore unionem : & hanc declarationem confirmavit Paulus v. Pontifex Maximus die 19. Decembris anno 1612. Neque etiam id potest Episcopus ubi præbendæ non sunt distinctæ, sed reditus omnes in distributionibus consistunt, quæ ex communi mensa percipiuntur, ut censuit eadem sacra Congregatio die 5. Februarii anno 1611 referente Fagnano, in cap. *Exposuisti*, Ext *de præbendis*. In ca igitur specie summi Pontificis auctoritas imploranda est. Vale, meque tui observantissimum Deo commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Resignatio beneficii à Novitio facta sex ante religiosam professionem mensibus, nullius est roboris.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

URgentibus licèt studiis distentus, literis tuis singulari humanitate conditis, ac propositæ quæstioni respondere non moror. Julianus Ecclesiæ . . . Canonicus, cùm Ordinem religiosum ingressus esset, beneficium suum Jacobo sex ante professionem mensibus resignavit. Vota solemni ritu cùm emisisset, Jacobus beneficii possessionem adire voluit. Episcopus ad quem Canonicatûs collatio pertinebat, viso resignationis instrumento, beneficium Petro contulit. Jacobus incertæ liti se implicare nolens, meam (ut scribis) rogat sententiam, num ad Canonicatum illum jus habeat vi resignationis à Juliano religiosi Ordinis Novitio factæ?

Censeo resignationem illam nullius esse roboris, utpote factam contra formam à Concilio Tridentino præscriptam sessione XXV. *de Regularibus*, cap. XVI. cujus hæc sunt verbo: *Nulla quoque renunciatio aut obligatio antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia Episcopi vel ejus Vicarii fiat, intra duos menses proximos ante professionem; ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secutâ professione: aliter vero facta, etiam cum hujus favoris expressa renunciatione, etiam jurata, sit irrita & nullius effectûs.* Hoc porro decreto resignationem beneficii etiam comprehendi declaravit sacra Congregatio Con-

cilii, ut refert Fagnanus in cap. *statuimus*, Ext. *de Regularibus*.

Hoc Tridentini Concilii decreto caput *beneficium*, Tit. *de Regularibus* in sexto, emendatum est, quo Bonifacius VIII. decreverat *beneficium illius qui Religionem ingreditur, non esse intra probationis annum alicui conferendum, nisi ad id ipsius accedat consensus*, &c.

Nullum ergo jus habet Jacobus ad Canonicatum, qui tunc demum vacavit cùm Julianus expressam professionem emisit: adeoque Petro legitimè, canonicè, validè ab Episcopo collatus est. Illi ergo cedat Jacobus, ob animi moderationem, quâ lites, beneficiorum præsertim aucupandorum gratiâ, suscipere detrectat, plurimùm laudandus. Vale, mei tuis in Sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Si lis de jure patronatûs finita non sit post quatuor menses in patronatu Laico, vel post sex menses in Ecclesiastico, jus instituendi Parochum absque præsentatione seu nominatione Patroni ad Episcopum pro hac vice devolvitur.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

Consultiùs egissent D. Marchio ... & D. Præses ... de jure patronatûs Parochialis Ecclesiæ ... litigantes, si Illustrissimi Episcopi ... judicio vel arbitrio causam suam permisissent Controversiam facilè diremisset pro suâ singulari juris ce-

ecclesiastici peritiâ. Proferri jussisset fundationis vel dotationis authentica documenta & alia jure requisita, sive etiam multiplicium præsentationum per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, fidem facientia instrumenta. Expendisset an præsentationes quibus sibi Patronatum vendicavit Dominus Præses & D. Marchio, interruptæ sint vel continuatæ non minori saltem quàm annorum quinquaginta spatio; an omnes effectum sortitæ sint, idque scripturis authenticis probetur. Has enim regulas judicandi de jure patronatûs præscribit sacra Synodus Tridentina sessione xxv. *de Reformatione*, cap. ix. Expendisset omnia causæ ancipitis momenta, & æquissimam sententiam tulisset. Verùm cùm partes ad Senatum causam juris-patronatûs detulerint, & lite à quatuor mensibus contestatâ nondum finita sit, nec ulli contendentium adjudicata possessio; juris est Illustrissimi Episcopi . . . Parochum instituere, secundùm cap *Quoniam*, Ext. *de jure Patronatus*, cujus hæc sunt verba: *Si forte in plures partes Fundatorum se vota diviserint, ille præficiatur Ecclesiæ, qui majoribus juvatur meritis & plurimorum eligitur & approbatur assensu. Si autem hoc sine scandalo esse nequiverit, ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundùm Deum viderit ordinandam. Et id ipsum etiam faciat si de jure patronatûs quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat intra quatuor menses non fuerit diffinitum.* Idem confirmat cap *cum propter*, sub eodem Titulo. Gallicana Jurisprudentia quatuor mensium intervallum Patronis Laicis ad nominandum tribuit: Jurisprudentia singularis Normanniæ sex menses. Si verò Juspatronatûs sit ecclesiasticum, nullibi devolvitur nominatio ad Episcopum nisi post sex menses, ut statutum est cap. *Eam te*, Ext. *de jure Patro-*

Patronatûs. Verùm in dubio jus illud præsumitur laïcum: omnia enim beneficia vulgò censentur à Laïcis fundata, ait Guillelmus Benedicti ad cap. *Raynutius*, Ext. *de testamentis*. Jus autem providendi Ecclesiæ devolvitur ad Episcopum intra tempus à canone statutum, cùm quæstio de jure patronatûs inter litigantes Patronos non est finita, sive quæstio sit de quasi possessione præsentandi, sive de proprietate, nec aliquis sit in possessione, ut censent Innocentius IV. & alii canonici juris interpretes. Nam si unus contendentium in possessione sit præsentandi bonâ fide, ab illo præsentatum Clericum Episcopus in beneficio canonicè instituere interim debet, si dignum & capacem judicet; *Cùm ex hoc nullum imposterum præjudicium generetur ei qui jus patronatûs debet habere.* Et si non solùm possidebat, sed etiam credebatur esse patronus illius Ecclesiæ, qui præsentavit, Clericus cui ad ejus præsentationem beneficium illud ab Episcopo collatum est, si postea jus patronatûs in judicio alius evicerit, non debet propter hoc ab illius beneficii possessione removeri, ut constat ex cap. *Consultationibus*, Ext. *de jure patronatûs*.

Episcopalis itaque juris est personæ idoneæ Parochialem Ecclesiam ... conferre pro hac vice. *Ita quod illi ex hoc non debeat imposterum præjudicium generari, qui jus evicerit patronatûs*; ut habet, cap. *cum propter*, Ext. sub eodem Titulo. Vale, meque tui observantissimum semper habeas.

Lutetiæ Parisiorum.

Qua

Quâ ratione præbendarum aliquarum suppressio ob aliarum tenuitatem, in Cathedralibus vel Collegiatis Ecclesiis Episcopo permissa sit?

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

OPtas ut ad te scribam quâ ratione Præbendarum aliquarum suppressio ob aliarum tenuitatem in cathedralibus vel collegiatis Ecclesiis Episcopo permissa sit? Morem gero lubens, quamvis id à te discerem lubentius, quod docere posses pro summâ tuâ juris ecclesiastici peritiâ.

Concilium Tridentinum statuere probè nosti ut *in Ecclesiis cathedralibus & collegiatis insignibus, ubi frequentes & adeo tenues sunt præbendæ, simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant, liceat Episcopis cum consensu Capituli vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire; vel si hâc ratione provideri non possit, aliquibus ex iis suppressis cum patronorum consensu, si de jure patronatus Laicorum sint, quarum fructus & proventus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere; ita tamen ut tot supersint, quæ divino cultui celebrando ac dignitati Ecclesiæ commode valeant respondere.* Hæc sunt verba Concilii sessione XXIV. *de Reformatione*, cap. XV. Verùm supprimi in eum finem Dignitas ab Episcopo non potest, ut respondit sacra Congregatio Concilii Capitulo Elnensi, referente Fagnano, in cap. *cùm accessissent*, Ext. *de Constitutionibus.* Addit idem Canonista in cap. *Cùm M. Ferrariensis*, sub eodem titu-

titulo, suppressionem præbendarum, eo quo nunc utimur jure, fieri non posse nisi in subsidium, nempe cùm deficit remedium unionis beneficiorum simplicium. Nam alternativa, *vel*, non est electionis (inquit) sed ordinis, ut patet ex illis verbis, *si hac ratione provideri non possit*. Sic respondit sacra Congregatio Concilii. Sex ergo conditiones concurrere debent ut fieri possit præbendarum suppressio. Prima, ut Ecclesiæ sint insignes. Altera, ut præbendæ sint frequentes, & tot supersint quot sufficiant ad divinum cultum peragendum, & conservandam Ecclesiæ dignitatem. Tertia, ut præbendæ simul cum distributionibus sint adeo tenues, ut non sufficiant ad decentem Canonicorum sustentationem. Quarta, ut suppressio non fiat à Capitulo, sed ab Episcopo de Capituli consensu. Quinta, ut fiat in subsidium, id est, deficiente remedio unionis beneficiorum simplicium & residentiam non postulantium. Sexta, ut suppressio fiat cum Patronorum consensu, si de jure patronatûs laicorum sint.

Aliàs verò ponderatis illis verbis Concilii, *Liceat Episcopis*, sacra congregatio ejusdem interpres censuit præbendarum tenuitati, Cathedralis vel Collegiatæ insignis, Episcopum providere posse sed non teneri, nec Metropolitanum in hoc posse supplere. Refert Fagnanus in cap. *Ex parte*, Ext. *de constitutionibus*, quâ Decretali declaratur non licere Canonicis præbendas supprimere, quando Ecclesiæ reditus non sunt imminuti; quia Dei cultus minuendus non est, immo potiùs augendus: sed nec in hypothesi imminutionis redituum id possunt Canonici, sed solus Episcopus cum eorum consensu. Vides, Vir Clarissime, nihil novi ad te scribi de hoc argumento: nec scribi posse aliquid noveram quod non plenè

ac

ac perfectè scires: sed observantiæ in te meæ ac obsequii fuit præstare quod optasti. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Dignitas Ecclesiæ Cathedralis vel Collegiatæ, quæ nullos fructus habet & cui nulla cura incumbit, residentiam nihilominus postulat.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

CUm dignitates, Canonicatus & Præbendas Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, mansionem sive personalem residentiam Clericorum, qui hujusmodi possident beneficia, secundùm Canones exigant, in dubium revocari scribis à quibusdam num dignitas Ecclesiæ... quæ nullos fructus habet & cui nulla cura incumbit, residentiæ legi obnoxia sit, rogasque ut scribam ad te quid ea de re sentiam.

Tuam de hoc Moralis capite sententiam audire & sequi mallem quàm meam dicere, nisi tibi pariter ac mihi visum iri minimè dubitarem planè adhærendum esse responsis sacræ Congregationis Concilii. Cosentinæ Thesaurarius Ecclesiæ, quæ Dignitas nec fructus aliquos habebat nec annexam animarum curam, licèt post Pontificalem in ista Ecclesia major esset, dubitabat an mansionis seu residentiæ lege teneretur, stante consuetudine non residendi cùm Ecclesia vel dignitas nullos reditus habet; quam consuetudinem legitimam censet Abbas in cap. *Extirpandæ*, Ext. *de præbendis*,

dæ, §. *qui verò.* Dubio ad facram Congregationem Concilii relato, Eminentiffimi Patres ac Domini refponderunt Thefaurarium, licèt nullos fructus haberet, teneri ex Concilio ad refidentiam; quia confuetudo non refidendi cùm nulli funt fructus, alias jure communi probata, fublata eft à Concilio Tridentino in Canonicatibus & Parochialibus beneficiis. Similiter cùm Cardinalis ... Epifcopus Auximanus quæfiviffet an duæ Dignitates fuæ Cathedralis, videlicet Archidiaconus & Archipresbyter qui nullos reditus habent, fed folum ftallum in choro, ad refidentiam teneantur? Sacra Congregatio Concilii die 18. Januarii anno 1614 refpondit: dignitates illas, etfi reditibus omnino deftitutas, refidentiæ lege teneri, juxta formam à facra Synodo Tridentina præfcriptam feffione XXIV. cap. XII. Ita refert *Fagnanus* in cap. *cùm omnes*, Ext. *de conftitutionibus*. Vale, meque addictiffimum femper habeto.

Lutetiæ Parifiorum.

Epifcopus ftatuere poteft ut Parochi ne per hebdomadam quidem à Parochiis fuis abfint abfque fua licentia.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME.

AB Illuftriffimo & Religiofiffimo Epifcopo ... ftatutum fcribis ut Parochorum Diœcefis illius nemini liceat vel per hebdomadam à Parochia fibi commiffa abeffe fine ejusdem Epifcopi licentia in fcriptis, fub pœna fufpenfionis. Durum fta-

ſtatutum vocas quæris an Concilio Tridentino non repugnet, ea quæ de Reſidentia Episcoporum conſtituta ſunt ſeſſione XXIII. cap. I. ad Curatos extendenti Episcopi autem (inquis) duos aut tres menſes abeſſe poſſunt ab Eccleſiis ſuis absque licentia Metropolitani, & absque probatione cauſæ, cujus æquitatem eorum conſcientiæ permittit judicioque Dei relinquit ſacra Synodus. Quamobrem eodem jure Curatos uti poſſe tibi videtur. Addis caſus repentinos occurrere poſſe, in quibus temporis anguſtiæ non permittant ad Episcopum ſcribere ac reſponſum exſpectare, & rogas utrum in illis caſibus incurrat in ſuſpenſionem qui ſine licentia per hebdomadam abſuerit.

Mea de propoſitâ quæſtione ſententia eſt Episcopum id ſtatuere potuiſſe; Decretum ejus durum videri non debere ſed prudens, ſalubre, ſuave, eccleſiaſticæ diſciplinæ & Concilii Tridentini decretis prorſus congruum: quod etſi parem non reſidentium Parochorum conditionem eſſe ſanciverit ac declaraverit, *etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum & pœnas*: continenter addidit: *Ita tamen ut quandocumque eos causâ priùs per Episcopum cognitâ & probatâ, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum, ab ipſo Ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis gratuque concedendam, ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant.* Abeſſe igitur non poſſunt Parochi à ſuis Eccleſiis quandocumque, niſi cum licentia Episcopi in ſcriptis 2. Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum relinquere debent 3. Hæc licentia ultra bimeſtre tempus concedi non debet niſi ex gravi cauſa.

Hinc ſacra Congregatio Concilii Tridentini interpres declaravit Parochos non poſſe, etiam per

duos menses, immo nec per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi, quæ causâ cognitâ & in scriptis concedatur. Et aliàs rogata an valeat constitutio Episcopi, vetans ne Parochi absint ultra duos dies sine sua licentia, respondit *valere.* Quin etiam cùm Episcopus Brixiensis editurus esset constitutionem prohibentem ne ullus Curatus à sua parochia abesset vel unicum diem sine ejus licentia, sub multâ pecuniariâ; & Parochi illius Diœcesis dubitassent utrum id liceret Episcopo, cùm ex Concilio cap. 1. sessionis XXIII. qui paulisper abest à sua Diœcesi non videatur abesse: sacra Congregatio censuit statutum illud non fore contra Concilium, quod videtur velle ne possit Rector paululum abesse absque licentia Episcopi, etiam per unum diem. Si tamen hujusmodi constitutio absque aliquo temperamento edatur, sacram Congregationem effecturam ut Episcopus det potestatem alicui ex Vicariis suis foraneis ut hujusmodi licentiam rogantibus concedat. Si quis autem ex gravi causâ, repentinâ, & ita urgente ut non potuerit petere licentiam, à sua parochia abfuerit, quantocius redire debet ad residentiam & cùm primùm potuerit, Episcopum de absentia sua & absentiæ causis certiorem facere; cujus est judicare num absentiæ causa legitima, an impotentia vel difficultas petendi licentiam vera an simulata fuerit. Si enim causa necessaria & urgentissima non fuerit; aut necessaria quidem & legitima, propter quam Episcopus facultatem discedendi concessurus fuisset; sed tamen non fuerit petita & exspectata, cùm peti & exspectari facilè potuisset, Parochum qui sine licentia sua discessit, suspendere, vel alia pœnâ canonicâ multare poterit Episcopus. Vale, mei tuis in sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Episcopus jure negat Parocho facultatem stadium Theologicum seu Licentiam in aliqua universitate decurrendi.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

GRatulandum est Illustrissimo & Religiosissimo Episcopo . . de zelo quo Dominus cor illius accendit, præsertim verò de constanti animo in promovenda sacrorum canonum de residentia Parochorum observantia. Jure negat ejus Amplitudo Parocho Ecclesiæ . . . facultatem stadium Theologicum seu Licentiam decurrendi in Academia, cujus inter Baccalaureos cooptatus erat antequam illi Parochiale beneficium conferret. Quamvis enim similes dispensationes concedendi potestas olim Episcopis conveniret ex cap. *cum ex eo*, Tit. *de electione* in sexto; Concilii tamen Tridentini decreto videtur sublata, quo forma examinis per concursum in collatione Parochialium Ecclesiarum præscribitur, jubeturque ut illi conferatur beneficium, qui magis idoneus fuerit judicatus. Et quamvis ubique disciplina illa non vigeat, supponit tamen sacra Synodus sufficiente scientiâ instructum esse debere, cui Parochialis Ecclesiæ cura committitur. Aliunde statuit ut iis omnibus qui beneficium aliquod ecclesiasticum obtinent, Episcopi *discedendi licentiam in scriptis gratisque, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non concedant.* Eam vero dispensationem ultra annum extendi non posse sacra Congregatio Concilii censuit, etiam causâ inimicitiarum vel infirmitatis, quæ graviores certè causæ sunt quàm studii, aut Licentiæ in aliqua universitate decurrendæ. Denique

S 2 pro-

proposito sacræ Congregationi dubio infrascripto; an Ordinarius possit concedere licentiam Parocho ut in publica universitate studiis sacræ Theologiæ vel canonum vacare possit, sacra Congregatio & summus Pontifex responderunt *non posse*; jussitque Sanctissimus *Episcopum ab ejusmodi licentiæ concessione abstinere.* Refert Fagnanus in cap. *super specula*, Ext. *de Magistris*. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Clericus canonicatum & capellam in eadem Ecclesia obtinere & servare potest sine sedis Apostolicæ dispensatione, si alterutrum ad honestam sustentationem non sufficiat.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Red tuum Ecclesiasticorum incrementum per novi beneficii accessionem tibi non gratularer, si capelli quam prius possidebas ad honestam tui sustentationem satis fuisset. Verum cum tenuioris esset reditûs, gaudeo plurimum quod canonicatu in eadem Ecclesia donatus sis. Quæris utrum absque sedis Apostolicæ dispensatione beneficium utrumque retinere possis? Non te latet duplicis generis beneficia in eadem Ecclesia à juris canonici peritis vulgo distingui: quædam sunt conformia sive ejusdem generis, ut duo canonicatus vel duæ præbendæ: quædam difformia, ut dignitas cum canonicatu vel præbenda, aut canonicatus & capella. Circa beneficiorum conformium possessionem sola sedes Apostolica dispensare potest, circa possessionem difformium dispensare potest

potest Episcopus, ut censet Joannes Andreas, & tota juris canonici peritorum schola, fulta cap. 1. *de consuetudine*, in sexto, cujus hæc sunt verba: *Statuentes ut, cum unum officium vix digne valeat aliquis adimplere, nulli liceat de cætero nisi unicum personatum, vel dignitatem, aut præposituram, sive administrationem vel officium perpetuum, quocumque nomine censeantur, cum præbenda insimul absque dispensatione dictæ sedis in eadem Ecclesia obtinere, vel jam obtenta tenere. Quod si à quoquam secus præsumptum fuerit, irritum sit omnino.* Canonicatum autem & capellam difformia beneficia esse, seu diversi generis, evidens est. Utrumque igitur possidere licet ac retinere cum dispensatione Episcopi: sed necessaria est expressa dispensatio; nisi Ecclesiæ in qua mereris, statutum vel consuetudo possessioni diversi generis beneficiorum sub eodem tecto auctoritatem præstet. Quæ autem ab Episcopo concedi potest hac in specie dispensatio, ex magna & evidenti Ecclesiæ utilitate, aut urgente necessitate, aut certè ob insignia personæ merita concedi debet. Hanc addunt exceptionem eruditi canonici juris interpretes ut Episcopus dispensare non possit circa diversi generis sub eodem tecto beneficiorum possessionem, si ex privilegio, statuto vel consuetudine personalem utrumque residentiam exigat. Ita censent Fredericus de Senis Consilio 205 & 206. & Prosper Fagnanus in cap. *Literas*, Ext. *de concessione præbendæ*. Cùm igitur capella & canonicatus in Ecclesia cathedrali vel collegiata beneficia sint residentiam exigentia, secundùm hanc sententiam tutius ages si provisionis literas ab Apostolica sede obtineas.

Sic in pari causa censuit sacra congregatio Concilii interpres. Cùm enim Episcopus Maurianensis contulisset canonicatum & capellam in Eccle-

ſia ſua vacantem Amedæo Clerico, & quæſitum eſſet an tutâ conſcientiâ poſſet ille capellam cum canonicatu retinere abſque diſpenſatione ſummi Pontificis: ſacra congregatio declaravit Amedæum abſque proviſione ſedis Apoſtolicæ hæc duo, difformia licèt, ſub eodem tecto beneficia obtinere non poſſe, niſi id ſtatutum vel Eccleſiæ Maurianenſis conſuetudo permittant, vel cum eo expreſſè diſpenſaverit Epiſcopus; cum utrumque conferendo non intelligatur tacitè diſpenſaſſe, ut colligitur ex cap. *Fraternitatis*, Ext. *de ſchiſmaticis* & ex gloſſa ejusdem capitis. Cùmque generatim dubitatum fuiſſet an pro tutiore conſcientia obtinentium duo beneficia difformia ſub eodem tecto, perſonalem reſidentiam poſtulantia, ipſis ab Ordinario collata, debeat nova proviſio peti à ſummo Pontifice, ſacra Congregatio reſpondit peti debere: quia licet Epiſcopus ex cauſa diſpenſare poſſit circa poſſeſſionem duorum beneficiorum difformium ſub eodem tecto, tamen periculum eſt ne cauſa non ſubſit ea quam canones requirunt: Ideo tutius eſt adire Sanctiſſimum Refert Fagnanus in cap. *Literas*, Ext. *de conceſſione præbendæ*. Fac ut valeas, meique in ſancto ſacrificio memineris.

Lutetiæ Pariſiorum.

Quan-

Quando obtinens Capellam Sacerdos esse teneatur, divinorumque celebrationi per seipsum satisfacere.

HONORANDO VIRO *** INSIGNIS ECCLESIÆ *** CAPELLANO.

VIR HONORANDE,

ROgasti per litteras nudiustertius ad me datas ut explicarem quando clericus obtinens capellam Sacerdos esse teneatur, ac divinorum celebrationi per se ipsum satisfacere. Propositæ quæstioni breviter respondeo.

Aut Capellæ annexus est Ordo presbyteratûs, quia videlicet in illius fundationis tabulis cautum & expressum est ut Capellanus sit sacerdos, aut non est annexus. Si sit annexus, & Capella sit in cathedrali vel collegiata Ecclesia constituta, clericus illam obtinens tenetur esse Sacerdos, & Missas ac divina Officia in fundationis tabulis injuncta per se ipsum celebrare, & onera adimplere per se ipsum. Ea in specie lex fundationis ad amussim servanda est, ut statuit Concilium Tridentinum sessione xxv *de Reformatione*, cap. v. Si vero capella non habet Ordinem presbyteratûs annexum, & fundationis tabulis cautum sit dumtaxat ut Capellanus Missas celebrare debeat, & divinis inservire seu interesse, aut divina Officia celebrare; in ea specie non tenebitur ad suscipiendum presbyteratûs Ordinem, nec ad Missas celebrandas per se ipsum: sed tamen divina officia per se ipsum celebrare, seu illis personaliter interesse tenebitur non per substitutum, si cathedralis aut

collegiata fit Ecclesia, non aliàs, ut ex Concilii Tridentini decretis mox laudatis, & declarationibus sacræ Congregationis ejusdem Interpretis compertum est, a Fagnano relatis in cap. *ut Abbates*, Ext. *de ætate & qualitatibus Ordinandorum.* His porro verbis conceptum est Tridentini Concilii decretum cap. 4 sessionis 22. *Quicumque in cathedrali vel collegiata, seculari vel regulari Ecclesia divinis mancipatus officiis, in subdiaconatus Ordine saltem constitutus non sit, vocem in hujusmodi Ecclesiis in capitulo non habebit .. Ii verò qui Dignitates, Personatus, Officia, Præbendas, Portiones, aut quælibet alia beneficia in dictis Ecclesiis obtinent aut in posterum obtinebunt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet ut alii Missas, alii Evangelium, alii Epistolas dicant seu cantent, quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativâ, generis nobilitate sint insigniti, teneantur justo impedimento cessante infra annum Ordines suscipere requisitos: alioquin pœnas incurrant juxta constitutionem Concilii Viennensis, quæ incipit,* UT II, *quam præsenti Decreto innovat; cogantque Episcopi eos diebus statutis dictos ordines per se ipsos exercere.*

Et cap. XII. sessionis XXIV. de reformatione: *Omnes verò divina Officia per se & non per substitutos compellantur obire; & Episcopo celebranti aut alia pontificalia exercenti adsistere & inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devoteque laudare.*

Et cap. V. sessionis XXV. de reformatione: *Quandocumque igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta; in beneficiorum collatione, aut in quacumque alia dispositione eis non derogetur. Idem in præben-*

bendis theologalibus, magistralibus, doctoralibus aut presbyteralibus, diaconalibus ac subdiaconalibus, quandocumque ita constituta fuerint, observetur, ut eorum qualitatibus vel ordinibus nihil in ulla provisione detrahatur: & aliter facta provisio subreptitia censeatur. Vale, mei tuis in orationibus memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Solutio variorum Casuum circa Simoniam.

CLARISSIMO VIRO *** SACERDOTI.

VIR CLARISSIME,

Nonnullas circa simoniam difficultates mihi per literas proponis, earumque solutionem rogas & urges vehementer. Tibi satisfacio cursim, quamvis materiæ gravitas intervallum temporis paulò longius forsan postularet.

DIFFICULTAS I. Petrus rogavit Patronum ut illum præsentaret ad Dignitatem in Ecclesia collegiata vacantem: & quo faciliùs eam obtineret, promisit se beneficio simplici, scilicet capellæ quam in Ecclesia cathedrali possidebat, renunciaturum in manibus Ordinarii, qui primam Capellam vacantem promiserat præceptori filiorum supra dicti Patroni. Petrus ad Dignitatem præsentatus est, & possessionem adeptus, capellæ, prout conventum erat, renunciavit. Quæritur an simoniam realem admiserit & dignitatem dimittere teneatur?

DIFFICULTAS II. Joannes beneficium suum in manibus Ordinarii purè, simpliciter ac liberè dimisit, certâ tamen spe conceptâ quòd Patronus laicus ad illud nepotem dicti renunciantis præsen-

taret. Quæritur an simoniacæ confidentiæ reus sit, ac in pœnas incurrerit Pii V. constitutione contra confidentiarios latas?

DIFFICULTAS III. Martinus de suo Canonicatu resignando cogitans, dixit Nicolao se illi resignare velle. Post aliquot menses Martinus in eadem perseverans voluntate ab illo petiit mutuum centum nummorum aureorum. Pecuniam statim numeravit Nicolaus, ne chirographum quidem exigens. Martinus accepto mutuo statim illi Canonicatum resignavit. Ille verò provisionis literis impetratis possessionem iniit. Quæritur utrum simoniæ reus sit, ac beneficium ejurare teneatur.

DIFFICULTAS IV. Philippus resignavit Jacobo beneficium annui reditus duarum millium librarum, cum onere pensionis annuæ mille librarum: ut verò resignatio cum hujusmodi pensione rata haberetur in Romana curia, convenerunt ut in supplicatione exprimeretur valorem fructuum beneficii esse trium millium librarum; quod nisi expressum fuisset, summus Pontifex resignationem cum tali pensione non admisisset. Quæritur utrum resignans & resignatarius simoniæ rei sint, & resignatio nulla sit ipso jure?

DIFFICULTAS V. Andreas Carolo amico suo ac Procuratori speciale mandatum dedit ut beneficium quoddam litigiosum & controversum Laurentio resignaret ea conditione ut evictâ lite Laurentius certæ pensionis creationi consentiret, illamque Andreæ resignanti solvere teneretur. Consensit, pensionem tamen nondum solvit. Quæritur, quid juris?

DIFFICULTAS VI. Mævius auctoritate & commendatione suâ beneficium ecclesiasticum impetravit Titio inhabili & indigno, hâc adjectâ pactione ut ipse Titius illud post triennium resig-

signaret cuidam ipsius Mævii nepoti. Hac in specie quid facto opus ?

DIFFICULTAS VII. Gymnasiarcha quinquaginta nummorum argenteorum sive scutorum munus accepit a quibusdam, ut eorum filio locum inter sui Collegii alumnos, stipendiumque scholasticum, vulgò bursam procuraret. Quæritur utrum ille Gymnasiarcha simoniæ reus sit, quas in pœnas incurrerit, & utrum restitutioni sit obnoxius.

DIFFICULTAS VIII Quæritur utrum Episcopus cujus reditus sunt modici, possit mille aureos à Notario suo quotannis exigere?

Ad primam difficultatem respondeo Petrum simoniacè Dignitatem in Ecclesia collegiata fuisse adeptum; siquidem ipsum inter & Patronum conventum est ut ad Dignitatem præsentaretur eâ conditione ut cederet ille beneficio simplici; omnes porro hujusmodi pactiones simoniacæ sunt, etiamsi nihil merè temporale detur, ut constat ex cap. *Pactiones*, Ext. *de pactis*, cujus hæc sunt verba: *Pactiones factæ à vobis pro quibusdam spiritualibus obtinendis, cùm in hujusmodi omnis pactio omnisque conventio debeat omnino cessare, nullius sunt omnino momenti*. Idem probat caput, *Tua nos*, Ext. *de Simonia*; eaque S. Raymundi, Sylvestri, & Angeli de Clavasio sententia est. Certè in specie proposita jus spirituale promissum est cum onere ut fieret aliquid quasi pro pretio juris illius seu causâ principali illud habendi. Simoniaca igitur conventio fuit. Et cùm ab utraque parte pacta conventa impleta fuerint, simoniæ realis rei sunt Petrus & Patronus. Quamobrem in excommunicationem incurrerunt; & præsentatio Petri ad Dignitatem nulla fuit & invalida, adeòque & institutio ob eam facta ab Episcopo, fructusque malè percep-

cepti. Petrus itaque Dignitatem dimittere tenetur, & fructus male perceptos restituere.

Ad secundam difficultatem respondetur Joannem simoniacæ confidentiæ reum non esse: siquidem beneficium suum in manibus Ordinarii purè ac simpliciter dimisit; nulla pactio expressa aut virtualis intercessit Joannem inter & Patronum aut Ordinarium, ut ad illud beneficium renunciantis nepos præsentaretur, vel illi conferretur. Sola spes ea de re concepta est, quod nullo jure prohibetur. Unde S. Antoninus p. II. Tit. I. cap. V. §. 2. ait. *Si quis renunciat beneficio eâ intentione ut detur nepoti vel alteri, nullâ tamen de hoc factâ pactione vel conventione, nullam incurrit simoniam. Renunciare autem beneficio ut detur alteri, est simoniacum quia prohibitum, scilicet jure positivo. Sed non est hoc prohibitum simpliciter, sed secundum istum modum, cùm videlicet hoc deducitur in pactum.* (I. Quæst. 2. quam pio) Non incidit igitur Joannes in pœnas constitutione Pii V. latas. Neque contrarium colligi potest ex illis verbis: *Etiamsi solâ dimittentis intentione receperit*; sive ex illis, *conscientiâ tantum unius partis.* Id enim unum significant: ubi prava dimittentis aut conferentis intentio perspecta & explorata fuerit, præsumendum esse in foro exteriori de pravo suscipientis vel impetrantis affectu: sed in foro interiori præsumptione agendum & judicandum non est, sed secundùm confessionem pœnitentis. Quiescat igitur Johannes, & tutâ conscientiâ sacris ministeriis fungatur.

Ad tertiam difficultatem respondetur nec Martinum nec Nicolaum simoniæ reos esse, cùm Nicolaus non emerit, nec ullo contractu oneroso quæsierit à Martino resignationem beneficii, sed Martinus illud sponte resignare voluerit in ejus favorem; nullaque inter ipsos intervenerit conventio

tio ut ille mutuum daret, ille beneficio in ejus gratiam renunciaret. Post oblationem spontaneam & merè gratuitam beneficii mutuum ille petit ad necessitatem suam sublevandam; dedit ille ob amicitiam & grati animi significationem: nullum hîc pactum apparet dandi rem spiritualem aut spirituali annexam pro temporali. Quod si fortè prava intentio in alterutro fuerit, & Nicolaus mutuum dedit Martino metuens ne voluntatem resignandi ipsi beneficium mutaret, aliàs non daturus, simoniæ tantum mentalis reus censeri debet, siquidem prava illa intentio in pactum non est deducta, nec ullo signo exteriori expressa

Ad quartam difficultatem respondeo: resignantem & resignatarium reos esse Simoniæ. Nihil enim refert quid de æquipollentibus fiat, ut ajunt jurisconsulti. At si duo ita convenirent ut unus renunciaret beneficio duarum millium librarum annui reditus in favorem alterius, & alter promitteret ei solvere mille libras annuæ pensionis sine summi Pontificis consensu, uterque simoniæ reus esset, ut compertum est. Qui porro conveniunt ut valor beneficii duarum millium librarum in supplicatione summo Pontifici offerendâ enuncietur esse trium millium librarum, ad hoc ut pensio mille librarum super eo constituatur seu rata habeatur, æquipollenter conveniunt ac duo supra dicti, cùm propositum habeant ut resignatio fiat, pensioque male & invalidè imposita sine summi Pontificis consensu solvatur. Cùm igitur ita se habeat conventio Philippi cum Jacobo; uterque perniciosi mendacii & fraudis summo Pontifici factæ, sed & simoniæ reus est. Præterea, omne pactum expressum vel tacitum dandi spirituale pro temporali vel contra, simoniacum est, ut constat ex cap *Quam pio*, causa 1. quæst. 2. & cap. *Pactio-*

tiones, Ext. *de pactis*. At conventio inter Philippum resignantem & Jacobum resignatarium facta ut major valor beneficii enuncietur in supplicatione summo Pontifici porrigendâ, ut majoris pensionis constitutio impetretur quàm aliàs constitueretur, est pactum conventum dandi aliquid spirituale, scilicet beneficium, pro re temporali, scilicet pensione malè & invalidè collocatâ, sine consensu nempe summi Pontificis, qui de rei veritate seu vero valore beneficii certior factus pensionem ratam non haberet neque constitueret. Quamobrem provisio non solùm nulla est & subreptitia ob dolosam expressionem falsi; sed & resignatio ipso jure nulla & invalida ob Simoniam, non solùm conventionalem sed realem; siquidem simoniaca conventio ab una saltem parte impleta est, cùm Philippus beneficium suum Jacobo resignaverit. Uterque igitur excommunicationem, aliasque pœnas incurrit, & Jacobus beneficium dimittere tenetur, omnesque fructus, quos percepit, restituere.

Ad quintam difficultatem respondetur Andream & Laurentium simoniæ reos esse, quæ licet à principio conventionalis dumtaxat fuisset, postea tamen evictâ lite, & consensu præstito reservationi pensionis, realis evasit. In censuras proinde incurrerunt resignans, resignatarius, & simoniacæ resignationis meditator, ut constat ex Pauli II. constitutione quæ incipit, *cùm detestabile*. Laurentius vero beneficio renunciare tenetur, & quos percepit fructus restituere, ut constat ex cap. *de Regularibus*, & cap. *Ex insinuatione*, Ext. *de Simonia*.

Ad Sextam difficultatem respondetur collationem Titio factam nullam & invalidam esse, tum ob canonicam incapacitatem & impedimentum, tum

tum ob simoniacam confidentiam quæ ipsum inter & Mævium intercessit. In Censuras proinde incurrerunt ac pœnas Pii IV. & Pii V. constitutionibus in confidentiarios latas. Titius beneficio renunciare tenetur in manibus collatis, & fructus malè partos restituere. Quod nisi præstiterit, Mævius ad restitutionem tenebitur. Qui enim damni dati causa est, participatione, mandato, consilio, consensu, sine quibus damnum datum non esset, restituere tenetur in supplementum principalis auctoris, secundùm S. Thomam & omnes Theologos. Mævius plus quàm consilium & consensum, scilicet auctoritatem & mediationem suam interposuit ut beneficium inhabili & indigno conferretur, & pactionem adjecit simoniacæ confidentiæ peste infectam, causa itaque fuit sine qua Titius fructus indebitos non percepisset: illos itaque restituere tenetur Ecclesiæ vel pauperibus, nisi in Ecclesiæ ipsius vel pauperum utilitatem à Titio fortè impensi & consumpti fuissent. Sicut enim Magistratus malum tutorem nominans restituere tenetur damna per illum illata pupillo si tutor non restituat, ut legibus sancitum est: ita conferens beneficium inhabili vel indigno, vel procurans ut conferatur, non solùm peccat lethaliter, sed etiam tenetur in subsidium ad restitutionem fructuum.

Ad septimam difficultatem respondeo Gymnasiarcham illum gravis quidem peccati & turpis lucri, non tamen simoniæ reum esse, cùm scholastica illa stipendia seu jura sodalitii in Collegiis nec spiritualia sint nec spiritualibus annexa. Navarro quidem aliter visum est Consilio LXXX. *de simonia*, sed nullâ probatione suam opinionem fulcit. *Admittunt* (inquit) *simoniam, quoniam licet illa sive sodalitia, licet non sint spiritualia, videntur*

ta-

tamen eis annexa, sicut jus patronatus Ecclesiasticum. Verùm de jure patronatûs dispositionem canonici juris habemus, illud vendi non posse declarantis, utpote rei spirituali annexum (cap. *de jure*, Ext. *de Judiciis*) At sodalitia illa & stipendia scholastica spiritualibus annexa esse jus non declarat; & merè temporalia esse nullam ad aliquem actum spiritualem relationem habentia evidens est. Nullas igitur pœnas canonicas incurrit Gymnasiarcha, qui nummorum quinquaginta munus ab adolescentis parentibus accepit, ut eorum filio locum inter alumnos collegii sui, stipendiumque scholasticum procuraret. Nec ullis subjacet censuris, quamvis aliquam simoniæ labem hac in specie cum Navarro admitteremus, quia sola simonia in ordine vel beneficio excòmmunicationem infert, secundùm Extravag. *detestabile*, Tit. *de simonia*. Acceptum verò munus, quia turpiter datum & turpiter acceptum est, auctor sum ut pauperibus eroget vel ipsis Scholastici parentibus restituat, si tenuis fortunæ homines sint.

Ad octavam difficultatem respondeo Episcopum non posse à Notario suo certam pecuniæ summam quotannis exigere, sive Notariatum locare aut ad firmam tradere (ut vulgò loquuntur) si enim Vicedominatus, Oeconomatus, Castellionatus, vel alia quæcunque rerum ecclesiasticarum procuratio vendi non potest absque simoniæ labe, ex Concilio Calchedonensi canone secundo, Urbano II. cujus verba referuntur Canone *Salvator*, causâ 1. quæst. 112 Alexandro 111. cap. *Consulere*, Ext. *Consulere*, Ext. *de Simonia*; nonne simili ratione illicitum est Episcopis jus sigilli Notario pecuniâ committere, quod magis spirituale est quàm redituum ecclesiasticorum, prædiorum vel aliorum administratio? Si canones eos tamquam simoniæ

moniæ reos plectunt, qui vices suas, jurisdictionem suam, Ecclesiarum visitationem, vel quippiam simile sub annuo censu committunt (cap. *Præterea*, & cap. *Quoniam*, Ext *Ne Prælati vices suas sub annuo censu committant*) poterunt ne Episcopi vices suas in literis pro ordinatione, pro beneficiorum collatione vel provisione, pro dispensationibus Episcopali nomine scriptis, sigillo muniendis, sub annuo censu collocare? Docet S. Thomas secundâ secundæ, quæstione centesimâ, Art. 111. ad tertium, quod *Ille cui committitur spiritualis potestas, ex officio obligatur ad usum potestatis sibi commissæ in spiritualium dispensatione, & etiam pro sua sustentatione statuta stipendia habet ex reditibus Ecclesiæ, & ideo si aliquid acciperet pro usu spiritualis potestatis, non intelligeretur locare operas suas, quas ex suscepto debiti officii deberet impendere, sed intelligeretur vendere ipsum spiritualis gratiæ usum.* Cùm igitur Episcopus ad testimonium ferendum de ordinibus & beneficiis à se collatis teneatur ex officio suo pastorali; cùm pro officio suo gerendo reditus ei ab Ecclesia ministrentur; si quid pro illo testimonio prætextu sigilli accipiat, spiritalem officii sui partem vendere videtur. Quamobrem sacra Synodus Tridentina ita Notariorum Episcoporum stipendia moderatur, ut Episcopo ex Notarii commodis nullum emolumentum directè vel indirectè provenire possit. An verò id observant, qui sigillum suum collocant sub annuo censu. Verba Concilii subjicio sessione XXI. *de Reformatione*, cap. I. *Quoniam ab ecclesiastico Ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis Tonsuræ, nec pro literis dimissoriis aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec aliâ quacumque de causa, etiam gratis oblatum, Episcopi & alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministri, quo-*

vis prætextu, accipiant. Notarii verò in iis tantùm locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis literis dimissoriis aut testimonialibus decimam tantùm unius aurei partem accipere possint, dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo; nec Episcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directè vel indirectè provenire possit. Tunc enim gratis operam suam eos omnino præstare teneri decernit, contrarias taxas ac statuta & consuetudines etiam immemorabiles quorumcumque locorum, quæ potiùs abusus & corruptelæ simoniacæ pravitati faventes nuncupari possunt, penitus cassando & interdicendo: & qui secus fecerint, tam dantes quàm accipientes, ultra divinam ultionem, pœnas à jure inflictas ipso facto incurrant

Hoc Decretum observandum statuit Concilium Remense sub Cardinali à Guisia celebratum anno 1583. *Episcopus* (inquit) *qui pro conferendis Ordinibus sacris vel minoribus vel etiam Tonsurâ clericali aliquid acceperit quod pretio æstimari queat, vel qui aliquid postulaverit pro literis dimissoriis earumque Sigillo, notam simoniæ vel avaritiæ incurrit. Secretarius tamen illius decimam aurei partem accipere queat, juxta Concilium Tridentinum.*

Concilium Mediolanense 1. præside S. Carolo Borromæo, p. 11. Tit. *de Notariis & scribis*, eâ de re ita statuit: *Notarii in literis dimissoriis seu testimonialibus, sacri Concilii Tridentini decretum servent, in aliis quæ merè spirituales sunt, etiamsi nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant præter scripturæ mercedem ab Ordinario statuendam.... Cancellariis Episcoporum deinceps vendi, locari, vel earum nomine vel occasione, quovis prætextu cujusvis personæ, quidquam solvi prohibemus.*

Concilium Bituricense præside Francisco Turno-

nonio Archiepiscopo celebratum anno 1528. cap. 14. decernit: *Ut emendæ imposterum non dentur ad firmam, nec etiam jus sigilli Dominorum Prælatorum.*

Concilium Rothomagense anno 1581. Tit. *de Jurisdictione ecclesiastica*, §. 8. *Non liceat Episcopis sigillum suum ad certum pretium locare, sed illud probo viro, nec indocto, tamen Ecclesiastico committant.*

Hanc responsionem absolvo verbis doctissimi Theologi Francisci Hallerii Professoris Sorbonici, in libro *de Sacris Electionibus & Ordinationibus*, quem Gallicano Clero Lutetiæ Parisiorum congregato dicavit, sectione VII. cap. I. Art. VI. §. 3. n. 16. *Quis*, inquit, *tot auctoritatibus rationibusque convictus, tam turpem de cætero quæstum valeat approbare? Si consuetudo opponitur, consuetudinem Tridentina Synodus explosit. Si Tridentinæ Synodi decreta accepta negantur: pudeat ad fovendam avaritiam magnæ Synodi auctoritatem infringere. Sed si quem pudor iste non retinet, cogitet consuetudinem hoc tantùm posse efficere, ut honesto titulo pecunia in Ordinatione accipi possit, verbi gratiâ, titulo honorarii cathedratici vel doni gratuiti, ut nempe munera ex reverentia subjectione, gratitudine, vel aliquâ aliâ honestâ de causa offerantur. At titulus iste, ut pro sigillo aliquid exigatur, honestus esse non potest. Cùm enim ex officio literas testimoniales Episcopus debeat Ordinato, eo titulo nihil ab eo accipere potest. Nam, ut rectè ait Gre-* Homil. in Evangel.
„ *gorius*, Vendentes in Templo sunt, qui hoc
„ quod quibusdam jure competit, ad præmium
„ largiuntur: *Nec magis fieri potest ut honestum sit pro sigillo pecuniam accipere, quàm pro ipsa Ordinatione. Simoniacus ergo est meo quidem judicio Episcopus, quicumque non obstante quavis consuetudine, hoc titulo, hocque prætextu pecunias aliquas ab Ordinatis exegerit aut exigi curaverit. Neque tamen talis certè mihi pronunciandus videtur simoniacus, quem nec Tridentinus*

Concilii, nec aliorum Conciliorum Patres simoniacum declarare voluerunt: præsertim quia qui sigilli nomen prætexit, aliâ fortassis ratione consuetudinem receptam fovet. Damno itaque prætextum, damno exactionem hoc prætextu factam: Sanctissimos Antistites, si qui vetitis istis lucris inhiant, ad Concilii observationem, quantùm possum revoco, & ut ab illa turpi nundinatione, tamquam à simoniaca pravitate fugiant, quamopere possum commendo: eosdem tamen, si qui sunt, auctores hujus exactionis, quandiu eos Ecclesia non damnaverit, nec ego damno. Nec blandiri lubet, nec Religionis nostræ principibus impune lubet irasci: ne fovere iniquitatem, vel contemnere Ecclesiæ principes, si iniqui fuerint, videamur. Vale, Vir Clarissime, meique ad Altare Domini memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Pensio ecclesiastica solutionibus anticipatis redimi non potest sine licentia & auctoritate Romani Pontificis.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

VArias in Diœcesi . . opiniones esse scribis de redemptione pensionum ecclesiasticarum quæ fit anticipatis solutionibus: quosdam asserere illas redimi posse sine licentia summi Pontificis; quorum sententia doctissimos Cardinales Cajetanum & Toletum fautores habet, alios negare. Sententiam hac de re meam rogas. Dicam ingenuè quod sentio. Pensionem ecclesiasticam redimi non posse solutionibus anticipatis sine licentia & auctoritate Ro-

Romani posse Pontificis existimo, nec probabilem consuetudinem contrariam. Navarri sententia est Consilio LXV. *de Simonia*, contra Cardinales Cajetanum & Toletum, qui pensionem numeratâ pecuniâ redimi posse privatâ auctoritate & arbitrio senserunt, quod jus esse merè temporale falsò existimarent. Verùm pensionem ecclesiasticam non esse quid profanum, sed annexum spirituali, certum est, cùm nonnisi Clericis in habitu & Tonsura clericali incedentibus reservari possit, secundùm constitutionem *Sixti V* quæ incipit, *cum sacrosanctam*; & *Pii V* Constitutione quæ incipit, *Et proximo*, Pensionarii ad parvum officium beatæ Virginis recitandum teneantur. Et hanc quidem sententiam. Rota amplexa est in causa Pharensis pensionis die 24. Januarii 1578. coram Clemente VIII pensionem scilicet ecclesiasticam solutionibus anticipatis extingui non posse sine auctoritate Romani Pontificis. Ita post Gygantem, Navarrum, aliosque juris canonici peritos censet Prosper Fagnanus in cap. *Ad audientiam*, Ext. *de Rescriptis*. Vale, meque Deo ad ejus Altare commenda, qui sum ex animo tuus.

Lutetiæ Parisiorum.

Lethalis peccati rei sunt qui defuncti Beneficiarii corpus celant vel celari procurant, ut ejus obtineant beneficium, illis ab infirmo qui infra viginti dies à resignatione obiit resignatum; vel ut alterum juvent ad illud obtinendum contra jus Collatoris aut aliorum.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

SEntentiam tibi aperte meam de Moralis Christianæ capite nuper à te mihi proposito non moror. Lethalis peccati reos esse nullus dubito, qui defuncti Beneficiarii corpus celant vel celari procurant, ut ejus obtineant beneficium, illis ab infirmo, qui infra viginti dies à resignatione obiit, resignatum; vel ut alterum juvent ad illud obtinendum contra jus Collatoris aut aliorum legitimè provisorum. Gravem enim committunt injustitiam, beneficium absque legitimo titulo invadunt, aut alteri auxilium & favorem præstant ut illud sic malâ arte obtineat; peccant adversùs Regulas Ecclesiæ & constitutiones Principum. Quamobrem illi ad beneficii hoc modo impetrati abdicationem in manibus Collatoris, restitutionemque fructuum perceptorum & percipiendorum, extantium & consumptorum: isti ad illati aliis damni compensationem, in Beneficiarii intrusi supplementum tenentur. Regula Cancellariæ Apostolicæ, in Galliis etiam recepta, *de infirmis resignantibus*, hæc habet; *Si quis in infirmitate constitutus resignaverit aliquod beneficium, dimiserit, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficii unio-*

unionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signatæ: postea infra viginti dies, à die per ipsum Resignantem præstiti consensus computandos de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio hujusmodi nulla sit, ipsumque beneficium censeatur nihilominus per obitum vacare.

Edixit autem Rex Christianissimus Franciscus I. constitutione anno 1539. editâ Articulis 50. & 51. in Ecclesiarum Necrologiis conscribi diem sepulturæ Beneficiarii defuncti, ipsius Parochi sive Rectoris aut Superioris manu, adjunctâ Notarii publici subscriptione, ne fraudi sit locus. Præterea jubet Articulo 54. Beneficiarii defuncti domesticis sub pœna corporali, ut illius obitûs diem dictis Ecclesiis sincerè denuntient. In laicos qui defuncti corpus celaverint, pœnam capitis decernit. In Clericos verò exclusionem omnimodam a beneficiis defuncti, gravesque præterea mulctas infligendas arbitrio Judicis, Articulo 55. Porro & constitutionibus Principum, quæ divinæ aut ecclesiasticæ legi non adversantur, parendum esse *non tantùm propter iram, sed etiam propter conscientiam*, Apostolus docet. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

Utrum Episcopus vagam & indefinitam licentiam concedere possit Abbatissæ, admittendi intra septa sui Monasterii pro libito & absque necessitate, personas omnis sexus, ætatis & conditionis; & utrum personæ prætextu hujusmodi licentiæ ingressæ, & Abbatissa quæ illas admisit, excommunicatæ sint ipso facto?

VENERABILI SACERDOTI, SANCTIMONIALIUM *** CONFESSARIO.

VENERANDE COMPRESBYTER,

Consilium meum sententiamque rogas de subjectis conscientiæ casibus, urgesque comiter ut sine mora respondeam. Studia igitur mea intermitto ad horam ut tibi faciam satis.

Quæris primo utrum Episcopus licentiam vagam & indefinitam concedere potuerit Abbatissæ Diœcesis suæ introducendi pro arbitrio, sine causa & necessitate, intra septa Monasterii sui personas extraneas omnis generis, sexus, ætatis, conditionis, diu noctuque: illas ad mediam noctem usque retinendi, permittendi etiam ut in Monasterii ipsius interioribus ædibus manducent & dormiant.

Quæris secundo utrum Abbatissâ, quæ licentiâ Episcopi abutitur, & personæ quæ sine causa & necessaria ingressæ sunt septa Monasterii, vagâ illâ & indefinitâ Episcopi licentiâ fretæ, in excommunicationem ipso facto incurrerint?

Ad

Ad primam quæstionem respondeo incredibile videri Episcopum licentiam superiùs enunciatam Abbatissæ suæ Diœcesis concessisse. Religiosissimi Præsules Ecclesiæ Regulas & Decreta, potestatem suam, officiaque meliùs norunt quàm ut licentiam adeo exorbitantem, sacris Canonibus & Decretis ecclesiasticis adeo contrariam, adeo periculosam, disciplinæ regulari adeo repugnantem, adeo scandalosam concedant. Ipsis namque compertum est Episcopos permittere non posse personis extraneis (id est, quæ ad ipsam familiam Religiosam non pertinent) cujuscumque sint sexûs, ætatis, conditionis, ingressum in septa Monasterii sine causa & necessitate; quæ quidem non ex parte personarum hujusmodi extranearum, sed ipsarum Monialium attendenda sit & spectanda.

Id Bonifacii VIII. Decretali quæ incipit, *periculoso* sancitum est, Tit. *de statu Regularium*, in sexto. *Nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis & manifesta causa exsistat; ac de illius, ad quem pertinuerit, specialis licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem: ut sic a publicis & mundanis conspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant liberius, & lasciviendi opportunitate sublatâ, eidem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire.*

Sanctissimam hanc disciplinam decreto suo firmavit Tridentina Synodus sessione XXV. *de Regularibus & Monialibus*, cap. V. *Ingredi autem* (inquit) *intra septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerit, sine Episcopi vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantùm Episcopus vel Superior licentiam debet in casibus necessariis.*

Id ipsum confirmarunt Concilia Provincialia

post Tridentinum celebratā: Mediolanense I. p. III. Tit. *de Clausura*: Toletanum anno 1566. Actione III. Decreto xxv. Tit. *de Monialibus*: Rothomagense anno 1558. Tit. *de Monasteriis*, n 27. Mediolanense sextum Tit. xxx. Remense 1583. Tit. *de regularibus & eorum Monasteriis*, n. 12. Aquense 1585. Tolosanum 1590. I p. cap. VII. n. 5. &c. Gregorius XIII. constitutione quæ incipit, *ubi gratiæ*, idem confirmat, gravioribus pœnis latis. *Quin etiam sub iisdem pœnis* (excommunicationis) *ipso facto incurrendis prohibemus atque interdicimus omnibus & quibuscumque personis Ecclesiasticis & Sæcularibus, ac etiam Ordinum quorumcumque etiam mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis vel Superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantùm ex decreto Concilii Tridentini potestas tribuitur, ne monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus dumtaxat ingredi, neque Moniales, sub eisdem pœnis, illas aliter admittere præsumant.*

Concilium Mediolanense v. anno 1579. p. III. Tit. *Quæ ad Moniales pertinent*, hanc Gregorii XIII. constitutionem executioni mandari jubet. *Caveant qui ab Episcopo Superioreve facultatem habent ingrediendi Monasterium, ne pro libito intra ejus septa datæ facultatis prætextu ingrediantur, sed tum solùm cùm urgens necessitas deposcet: Ut ne ex sanctissimi Pontificis Gregorii XIII. sanctione excommunicationis pœnam statim subeant, à qua nisi per sedem Apostolicam absolvi non possint.*

Ad hæc accedit Regia constitutio Blæsis data, cap. *de Ecclesia*, Art. XXXI. *Nemini* (inquit) *licebit ingredi clausuram Sanctimonialium sine Superioris licentia, in casibus necessariis tantùm, sub pœnis à jure latis.*

Ad quæstionem alteram respondeo Abbatissam & personas supra dictas in excommunicationem

ipso

ipso facto non incurrisse, si bonâ fide existimaverint Episcopum licentiam superiùs enunciatam concedere potuisse: & Abbatissa vel ipsæmet facultatem in scriptis ab Episcopo obtinuerint, nec eâ fuerint abusæ, extendendo vagam & indefinitam licentiam ultra quàm Episcopus esset verisimiliter concessurus, verbi gratiâ pernoctando intra septa Monasterii, vel ad noctem multam usque ibi permanendo, & cum Monialibus comedendo. Excommunicatio enim ipso facto hac in specie in eos solùm à Tridentina Synodo lata est, qui *sine Episcopi vel Superioris licentia in scriptis obtenta*, septa monasterii ingressi fuerint. Constitutione quidem Gregorii XIII. excommunicantur ipso facto omnes & quæcumque personæ Ecclesiasticæ & Sæculares, ac etiam Ordinum quorumvis Regulares, quæ prætextu licentiarum ab Episcopis vel Superioribus concessarum, monasteria monialium pro libito & nullâ necessitate urgente ingressæ fuerint: & Moniales quæ ipsas aliter admiserint. Verùm ignorantia invincibilis constitutionis illius, quæ in Galliis promulgata non fuit, Abbatissam & personas supra dictas ab excommunicatione incurrendâ excusare ac tueri potuit. Excommunicatio enim solos contumaces ligat: contumacia porro monitionem supponit, aut certè notitiam legis Ecclesiasticæ sive decreti aut mandati Prælatorum. Si autem sine licentia Episcopi in scriptis obtenta monasterium ingressæ fuerint, in casum excommunicationis ipso facto incurrendæ, ex Concilii Tridentini decreto inciderunt. Quamobrem absolutionem ad cautelam postulare debent, quamvis Abbatissa generalem & indefinitam potestatem ac licentiam habere se præsumpserit, aut verbotenus habuerit ab Episcopo admittendi intra septa monasterii sui pro libito, quas personas vellet, quando & quotiescumque vellet. Cæ-

Cæterùm poſtquam Abbatiſſa & perſonæ ſupra dictæ à Confeſſariis ſuis ſeu aliis viris doctis didicerint, leges & decreta Eccleſiæ, quæ superiùs à nobis prolata ſunt, prohibere perſonis quibuscumque ingreſſum in monaſteria Monialium ſine cauſa neceſſaria & urgente, etiam prætextu licentiæ ab Episcopo vel aliis Superioribus conceſſæ, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, & ſub eadem pœna vetare Abbatiſſis ne illas admittant: abſtinere debent illæ ab ingreſſu, iſtæ ab admiſſione & introductione, qualemcumque licentiam generalem ab Episcopo obtinuerint, niſi cauſa juſta & neceſſaria urgeat: alioquin mortalis peccati reæ erunt, & in periculum excommunicationis ipſo facto incurrendæ incident. Vale, meque Deo in ſacroſancto Altaris ſacrificio commenda.

Lutetiæ Pariſiorum.

Sacerdotes qui boves, oves, equos emunt, in parscuis ſuis alunt, eorumque fructus vendunt, non ſunt rei negotiationis illicitæ.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

QUosdam Diœceſis .... Sacerdotes boves, oves, equos emere ſcribis, in paſcuis ſuis alere, & eorum fructus vendere, rogaſque ut ea de re ſententiam dicam num illud ſit illicitæ negotiationis genus, Clericisque prohibitæ cap. *Secundùm inſtituta*, Ext. *ne Clerici vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant*: ac proinde illud prohibere poſſit Episcopus ſub pœna ſuſpenſionis.

Hanc

Hanc propriè dictam negotiationem esse non censeo, sed magis artificium quod Clericis sacri canones permittunt, can. *Clericus*, 1. & 2. Dist. xci. Hinc S. Raymundus in summa libro 11. Tit. *de negotiis sæcularibus*, ubi sæcularia negotia regulariter Clericis prohibita esse dixit his Apostoli verbis: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, nec non sacris Canonibus quatuor casus explicat in quibus possunt hujusmodi negotia tractare, quorum postremus quæstionem propiùs attingit quam mihi proposuisti. *Quartus* (inquit) *casus est, si Clericus indigeat; tunc enim potest recipere possessiones excolendas ad firmam, sive conducere.* Argum. Dist 86. *pervenit*, Vers. *Avaritiæ causa.* Dist 91. c. 2. vers. *Agricultura. Potest etiam talis Clericus artificio suo honesto acquirere sibi victum, dum tamen occasione talis artificii non desit divinis Officiis.* Dist. xx. per totum, Dist. v. *De Consecratione Namquid*, Ext. *ne Clerici vel Monachi*, cap 1. *Item quod dictum est supra, quòd non licet Clerico emere vilius ut vendat carius, ita intelligatur, si ejus intentio est ut vendat carius in eadem forma: sed ut vendat carius mutatâ formâ, bene potest; puta, emit tabulas ut faceret scrinium: vel chartas ut scriberet libros: vel linum ut faceret retia, & similia. Potest etiam emere pullum, & illum educatum & operâ suâ melioratum carius vendere.* Argum. Dist 91. *Clericus*. Et est ratio, *Quia tale quæstus ex artificio intelligitur provenire.*

Idem docet *S. Antoninus* 111. p. Tit. x111. cap. 11. §. 3. Idem confirmant declarationes sacræ Congregationis Concilii in gratiam Presbyterorum & Clericorum Terræ Maidæ Neocastrensis Dioecesis. Quæsierant an liceat eis absque reatu illicitæ negotiationis

1. *Terras patrimoniales & beneficiales per laicos colere.*

2. *An*

2. *An pro necessario culturæ usu possint emere boves & alia animalia, & fructus illorum vendere?*

3. *An ii qui in propriis terris habent quercus & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere, eosque alere, & pro familiæ sustentatione vendere?*

4. *An iidem Clerici cum foliis suarum arborum possint in propriis ædibus arti sericæ operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem committere, ut in illis partibus fieri consuevit.*

Ad primum respondit sacra Congregatio, *Licere Clericis agros beneficiorum & patrimoniorum suorum operâ laicorum colere, absque reatu illicitæ negotiationis.*

Ad secundum, *posse similiter Clericos pro ejusdem culturæ usu boves & alia animalia necessaria emere: illorum fœtus justo pretio atque honestâ ratione vendere; nec propterea eos prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse aut debere.*

Ad tertium itidem, *posse pro sua & familiæ sustentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, seu distrahendis suibus nihil sordidum aut indecens Ordinis Clericali exerceant.*

Ad quartum, *Licere Clerico arborum in propriis bonis existentium folia alicui laico concedere eo pacto, ut lucrum, quod ex bombicibus proveniet, inter utrumque dividatur: Ac pariter eidem licere earumdem arborum foliis per se ipsum, absque officii sui duntaxat detrimento, ac pro sua & familiæ sustentatione arti sericæ operam dare, dum tamen in artificio hujusmodi personas suspectas non adhibeat, & quoad hoc Episcopi licentiam, quæ gratis detur, obtineat.*

Eadem sacra Congregatio die xx. Augusti 1627. censuit *Clericos pauperes, ob suam suæque familiæ necessitatem, posse terras Ecclesiasticorum conducere absque reatu illicitæ negotiationis: bona verò laicorum*

non

non posse, nisi ex mera præcise necessitate.

Item censuit, *posse retinere & locare boves, oves, & alia animalia quæ habent ex successione vel decimis, nec non fructus illorum vendere absque crimine illicitæ negotiationis.*

Hæc refert Fagnanus, quo Secretario declarationes istæ à sacra Concilii Congregatione editæ sunt, in cap. *Multa*, Ext. *Ne Clerici vel Monachi*, &c.

Quæ cùm ita sint, Clericis de quibus quæstio est molestus, ut spero, non erit Religiosissimus Episcopus . . . à censuris in illos distringendis temperabit, minùs parcet, modò aliàs honestè & ecclesiasticè vivant. Si quæ tamen avaritiæ labes illis adhærere videatur, paternâ caritate illas arguet, obsecrabit, increpabit in omni patientia & doctrina. Vale, meque Deo commenda in Sacrificio Pretii nostri.

Lutetiæ Parisiorum.

Sacerdos Ordinis Religiosi, qui sacrum viaticum Eucharistiæ infirmo administravit in casu repentino absque licentia Parochi, cum licentia tamen Vicarii Generalis Episcopi, in irregularitatem non incurrit.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

EXposuisti mihi per literas nudiustertius ad me datas, nobilem virum apoplexiæ casu subitò correptum die decimâ mensis ultimò præteriti, in diem usque crastinum omni sensuum usu destitutum permansisse. Cùm autem summo mane vocis ratio-nis-

nisque sufficiens usus ad exomologesim peccatorum faciendam illi Deo miserante restitutus esset, vocatus est ex vicino Cœnobio Religiosus Sacerdos pius & eruditus, qui confessionem infirmi excepit. Quod dum perageret, Vicarium Generalem Illustrissimi Episcopi, eumdemque Archipresbyterum adière quibus incumbebat ægri cura, ipsique supplicarunt, ob humanas quasdam & civiles dumtaxat rationes, ut Religioso Sacerdoti infirmi Confessario licentiam concederet eidem administrandi Sacrum Corporis Domini nostri Jesu Christi Viaticum: quam licentiam & in scriptis impetrarunt. Ædes Parochi domui infirmi viciniores erant quam ædes Vicarii Generalis: ad hunc tamen non ad illum aditum est, Episcopo a Diœcesi absente. Religiosus ille Sacerdos visâ licentiâ supra dictâ, rogatus à familia infirmi, acceptam ex Ecclesia Cœnobii Eucharistiam illi bona fide administravit. Quæris utrum in excommunicationem inciderit, secundùm Clementinam 1. *Religiosi*, Tit. *de Privilegiis & excessibus privilegiatorum*, prohibentem Regularibus Sacerdotibus ne Eucharistiam vel extremam unctionem infirmis administrent, aut aliquos matrimonio conjungant, *non habitâ super his Parochialis Presbyteri licentiâ speciali*, sub pœna excommunicationis sanctæ sedi Apostolicæ reservatæ ipso facto incurrendâ.

Meam siquidem rogas ea de re sententiam, respondeo Clementinæ casum non complecti Episcopum, Vicarios Generales Episcopi, vel Sacerdotes sive Sæculares sive Regulares, quibus Episcopus aut ejus Vicarius Generalis in casu aliquo singulari & urgente licentiam administrandi sacrum Viaticum infirmo concesserint.

Primo, quia verisimile non est summum Pontificem

tificem Episcoporum auctoritatem restringere voluisse, nullâ illorum factâ mentione. Episcoporum porro auctoritas & jurisdictio in omnium Diœcesanorum animas extenditur in iis quæ omnium & singulorum Sacramentorum administrationem spectant: adeo ut per se ipsos aut per secundi Ordinis Sacerdotes, quibus sacrum illud Ministerium secundùm lumen prudentiæ ad Ecclesiæ regimen à Deo sibi datæ demandaverint, Sacramenta omnibus & singulis Diœcesanis suis administrare valeant. Tota enim Diœcesis una Parochia est respectu Episcopi, *cui totius plebis animæ sunt commissæ*, ut habetur canone, *quicumque*, causâ x. quæst. 1. & Canone, *præcipimus*, causâ x i i. quæst. 1.

Secundò, quia Clementina laudata fert excommunicationem ipso facto incurrendam in Sacerdotes Regulares qui Sacramenta Eucharistiæ vel extremæ Unctionis sine Presbyteri Parochialis licentia speciali infirmis administrare *præsumpserint*. Regularis porro Sacerdos, qui cum Vicarii Generalis licentia in casu particulari & urgente viaticum infirmo bonâ fide administravit, id præsumpsisse vel usurpasse dici non potest.

Tertiò, Clementina citata præcipit Episcopis ut Regulares Presbyteros, qui Sacramenta supra dicta infirmis administrare præsumpserint, excommunicatos denuntient. *Quos etiam locorum Ordinarii (postquam de hoc eis constiterit) excommunicatos faciant publicè nuntiari*, &c. Verisimile porro non est summum Pontificem voluisse ut Episcopus excommunicatos ipso facto Sacerdotes Regulares denuntiaret, qui sacrum Eucharistiæ viaticum vel extremam Unctionem infirmis administrassent cum ejusdem Episcopi, aut Vicarii illius Generalis licentia.

Quartò, Clementina, *Religiosi*, explicanda eo-

dem modo videtur, quo caput, *omnis utriusque sexus*, Ext. *de pœnitentiis & remissionibus*, in quo hæc verba, *sine licentia proprii Sacerdotis*, Episcopos & eorum Vicarios Generales non excludunt, nec illos Sacerdotes sive sæculares, sive Regulares, quos approbaverint ad fidelium confessiones in suis Diœcesibus audiendas, sine ulla personarum ac temporis exceptione sive restrictione.

Quintò, Episcopi & eorum Vicarii Generales, cùm ipsis videtur, tribuere possunt Religiosis Sacerdotibus potestatem Diœcesanos aliquos suos matrimonio conjungendi certis in casibus, quamvis id eis prohibeat Clementina, *Religiosi*, nisi specialem Parochialis Presbyteri sive Curati licentiam habeant. Eodem porro jure concedere possunt Regularibus illis Sacerdotibus licentiam administrandi Eucharistiæ & Unctionis extremæ Sacramenta in singularibus quibusdam & urgentibus casibus.

Sextò, Glossa Clementinæ citatæ ad hæc verba, *Parochialis Presbyteri licentiâ*, responsionem meam confirmat. *Puta* (inquit) *à pœnis excusari illum, qui hoc fecit de auctoritate Diœcesani*. *Facit* de pœnit & remiss. c. 2. in fin lib. 6. *Nam Diœcesis est Parochia Episcopi. Et facit quòd scripsi de pœnit. & remiss.* cap *omnis*, super verbo, *proprio*.

Ad eamdem sententiam accedunt Bonacina Tom. I. I. Tit *de Excomm. in particul. ext. Bullam cœnæ*, disp. 2 quæst. 4 puncto 5. n. 10. & Auctores ab eo citati, nec non Piasecius, *praxis Episcopalis* p. 11. cap 4 Art. 4 *de Matrimoniis*, p. 297. col. 2

Ex his omnibus compertum est Religiosum Sacerdotem, qui sacrosanctum Viaticum infirmo bonâ fide administravit cum licentia Vicarii Generalis Episcopi, eo in casu quem exposuisti, non incurrisse in excommunicationem. Utrum vero

Vica-

Vicarius Generalis licentiam illam concedere debuerit seu legitimè concesserit ipse coram Deo expendat. Vale, meique ad Sanctum Altare memor esto.

Lutetiæ Parisiorum.

---

*Oblationes Deo factæ ad imaginem Beatæ Virginis, muro Castri *** contiguam, ad Parochum, non ad Castri Dominum pertinent.*

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

CUm unus sit Deus montium & vallium, unusque & idem in pagis & in urbibus amplissimis colatur, fideles Ministros ac pios Sacerdotes animarumque Rectores, qui pagorum Ecclesiis præsunt, Christianamque plebem regunt ruri degentem, non minùs colo & in Christo complector, quàm urbium florentissimarum Parochos. Non est igitur cur veniam deprecère, dum quæstionis propositæ solutionem rogas. Christianis omnibus debitor sum, quia omnium frater, multo magis consacerdotibus. Quæris porro utrùm oblationes Deo factæ ad imaginem Deiparæ Virginis . . . in oratorio quod à D. Marchione, pagi Toparchâ erectum, muroque castri contiguum est, ad eumdem Marchionem pertineant, an verò ipsas repetere possis ut loci Parochus?

Oblationes illas tui juris esse censeo, teque illas repetere posse ac debere; siquidem sacra imago Deiparæ & Oratorium intra fines Parochiæ tuæ posita sunt. Omnes enim proventus spirituales

 qui

qui infra limites Parochiæ obveniunt, quales sunt decimæ, primitiæ, oblationes, funeralia, &c. ad Parochialem Ecclesiam jure communi pertinent, ut colligunt juris Canonici periti ex cap. *Pastoralis*, Ext. *de his quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*, & cap. *ad audientiam*, Ext. *de Ecclesiis ædificandis & reparandis.* Idque S. Thomæ auctoritate confirmatur, secundâ secundæ, quæst. LXXXVI. Art. 1 ad secundum. *Monachi* (inquit) *sive alii Religiosi possunt oblationes recipere tripliciter. Uno modo sicut pauperes, per dispensationem Sacerdotis vel ordinationem Ecclesiæ. Alio modo si sint Ministri Altaris; & tunc possunt accipere oblationes sponte oblatas. Tertio modo, si Parochiæ sint eorum: & tunc ex debito possunt accipere oblationes, tamquam Ecclesiæ Rectores.* Oblationes igitur omnes Deo factæ intra fines Parochiæ, jure debentur Ecclesiæ Parochiali, secundùm mentem Angelici Doctoris. Atque ita respondit sacra Congregatio Concilii, ut refert Fagnanus in cap. *postulasti*, Ext. *de his quæ fiunt à Prælatis*, &c. Vendicare certè sibi illas non potest laicus Toparcha, administrationis etiam titulo, quamvis in pios usus erogaturus, nisi hæc illi cura demandetur ab Ecclesiæ Parochialis Rectore. Cùm enim oblationes res spirituales sint, quatenus sunt Deo consecratæ, laici illarum dominium, receptionem, vel administrationem sibi privatâ auctoritate vendicare non possint, ut constat ex canone, *Quia sacerdotes*, & Canone, *Hanc consuetudinem*, causa x. quæst. I. Idemque colligitur ex cap. *decernimus*, Ext. *de judiciis*, quo prohibetur ne laici ecclesiastica tractare negotia præsumant. Intercedere igitur jure potes ne Dominus Marchio ... oblationes ad sacram imaginem Deiparæ Virginis ... & Oratorium Castri sui muris adjacens, Deo factas percipiat, quamvis in pios usus ero-

erogaturus. Ipsum urbanè & amicè convenire primùm debes, jus Ecclesiæ tuæ Parochialis illi exponere, rogare ne jus illud usurpet cum animæ suæ periculo. Si precibus tuis insuper habitis dictas oblationes recipere, de illisque pro arbitrio disponere pergat, Illustrissimum Episcopum adi, ejusque auctoritatem implora, ut D. Marchionem compellat ad dimittendum oblationes illas Ecclesiæ Parochiali. Vale, mei tuis in Sacrificiis memor.

Lutetiæ Parisiorum.

Non licet Judici Reum inebriare, ut ab eo confessionem criminis eliciat.

CLARISSIMO VIRO *** PRÆTORI INTEGERRIMO.

VIR CLARISSIME,

Quod operum meorum lectione delecteris, eaque lectio te ad mei amorem, & ad meam sententiam (ut ais) confidentiùs rogandam impulerit: & mihi ipsi gratulor, & humanitati tuæ gratias ago. Quæris porro an liceat judici reum inebriare, ut ab eo eliciat confessionem criminis, cujus reus gravissimis indiciis præsumitur, sed convinci non potest defectu testium; & quod se patrasse adeo pertinaciter negat, ut quâlibet torturâ veritatem ab illo elicere desperes. Conjurationis fortè crimen est, inquis, fortè veneficii; agitur de publica salute; arcani revelatio conscioruumque, maximi ad Rempublicam momenti est. Si licet Medico ægrotum inebriare ad curandam corporis infirmitatem, ut censet Cardi-

nalis Cajetanus in secundam secundæ, quæst. CI. Articulo III. in responsione ad III. quia in illo casu non est ebrietas formaliter sed materialiter (ut loquitur) Cur inquis, non liceat Judici inebriare reum, ut arcani revelationem consciorumque ab illo extorqueat, cùm publicæ securitatis & salutis intersit. Addis; si aquæ potatione reos torquere licet, ut ab eis veritas eruatur, cur non & potatione vini usque ad ebrietatem? Nam & hoc tortura est, tametsi lenior, ut canit Poeta:

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu Sapientiam
Curas & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo.

Unde & alter Poëta.

Commissus leges & vino tortus & ira.

De quæstione ingeniosè proposita censeo; non licere Judici reum inebriare, ut ab eo confessionem criminis aut revelationem consciorum extorqueat. Ebrietas enim per se malum & peccatum mortale est, quia homo nolens & sciens privat se usu rationis, quo secundùm virtutem operatur, & peccata declinat; inquit S. Thomas (secundâ secundæ, quæst. cl a. 11) peccati ergo lethalis pariter reus est, qui sciens volens inebriat alterum. Quamobrem sicut se ipsum inebriare non licet ob salutem publicam, quia non *sunt facienda mala ut eveniant bona*: ita nec alterum inebriare licet ad extorquendam revelationem arcani, cujus notitia reipublicæ maximè interest.

Nec audiendus Cajetanus, qui medico licere scripsit inebriare ægrotum ad ejus infirmitatem curandam. Cùm enim ebrietatem inter *opera carnis*, *quæ*

quæ qui agunt, regnum Dei non consequentur, S Paulus enumeret, non secus ac fornicationem, immunditiam, impudicitiam, luxuriam: sicut aliquem ad luxuriam incitare, sive ad fornicationem aut immunditiam provocare non licet vel nescientem præ ebrietate, ut illius sanitas vel publica salus procuretur: ita nec illum inebriare. Quod enim subtilis Cajetanus ait hunc non inebriari *formaliter* sed *materialiter*, non magis probandum mihi videtur quàm illa Germani cujusdam distinctiuncula: Ille dumtaxat peccati mortalis reus est nimiùm bibendo, qui formaliter non qui materialiter ebrius est Ille materialiter ebrius censetur, qui videns lagenam existimat esse lucernam: qui verò de errore monitus pertinaciter contendit, & magnâ voce dejerat lagenam esse lucernam, is formaliter ebrius est Nec magis probanda Cajetani sententia, quia illam amplexi sunt Marianus Socinus in cap *si confiteris*, Ext *de accusationibus*, (ubi refert Hugonem Bentium insignem Medicum Florentinum frequenti ebrietate filium Bernardi de Uzano à periculoso morbo liberasse:) Silvester Prieras, verbo *Ebrietas* in summa: Toletus libro VIII. *de Instructione Sacerdotum* cap LXI & Fagnanus in cap *A crapula*, Ext. *de vita & honestate Clericorum*, num 33. Verbo enim Dei & veræ rationi repugnat hæc sententia, quæ proinde nullo Auctorum numero vel dignitate prævalere alteri potest, quam tuentur alii cum Angelo de Clavasio in summa, verbo, *Ebrietas*. *Ille*, inquit, *qui procurat ut quis inebrietur, communiter mortaliter peccat, sive sequatur ebrietas sive non: sive sit peccatum mortale in eo qui inebriatur sive non: quia consentit in damnum notabile proximi .. Utrum propter sanitatem liceat inebriari? Respondeo quòd non sine peccato mortali, tam in operante quam in patiente*

V 4 *scien-*

scienter. Verum est, quod secundum S. Thomam secundâ secundæ, quæst. CL. *cibus vel potus qui esset superfluus sano, non erit superfluus infirmo: puta, quia datur ei causâ medicinæ ad provocandum vomitum, & sine peccato, quando talis infirmitas id requirit: sed non usque ad ebrietatem.*

Præterea, ad veritatem à reo extorquendam non licet uti mediis à jure improbatis, ut colligitur ex Canone *Consuluisti*, causâ secundâ, *quæst.* v. ubi Stephanus Papa reprobans judicium purgationis vulgaris, hæc habet: *Ferri candentis vel aquæ ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet sacri non censent Canones: & quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est præsumendum. Spontaneâ enim confessione, vel testium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini nostro judicare. Occulta verò & incognita illi sunt relinquenda, qui solus novit corda filiorum hominum.* Cùm igitur ebrietas lege divinâ prohibita sit, eam procurare non licet ad extorquendam à Reo veritatem, boni etiam publici causâ.

Tertiò, vel contra Reum extant legitima gravissimàque indicia & semiplena probatio criminis, vel non extant. Si legitimis indiciis præsumitur reus, & semiplena probatio est, ad exquirendam veritatem & criminis confessionem, consciorumque revelationem ab illo extorquendam, adhibenda sunt media à jure præscripta, scilicet tortura consueta & usitata, non inusitata & animam occidens tortura ebrietatis. Si nulla extent indicia, nulla vel semiplena (ut vócant) probatio, non torquendus sed absolvendus Reus est.

Quartò, criminis vel consciorum revelatio ab ebrio facta, juridica non esset, ut colligitur ex cap. *Sane*, & cap. I. *Inebriaverunt*, causâ xv. quæst. I. quod

quod ut vitetur, sancitum est ut nemo testimonium dicat nisi jejunus, cap 1. Ext. *de testibus*: Quod etsi omnino necessarium non sit, nec servari semper consueverit, nihilominus ostendit ebrietatem repugnare functioni testis, qui jurisjurandi religione compellendus inprimis est ad dicendam veritatem.

Denique fieri posset ut homo emotæ per ebrietatem mentis aliquos uti conscios criminis nominaret qui tamen conscii non essent sed prorsus insontes; igitur confessio & revelatio ebrietate extorta non solùm inutilis, sed multis fortè immeritis noxia esset. Hæc ad quæstionem, quam mihi animi gratiâ te proposuisse nullus dubito, respondisse satis sit. Vale, meque tibi addictissimum dilige.

Lutetiæ Parisiorum.

Matrimonium contrahere ea conditione ut celetur, vel contractum dissimulare viro & mulieri non licet.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Graviter peccare virum & mulierem, qui matrimonium legitimè contractum ac celebratum dissimulant ac celant, vel qui eâ conditione contraxerunt ut celarent, nullus dubito. Id enim repugnat Ecclesiæ intentioni ac decretis, quæ matrimonia illa dissimulata velut contubernia & fornicationes execrata semper est. Id Dei præcepto repugnat scandalum prohibentis; matrimonii divino exemplari, scilicet Christi & Ecclesiæ

nuptiis repugnat, quas Christus Dominus occultas esse noluit, sed sub omnium oculis versari. Illa tandem matrimoniorum dissimulatio multorum malorum in Ecclesia & Republica seminarium esse potest.

Hinc Concilium Carthaginense quartum, Canone XIII sanxit ut *sponsus & sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, à parentibus suis vel paranymphis offerantur*, &c.

Concilium Arelatense relatum canone *nullum*, causâ 30 quæst. 5. *Ne sine publicis nuptiis quisquam nubere vel uxorem ducere præsumat.*

Concilium Veronense anno 755 celebratum, canone 15. *Et omnes homines laici* (inquit) *publicas nuptias faciant tam nobiles quàm ignobiles.*

Capitula Herardi Turonensis Archiepiscopi anno 856 condita, cap. 130. jubent *ut nullus occultè nuptias faciat.*

Libro VII. Capitularium, cap. 127. sancitum est *ut publicæ nuptiæ ab his qui nubere cupiunt fiant, quia sæpe in nuptiis clam factis gravia peccata tam in sponsis aliorum, quam & in propinquis sive adulterinis conjugiis, & quod pejus est dicere, consanguineis accrescunt vel accumulantur*, &c.

Concilium Trosleianum anno 909 Capitulum istud transcripsit & confirmavit.

Concilium denique Senonense anno 1524 benedictionem nuptialem & Missam celebrari vetuit nisi post ortum solem ac illucescentem diem: *Siquidem exemplo pernicioso interdum compertum est, solemnitates hujusmodi nuptiales sic in latebris & in occulto factas, clandestinis matrimoniis viam aperuisse, & occasionem dedisse contemnendi tam excellens Sacramentum, & lascivias ac spurcitias quasdam committendi.*

Hujusmodi ergo quæ vulgò *Matrimonia conscientiæ* dicuntur, conscientiæ regulis capitaliter adversantur. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

In Galliis, non verò in Italia, Moniales monasteriis suis exire possunt cum Superiorum suorum & Episcopi licentia, ut aliis monasteriis præsint.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

NUllum movere debes scrupulum Sanctimoniali Ordinis *** in Priorissam alterius monasterii ejusdem Ordinis electæ & confirmatæ circa migrationem, positis conditionibus requisitis. Nullum enim dubium est quin è monasteriis suis exire possint Moniales secundùm mores Ecclesiæ Gallicanæ, ut aliis monasteriis præsint, cum Superiorum suorum & Episcopi licentia. Hic casus cum dispositione capitis VIII. sessionis XXV. Concilii Tridentini *de Regularibus* convenit, quo permittitur ut si Monialis dotibus requisitis prædita & legitimæ ætatis non reperiatur in eodem monasterio, quæ in Abbatissam vel Priorissam eligi valeat, *ex alio ejusdem Ordinis eligi possit.*

Cæterùm alia viget in Italia disciplina. Hanc enim dispositionem immutatam Pii V. constitutione, quæ incipit, *Decori*, declaravit Gregorius XIII. cujus declaratio illis in regionibus usu recepta est; ita ut sine speciali summi Pontificis licentia, in hujusmodi casu, Moniali è suo monasterio exire non liceat. Cùm enim Ordinis Eremitarum S. Augustini Generalis Archimandrita dubitaret utrum post constitutionem Pii V. liceat de uno ad aliud monasterium transferre Monialem ut illi præsit tamquam Abbatissa: sacra Congregatio censuit quæstionem referendam esse Sanctissimo.

Res-

Respondit porro summus Pontifex Concilii Tridentini decreto supradicto derogatum fuisse constitutione Pii V. ideoque vi illius decreti non licere ampliùs educere Moniales è suo monasterio, ut in alio Abbatissæ vel Priorissæ seu Præpositæ instituantur, nisi petitâ & impetratâ licentiâ à summo Pontifice.

Idem confirmat Decretum Pauli V. à sacra congregatione Episcoporum & Regularium promulgatum die 22. Decembris anni 1617. ac Procuratoribus Generalibus Ordinum significatum, quo declaratum est non posse Moniales quacumque occasione transferri de monasterio ad monasterium, sine speciali sedis Apostolicæ licentiâ, toties quoties impetrandâ, etiam ratione Prioratus vel alterius Officii, quibuscumque in contrarium non obstantibus. Ita referunt *Castellinus* in Tractatu *de Electione*, cap. 27. n. 5. & Fagnanus in cap. *Recolentes*, Ext. *de statu Monachorum*, n. 51. Vale, meque ad sanctum Altare Deo commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Refellitur Casuistarum quorumdam recentiorum error, Deum verbis æquivocis uti posse & aliquando usum esse asserentium.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

Recentiorum quorumdam Casuistarum deploranda cæcitas, damnanda temeritas, qui restrictionibus mentalibus & æquivocationibus ita patrocinantur, ut Deum verbis æquivocis uti posse, his

his aliquando usum, easque a Christo consecratas asserere non erubescant. Hanc assertionem blasphemam appellare non dubito, Dei quippe veracitati & fidelitati injuriosam; ad divini verbi, præceptorum, promissionumque divinarum veritatem in dubium revocandam viam aperientem.

Scripturæ sacræ apertè repugnat hæc assertio. Johannis III. 31. 32 33. *Qui de cælo venit, super omnes est Et quod vidit & audivit, hoc testatur: & testimonium ejus nemo accipit. Qui accepit ejus testimonium, signavit quia Deus verax est.* Johannis VIII. 26. *Qui me misit, verax est, & ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundo.* Ad Romanos III. 4 *Est autem Deus verax: omnis autem homo mendax.* Apocalypsis XIX. 11. 15. *Vocabatur fidelis & verax, & cum justitia judicat & pugnat... & vocatur nomen ejus Verbum Dei.*

Hunc errorem S. Augustinus refellit libro quæstionum octoginta trium, quæstione 53. *Summa* (inquit) *& perfecta virtus est, neminem decipere, atque illud exhibere quod dictum est.* " *Sit in ore vestro, Est, est, Non, non...*" *Quapropter Deus quidem per se ipsum neminem decipit; est enim Pater veritatis, & veritas, & Spiritus veritatis: digna tamen digna distribuens, utitur animis pro meritis & dignitatibus, quæ sunt in gradibus earum, ut si quisquam dignus est decipi, non solùm per se ipsum eum non decipiat, sed neque per talem hominem qui jam congruenter diligit, & custodire permisit sit in ore vestro: Est, est, Non, non: neque per Angelum, cui non convenit persona fallaciæ; sed aut per talem hominem, qui nondum se hujusmodi cupiditatibus exuit; aut per talem Angelum, qui pro suæ voluntatis perversitate vel ad vindictam peccatorum, vel ad exercitationem purgationemque eorum qui secundum Deum renascuntur, in infimis naturæ gradibus ordinatus est. Non itaque*

Deus

Deus deceptor est, quod credere nefarium & impium esse quis non intelligat?

Certè si Deus æquivocationibus uti posset, locutiones æquivocas jurando per semetipsum posset confirmare. Cùm itaque Deum imitari perfectio sit hominis, posset homo justam ob causam uti verbis æquivocis, amphibologiis & restrictionibus mentalibus, & eas juramento confirmare. qui errores sunt ab Innocentio Undecimo Pontifice Maximo damnati decreto edito die 2 Martii 1679. Hîc exclamare liceat cum S. Augustino libro *contra Mendacium*, cap. XVIII. *O ubi estis fontes lacrymarum, & quid faciemus, quò ibimus? ubi nos occultabimus ab ira Veritatis, si non solum negligimus cavere mendacia, sed audemus insuper docere perjuria?* Æquivocationum porro studiosum usum, artem esse mentiendi probat invictè hæc S. Augustini sententia libro *de Mendacio*, cap. III. *Qui aliud habet in animo, aliud verbis aut quibuslibet significationibus enuntiat, mentitur.*

Porrò tantùm abest ut ars æquivocationum è cælo descenderit, Deumque habeat auctorem; ut contra, parentem diabolum agnoscat, qui eâ primùm usus est ut primos homines deciperet, ac perderet humanum genus, ut observat Rupertus libro III. in Genesim, cap. VII. explicans hæc Tentatoris verba, *nequaquam morte moriemini*, &c.
„ Nam cùm duæ mortes sint, altera animæ &
„ altera corporis, quâdam morte non statim erant
„ morituri, scilicet eâ quæ animam à corpore di-
„ vidit. Non enim quia comederunt, idcirco
„ eadem die corporaliter mortui sunt: sed quia
„ comedendo mortem animi sibimet eadem die
„ constituerunt, idcirco misericordiâ Dei corpo-
„ re mortales facti sunt, ne, sicut ipse diabolus,
„ irrecuperabiles essent, malè & misere vivendo
„ in

„ in æternum *Igitur quemadmodum Apollo Delphicus fertur solitum fuisse miseris ludere ambagibus, sic jam nunc ludebat idem Dei & hominum inimicus, æquivocatione mortis nequiter abusus, odibilium sophistarum maximus.* Qui enim sophisticè loquitur, odibi- Eccli. 37. 23.
„ lis est. *Nihilominus & cætera quæ sequuntur æquivocando cuncta confundit ac perturbat, alio sensu loquens, & alio sua dicta intelligi volens.* Scit enim
„ Deus (*inquit*) quia in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, &c. *Hoc utique volebat intelligi, quod claritatem omnis sapientiæ, divinitatem quoque & omnium scientiam Deus invidens homini, talo illi lignum interdixit. Hoc, inquam, intelligi volebat in suo sermone, cùm semetipse aliter eventurum esse.* „ Aperientur (*inquit*) oculi
„ vestri, *videlicet in agnitionem vestræ confusionis... Item cùm diceret*: Eritis sicut Dii, *falsis uti quæ Diis, id est, sibi sequacibusque suis Angelis apostatis similes illos facere intendebat, cùm aliud intelligi vellet in hac promissione sua, cui nimirum suaviter sonanti, quasi vino venenum mortis commiscuerat. Nihilominus & addendo,* „ scientes bonum & ma-
„ lum „ *hoc moliebatur ut eos habere faceret & boni perditi memoriam, & mali inventi experientiam, cùm hoc aliud vellet intelligi, quòd omnem per illum cibum consecuturi essent scientiàm, & nihil eos lateret, quæ profectò scientia solius Dei est.* Vides, Vir Clarissime, unde prodierit ars æquivocationum, & quem hac in re magistrum habeant illarum patroni: & nihilominus discipuli veritatis videri volunt, & filii lucis non filii noctis & tenebrarum. Vale, meique ad sanctum Altare memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

De Christianæ Catholicæ Religionis evidentia.

CLARISSIMO VIRO ***

VIR CLARISSIME,

ROgas quid sentiam de illa propositione, quam Neoterici quidam Theologi publicis Thesibus propugnare nuper ausi sunt Lugduni: *Non est evidens evidentiâ morali propriè dictâ, Religionem Christianam Catholicam solam esse in terris veram Religionem.*

Hæc propositio falsa, temeraria, erronea, scandalosa mihi videtur, viam ad Socinianismum, aut ad indifferentiam Religionis aperiens, ac Hæreticorum conversioni ad Ecclesiam Catholicam impedimentum opponens.

Evidentiam duplicem vulgò distingui probè nosti, metaphysicam & moralem. Metaphysica est, quâ rei veritas non argumento dumtaxat extrinsecùs petito, sed in se ipsa menti innotescit, vel immediatè, solâ scilicet intelligentiâ terminorum, ut in primis principiis evenit: vel per medium intrinsecum & necessarium, ut in conclusionibus Moralis evidentia est, quâ rei veritas aliquo judicio seu testimonio agnoscitur, eoque tam veraci ac certo, ut nullam falsi suspicionem aut legitimam dubitandi rationem cuiquam sapienti hærere sinat. Res fidei, adeòque Religionis Christianæ Catholicæ veritas, evidentiam metaphysicam non habent, quæ obscuritatem fidei necessariò conjunctam excludere videtur. *Fides* enim *rerum non apparentium argumentum est*, ut loquitur Apostolus. Sed moralis evidentia propriè dicta Religionis Christianæ Catholicæ veritati convenit;

nit ; quæ scilicet ex argumentis seu motivis credibilitatis oritur, quæ ita sanam mentem convincunt, ut nemo ad ea attendens prudenter dubitare possit quin Religio Christiana Catholica sola vera sit ; nemo excusetur qui hujusmodi argumentis assensum non præbeat, hisque propositis eam non amplectatur. Ea sunt autem vaticinia Prophetarum, quæ in ipsa impleta videmus ; ejus oppositio falsis omnibus Religionibus & sectis hæreticis ; effecta planè digna quæ ad causam supernaturalem & divinam referantur ; convenientia cum animo hominis, quem sanandum feliciter suscipit ; relatio ad Dei gloriam, cujus promotionem profitetur ; ejus antiquitas & universalitas ; doctrinæ quam tradit puritas, uniformitas, immutabilitas ; propagationis modus prodigialis per prædicationem pauperum piscatorum, ferventibus in ejus professores persecutionibus atrocissimis ; confirmatio per innumera miracula Christi, Apostolorum, Martyrum. Religionem his testimoniis confirmatam non esse evidenter veram evidentiâ morali propriè dictâ qui dixerit, viam ad Socinianismum & ad Religionis indifferentiam aperit. Si enim non est evidens evidentiâ morali propriè dicta solam Religionem Christianam Catholicam esse veram, nemo Paganus & Hæreticus imprudens & inexcusabilis censebitur, qui sibi propositis credibilitatis motivis, & explicatâ veritate Religionis Christianæ Catholicæ ac Mysteriorum ejus, illi non præbebit assensum, & in secta sua pertinaciter perseverabit. Evidens certè debet esse veritas Ecclesiæ, quæ homines docet legitimum tum colendi veri Dei, tum beatitudinis æternæ consequendæ, modum, secundum celebrem illam S. Augustini sententiam, libro *contra Epistolam Manichæi*, cap. V. *Ego verò Evangelio non crederem,*

nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas.

Quam propugnamus propositionem, periculosis istis temporibus à viris quibusdam in Religionis rebus planè imperitis tam audacter ac temerè, quàm infeliciter impugnatam, idem Sanctus Doctor variis in locis confirmat, scilicet libro II.
Psal. 28 *Contra litteras Petiliani*, cap 32 In omnem terram
exivit sonus eorum. *Hinc fit* (inquit) *ut Ecclesia vera*
Matth. 5. 14 *neminem lateat. Unde est illud quod in Euangelio ipse dicit*: Non potest civitas abscondi supra montem posita. *Ideoque in eodem Psalmo connectitur*: In sole posuit tabernaculum suum, *id est*, *in manifestatione.*

Libro II. *Contra Cresconium Donatistam*, cap. XXXVI. *Exstat Ecclesia cunctis clara atque conspicua, quippe civitas quæ abscondi non potest supra montem constituta, per quam dominatur Christus à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos orbis terrarum.*

Libro *De Unitate Ecclesiæ*, cap. XI. expendens
Act. 1. 8. illa verba Christi mox in cælos ascensuri, *Et eritis mihi testes in Jerusalem, & in Judæa, & Samaria & usque ad ultimum terræ*, ait: *Habeo manifestissimam vocem Pastoris mei, commendantis mihi & sine ullis ambagibus exprimentis Ecclesiam: mihi imputabo si ab ejus grege, quod est ipsa Ecclesia, per verba hominum seduci atque aberrare voluero... Jam verò istæ divinæ voces de universa Ecclesia ita manifestæ sunt, ut contra eas nisi Hæretici animosâ perversitate & cæco furore latrare non possint.*

Enarratione in Psalmum CXLVII. *Non sunt tot hæreses contra Ecclesiam, quot sunt testimonia Legis pro Ecclesia. Quæ pagina non hoc sonat? Quis versus non hoc loquitur? ..... Tam nullam habet dubitationem Ecclesia Christi & uxor Christi, quàm nullam habet dubitationem Corpus Christi demonstratum oculis, contrectatum manibus Discipulorum. Ecce qui resurrexit à mortuis, utrumque ostendit: ostendit caput, ostendit mem-*

membra; ostendit Sponsum, ostendit Sponsam. Aut utramque verum crede; aut illud in damnationem tuam non credis. Quid enim quia resurrexit a mortuis, qui in eodem corpore resurrexit? bene, quia cicatrices ostendit, quia ut crucifixus est, ut sepultus, ita redditus, ita demonstratus: optimè credis, audi illum loquentem in quem credis. Prædicari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorem? Ubi? per latas terras. Si vellem illud ego dicere jam luctans adversùs Hæreticos, non illud dicerem sic contra præsentes Hæreticos, quomodo illud dixit ille contra futuros. Quid vis amplius? Remissio peccatorum in Christi nomine prædicatur. Ubi? per omnes gentes Unde? incipiens ab Jerusalem. Communica huic Ecclesiæ. Quare litigamus?

Enarratione in Psalmum LIV. *Quia ipsi Scripturas tractant & noverunt bene quotidie legendo quomodo Ecclesia Catholica per totum orbem terrarum ita diffusa est, ut omnino contradictio omnis vacet, nec inveniri possit aliquod testimonium pro schismate eorum; noverunt bene, ideo ad inferos viventes descendunt, quia malum quod faciunt, malum esse noverunt. Studio enim consentionis accensi, a Ducibus suis malis recedere noluerunt.*

Et infra: *quomodo in hæresi remanebit,* AD TANTAM EVIDENTIAM SANCTÆ CATHOLICÆ, *quam diffudit Deus per totum orbem terrarum; quam antequam diffunderet promisit, prænuntiavit, sic exhibuit ut promisit.*

Libro *De vera Religione*, cap VII. *Tenenda nobis est Christiana Religio, & ejus Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est & Catholica nominatur, non solùm à suis, verùm etiam ab omnibus inimicis: Velint nolint enim ipsi quoque hæretici & schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur Catholicam nihil aliud quàm Catholicam vocant. Non*

enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quæ ab universo orbe nuncupatur.

Ex cap. IX. *Ea est nostris temporibus Christiana Religio, quam cognoscere ac sequi securissima ac certa salus est. Defendi autem adversus loquaces, & aperiri quærentibus multis modis potest, omnipotente Deo per seipsum demonstrante quæ vera sunt, & ad hæc intuenda & percipienda bonas voluntates per bonos Angelos & quoslibet homines adjuvante. Eo modo autem quisque utitur, quem videt congruere iis cum quibus agit.*

Christianam igitur Catholicam Religionem solam esse veram evidens est evidentiâ morali propriè dictâ, longè majore ac firmiore quàm sit evidens esse Romam iis qui non viderunt, sed ex aliorum dumtaxat auctoritate & testimonio didicerunt: quamvis non sit evidens eâ evidentiâ quam Philosophi metaphysicam vocant, quæ fidei obscuritati opponitur, & ab auctoritate prorsus independens est, qualem evidentiam postulabant Manichæi, ut Catholicam Religionem amplecti tenerentur, & qualem promittebant illis qui sectæ suæ nomen dabant. *Se dicebant* enim *terribili auctoritate separatâ, merâ & simplici ratione eos qui se audire vellent introducturos ad Deum, & errore omni liberaturos* ut S. Augustinus testatur. Vale, meque Deo in sancto corporis & sanguinis Christi Sacrificio commendes.

S. Aug. lib. de util. credendi & I. Retract. c. 4.

Lutetiæ Parisiorum.

Po-

Parentes qui secundò nupserunt, sortem filiorum ex secundo thoro susceptorum meliorem facere tutâ conscientiâ non possunt, quàm genitorum ex priore matrimonio.

DILECTISSIMO IN CHRISTO FRATRI ***

DILECTISSIME IN CHRISTO FRATER,

GRaviter peccare parentes, qui ob secundarum nuptiarum societatem, filiorum ex primo thoro susceptorum educationem negligunt, probatum habes libro quarto Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis cap. sexto, Articulo 111. Regula xi. His quæ ibi scripsi hæc addi velim.

Secundùm juris civilis præscripta, nec pater nec mater, qui vel quæ liberos habens ex priore conjugio ad secundas nuptias convolaverit, ullo modo potest in gratiam filiorum qui nati sunt ex posteriore matrimonio quidquam ampliùs elargiri, sive per donationem, aut aliam inter vivos dispositionem, sive testamento, codicillo, aut quavis ultimæ voluntatis dispositione ampliùs dare vel relinquere, quàm datum vel relictum ab illo fuerit uni ex prioris conjugii liberis, cui quàm minimum præ reliquis fratribus datum fuerit aut relictum. Ita sancitum est L. *Hæc edictali*, *C. de secundis nuptiis*. (*Lib. 5. Cod. Justin. Tit 9.*) Quæ tamen lex cum hac exceptione intelligenda est, modo jura legitimarum integra serventur posterioris conjugii liberis, si fortè minimum anterioris matrimonii filio relictum debitam secundi thori filio legitimam non adæquaret. Parentibus enim liberum arbitrium de bonis suis inter liberos dividendis eatenus servatur, dum legitima (*Lib. 5. Cod. Justin. Tit. 28.*)

ſingulis integra relinquatur. Cl. *Parentibus*, Cod. *de inofficioſo teſtamento*) Idem in Gallia edixit Franciscus I. editâ conſtitutione anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ut ſcilicet viduæ ad ſecundas nuptias tranſgreſſæ nullatenus poſſint de bonis ex prioris mariti liberalitate acquiſitis diſponere niſi in gratiam filiorum ex priore matrimonio ſuperſtitum. De reliquis porro & aliunde quæſitis bonis ne largiùs diſponere eis liceat in favorem ſive ultimi mariti, ſive liberorum ex ultimis nuptiis, quàm relictum fuerit uni liberorum ex priore matrimonio genitorum, cui minimum attributum fuerit. Quòd ſi major pars liberis poſterioris matrimonii obtigerit, quod ſupereſt dividatur ad præſcriptum Romanarum & Gallicanarum Legum... Vale dilectiſſime in Chriſto frater, meique tuis in orationibus memineris.

Lutetiæ Pariſiorum.

Non licet in mutuo recipere aliquid ultra ſortem ratione ſolius periculi.

DILECTISSIMO IN CHRISTO FRATRI ***

DILECTISSIME IN CHRISTO FRATER,

Quod uſura ſit aliquid ultra ſortem exigere vel accipere ob ſolum periculum facti, cui rem ſuam creditor exponit dando mutuum, probatum habes libro III. Theologiæ noſtræ Dogmaticæ & Moralis, cap. VII art. II. Regula III. quam confirmat Auctor Tractatûs de uſuris, qui inter S. Thomæ Opuſcula LXXIII. eſt in editis cap.

cap. VI. *Ratio* (inquit) *periculi, etiam circa sortem, non tollit rationem usuræ in mutuo, ut probatur ex cap. Naviganti.* Et certè si liceret exigere aliquid ultra sortem propter solum periculum, verum licèt ac morale, ipsius sortis vel amittendæ vel difficilè recuperandæ, quod mutuo intrinsecum est nec aliunde oritur; exigi posset aliquid ultra sortem non modò à divitibus, sed etiam à pauperibus, & omnibus quorum fortunæ sunt eversæ vel in periculo constitutæ; immò ab his eò meliore titulo & potiori jure exigi posset, quò verius periculum est: & nemo homo esset qui mutuum dando pauperibus non posset ab iis exigere aliquid ultra sortem absque usurâ, modò subtilem illam distinctiunculam usurparet, se id exigere ratione periculi, non ratione mutui. Id verò quid aliud est quàm ars cavillandi cum Deo?

Præterea, si quid ratione periculi mutuo intrinseci, ab eòque inseparabilis exigere ultra sortem liceret, sequeretur Dei legem aut superfluam esse aut injustam. Superflua esset, siquidem homo dans mutuum, & aliquid ultra sortem recipiens ratione hujusmodi periculi, numquam observaret legem quæ vetat omne lucrum & incrementum ex mutuo. Injusta esset, quia mutuum danti tolleret quod suum esset, & ad quod jus haberet ratione periculi cui sors ejus seu capitale exponitur. Blasphemum autem, impium & hæreticum fuerit legem Dei vel superfluam censere, vel injustam,

Tertiò, tantùm abest ut aliquid ultra sortem ratione periculi exigere licitum existimaverit S. Ambrosius, ut econtra mutuum dandum esse doceat & propugnet etiam absque spe recuperandæ sortis, si forte contingat illum cui mutuum datum est ad eum statum redigi ut solvendo non sit, sive pauper sit quo tempore mutuum accipit, sibve

poſtmodum everſâ fortunâ, & malè cedentibus rebus ad paupertatem redigatur. Atque hunc eſſe dominici præcepti ſenſum aſſerit S. Ambroſius libro de Tobia, cap. 16. *Dominus* (inquit) *in Euangelio talibus magis exiſtimat fœnerandum, à quibus redhibitio non ſperetur; ſic enim ait*: Et ſi mutuum
„ dederitis his, à quibus ſperatis recipere, quæ
„ gratia eſt vobis? Nam & peccatores peccato-
„ ribus fœnerantur, ut recipiant æqualia. Ve-
„ rumtamen diligite inimicos veſtros: benefaci-
„ te & mutuum date, nihil inde ſperantes: &
„ erit merces veſtra multa: & eritis filii Altiſſimi...
Date mutuum iis a quibus non ſperatis vos quod datum fuerit, recepturos. Nullum hic damnum eſt ſed compendium. Minimum datis, multum recipietis: in terra datis, & id nobis ſolvetur in cælo: fœnus amittitis, mercedem magnam habebitis: fœneratores eſſe deſinitis, filii eritis Altiſſimi: eritis miſericordes, quo vos Patris æterni probetis heredes. Et prologo in Euangel. S. Lucæ, inter alia præcepta quibus mores in eo informari obſervat, illud recenſet; *Mutuum dare cum deſperatione recuperationis, aut remunerationis & mercedis. Merces enim facilius ſequitur non exſpectantem.*

Meritò itaque à ſacra Facultate Pariſienſi die tertia Februarii 1665 hæc inter alias propoſitio Amadæi Guimenii damnata eſt: *Uſura eſt recipere aliquid ratione mutui, non autem ratione periculi recuperandæ ſortis: Neque ullus poteſt ita eſſe ſecurus, quin poſſit aliquod incurrere periculum, aut ſaltem aliqua difficultas in re habenda.* Damnata (inquam) hæc propoſitio eſt ut *falſa, ſcandaloſa, inducens ad Uſuras committendas, variaſque aperiens artes eas palliandi, & juſtitiam ac charitatem violandi.* Cui Cenſuræ pondus maximum accedit ex Innocentii XI. Decreto quo idem Amadæi Guimenii liber damnatus eſt anno 1680.

Con-

Contrariæ porro propositioni nullatenus favet responsum Sacræ Congregationis de propaganda Fide sub Innocentio X. Missionarus Imperii Sinarum datum anno 1645. *Sinas non esse inquietandos, si aliquid accipiant ultra sortem ratione periculi probabiliter emergentis*: Loquuntur enim Consultores Theologi & Eminentissimi Patres de periculo extrinseco probabiliter emergente, non de periculo facti intrinseco, quod à mutuo inseparabile est. Cujus periculi ratione tam non posse aliquid exigi ultra sortem, quàm exigi non potest ratione mutui, veritas est à Gregorio Nono Pontifice Maximo declarata cap. *Naviganti*, quod à sacra Congregatione & Innocentio X concussum nemo dixerit. Eodem animo Alexander VII. die 18 Martii 1666. declaravit, *Licitum non esse mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.* Vale, dilectissime frater, meique tuis in orationibus memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

Aliquid exigere ultra sortem ratione trium contractuum cum eadem persona simul vel successivè initorum, usura est.

DILECTO FRATRI ***

DILECTE IN CHRISTO FRATER,

EOs qui pecuniam conferunt in societatem, non posse per eumdem Socium assecurari & de sorte & de lucro, quamvis præter contractum societatis alii duo vel simul vel successivè intercedant, scilicet assecurationis sortis, & venditionis lucri sperati & incerti pro certo lucro minore, sicque

 con-

contrahentes reos esse usuræ, probatum habes libro III. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis, cap. VII. Articulo II. Regula XXIII. cùm enim in hoc casu non servetur æqualitas, & lucrum accipiat qui nulli periculo se exponit, societatis contractus in contractum mutui degenerat. Datur pecunia eâdem specie recipienda, transit in dominium mercatoris, qui ipsâ, prout libuerit, uti potest. Nihil enim refert quod eam ad negotiandum acceperit: quia eo ipso quo suo periculo suscipit cum onere & obligatione eam restituendi, absque ullius injuriâ illa uti pro arbitrio suo potest. Neque vero curat is qui pecuniam credidit, in quem usum illa impendatur, siquidem alium obligavit ad eam cum accessione certi lucri refundendam, quocumque modo pereat.

Hanc Moralis Christianæ Regulam confirmat Theodori Balsamonis commentarius in Canonem XVII. Concilii Nicæni. *Quidam sacerdotum* (inquit) *Canonem intelligentes & ipsum circumscribentes, eique fraudem facientes, verba quidem servant, mentem autem negligunt. Dant autem nonnullis pecuniam, & tantam ex lucro partem se capturos paciscuntur, periculum autem agnituros qui eam accipiunt; & cùm sint reverâ fœneratores, verbo tamen societatem prætexunt.* Sunt reverâ fœneratores, siquidem absque legitimo titulo damni emergentis aut lucri cessantis plus exigunt ac recipiunt quàm mutuo dederint, contra Dei Legem Levitici XXV. *Ne accipias ampliùs quàm dedisti... superabundantiam non exiges.* Et hîc igitur dicendum cum S. Ambrosio libro *de Tobia*, cap. XIV. *Quodcumque sorti accedit, usura est: quod velis ei nomen imponas, usura est. Si licitum est, cur vocabulum refugis? cur velamen obtexis? si illicitum est, cur incrementum requiris?* Quale voluerint nomen hujusmodi contractibus tribuant laxiores ca-

suistæ

suistæ, dicam cum Innocentio III. ad Cantuariensem Archiepiscopum scribente illos usuram sub honesto nomine palliare, *Quasi mutato nomine culpa transferatur & pœna, & vox possit abolere reatum.* Siccine divinæ legi illuditur?

Trium contractuum praxim probare frustra nituntur ex Innocentio III. cap. *per vestras*, Ext. *de donatione inter virum & uxorem*, jubente ut marito ad inopiam vergente dos apud aliquem mercatorem deponatur, ut ex parte lucri honesti onera matrimonii sustentet. Neque enim de tribus contractibus, qui tunc in usu non erant, videtur cogitasse Pontifex; nec censendus est voluisse ut dos assecuraretur, sed ut committeretur mercatori ad negotiationem, apud quem periculis quidem sed incrementis etiam exposita, securior esset quàm in manibus mariti dilapidatoris aut res suas malè agentis.

Denique recentiores quidam & laxiores casuistæ, qui opinionem trium contractuum vindicem propugnant probabilem esse, contra constitutionem Sixti V. ex adverso stantibus S. Antonino, Cardinali Cajetano, Francisco Victoria, Dominico Soto, Bannez, Conrado, Ledesma, Silvio, Joanne à S. Thoma, sacra Facultate Parisiensi, &c. illam nihilominus periculi plenam esse significant. *Ex hujusmodi pacto* (inquit Azorius) *pecunia in societatem data mutui vim & usuræ speciem & imaginem habere videtur, quamvis revera in mutuum non transeat: ac proinde lucrum est specie & imagine fœneratitium.* Idem fatetur Lessius, quòd scilicet *videatur præsumptio fraudis usurariæ.* Valentia concludit *propter periculum nemini illud esse suadendum; quamquam si aliquis alioqui obstinato animo usuram commissurus sit, expediret sine dubio explicare illi aliquem lucrandi modum tolerabilem ex prædictis, ut illum potius* quàm

3. p. *Instit. Moral.* lib. 9. cap. 4.

De justitia & jure, cap. 25. Dub. 3.

Tom. 3. Disp. 25. punct. 2.

quam usuram exerceat : quandoquidem id etiam quod per se est intolerabile & malum (modò minus malum sit) censent Doctores posse proponi & explicari alicui, ut illud potiùs faciat quam aliud majus malum, quod obstinato altoque animo destinaverit. Qui sic loquuntur, nonne de opinionis suæ veritate diffidunt ? nonne hominum cupiditati blandiuntur ? An hujusmodi Auctores sequi tutum est, posthabito Sapientis, immò Dei præcepto ? *Quasi à facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes ejus, interficientes animas hominum :* & Apostoli dicentis : *Ab omni specie mala abstinete vos.* Vale, meique in orationibus tuis memor esto.

Lutetiæ Parisiorum.

Sola alimentorum provisio filiis illegitimis à parentibus debetur.

AMANTISSIMO FRATRI ***

AMANTISSIME FRATER,

Filios illegitimos heredes à parentibus institui non posse : verumtamen æquitatem postulare ut parentes necessaria illis ad vitam sustentandam relinquant, probatum habes libro II. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis Tractatu *de Extrema unctione*, cap. VII. ubi de testamentis agitur; plura ut addam minimè necesse est. Solam certè alimentorum provisionem liberis à patre jure naturæ debitam spectant supremarum Galliæ Curiarum Magistratus, cum legata paterna, aut donationes inter vivos in gratiam illegitimorum filiorum factas, aut dotes filiabus naturalibus constitutas senatusconsultis confirmant ea cautione, ut lega-

ta

ta illa immodica non sint, & in fraudem legitimorum heredum.

Quamvis autem leges à paterna hereditate filios naturales & spurios arceant, illos tamen à successione in bona materna non excludunt, ubi jure scripto judicatur. Succedunt enim ab intestato Matri legitimis liberis carenti in bona universa, fiuntque heredes ex asse; matri autem intestatæ legitimos filios habenti succedunt æquo jure cum illis, secundùm legem, *si qua illustris*, Ad *senatusconsultum Orfitianum*. Vale, Frater amantissime, meque Deo tuis in Sacrificiis commendes.

Lutetiæ Parisiorum.

Fornicatio simplex naturæ lege prohibita.

AMANTISSIMO FRATRI ***.

AMANTISSIME FRATER,

Lugendum quòd inter Christianos Theologos quidam inveniantur sic à veritate auditum avertentes, ad fabulas conversi, prurientes auribus, ut simplicem fornicationem naturæ lege non esse prohibitam non solùm censeant, sed apertè doceant, & publicis Thesibus propugnare non erubescant. Hunc errorem confutatum habes libro III. Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis, cap. VIII. Art. III. Regulâ III. Nemo homo est qui non noverit vel nosse non possit, modò ad lumen Dei super se signatum, & ad conscientiam suam attendat, fornicationem ideo prohibitam esse quia per se mala est; non ideo solùm malam esse quia prohibita. His quæ scripsi loco cita-

Mendacio suam vel alterius vitam servare ac tueri Christiano non licet.

AMANTISSIMO FRATRI ***

AMANTISSIME FRATER,

SIc aversum à mendacio, ita studiosum veritatis esse debere hominem Christianum, ut nec pro sua nec pro alterius vita tuenda mentiatur umquàm aut æquivocationibus & restrictionibus mentalibus, quæ propriè dicta mendacia sunt, utatur, probatum habes libro IV. *Theologiæ nostræ Dogmaticæ & Moralis*, cap. X. Art. III. Regula sexta. Id necessarii esse officii ac præcepti, non consilii dumtaxat & perfectionis, confirmare potes S. Justini Martyris præclaro testimonio, Apologiâ secundâ. *Possumus* (inquit) *hæc propter vestram utilitatem dici, quandoquidem nobis in promptu est negare dum examinamur; sed nolumus tueri vitam mendacio. Cùm enim æternæ puræque vitæ desiderio teneamur, damus operam ut cum Deo cunctorum Patre ac opifice degamus; & confitemur libenter certò persuasi fore voti compotes, qui factis declararint se Dei sequaces, & cupere cum Deo degere illic, ubi nulla sentitur peccati rebellio . . . Ita factum est ut qui prius* (scilicet ante Christi adventum) *in nos grassabamur mutuis cædibus, nunc emori malumus propter Christi confessionem, quàm aut mentiri aut inquisitores fallere: alioquin in promptu erat usurpare illud vulgatum; jurata lingua est, animus injuratus est.*

Adde egregium S. Clementis Alexandrini locum libro VII. *Stromatum* de viro in Christiana Religione rectè instituto, & secundùm Dei legem vivente, quem Gnosticum vocat. *Cùm ergo* (inquit) *sit ei semper persuasum Deum esse ubique, & erubescat non*

non verum dicere, & falsum dicere cognoscat se esse indignum: divinâ & sui ipsius contentus est conscientiâ: ideo non mentitur, neque præter pacta conventa facit aliquid; neque jurat nisi exigatur: neque unquam negat ne falsum dicat, etiamsi moriatur in tormentis... Is est ejusmodi, ut a timore non redigatur in servitutem, verus in sermone, tolerans in labore, nec in ea quæ profertur oratione volens unquam mentiens, & in ea se semper ita gerens ut non peccet: quandoquidem ipsum mendacium, ut quod cum aliquo dolo dictum sit, non est sermo otiosus, sed exercetur ad vitium... Undique ergo veritati testimonium fert is solus qui est cognitione præditus & facto & oratione: semper enim in omnibus se rectè gerit, & in sermone, & in actione, & in ipsa cogitatione. Hæc est Christiani pietas & religio. Videant æquivocationum & restrictionum mentalium patroni quâ ratione eorum opinio cum antiqua illa traditione convenire possit. Vale, Frater amantissime, Deumque Veritatis pro me orare ne, quæso, prætermitas.

Lutetiæ Parisiorum

Temerarii juramenti rei sunt qui passim & sine causa per fidem suam jurant.

AMANTISSIMO FRATRI ***

AMANTISSIME FRATER,

TEmerarii juramenti reum esse quisquis per fidem suam passim & sine causa jurat nec necessaria, probatum habes libro IV. *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis*, cap. IV. Art. III. Regula XXX. Id confirmare potes præclaro testimonio Ferrandi Carthaginensis Diaconi in parænetico ad Re-

gi-

ginum Comitem scribentis : *Nolite, ait in Evange-* *Matt. 5.*
lio, jurare neque per cælum neque per terram : sit au- *34*
tem sermo vester, Est, est; Non, non. Quæ utique quisque operatur, imitator existit ipsius Filii Dei, de quo beatus ita loquitur Paulus : Non est in illo Est & non; sed Est in illo fuit semper. Immutabilis quippe est, sicut verus Deus, & cum Patre & Spiritu sancto naturaliter unus Deus. Cujus nomen inquirens fidelissimus Moyses, voce sibi cælitus reddita tremebundus audivit : Ego sum qui sum. Et, dices filiis Israël, *Exod 3.*
qui est misit me ad vos. Profectò magna est gloria in *14.*
eo manere qui est, eum sequi qui est, & quia nos mutabiles facit infirma natura, nec possumus immutabili Deo per æqualem potentiam comparari, ut sicut semper in nobis est, ita & nos in illo valeamus esse, sit saltem sermo noster, Est, est, Non, non, sive juramento intercedente sive cessante, nitamur in veritate certissimè permanere. Divina namque est verita Si unde multùm veraciter Dei Filius dixit : Ego sum veritas. Et *Johan.*
sicut de charitate recordamur Johannem dixisse, Qui *14. 16.*
manet in charitate in Deo manet, & Deus in illo ma- *1. Johan.*
net : Ita similiter si velimus dicere, non mentimur. *4. 16.*
Qui manet in veritate, in Deo manet & Deus in illo manet. Præponamus igitur veritatem cunctis utilitatibus temporalibus, & tunc ritè inveniemur humanis divina proponere. Vale dilecte frater, meique tuis in orationibus memor esto.

Lutetiæ Parisiorum.

Y *Qui*

Qui juravit aliquid iratus, quo Deus possit offendi, juramentum servare non tenetur.

AMANTISSIMO FRATRI. ***

AMANTISSIME FRATER,

Servanda non esse juramenta quæ vergunt in pejorem exitum, abundè probatum habes libro IV. *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis*, cap. IV. Art III. Regula VIII. ad cujus confirmationem addere potes Ferrandi Carthaginensis Diaconi testimonium ad Reginum Comitem scribentis: *Una planè causa solvendæ jurationis existit, si aliquid iratus juraveris, unde possis Deum per quem juras offendere. Verbi gratiâ, si pro delinquentibus numquam posse satisfieri tibi terribiliter jures: si interitum civitati vel populo jurans mineris; si penitus in Ecclesia non orandum, vel alia quæ divinus timor prohibet, humanæ tentationis ad præsens victus infirmitate, juraveris exequenda; tunc planè non est perficienda juratio: quia non ibi divinis humana præponis, sed divina potiùs contemplaris: ut magis sic te jurasse pœniteat, dum complere quod juraveris pudet.* Vale, teque diligentem dilige, & Deo tuis in orationibus commenda.

Lutetiæ Parisiorum.

Le-

Lethalis peccati reus est Christianus qui de fide sua à Potestate publica interrogatus tacet.

AMANTISSIMO FRATRI. ***

AMANTISSIME FRATER,

INter alios recentiorum quorumdam Casuistarum errores meritò damnatam ab Innocentio XI. sanctæ memoriæ Pontifice Maximo hanc propositionem, *Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo & Fidei gloriosum consulo: tacere ut peccaminosum per se non damno*: probatum habes *Theologiæ* nostræ *Moralis* libro IV. cap. III. Art. VIII. Regula XV. Adde ad istius regulæ firmamentum præclaram Tertulliani sententiam, Apologetici cap. XXI. *Nec fas est ulli* (inquit) *de sua Religione mentiri. Eo enim quòd aliud à se coli dicit quàm colit, negat quod colit, & culturam in alterum transfert, & transferendo jam non colit quod negavit. Dicimus, & palam dicimus, & vobis torquentibus, lacerati & cruenti vociferamur: Deum colimus per Christum.* Vale, divinamque pro me misericordiam implora.

Lutetiæ Parisiorum.

Adultis qui Symbolum Apostolorum & orationem Dominicam nesciunt, differenda vel neganda est absolutio Sacramentalis.

AMANTISSIMO FRATRI. ***

AMANTISSIME FRATER,

ADmittendos ad Sacramenta non esse adultæ ætatis homines, qui Symbolum Apostolorum

& Orationem Dominicam vulgari saltem & vernaculâ linguâ discere neglexerunt, satis intelligis ex *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ* & *Moralis* libro IV. cap III. Art VIII. regula VIII & libro II. cap. VII. Art. III. regulâ VI quæ Concilii Forojuliensis anno 791. celebrati decreto confirmantur. *Symbolum vero & Orationem Dominicam* (inquit) *omnis Christianus memoriter sciat, omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio: masculi, feminæ, juvenes, senes, servi, liberi, pueri conjugati, innuptæque puellæ; quia sine hac benedictione nullus poterit in calorum Re[illegible] percipere portionem.*

Et Concilii Moguntiaci anno 813. celebrati Canone 45 cujus hæc sunt verba: *Symbolum quod est signaculum fidei, & Orationem Dominicam discere semper admoneant Sacerdotes populum Christianum. Volumusque ut disciplinam condignam habeant qui hæc discere negligunt, sive in jejunio, sive in alia castigatione emendentur. Propterea dignum est ut filios suos donent ad scholam, sive ad Monasteria, sive foras Presbyteris, ut Fidem Catholicam rectè discant & Orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in sua lingua hoc discat.* Vale & divinam misericordiam pro me implora.

Lutetiæ Parisiorum.

Le-

Legibus Principum de solvendis tributis & vectigalibus subditi parere tenentur propter conscientiam.

AMANTISSIMO FRATRI. ***

AMANTISSIME FRATER,

NOn minùs exitialem esse conscientiis quàm rebus publicis illam Amedæi Guimenii propositionem à sacra Facultate Parisiensi damnatam: *Subditi possunt justa tributa non solvere*, satis inteligitur ex Articulo 111. capitis 1 libri quarti *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis*, regula 1. cujus ad confirmationem veterum Patrum testimonia addere potes, scilicet

S. Justini in Apologia ad Imperatores. *Vectigalia sane* (inquit) *& collationes eis qui a Vobis sunt ordinati, exactoribus præ omnibus ubiquè inferre contendimus, quemadmodum ab Eo sumus instituti. Illo namque tempore accedentes quidam percontati sunt ex illo an vectigalia Cæsari pendere oporteat: qui responsum hoc ab eo retulere: Dicite, inquit, mihi, cujus imaginem nummus habet? cui ubi dixissent, Cæsaris: reddite ergo quæ Cæsaris sunt Cæsari, & quæ Dei Deo. proinde nos solum Deum adoramus, & vobis in rebus aliis læti inservimus.*

S. Irenæi Episcopi & Martyris libro v. cap. 24. *Ut timentes* (inquit) *regnum humanum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem Gentilium injustitiam; & Secundùm hoc ministri Dei sunt qui tributa exigunt à nobis, in hoc ipsum servientes. Quæ sunt potestates, à Deo ordinatæ sunt. . Cujus enim jussu homines nascuntur, hujus jussu & Reges constituuntur, apti his qui in illo tempore ab ipsis regantur.*

S. Augustini in expositione quarumdam propositionum Epistolæ ad Romanos : *Si quis putat* (inquit) *quoniam Christianus est, non sibi esse vectigal reddendum aut tributum, aut non esse exhibendum honorem debitum illis quæ hæc curant potestatibus, in magno errore versatur*

Antiquos illos & sanctos Christianorum Magistros si audirent novatores Casuistæ, tot pravarum opinionum monstra non parerent. Vale Frater amantissime, divinamque pro me misericordiam implora.

Lutetiæ Parisiorum.

Consuetudines inutiles & superfluæ, immo etiam pravæ & vitiosæ, quo modo sint abolendæ ?

AMANTISSIMO FRATRI ***

AMANTISSIME FRATER,

Consuetudines inutiles & superfluas, multò magis pravas & vitiosas, resecandas esse ubi facultas tribuitur, ex S. Augustino docui libro IV. *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis*, cap. I. articulo III. Regulâ XXXVI. cujus ad majorem explicationem addendum est, hujusmodi consuetudines adhortatione potiùs quàm imperio, monitionibus potiùs quam minis abolendas videri. prudentiâ & mansuetudine singulari tractandi sunt plebis animi : captandæ sunt occasiones quibus utilis esse possit admonitio & correptio : integræ denique vitæ & eminentis virtutis esse debet qui opus illud aggreditur. Hanc agendi rationem præscribit S. Augustinus Epistolâ XXII. aliàs LXIV. ad Aurelium Carthaginensem Episcopum, de comessa-

messationibus in Memoriis Martyrum per Africanæ speciem religionis frequentari solitis. *Non asperè* (inquit) *quantùm existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur: magis docendo quàm jubendo: magis monendo quam minando. Sic enim agendum est cum multitudine: severitas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de Scripturis comminando vindictam futuram, ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius movebuntur spiritales vel spiritalibus proximiores, quorum auctoritate & lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionibus cætera multitudo frangatur.* Ita se gessit sanctus ipse Augustinus, ut constat ex Epistola illius vigesima nona ad Alypium Thagastensem Episcopum, quam Ascetæ Benedictini Congregationis sancti Mauri antea ineditam publici juris fecerunt in postrema Editione Parisiensi Augustinianorum Operum.

Idem Doctor Sanctissimus libro III. *Contra Epistolam Parmeniani*, cap secundo docet quomodo & quando corripienda sit multitudo vitiis & pravis consuetudinibus implicita. *Turba autem iniquorum* (inquit) *cùm facultas est in populis promendi sermonem, generali objurgatione ferienda est, & maxime si occasionem atque opportunitatem præbuerit aliquod Domini flagellum desuper quo eos appareat pro suis meritis vapulare. Tunc enim aures humiles præbet emendatorio sermoni calamitas auditorum, faciliùsque in gemitum confitendi, quam in murmura resistendi afflicta corda compellit... Quamquam etsi nulla calamitas tribulationis premat, cum facultas datur, utiliter corripitur in multitudine multitudo: nam sicut separata sævire, sic in ipsa congregatione objurgata gemere consuevit.*

Hæ Christianæ pastoralisque prudentiæ leges iis qui Ecclesiæ præsunt animasque regunt, ob-

servandæ. Vale, teque diligentem diligas & Dei misericordiæ commendes.

Lutetiæ Parisiorum.

Catholicorum cum Hæreticis illicita sunt matrimonia, etiam in iis regionibus in quibus Catholici cum Hæreticis permixti sunt; nec possunt à Catholicis absque gravi peccato contrahi, nisi dispensationem à summo Pontifice obtinuerint justis de causis, omneque subversionis absit periculum, & Catholicæ liberorum institutioni provideatur.

AMANTISSIMO FRATRI ***

AMANTISSIME FRATER,

CAtholicorum cum Hæreticis matrimonia Ecclesiæ legibus esse prohibita, immò & lege naturæ ac divinâ positivâ, si periculum sit subversionis, probatum habes libro II. *Theologiæ* nostræ *Dogmaticæ & Moralis* in Tractatu *de Sacramento matrimonii*, cap. IV. Art. VIII. regula VIII. cujus ad confirmationem Concilium Burdegalense secundum anno 1624. cap. VII. canone I. proferre potes, cujus hæc sunt verba: *Periclitatur admodum fides contrahentium, si unus conjugum hæresi infectus & pertinaciter in ea perseverans: alter non sine peccato & irreverentia sanctæ Matris Ecclesiæ jugum trahere cogatur ærumnosum. Nam (quod ait Apostolus) quæ societas luci ad tenebras? cumque eo modo longè latèque serpat & propagetur hæreticæ pravitatis soboles, fidelesque à recta liberorum educatione avertantur, toties que reclamet Scriptura sacra ne cum alienigenis jugum,*

quam ducant, & experientia sit compertum, ut olim Israëlitas à vero Dei cultu, sic etiam ex Catholicis non paucos talibus matrimoniis a fide Catholica defecisse: Nos attentâ mente perpendentes verba in Concilio Agathensi quondam prolata, non oportere cum Hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias eis dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros & Catholicos: taliaque matrimonia Patres ultimi Concilii Burdigalensis abhorruisse, & parentes saluti filiorum minus consulentes, ne eosdem ad hæc inducerent contrahenda, monuisse: ea pro temporum necessitate decernenda suscepimus, quæ tanto malo succurrere queant. Prohibemus igitur quibuscumque Sacerdotibus, sive sint Ordinis sæcularis sive Regularis, ne quoscumque quomodolibet ad Sacramentum matrimonii admittant, quorum alter hæresim profiteri comprobatur: sed ambos sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidem profitentes volumus esse, & ejusdem assertores, quique Deo adhærentes, ad prolem in timore Domini educandam magni sacramenti beneficio unus spiritus effici possint. Alioquin præfatos omnes sacerdotes quoscumque, sæculares vel regulares, beneficia obtinentes, suspensos esse ipso facto tam a suis ordinibus quàm beneficiis declaramus.

Consuetudinem regionum, in quibus Catholici cum Hæreticis permixti sunt, & passim cum illis matrimonio junguntur, ita contrahentes à gravi peccato non excusare, nisi dispensationem à summo Pontifice justis de causis obtinuerint, omneque subversionis absit periculum, & catholicæ liberorum institutioni provideatur, dixi & probavi regula x. Quòd autem pontificias dispensationes à peccato excusare supposui contrahentes cùm hæreticis, positis conditionibus supra dictis, hac in re ipsorum Pontificum sententiam secutus sum, qui plurimas hujusmodi dispensationes concesserunt & concedunt, de quibus legi possunt Cardina-

dinalis Offati Epistolæ 149. 151. 157. 185. 186. Cæterùm id difficultate non caret. Unde Gamachæus Doctor & Professor Sorbonicus in Tractatu *de matrimonio*, cap. XXVIII. ait: *Etiamsi ex hypothesi omnia removeantur apostasiæ & seductionis pericula; tamen semper restat prima ratio sumpta ex jure divino, nimirum ex reverentia sacramentis debita, ut nec recipiantur in statu peccati mortalis, neque prudenter scienter alteri tribuantur peccatum mortale habenti, quando peccatum fuerit notorium. Non enim summus Pontifex habet potestatem mutandi jus divinum & institutionem Christi: imò non solùm est jus divinum sed etiam naturale ut Sacramenta dignè & reverenter tractentur. Ergo nec in talibus nuptiis potest idem summus Pontifex dispensare.* Lege & Sanbeuvium Doctorem & Professorem sorbonicum Tomo I. casuum conscientiæ casibus LXXVII. LXXIX. & LXXX. De summi Pontificis auctoritate non disputo: sed tamen auctor esse nollem viro catholico ut cum hæretica muliere matrimonium iniret, aut catholicæ mulieri ut viro hæretico nuberet, etiam cum pontificia dispensatione; imò ab hujusmodi matrimonia ineundo Catholicum, vel catholicam pro viribus deterrerem. Illos tamen qui hujusmodi matrimonia cum Romani Pontificis venia, positis conditionibus in Theologia nostra loco citato explicatis contraxissent, damnare non auderem, nec ipsis propterea Sacramenta denegarem. Vale, teque diligentem dilige, & Deo in tuis orationibus commendare ne desinas.

Lutetiæ Parisiorum.

Me-

Medici Officia.

CLARISSIMO VIRO ***

In saluberrima facultate Doctori.

VIR CLARISSIME,

TIbi gratulor quòd lauream in saluberrima facultate studiis tuis & eruditione promeritus sis & consecutus. Non dubito quin intra breve tempus magnum ex praxi nomen consequare. Coeptis tuis faveat Deus, teque pietatem colere doceat, quæ *ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ* (ut Apostolus loquitur) Ad ipsum omnia referas, qui dat vires & Medico & medicinæ; sine cujus auxilio & natura impotens, & inutilis Medicus, & remedia omnia frustra essent. Cùm ægrorum curationem Deo auspice suscipis, des operam ut spiritalis salutis suæ & æternæ curam gerant Si periculosa sit ægritudo, mone ut quamprimùm Sacerdotem advocent, peccatorum confessionem edant, sacrum Corporis Christi viaticum suscipiant: id si neglexerint, curam eorum te abjicere significes Huic officio, quod sacri Canones Medicis præscribunt, deesse non potes sine gravis peccati reatu. Ita jubet Concilium Lateranense quartum, Canone XXII. *Cum* (inquit) *infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido quem sanaverat:* „ Vade & ampliùs noli peccare, ne „ deterius aliquid tibi contingat:" *Decreto præsenti statuimus & districtè præcipimus Medicis corporum, ut cùm eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant ut Medicos advocent animarum. ut postquam infirmis fuerit de spiritali salute*

pro-

provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cùm causâ cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cùm eis à Medicis suadetur ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrunt. Siquis autem Medicorum, hujus nostræ constitutionis, postquam per Prælatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tandiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter. Hanc Lateranensis Concilii sanctionem innovavit & executioni mandari jussit beatus Pontifex Pius V. Constitutione quæ incipit, *supra gregem*, anno 1566 prohibens Medicis ne ultra tres dies infirmos in lecto jacentes visitare & curare pergant, nisi peccata sua, secundùm Romanæ Ecclesiæ ritum confessi fuerint, sub pœnis Concilii Lateranensis decreto expressis ipso facto incurrendis, adjectâ contra transgressores infamiæ notâ & gradûs privatione.

Cave præterea ne aliquid umquam infirmis pro recuperanda vel tuenda corporis valetudine suadeas, quod animæ saluti obesse possit. Hoc enim consilio tibi ipsi animæ perniciem arcesseres. *Ceterùm* (inquit Concilium Lateranense mox laudatum) *cùm anima sit multo pretiosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus ne quis Medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ convertatur.*

Ex morbis corporis intellige quàm lugendus sit ægræ, immo mortuæ animæ status; quantis studiis curanda sit salus illius æterna. *Medice cura te ipsum.*

In morborum periculosorum cura, Doctorum consilium adhibe, contentiones fuge, salubriora consilia præpone; inanis gloriolæ studio, nimioque

que propriæ ſententiæ & rationis amore, ne vitam infirmi periculo exponas. Opinionem minùs probabilem neglectâ probabiliori tibi ſequi non licet experimenti gratia. Studio & lectioni meliorum auctorum diligenter incumbe. Monitum audi Caſſiodori libro VI. Variarum, Formula XIX. *Medici* (inquit) *libris delectentur antiquis. Nullus juſtiùs aſſiduè legit, quam qui de humana ſalute tractaverit. Deponite medendi artifices noxias ægrotantium contentiones; ut cum vobis non vultis cedere, inventa veſtra invicem videamini diſſipare. Omnis prudens conſilium quærit dum ille ſtudioſior agnoſcitur, quo cautior frequenti interrogatione monſtratur. In ipſis artis hujus initiis quodam Sacerdotis genere Sacramenta vos conſecrant. Doctoribus enim veſtris promittitis odiſſe iniquitatem & amare puritatem. Sic vobis liberum non eſt ſponte delinquere; quibus ante momenta ſcientiæ animas imponitur obligare. Et ideo diligentius exquirite quæ curent ſaucios, corroborent imbecilles. Homicidii crimen eſt in hominis ſalute peccare.*

Vale.

Lutetiæ Pariſiorum.

Nullum eſt ſine duplicitate cordis mendacium.

PIO SACERDOTI ***

HONORANDE COMPRESBYTER,

Quæſtio quam de mendacio proponis, ne umbram quidem difficultatis habet. Nullum eſſe ſine duplicitate cordis mendacium certo teneas. Unde qui falſum pro vero, incertum pro certo enunciant & affirmant, quod tamen verum

rum & certum esse putant, rei non sunt mendacii: neque etiam illi qui promissa non implent, si verè animum habuerint illa implendi cùm promiserunt: quippe qui duplicitatem cordis non habuerint, quamvis aliunde rei sint violatæ fidei, si absque justa causâ propositum mutaverunt. Doctrina est S. Augustini Enarratione in Psalmum V.

Illud verò (inquit) *quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem dicendum est. Tamquam verbi gratiâ, si cui gladius commendetur, & promittat se redditurum, cùm ille qui commendavit, poposcerit. Si fortè gladium suum repetat furens, manifestum est tunc non esse reddendum, ne vel occidat se vel alios, donec ei sanitas restituatur. Hic ideo non habet duplex cor, quia ille cui commendatus est gladius, cùm promittebat se redditurum poscenti, non cogitabat furentem posse repetere.*

Id confirmat S. Bernardus Epistolâ LXXXVIII. *Nec tam simplex sum* (inquit) *ut simplicem oris prolationem sine cordis duplicitate mendacium putem.*

Et Sermone XVII. in Cantica: *Aliud est* (inquit) *dubitare de veritate, quod pati aris necesse est, cum Spiritus minimè spirat: & aliud sapere falsitatem, quod facilè caves, si eamdem tuam ignorantiam non ignorat, quatenus dicas & tu: Et si quid ignoravi, ignorantia mea mecum est. Sancti Job sententia est. Agnoscite, pessimæ matris, ignorantiæ, pessimæ itidem filiæ duæ sunt, falsitas & dubietas. Illa miserior, ista miserabilior: perniciosior illa, ista molestior. Cùm loquitur Spiritus, cedit utraque, & est non solùm veritas, sed & certa veritas. Est quippe veritatis ille Spiritus, cui contraria falsitas est: Est & Sapientiæ, quæ cùm sit candor vitæ æternæ, & ubique attingat propter munditiem suam, obscurum ambiguis non admittit. Cavendo sanè cùm Spiritus iste non loquitur, et si non molesta dubietas, certè falsitas execranda. Aliud est enim*

sub

sub incerto, hoc vel illud opinando, sentire: aliud temere affirmare quod nescias. Aut ergo loquatur semper Spiritus, quod nostri quidem minime arbitrii est, aut quando silere placet, hoc ipsum indicet, & loquatur saltem suum silentium: ne ipsum nobis falsò praetere putantes, nostrum pro ipso male securi sequamur errorem. Et si suspenderit ambiguo, non relinquat mendacio. Est qui dubie profert mendacium, nec mentitur: & est qui veritatem quam nescit affirmat, & mentitur. Nam & ille quidem quod non est esse, sed se quod credit credere dicit, & verum dicit, etiamsi hoc verum non sit quod credit: & is cùm se certum, unde non est certum, dicit, verum non dicit, etiamsi verum sit de quo asserit.

Id denique confirmat S. Thomas secundâ secundae, quaest. cx. Art. III. ad 5. *Ille* (inquit) *qui aliquid promittit, si habeat animum faciendi quod promittit, non mentitur, quia non loquitur contra id quod gerit in mente. Si verò non faciat quod promisit, tunc videtur infideliter agere per hoc quod animum mutat. Potest tamen excusari ex duobus, uno modo si promisit id quod manifestè est illicitum: quia promittendo peccavit, mutando autem propositum bene facit: alio modo si sunt mutatae conditiones personarum & negotiorum.* Abundè praestiti quod rogabas. Vale, meque Deo in Sancto Altaris Sacrificio commenda.

Lutetiae Parisiorum.

Ingenua puella, quæ vim passa à juvene subintroducto, non clamavit nec totis viribus restitit, stupri rea censenda est.

VENERABILI VIRO.

VIR VENERABILIS,

INgenuam ac nobilem puellam, quæ immisso clanculùm à corrupta ancilla in cubiculum suum juvene, ejusdem virginis amasio, per vim ab illo stuprata est, ream esse stupri ne dubites, quamvis animo se non consensisse dicat: siquidem nec clamavit nec totis viribus restitit. Districto in pectus ejus pugione minas mortis illi intentasse scribis stupratorem, si clamaret. Rea nihilominus est mortalis peccati, quamvis minùs rea quàm si nullo bujusmodi intentato metu stuprum passa esset absque ullo clamore & resistentia. Dixerit Philo Judæus libro *de specialibus judæorum legibus*, posse mulierem & in urbe vim pati, occluso ore, vel incusso metu mortis prohiberi ne clamet; Id voluerit ut in foro exteriori absolveretur, & à lapidatione immunis esset, si circumstantiam illam probasset: in foro tamen conscientiæ nusquam fuit nec erit unquam innocens mulier, quæ modis omnibus sibi possibilibus & legitimis pudicitiæ suæ bonum non defendit, nec resistit stupratori clamando, si qua fortè spes auxilii, vimque vi repellendo, quantùm potest: mori potiùs eligens
Daniel. 13. quàm fœdari, ut castissima Susanna. *Angustiæ mihi sunt undique* (inquit) *Si enim hoc egero, mors mihi est. Si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini. Et exclamavit*

mavit voce magna Susanna. Mulier igitur in similibus angustiis castitatem suam totis viribus defendere debet, vitam suam divinæ providentiæ commendare, ac devovere pro conservatione castitatis. consentit enim aliquo modo quæ non resistit quantùm potest, quæ non clamat cùm potest. Et hæc resistentia usque ad sanguinis effusionem & mortem esse debet, Apostolo dicente: *Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes.* Hebr. 12. 4.

Moralem hanc regulam confirmat S. Ambrosius libro *de lapsu Virginis consecratæ*, cap. 3 ejus excusationem refellens. *Sed dices: Nolui hoc malum, violentiam passa sum: Respondebit tibi fortissima illa Susanna, cujus tu nomen fallaciter bajulas: Ego inter duos presbyteros posita, inter duos utique judices populi, sola inter silvas paradisi constituta, vinci non potui, quia nec volui. Tu ab ineptissimo adolescente, & in media civitate quomodo vim potuisti perferre, nisi quia ultro vitare noluisti? Quis denique tuas voces audivit? Quis obluctationes sensit.* Legere potes quæ eo de argumento scripsi libro III Theologiæ Dogmaticæ & Moralis, cap. 4. regula 83. pag. 344. & 345. Edit. 1. Paris. *Non sufficit tamen* (inquiebam) *ad perfectam violentiam, quæ involuntarium facit, & a peccato penitus excusat, ut mens repugnet facinori: sed necesse est ut homo etiam opere externo renitatur quantùm potest. Unde si virgo per vim opprimitur, animo quidem repugnans facinori, sed vel clamore, vel totis etiam viribus non resistens stupratori, perfectam violentiam passa non censetur, nec à peccato est immunis,* &c. Lege & caput 8 ejusdem libri, ejusdemque tractatus, art. 3 regula 12. p. 195. ejusdem Editionis, quæ his verbis concepta est: *puella consensûs in stuprum convincitur, si non clamaverit cùm posset, domesticorum aut vicinorum auxilium contra pu-*

Z. dicitiæ

necessariæ suæ aggressorum violentum imploratura. Quam Regulam scripturæ sacræ auctoritate confirmo, *Deuteronomii* 22. Et post hæc non miraberis me ab iis qui contrariam huic tam sanæ & castæ Moralis regulæ doctrinam tueri adhuc non verentur, in proscriptam illorum sententiam trahi repugnantem? sed magis doleo quod tenebriones illi, sola impudentiâ noti, in clerum Gallicanum, a quo erronea, perniciosa, temeraria, & castarum aurium offensiva recentioris cujusdam Auctoris de Susanna propositio jure meritòque damnata est, famosis libellis petulanter insurgant & debacchentur. Hoc hominum genus *antiqui serpentis lenones* appellare non dubito. Vale.

Lutetiæ Parisiorum.

An bonorum temporalium invasorem & raptorem occidere liceat.

ILLUSTRISSIMO ABBATI ***

ABBAS ILLUSTRISSIME,

Risum, ut opinor, vix potuisti continere, cùm ab Anonymo tenebrarum filio & nigræ cohortis milite, qui adversus censuram & Declarationem Cleri Gallicani famosum libellum emisit in lucem, me trahi vidisti in patrocinium damnatæ propositionis trigesimæ sextæ de homicidio. Citat miser ille tenebrio librum 4. Theologiæ meæ Dogmaticæ & Moralis cap. 7. Art. 1 propositione sextâ, Tom. 10, pag. 159. Edit. 1. Paris. „ Propositio (inquit) a Clero Gallicano damnata, est „ ipsius Alexandri asserentis magni momenti bona „ temporalia defendi posse occisione invasoris seu

„ furis

furis, aut raptoris. Non dubito, Abbas illustrissime, quin discrimen propositionis damnatæ à propositione mea primo statim intuitu animadverteris. Bona temporalia, *quorum jactura esset damnum gravissimum, licitum esse defensione occisiva defendere*, ajunt damnatæ propositionis Autores; non definiunt quantum sit damnum illud, aut quantum esse debeat, ut *gravissimum* censeatur. *Unius aurei* jacturam gravissimam esse, pro unius aurei conservatione regulariter occidi posse furem, censent neoterici illi Christianæ Moralis corruptores. Ego verò quæ magno momenti bona censeri debeant, explico, ea scilicet *ex quibus vitæ statusque conservatio & sustentatio pendet*. 2. Damnatæ propositionis Auctores nullam conditionem exigunt ut bona temporalia defendi possint *defensione occisiva* (ut loquuntur) *Ego* verò duplicem conditionem esse necessariam propugno 1. Ut hujusmodi bona *aliter defendi vel recuperari non possint* 2. Ut *servato moderamine inculpatæ tutelæ*, raptor vel aggressor occidatur. De quo Moderamine ne ullum quidem verbum habet propositio damnata. Ibi porro explico in quo posita sit moderatio inculpatæ tutelæ necessario servanda, scilicet *ut mors furis aut raptoris non intendatur, quod fieret ultionis libidine, sed rerum quæ magni sunt momenti necessaria justaque defensio, & furis compulsio in fugam, vel certè debilitatio aut mutilatio, non ex odio, aut cupiditatis æstu, aut desiderio vindictæ, sed ut reddatur impotens ad rapinam & furtum.* Id ex S. Hieronymo, & ex cap. *Interfecisti*, Ext *De homicidio*, me probare meministi. Te etiam observasse non dubito, quod ibidem addo: *Si quis vero furem occidere intendat, ut bona sua servet aut recuperet, immo ut se ipsum a morte liberet, homicidii reus est, ut respondet S. Thomas secunda secundæ, quæst. LXIV. Art. 7. ad primum*,

S. Augustini testimonio fretus libro 1. *de Liberô Arbitrio*, *Cap* 1 Descriptis denique S Augustini verbis ita concludo : *quamvis igitur secundum leges humanas homicidii pœnis non subjaceat, qui furem bona sua rapientem, aut sicarium in se irruentem, vel stupratorem pudicitiæ suæ vim inferre volentem occidere intendit, aut qui justæ defensionis metas excedit, coram Deo tamen homicidii reus est.*

Ex his probè intellexisti, Abbas Illustrissime, propositionem meam à propositione damnata ut lucem a tenebris differre. Quod ut aliis, quibuscum hanc fortè communicabis Epistolam, primo statim intuitu innotescat, utramque subjicio.

PROPOSITIO DAMNATA.

Non solùm vitam, sed etiam bona temporalia, quorum jactura esset damnum gravissimum, licitum est defensione occisiva defendere. . Fatemur rarius licitum esse Ecclesiasticis. .. Si tamen aliquando futurum contingat tale malum (id est gravissimum damnum) etiam ipsis licitum erit bona ista cum occisione furis defendere

Hanc propositionem à Clero Gallicano justè meritòque damnatam censeo, ut *legi Dei*, *& ordinis caritatis divinitus instituto contrariam*, *perniciosam*, *& erroneam.*

PROPOSITIO F. N. ALEXANDRI.

Homicidii reus non est, qui SERVATO MODERAMINE INCULPATÆ TUTELÆ, *interficit aggressorem illum mutilare volentem : aut magni momenti bona temporalia*, QUÆALITER DEFENDI VEL RECUPERARI non POSSUNT, ET EX QUIBUS VITÆ STATUS-VE CONSERVATIO ET SUSTENTATIO PENDET, *illata vi repientem.*

Hanc

Hanc propositionem docet Alexander cum S. Antonino 3. p. tit 4 c 3. Silvestro prierate in Summa, verbo, *Homicidium*, Dominico Soto lib. 5 quæst 1. Art 8. Cajetano, Bannez, Martino, Navarro, cap 15 n. 4. Silvio in secundam secundæ quæst 64. Art 7. quæsito 8 & omni Theologorum Natione. Doctrinam nullo modo tetigit clerus Gallicanus.

Vides Abbas Illustrissime, Anonymum libelli famosi in censuram cleri Gallicani Auctorem, calumniam mihi impingere, cùm in patrocinium damnatæ propositionis me vocat. Verùm id nemo mirabitur, qui illum, & ejusdem furfuris homines, famosis libellis Eminentissimum Cardinalem Archiepiscopum Parisiensem, Illustrissimos ac Reverendissimos Archiepiscopos & Episcopos, sacram Facultatem Parisiensem, & Doctores meritissimos omnique veneratione dignos, consputare, proscindere, dilacerare noverit. Putas hoc hominum genus religiosis Dominicanis parciturum, quos inimicos suos arbitrantur, quia inimici sunt erroris, & defensores veritatis? Nec mirum quod à convitiis & calumniis non temperent, qui cædibus patrocinantur Fortè *etsi nolunt occidere quemquam, posse volunt.* Verumtamen hujusmodi homines, qui damnatas à Clero Gallicano de homicidio propositiones furtivis libellis defendunt, nihilominus cavendos censerem, quàm Vetulum de Monte, ducem Assasinorum, in Historia suis facinoribus celebrem. Deum optimum Maximum pro illis precemur, ut à perniciosis & immanibus erroribus resipiscant. Nec illorum inimicus sum, nec ullius hominis, quicquid oblatrent: sed *Nemo est veraciter amicus hominis, nisi sit amicus primitus ipsius veritatis.* Vale *S. Augustin.*

Lutetiæ Parisiorum

Refellitur novus error asserentium peccata excæcatis & obduratis hominibus non imputari.

RELIGIOSO VIRO ***
SACRÆ THEOLOGIÆ
PROFESSORI.

VIR RELIGIOSE,

Quæ mea sit de statu peccatorum excæcatorum & obduratorum sententia nosse potes ex his quæ scripsi Libro 1. Theologiæ Dogmaticæ & Moralis, §. x n. xi. p 518. prioris editionis Parisiensis. Verumtamen non improbabilis videtur eorum Theologorum opinio, qui peccatores ad quos ita excæcatos & obduratos esse docent ac propugnant, ut nulla eis præsto sint vel offerantur à Deo gratiarum interiorum, proprièque sufficientium auxilia in infelici illo statu. Summam igitur fidei non spectat illa quæstio utrum excæcatis & obduratis gratia omnis interior, etiam sufficiens, à Deo denegetur.

Error tamen est Scripturæ Sacræ & Traditioni contrarius, asserere quod hujusmodi planè excæcatis & obduratis hominibus, quos omni gratia interiori etiam sufficienti destitui eruditi quidam Theologi censent, *peccata non imputentur*: quod *errent qui dicunt, ipsis imputari peccata*: quod *tolerabiliùs censeant, qui dicunt eis non imputari.*

Quos enim *tradidit Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritiâ, nequitiâ, plenos in-*

invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, &c. *Qui cùm justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte*: Hos, inquam, qui peccare non asserunt, verbo Dei aperte contradicunt.

Deinde, quis Pharaoni, Antiocho, similibùsque peccatoribus, quos malitia excæcavit & obduravit, peccata non imputari dixerit, nisi cæcutiat in aperta luce sacrarum Scripturarum?

Sanè maximum ex cæcitate & obduratione sua commodum perditi illi homines reportarent, si peccata quæ in illo statu committunt illis non imputarentur.

At, inquiunt, nemo peccat in eo quod vitare non potest: peccata porro vitare non possunt, quibus deest gratia sufficiens ad illa vitanda.

Respondetur 1. Falsum esse quod peccata vitare non possint: liberum siquidem arbitrium habent, quandiu sunt in via, quo possint hoc & illud peccatum vitare, vel committere. 2. Quamvis mandata Dei implere non possint proxima potestate sine gratiâ, absolutè tamen illis sunt possibilia, etiamsi gratiam actu non habeant: quia in eo sunt statu, in quo illis conferri possit à Deo: & quod non possumus per nos, impossibile nobis absolutè non censetur, si possimus per amicos 3. Quia impotentia convertendi se ad Deum, adimplendi præcepta, vitandi etiam peccata universim, voluntaria est, cùmque liberè contraxerunt præcedentium merito peccatorum. Ut autem imputetur peccatum, satis est quòd sit voluntarium in sua causâ, ut egregiè S. Thomas explicat libro III. contra gentes cap 160. 161. & 162. *Quamvis*, inquit, *illi qui in peccato sunt, vitare non possint per propriam potestatem, quin impedimentum gra-*

tiæ præstent vel ponant, ut ostensum est, nisi auxilio gratiæ præveniantur; nihilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam: quia hic defectus ex culpa præcedente in eis relinquitur, sicut ebrius ab homicidio non excusatur, quod per ebrietatem committit, quam sua culpâ incurrit. Præterea, licèt ille qui est in peccato, non habeat hoc in propria potestate quod omnino vitet peccatum, habet tamen potestatem nunc vitare hoc vel illud peccatum: unde quodcumque committit, voluntarie committit, & ita non immerito ei imputatur ad culpam... Quamvis autem quosdam peccatores Deus ad se non convertat, sed in peccatis secundùm eorum merita eos relinquat. Non tamen eos ad peccandum inducit. Homines enim peccant per hoc quod deviant ab ipso, qui est ultimus finis... Inveniuntur tamen quædam in scripturis, ex quibus videtur quòd Deus sit aliquibus causa peccandi. Dicitur enim Exod. x. „ Ego induravi cor „ Pharaonis, &c. *quæ omnia secundum hoc intelligenda sunt, quod Deus aliquibus non confert auxilium ad vitandum peccatum, quod aliis quibusdam confert. Hoc autem auxilium est non solùm infusio gratiæ, sed etiam exterior custodia per quam occasiones peccandi et homini ex divina providentia tolluntur, & provocantia ad peccatum comprimuntur.*

Sanctus etiam Augustinus disertè asserit illis imputari peccata, quibus Dei adjutorium ad illa vitanda necessarium deest. (Quæst. 50. in Deuteronom.) *Simul ostendit Moyses* (inquit) *& sine adjutorio Dei intelligere & obedire homines non posse oculis cordis, & auribus cordis; & tamen si adjutorium Dei desit, non ideo excusabile esse hominis vitium, quoniam judicia Dei, quamvis occulta, tamen justa sunt.*

Et libro 1. Retractationum, cap. xv. *Qui verò*, inquit, *cogente cupiditate bona voluntate resistere non potest, & ideo facit contra præcepta justitiæ, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati. Quapropter peccatum sine voluntate esse non posse, verissimum*

Pec-

Peccata illis etiam imputari, qui omni gratiæ adjutorio destituti sunt, confirmat S. Prosper in carmine *de ingratis*, cap. 32.

Non autem rectè, nec verè dicitur, illos
Qui sunt exortes divini muneris, & quos
Gratia neglexit degentes mortis in umbra,
Peccati non esse reos, quia recta gerendi
Non data sit virtus.

Eumdem refellit errorem S. Fulgentius libro II. *De veritate prædestinationis & Gratiæ*, cap. XX. *Solent homines*, inquit, *in tenebris propriæ cæcitatis existentes, cum audiunt gratiâ Dei præveniri atque immutari hominum voluntates, videntque se pro tenebrosi cordis perversitate culpari, excusationi suæ de justa Dei voluntate injustum captare suffugium, ut exinde majus recipiant punitionis augmentum. Accusant enim Deum, à quo gratiam non accipiunt; & se ipsos excusant, qui Deum justum vitio suæ iniquitatis offendunt: ipsi suis manibus inferunt plagas, & Medico non dubitant irrogare calumniam.*

Duplex itaque distinguendum est impotentiæ genus, quorum alterum excusat à peccato, alterum adeo non excusat, ut etiam augeat. Alia est enim potentia plane involuntaria, ut potentia ambulandi in homine cui fractæ sint tibiæ, impotentia scribendi in homine cui præcisæ sint manus, impotentia moriendi in homine mortali. Alia est impotentia voluntaria, quâ peccatores obdurati ab observandis Dei mandatis præpediuntur. Hæc nihil aliud est quàm constans peccandi voluntas, & depravatus cordis affectus. Non potest homo in hoc statu divinis obsequi mandatis proxima potestate quæ per gratiam confertur, sed quia non vult, quia totus ad se conversus est, quia totus à Deo alienus est. Absurdum autem fuerit, ut ideo non imputentur homini peccata, quia toto liberæ

voluntatis impetu in peccata præceps ruit. Nam ut præclarè disserit S. Bernardus Sermone 81. in Cantica, *quod surgere per se jam non potest anima, quæ per se cadere potuit, voluntas in causa est, quæ corrupti corporis vitiato ac vitioso amore languescens & jacens, amorem pariter justitiæ non admittit. Ita nescio quo pravo & miro modo, ipsa voluntas peccato quidem in deterius mutata necessitatem facit, ut nec necessitas, cùm voluntaria sit, excusare valeat voluntatem; nec voluntas, cùm sit illecta, excludere necessitatem.* Et infra: *Premebatur jugo non alio quàm voluntariæ cujusdam servitutis: & erat pro servitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis.*

Idem confirmat Hugo à Sancto Victore libro 11. de Sacramentis, cap. VI. *quando*, inquit, *homo non potest, si vult, propter voluntatem impossibilitas non imputatur; si autem non vult, propter impossibilitatem voluntas non excusatur.*

Denique quod illa impotentia, in qua sunt obdurati, quos aliqui Theologi pietate & eruditione conspicui omni prorsus gratia interiore destitutos supponunt, sit voluntaria, utpote ex eorum peccatis, originem ducens, alii etiam patres disertè docent.

S. Gregorius Nyssenus libro de Vita Mosis: *quemadmodum*, inquit, *si quis de homine, qui in foveam decidit, quoniam solem non vidit, idcirco in foveam incidisse assevereret, nullo nobis modo in mentem veniret, ab irato sole in foveam ipsum depulsum, sed statim intelligeremus ideo in foveam lapsum quoniam cæcitate sua solis lucem aspicere non potuit: sic oportet illud Apostoli dictum intelligere, eos nimirum qui Deum non cognoverunt, ignominiæ passionibus traditos fuisse, & induratum à Deo fuisse Tyrannum Ægyptium; non quia divina voluntas duritiem in animum ejus induxerit; sed quia*

quia cùm ipse vitiose vivere maluerit, non suscepit rationem qua induratum in vitio cor permolitur.

S. Basilius in cap. v. Isaiæ, ad illa verba, *Auferam sepem ejus, & erit in direptionem, & destruam murum ejus, & erit in conculcationem*, ait: *Quin & nobis adimuntur molitiones murorum, cùm per socordiam & torporem nos indignos reddiderimus tutelâ divinorum dogmatum. Equidem justo Deus turris est a facie inimici: à peccatore autem tamquam derelicta custodia omnis auferetur, totiusque sui studiis munitione ac propugnaculo privabitur.* „ Et dimittam vineam „ meam, & non putabitur, & non fodietur. *Quod à Deo deserantur peccatores, fit per eorum ignaviam, ut hinc liquet: ait enim de his quorum saluti consulit.* „ Non te deseram, neque derelinquam. *De quorum autem salute prorsus desperat, tales sinit solutos abire ad explendas voluntates carnis & cogitationibus suarum, quando castigatio omnis inutilis sit futura. Itaque ait:* „ Dimittam vineam. *Quodque et id contingat deserente eam Domino, subnectit:* „ Nequaquam pu„ tabitur, neque ampliùs fodietur.... *Deinde quando vineæ illius germina improbanda veniunt, ab ea tollitur pluvia, quandoquidem auxiliari gratiâ Dei sibi prærogata, non ut conveniebat, usa est. Itaque etiam nos, si quando deprehendemur minùs rectè usi occasione rei bene gerendæ indulta nobis a Deo, tunc nobis adimitur cæleste præsidium.*

S. Joannes Chrysostomus Homilia iv. de pœnitentia: *Cùm quis*, inquit, *continuò peccans Dei consequitur indulgentiam, & postea nihil ab hac æquanimitate lucri facit homo ad malitiæ fugam, hunc præparat deinceps Deus ut cor vel invitum ad ipsum malorum deducat culmen, fundisùsque conterat, neque jam det pœnitentiæ ullius locum, quod in Pharaone contigit.*

S. Cyrillus Alexandrinus libro iii. de Adoratione in Spiritu & Veritate: *Mensuram quamdam*, inquit,

Zachar. 5. inquit, *quæ ab Jerusalem exibat, vidit Propheta, rogantique quid illud esset, respondit Angelus:* Hæc „ est iniquitas ipsorum in universa terra: *Quod perinde est ac si dixisset, Hac mensurâ omnia appenduntur peccata quæcumque per universam terram singulis quibusque temporibus perpetrantur. Ubi enim nostra peccata usque ad manifestam pervenerint magnitudinem, tum verò offensus pœnas à nobis repetit, & se legum conditor: frequenter autem insita quadam benignitate tolerat, peccantesque sustinet; neque antequam sit modus completus, universam effundit iram. Itaque dixit Abra-* Genes. 15. „ *hæ:* Nondum enim impleta sunt peccata Amor„ rhæorum usque adhuc.. *Pharisæis autem qui effrenatè illum offendissent* „ *dixit Christus:* IMPLETE *mensuram patrum vestrorum.*

S. Isidorus pelusiota, Epistolâ 101. libri 4. ubi explicans illud Apostoli, *Tradidit, illos Deus in reprobum sensum, repletos omni iniquitate*, ait: *Vide quàm accuratè loquatur. Non dixit, tradidit replendos: sed jam repletos reliquit atque destituit: haud aliter ac si quis Pastor bonus oves pestilentiali lue correptas extra gregem abire, & quodam modo lupis tradere consueverit, non quod eas in fauces luporum projiciat: sed quod suâ curâ ac præsidio eas denudet ac destituat.*

S. Gregorius Magnus libro XI Moralium, cap. Job 12. v. *Cain*, inquit, *divino voce admoneri potuit, quia exigente culpa malitiæ, jam intus Deus cor reliquerat, cui foris ad testimonium verba faciebat. Bene autem subditur:* „ Si incluserit hominem, nullus est qui „ aperiat: *quia omnis homo per id quod malè agit, quid sibi aliud quàm Conscientiæ suæ carcerem facit, ut hunc animi reatus premat, etiamsi nemo exterius accuset? qui cùm judicante Deo in malitiæ suæ cæcitate relinquitur, quasi intra semetipsum clauditur, ne eva-* Job 12. *dendi locum inveniat, quem invenire minimè meretur*

„ re ur ... Si incluserit hominem, nullus est qui ... riat: *Quia sicut nemo obsistit largitati vocantis, ita nullus obviat justitiæ relinquentis. Unde & ad Moysen dicitur de Pharaone:* „ Ego obdurabo cor ejus. " *Obdurare quippe per justitiam dicitur Deus, quando cor reprobi per gratiam suam non emollit. Recludit itaque hominem, quem in suorum operum tenebris relinquit.*

S. Johannes Damascenus libro 11. Fidei Orthodoxæ, cap. 29. *Desertionis*, inquit, *duplex est genus. Est enim quædam desertio, quæ certo consilio ac dispensatione, atque ad eruditionem nostram contingit. Est rursus quædam ab omnimoda desperatione proficiscens. Quæ certo consilio contingit, ea est quæ ad ejus, qui patitur emendationem & salutem & gloriam, aut etiam ad alios æmulationis studio inflammandos, aut denique ad Dei gloriam existit. Omnimoda autem desertio tum demum locum habet, cùm nullo salutiferi remedii genere prætermisso, stupidus tamen & incuratus, vel (ut rectiùs loquar) incurabilis propria animi destinatione homo remanet, ac tum in extremum exitium traditur, ut Judas.*

Ex his intelliges, Vir Religiose, quàm meritò rejicienda sit propositio illa in Collegio Parisiensi Societatis Jesu propugnata die 14. Decembris anni 1669. *Eorum qui ajunt peccatores nonnullos ita deseri à Deo, ut ab interiore illius luce penitus secludantur, & priventur omni motu, non una est opinio. Alii enim errant, dum asserunt peccatori planè obcæcato & indurato peccata nihilominus imputari: alii tolerabiliùs censent dum negant.* Declarationem quam Theologus Societatis offerente Rectore Collegii, & præbente Rectore Novitiatus Parisiensis dare compulsus est Illustrissimo ac Reverendissimo Archiepiscopo Parisiensi, ut offensioni publicæ ex illa Thesi ortæ fieret satis, hanc adnexam Episto-

la ad te mitto, ne quid ad propositæ quæstionis elucidationem desit. Vale, meique tuis in orationibus memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

DECLARATIO

DATA ILLUSTRISSIMO Archiepiscopo Parisiensi à Theologo Societatis Jesu Germano Beschefer, Rectore Collegii Parisiensis offerente, Novitiatûs quoque Rectore præsente, ut offensioni ex Thesi publicâ obortæ fieret satis.

DELATIS ad Illustrissimum ac Reverendissimum Ecclesiæ Principem Archiepiscopum Parisiensem querelis super quadam positione mea de excœcatorum & obduratorum peccatis, ex Thesi quam die 14. Decembris anni 1699. propugnavi *: hanc mentis meæ explicationem eidem Illustrissimo Præsuli summa qua par est animi submissione obtuli, paratus deinceps, quoties occasio tulerit, quam maxima potero obsequii mei argumenta pari cum fiduciâ reverentiaque exhibere: ut intelligant omnes quantum tribuam judicio atque authoritati sapientissimi Antistitis, quem summo Ecclesiæ bono inter sacræ Doctrinæ custodes atque interpretes divina dispositio constituit.

Primùm itaque profiteor nunquam in eam me sententiam fuisse ut crederem eos, qui vocantur obcœcati & indurati, non peccare amplius, vel sua illis peccata minime imputari à Deo; immo me semper tenuisse & nunc etiam tenere, ex Scriptura

* *Positio de qua hic sermo est, est 8a. Theseos ad [illegible] p[illegible] lumi & fich[illegible] Unum peccatum sæpe est pœna alterius peccati non tamen per [illegible] sed tantum*

tura & Patribus certo constare quod peccent, & quod peccata illis imputentur. Simul agnosco positionem meam ita generalibus verbis conceptam fuisse, ut justam hujus explicationis postulandæ causam præbuerit.

Profiteor insuper, quantumvis mihi persuasum sit obduratos nequaquam omni carere interiori gratia, quæ ad implenda præcepta sufficiat, haud propterea voluisse me ulla censura notare illos, qui nec pauci sunt nec infimi nominis, Theologos è Catholicis, quos contraria in opinione æquè in Ecclesia permissa versari certum est: neque, cum in prædicta positione dixi errare illos, aliud à me intellectum esse quàm quod fallantur.

Cujus sententiæ meæ, pariter & singularis adversùs Illustrissimum ac Reverendissimum Ecclesiæ Principem observantiæ ac submissionis, ipso benignè annuente, perpetuum hoc extare monimentum volui manu mea subscriptum. Parisiis die tertia Aprilis anno. 1700.

GERMANUS BESCHEFER.

per accidens, quatenus nempe obcæcationi junctur & obdurationi, cum Deus prius desertus peccatorem deserit. Tres sunt desertionis gradus. Primus gratiam uberiorem, secundus minorem aliam, tertius verò omnem omnino excludit. Peccata gravia primo & secundo desertionis gradu in hac vitâ puniuntur: nulla autem punitio desertione summâ, ita ut Deus opem gratiæ omnem peccatori subtrahat, magis videtur Augustini opinioni congruere; & aperte docet Auctor libri de vocatione gentium. Eorum qui ajunt peccatores nonnullos ita deseri à Deo, ut ab interiore illius luce penitus secludantur, & priventur omni motu, non una est opinio. Alii enim errant, dum asserunt peccatori plane obcæcato & indurato peccata nihilominus imputari: alii tolerabilius sentiunt, dum negant.

Hæc propositio, facienti quod in se est ex solis naturæ viribus Deus non denegat gratiam, pelagianus aut certè semipelagianus error est.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

DOlendum quòd recentiores quidam Theologi in Christiani orbis luce hanc propositionem planè Pelagianam, aut certe semipelagianam propugnaverint: *Facienti quod in se est solis viribus naturæ Deus non denegat gratiam.* Semipelagianam certè hæresim instaurant, quibuscumque fucis hanc thesim adornent. Ex ea siquidem propositione sequitur evidenter opera merè naturalia justos ab injustis discernere, contra illud Apostoli, *Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis*; sequitur gratiam dari ex operibus, adeòque non esse gratiam, contra illud Apostoli, *si autem gratia jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* Sequitur hominibus gratiam Dei dari sine gratiæ auxilio conantibus, quod à Concilio Arausicano II proscriptum est ut semipelagianum. *Si quis*, inquit, *sine gratia Dei credentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus: non autem ut credamus, velimus, vel hæc omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem & inspirationem Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur: resistit Apostolo dicenti* QUID *habes quod non accepisti?* &, GRATIA *Dei sum id quod sum.*

II. Propositionem supra dictam Theologorum Socie-

Societatis S. Augustini principia contra Pelagianos & Semipelagianos posita funditus evertunt : illud imprimis discrimen Catholicos inter & Pelagianos constitutum, quòd Catholici eam gratiam confiteri deberent, quæ non subsequitur sed antecedit hominis voluntatem, id est, quæ non datur quia volumus, sed quæ facit ut velimus: Pelagiani autem & Semipelagiani eam gratiam dumtaxat agnoscerent quæ subsequitur hominis voluntatem, & datur quia volumus. Luce porro meridiana clarius est, gratiam facienti quod in se est ex solis naturæ viribus collatam, subsequi hominis voluntatem, non illam antecedere. S. Augustinum audiamus Epistola CCXVCI. aliàs CVII. ad Vitalem Carthaginensem, cap. V. n. 17. *Recognoscis me, ut puto, in iis quæ nos scire dixi, non omnia quæ ad Fidem Catholicam pertinent commemorare voluisse, sed ea tantùm quæ ad istam, quæ inter nos agitur, de Dei gratia quæstionem: utrum præcedat hæc gratia, an subsequatur hominis voluntatem, hoc est, ut planiùs id eloquar, utrum ideo nobis detur quia volumus, an per ipsam Deus etiam hoc efficiat ut velimus.*

III. Eam, de qua scribo, propositionem ut semipelagianam refellit S. Augustinus, in eadem Epistola perspicuè docens non præcedere bonam hominis voluntatem ante gratiam divinam facientis quod in se est ut viam Domini velit, sed gratiam præcedere & efficere ut velit. *A Domino enim gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet:* Non dixit, *Et viam ejus discet aut tenebit, aut ambulabit, aut aliquid hujusmodi, quod posses dicere a Domino quidem dari, sed homini jam volenti; ut scilicet beneficium Dei, quo gressus hominis dirigit, ut viam ejus discat, teneat, gradiatur, sua homo voluntate præcedat, & hoc Dei donum præcedente sua voluntate mereatur. Sed ideo dixit* „ A Domino gressus hominis dirigun-

 tur,

„ tur & viam ejus volet „ *ut intelligeremus ipsam voluntatem bonam, qua incipimus velle credere (quoniam Dei via quid est nisi fides recta?) illius esse donum qui gressus nostros propterea dirigit primitus ut velimus. Non enim ait Scriptura*, A Domino gressus „ hominis diriguntur, *quia viam ejus volunt; sed* „ diriguntur, *inquit*, & volet. *Non igitur quia volunt diriguntur, sed quia diriguntur volet.*

IV. Facienti quod in se est ex solis naturæ viribus gratiam non dari, contra verò flagitiosissimo dari solâ Dei misericordiâ, S. Augustinus confirmat libro I. *De peccatorum meritis & remissione*, cap. XXII. *Unde enim fit*, inquit, *ut homo ab ineunte pueritia modestior, ingeniosior, temperantior, ex magna parte libidinum victor, qui oderit avaritiam, luxuriam detestetur, atque ad virtutes cæteras provectior aptiorque consurgat, & tamen eo loco sit, ubi ei prædicari gratia Christiana non possit?* Quomodo „ enim invocabunt in quem non crediderunt? aut „ quomodo credent ei quem non audierunt? quo-
Rom. „ modo autem audient sine prædicante? *Alius au-*
10. 14. „ *tem tardus ingenio, libidinibus deditus, flagitiis &* „ *facinoribus coopertus, ita gubernetur ut audiat, credat, baptizetur, rapiatur, aut si detentus hic fuerit, laudabiliter hic vivat? ubi duo isti tam diversa merita contraxerunt? ...... Quid hinc respondeant omnino non video, qui volentes humanis conjecturis justitiam Dei defendere, & ignorantes altitudinem gratiæ, fabulas improbabiles texuerunt.*

V. Aliquam boni vel imperfecti cupiditatem præcedere in homine ut gratiæ adjutorio dignus habeatur, dogma pelagianum est; qui porro facit quod in se est ex solis naturæ viribus, ut ei gratia certâ lege conferatur, aliquam boni saltem imperfecti cupiditatem ex se habet, propter quam certâ lege gratiam consequitur. Illud autem quid est,

est nisi gratiam secundùm merita dari? S. Augustinum audiamus libro II. *contra duas Epistolas Pelagianorum*, cap. VIII. *Fortassis ergo ipsi eo modo saltem servant locum gratiæ, ut sine illa putent hominem posse habere boni, sed imperfectè cupiditatem; perfectè autem non facilius per illam posse, sed nisi per illam omnino non posse. Verùm & sic gratiam Dei dicunt secundùm merita nostra dari, quod in Oriente Pelagius ecclesiasticis gestis damnari timendo, damnavit. Si enim sine Dei gratiâ per nos incipit cupiditas boni, ipsam cœptum erit meritum, cui tamquam ex debito gratiæ veniat adjutorium; ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundùm meritum nostrum dabitur.*

VI. Idem confirmat libro IV. cap. VI. insigni Ezechielis testimonio: *Hæc dicit Dominus Deus, Ego facio, non propter vos, domus Israel, sed propter nomen meum sanctum, quod profanastis in Gentibus, quo intrastis illuc, & sanctificabo nomen meum magnum..... & aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, & mundabo vos; & dabo vobis cor novum, & spiritum novum dabo vobis; & auferetur cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.... & faciam ut in justificationibus meis ambuletis, & judicia mea observetis & faciatis.* Quem locum S. Augustinus contra Pelagianos sic expendit: *Quid remansit pelli morticinæ unde possit inflari, & dedignetur quando gloriatur, in Domino gloriari? Quid ei remansit, quando quicquid dixerit se fecisse, ut eo præcedente homini merito ab homine exorto, Deus subsequenter faciat quo dignus est homo, respondebitur, reclamabitur, contradicetur, Ego facio, sed propter nomen meum sanctum, non propter vos ego facio? Nihil sic evertit Pelagianos dicentes Gratiam Dei secundùm merita nostra dari. Quod quidem ipse Pelagius, etsi non cor-* *Ezech.* 36. 22.

rigendo, tamen Orientales judices timendo damnavit. Nihil sic evertit hominum præsumptionem dicentium, nos facimus ut mereamur cum quibus faciat Deus. Respondet vobis non Pelagius sed ipse Dominus, ego facio, & non propter vos, sed propter nomen meum sanctum; quid enim potestis facere boni de corde non bono? ut autem habeatis cor bonum, Dabo, inquit, vobis cor novum & spiritum novum dabo vobis. Numquid potestis dicere, priùs ambulavimus in justificationibus ejus, & judicium ejus observavimus, & fecimus ut digni essemus quibus gratiam suam daret? quid enim
Jerem 32. *boni faceretis homines mali, & quomodo ista bona faceretis, nisi boni essetis? Ut autem homines sint boni, quis facit, nisi ille qui dixit, Et visitabo eos ut eos*
Ezech. 36 *bonos faciam? & qui dixit, Spiritum meum dabo in vobis, & faciam ut in justificationibus meis ambuletis, & judicia mea observetis & faciatis? Itàne nondum evigilatis? nondum auditis, faciam ut ambuletis, faciam ut observetis; postremo, faciam ut faciatis? quid adhuc vos inflatis? Nos quidem ambulamus, verum est; nos observamus, nos facimus. sed ille facit ut ambulemus, ut observemus, ut faciamus. Hæc est gratia Dei bonos faciens nos, hæc est misericordia ejus præveniens nos* Huic doctrinæ, quæ Catholicæ fidei est, nihil magis adversatur istâ propositione: *Facienti quod in se est ex solis naturæ viribus Deus dat gratiam.*

VII. Altero S. Augustini principio error ille destituitur cùm enim ratio quæritur cur Deus non omnes doceat ac vocet, ad altitudinem & incomprehensibilitatem judiciorum Dei cum Apostolo sanctus Doctor confugit, libro de prædestinatione sanctorum, cap. VIII. *Cur ergo*, inquit, *non omnes docet ut veniant ad Christum, nisi quia omnes quos docet, misericordiâ docet; quos autem non docet, judicio non docet, quoniam cujus vult miseretur, &*

quem

quem vult obdurat: sed miseretur bona tribuens, obdurat digna retribuens. Et libro *de Dono perseverantiæ*, cap. VIII. *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur ut vocantem sequatur; ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* At si facienti quod in se est ex solis naturæ viribus certa lege daretur gratia, hanc rationem facilè S. Augustinus reddidisset: Hunc Deus docet, & ita vocat ut vocantem sequatur, quia solis naturæ viribus facit quod in se est.

S. Prosperi & Fulgentii selecta ipse addes loca in quibus contra Semipelagianos demonstrant boni operis initium ex nobis non esse, Deumque nostram prævenire gratiâ suâ voluntatem inspirando, excitando, adjuvando; non expectare conatus nostros, qui sine gratiâ nulli ad fidem, ad conversionem, ad bona opera esse possunt.

Quanta vero absurditas, quàm erroneum commentum est, fingere pactum inter Deum & Christum ad gratiam conferendam facientibus quod in se est ex solis naturæ viribus propter Christi merita! pactum certè illud cùm nullum habeat in Scriptura sacra & Traditione fundamentum, temerè asseritur. Illa recentiorum sententia Christi meritis abutitur ad evacuanda Christi ipsius Salvatoris merita, & veram gratiam quæ in ipso, ex ipso, & per ipsum est: asseritque, quod auditu etiam horrendum est, utpote blasphemum, Christum Jesum meritis suis à Patre obtinuisse, & cum Patre pactum inivisse ut ipsius gratia jam non sit gratia, sed naturæ conatibus & operibus debita. Vale, Vir Religiose, meique ad sanctum Altare memineris.

Lutetiæ Parisiorum.

RELIGIOSO VIRO ***

VIR RELIGIOSE,

RUmorem Gratianopoli ab Æmulis nostris *** disseminatum mones, quod propositiones nonnullæ ex Theologia mea dogmatica & Morali excerptæ, in Cleri Gallicani comitiis in sancti Germani castro congregatis examinentur, & propediem damnandæ sint. Humanitati & amicitiæ tuæ plurimùm debeo, quòd ea de re me certiorem facere volueris. Factum non miror, qui hominum illorum ingenia novi, artesque perspectas habeo & exploratas. Sic ex eodem grege nonnulli Tolosæ, cùm beatæ memoriæ Innocentius undecimus Pontifex Maximus laxiorum Casuistarum propositiones sexaginta quinque damnasset anno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono, Dominicanum Ordinem devotarum, quas dirigebant, feminarum precibus commendabant, ut Auctorum suorum Moralem, famosis illis propositionibus comprehensam damnari æquo animo ferret. Id à viris fide dignis accepi, qui Tolosæ tunc temporis versabantur

Non dissimulo hominem ex illo grege imprimis audacem & inquietum inter propositiones quas ex variis libris *Doctorum sacræ Facultatis Parisiensis*, ac Baccalaureorum Thesibus excerptas, Illustrissimis & Reverendissimis Episcopis examinandas obtulit (an privato, an Symmitarum etiam nomine, non inquiro) duas ex Theologia Dogmatica & morali P. Natalis Alexandri descripsisse: Unam ex libro III cap. V Art. XXIV. Regula VI. his verbis conceptam: *Lethalis ambitionis reus est, qui Episcopatum aut quodvis aliud beneficium ecclesiasticum curam Animarum habens pro se postulat.* Alteram

teram ex libro IV. cap. V. Art. VI. Regula IX. his verbis conceptam : *Graviter peccant qui cum peccatis lethalis affectu Missæ sacrificio Dominicis & Festis diebus intersunt.*

Verùm sacer conventus Ecclesiam Gallicanam legitimè repræsentans, nullâ habitâ ratione delatorum *qui dicunt malum bonum & bonum malum : ponentes tenebras lucem & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce & dulce in amarum*, centum & viginti septem propositiones in materia Fidei & morum post maturum examen, consideratissima ratione damnavit, & specialibus notis confixit. Censuræ & Declarationis inter præclara Ecclesiæ monumenta conservandæ exemplar huic adnexum Epistolæ ad te mitto. Cum eo conferas velim Theologiam meam Dogmaticam & Moralem, & perspicies an ullæ ex assertionibus meis regulisque moralibus affinitatem aliquam habeant cum propositionibus à Clero Gallicano damnatis : an econtra eos confutaverim errores, quos beatæ memoriæ Pontifices Alexander VII. Innocentius XI. Innocentius XII. & novissimè generalis Cleri Gallicani Conventus confixerunt & damnaverunt. Quibus ex libris, scriptis & thesibus excerptæ sint propositiones illæ apprimè nosti. Nomina ut adscribam non est opus ; adscribes ipse ad marginem si volueris. Vale, meique ad Altare Domini memineris. *Isai. 5. 20.*

Lutetiæ Parisiorum.

Hæc

CENSURA
ET
DECLARATIO

Conventûs Generalis Cleri Gallicani congregati in Palatio Regio San-Germano, anno millesimo septingentesimo, in materia fidei & morum.

RElIgionem Christianam fide & moribus constare: dogmatum autem tum fidei, tum morum eumdem esse fontem: ac benè vivendi regulam ad ipsum fidei caput pertinere, Ecclesia Catholica semper intellexit. Nec minùs certum est illud omnino esse depositum, quod à Christo & Apostolis Episcopi horum successores ad finem usque seculi custodiendum receperunt. Cùm igitur hisce temporibus fides dogmatum & regula morum vitæque Christianæ variis erroribus impetatur, ac resecta licet mala subindè repullulent, Nos Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi permissione Regiâ in palatio San-Germano congregati, assistentibus aliis Ecclesiasticis viris nobiscum deputatis, loci nostri memores, atque Antecessorum nostrorum, in Comitiis quoque generalibus, monitis & exemplis permoti, his Ecclesiæ laborantis incommodis occurrere, quantùm Dominus ex alto concesserit, omni ope decrevimus; atque unanimitatem nostram tot tantisque dissidiis opponendam duximus in spiritu caritatis, nulli personæ graves, nullis, quoad ratio temporis sinet, erroribus parcituri.

Sanè

Sanè recentissimè, quippe hoc ipso anno M. DCC. prodiit huic Cœtui dedicatus & à censore legitimo approbatus liber, quo tractatui, cui titulus, *Nodus prædestinationis dissolutus*, graves notæ inuruntur, Semipelagianismo quoque sæpiùs imputato. Sed cùm interim in præfatione libri nobis dedicati quædam occurrerunt quæ Constitutionum Apostolicarum de quinque famosis propositionibus infirmarent auctoritatem, hæc & alia ejusmodi variis libellis sparsa & ad nos delata, coercenda decrevimus, nec probatis reliquis quæ in iisdem occurrunt; neque patimur ut spes ulla cuiquam superesse possit nostri Cœtûs pertrahendi in ullas veritati contrarias partes.

Neque propterea tolerari volumus importunos ac malevolos homines, qui viris bonis doctisque & ecclesiasticæ rei studiosis vagam & invidiosam Jansenismi accusationem inferunt, eo quoque nomine, quod morum corruptelas acriter insectentur; cùm nos pro candore & æquitate Episcopalis ordinis neminem pro suspecto habituri simus, nisi eum qui aut Constitutionibus Apostolicis detrahat, aut aliquam ex damnatis propositionibus tueatur: quod etiam ab antecessoribus nostris sæpè sancitum, & Regiâ auctoritate firmatum, & ab optimo maximoque Pontifice Innocentio XII. applaudente totâ Ecclesiâ constitutum est.

Arrest. du Conseil d'Estat des 13. Avril. 1661. & 28 Octobre 1668

De Cardinali verò Cœlestino Sfondrato *Nodi dissoluti* authore, quid est quod soliciti simus; cùm ad Sedem Apostolicam atque ad optimum verèque sanctissimum Pontificem ejus causa delata sit, quam & Pontifex pro Apostolicæ potestatis officio judicandam susceperit, & id ipse perscripserit ad quinque è nostris dato Brevi die 6. Maii, sui Pontificatûs anno sexto; quo nihil erat optatius: quarè & à libro examinando nos abstinere par est; nec

Breve 6. Feb. 1694. Breve 24. Nov. 1696.

in-

interim oblivisci doctrinæ adversùs Semipelagianos à sancto Augustino traditæ, quam & Ecclesia Romana suam fecit, & Ecclesiæ Gallicanæ jam indè ab initio commendavit.

Decr. 1. Alex. VII. 72. Sept. 1665. in præf.

Nunc ut ad aliud fidei caput veniamus, ad Moralem scilicet Theologiam, his postremis temporibus pravâ ingeniorum licentiâ ac subtilitate corruptam, præmittenda putamus verba felicis memoriæ Alexandri VII. quibus *magno animi sui dolore* testatur *complures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, atque animarum perniciem inferentes, partim antiquatas iterum suscitare, partim noviter prodire; & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelicâ simplicitate Sanctorumque Patrum doctrinâ; & quem si pro rectâ regulâ fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela.* Quâ sententiâ non modò errores increvisse queritur; verùm etiam, quod caput est, adnotari voluit ipsam rei tractandæ rationem eam introductam esse, unde videremus corruptelam morum non modò secuturam, verùm etiam facto velut impetu irrupturam, quam vix cohibere possimus

Decr. 1. & 2. Alex. VII. in fine.

Neque vero satis fuit sanctissimo Pontifici novam hanc methodum ludificandæ conscientiæ & involvendæ veritatis, hoc est ipsum mali detexisse fontem; sed exitiabilis doctrinæ rivulos insectatus, complures propositiones, *ut minimum tanquam scandalosas*, (non probatis aliis quæ occurrere possent,) *sub interminatione divini judicii, atque excommunicationis pœnâ, à quâ nemo posset, præterquam in articulo mortis, nisi à Romano Pontifice absolvi, damnavit & prohibuit.* Quod salubre opus

Decr. Inn. XI. 2. Mart. 1679.

Innocentius XI pro sui pietate prosequutus, plures alias parique doctrinæ ac diligentiæ laude selectas

ſectas (nec probatis cæteris) ſub iisdem pœnis damnavit & prohibuit, dumque eas omnes *ut minimùm tanquam ſcandaloſas & in praxi pernicioſas damnandas ſtatuit & decrevit*, non tantùm à libris ac prædicatione, ſed ab omni etiam vitâ Chriſtianâ procul amandandas judicavit.

Atque utinam ſanctiſſimi Pontifices Decretorum formulis antiquo ac noſtro uſu receptis, quæque ad univerſas Eccleſias pertinerent, infandam doctrinam proſcripſiſſent: ſed dum expectamus fore ut tantum opus more majorum & canonico ordine perficiant: Nos interim Cardinales, Archiepiſcopi & Epiſcopi in unum congregati, ne ulteriùs virus ſerperet, has propoſitiones à prædictis Pontificibus, uti memoravimus, applaudente toto orbe Chriſtiano condemnatas, earum præcipuis expreſsè adnotatis, primùm ut magis in promptu eſſent, ad certa capita redigendas, tum cenſoriè notandas, & ad ampliorem Cleri & Chriſtianæ plebis informationem, ſuis quasque cenſuris configendas eſſe duximus.

Sed enim incredibile dictu eſt ex peſſimis principiis, totâ licet Eccleſiâ reluctante, quanta malorum incrementa provenerint; ſubtilioribus ingeniis in id unum intentis, ut eò quiſque ſe vel maximè Theologum videri velit, quò plura ejuſmodi inventa in probabilitatis auctoritatem adduxerit. Verùm hæc conſtabilire, aut per eam ſpeciem mentes infirmorum in falſam & noxiam ſecuritatem inducere, nihil eſt aliud quàm animas perdere ac *doctrinas & mandata hominum* variasque traditiones, exemplo Phariſæorum, divini mandati loco obtrudere. Quare tot errorum experientiâ victi neceſſe habuimus ipſam malorum radicem exſcindere, eam ſcilicet opinandi rationem, quæ ignota SS. Patribus tanta de rebus maximis diffidia Math. xv. 9.

dia peperit, ut iisdem in parochiis, iisdem in tempis passim cerneremus ab aliis teneri & ligari, quæ ab aliis solverentur, ac plebem Christianam in varia atque incerta discerpi, nec scire quibus credat; magno dedecore ecclesiasticæ auctoritatis, magnâque apertâ januâ ad salutis incuriam & indifferentiam, quam vincere non Episcopi singulares, sed sola Episcopalis unanimitas & auctoritas possit, dicente Apostolo: *Obsecro vos fratres... ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata.* Sequuntur autem damnatæ propositiones, nec probatis aliis propositionibus aut erroribus, quos pro angustiâ temporis prætermisimus.

1 Corint. 1.x.

CENSURA PROPOSITIONUM.

I.

De observandis INNOCENTII X. *&* ALEXANDRI VII. *Constitutionibus circa quinque Propositiones damnatas.*

1.

Præfat libri cui titulus: *Augustiniana Ecclesiæ Rom. doctrina &c.*

JAm tandem Ecclesiæ & Regnorum principes ex hoc clarissimo argumento agnoscant phantasma Jansenismi quæsitum ubique, sed nusquam repertum præterquam in laboranti quorumdam phantasiâ.

2.

Constitutione Innocentii X nihil aliud actum quàm ut renovarentur atque exacerbarentur disputatio-

tationes ... In eamdem viam pertractus est Alexander VII. ut homo ab omnibus facilè impellendus in eas res quæ parum ejus officio convenirent.... Innocentius quoque XII. cùm ex officio teneretur claram proferre sententiam, generalibus æquivocisque verbis adhibitis dat locum existimandi se non ausum esse clarius loqui tanquam errare metuentem... Atque illud, *in sensu obvio*, ejusdem Pontificis magis adhuc generale est & vagum, quàm verba Alexandri VII. *in sensu à Jansenio intento*... Episcopi denique Gallicani libertates Ecclesiæ Gallicanæ sub earum asserendarum specie labefactarunt, super recipiendâ Constitutione Innocentii X. contra Jansenium.

3.

Aliquam huic malo medicinam attulisse videbatur Innocentius XII. in Brevi suo 6. Feb. 1694... Verùm mitigationem illam præsumptam non parum extenuavit Brevi 24 Novemb. 1696. ubi Pontifex disertè negat Constitutionem aut Formularium Alexandri VII. Brevi suo alterata aut reformata....in aliquâ minimâ ejus parte.... Nec placet eorum opinio, quæ ex ipso primo Brevi 6 Feb. 1694. edito aliquid mitigationis circa factum tentavit exsculpere. ..Sed & nihilo majorem in quæstione juris progressum factum esse jam quoque convenit ostendere.

4.

Circa condemnationem *Augustini* Jansenii opus esset collatione regulari habitâ vel coram judicibus à Romano Pontifice, vel à Rege datis..... Nondum omnes interierunt qui sciunt deliberationes (de Janseniano negotio) quas nunc Episcopi ut regulas suarum hodiernarum deliberationum circa novum Quietismum) sumunt, Cleri Gallicani æternùm fore propudia.

CENSURA.

Hæ quatuor propositiones quibus inquieti homines Innocentii X. & Alexandri VII. Constitutiones, Innocentii quoque XII. Brevia æquissima & ab omnibus approbata apertè contemnunt, & Episcopos Gallicanos rebus judicatis adhærentes incessunt maledictis, & causam hanc de integro retractari postulant, tanquam tot Constitutionibus Apostolicis, etiam accedente Ecclesiarum consensione, causa nondum finita fuerit, falsæ sunt, temerariæ, scandalosæ in Clerum Gallicanum, summos Pontifices & in universam Ecclesiam, schismaticæ & erroribus condemnatis faventes.

II.

DE GRATIA.

5.

Axioma illud theologicum, *facienti quod in se est Deus non denegat gratiam*, non solùm verissimum est atque doctrinæ Scripturæ, Conciliorum & Patrum maximè consentaneum: verùm etiam per illud significatur obligatio quam Deus habet dandi gratiam facienti quod in se est; nec solùm facienti quod est ex se viribus gratiæ, sed etiam illi qui cùm non habeat gratiam, facit quod in se est viribus naturæ.

6.

Quia tamen opera viribus solius naturæ elicita omnino sterilia sunt atque incapacia merendi dona intrinsecè & theologicè supernaturalia: ideo dicimus obligationem quam Deus habet conferendi gratiam facienti quod est in se viribus naturæ, seu viribus gratiæ purè naturalis, sive non theologicè supernaturalis, non oriri ex bonitate talium operum, aut ex ullo merito sive condigno, sive congruo, quod insit in illis operibus in ordine ad gra-

gratiam; sed ex pacto inter Christum fidejussorem nostrum & Patrem inito, ad gratiam hominibus conferendam propter Christi merita, respiciendo ea naturalia opera ut purum terminum, non ut meritum ullum aut rigorosam conditionem.

C E N S U R A.

Hæ duæ propositiones, quâ parte causam discernendi inter justos & non justos in opera merè naturalia referunt, Semipelagianismum instaurant mutatis tantùm vocibus. Pactum autem quod inter Deum & Christum asseritur, commentum est temerarium, erroneum, nec solùm tacente, sed etiam adversante Scripturâ & SS. Patrum traditione prolatum.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

DE FIDE.

7.

HOmo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei & caritatis, ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium. 1. ALEXAN. VII.

8.

Satis est actum fidei semel in vitâ elicere. 17. INNOC. II.

C E N S U R A.

Hæ duæ propositiones sunt scandalosæ, in praxi perniciosæ, erroneæ, fidei & Evangelii oblivionem inducunt.

9.

Assensus fidei supernaturalis & utilis ad salutem stat cum notitiâ solùm probabili revelationis, imò cum formidine, quâ quis formidet ne non sit locutus Deus. 21. INNOC.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, perniciosa, & Apostolicam fidei definitionem evertit.

DE FIDEI PROFESSIONE.

10.

18. Innoc. SI à potestate publicâ quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri ut Deo & fidei gloriosum consulo; tacere ut peccaminosum per se non damno.

CENSURA.

Hæc propositio scandalosa est, præceptis Evangelicis & Apostolicis apertè contraria, & hæretica.

DE MOTIVIS CREDIBILITATIS.

11.

RElígio Christiana est evidenter credibilis; nam evidens est prudentem esse quisquis eam amplexatur: non evidenter vera, nam aut obscurè docet, aut quæ docet obscura sunt. Imò qui aiunt Religionem Christianam esse evidenter veram, fateantur necesse est falsam evidenter esse. Infer hinc evidens non esse: 1. Quod existat nunc in terris aliqua vera religio: unde enim habes non omnem carnem corrupisse viam suam? 2. Quod omnium quæ in terrâ sunt veræ-simillima sit Christiana: an enim terras omnes peragrasti, aut peragratas ab aliis esse nosti? 3. Quòd & Apostolis & dæmonibus manifesta fuerit divinitas Christi; id enim si doces, docere te oportet Christum manifestè Deum esse. 4. Quod afflante Deo fusa sint Prophetarum oracula; quid enim mihi opponas, si vel negem illa fuisse vera vaticinia, vel affirmem fuisse conjecturas? 5. Quòd vera fuerint quæ à Christo edita fuisse commemorantur miracula; quanquam negare hæc nemo prudenter potest.

CENSURA.

Doctrina hâc propositione contenta impia est, blasphema, erronea, & inimicis Christianæ religionis favet.

12. Evi-

12.

Evidens non est evidentia moralis propriè dicta & physica Religionem Catholicam esse veram.

C E N S U R A.

Hæc propositio doctrinam superiori propositioni consentaneam continens temeraria est, & in mortem inducens.

DE REBUS EXPLICITA FIDE CREDENDIS.

13.

NOn nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris. 22. INNOC.

14.

Fides latè dicta ex testimonio creaturarum similive motivo ad justificationem sufficit. 23 INNOC.

15.

Absolutionis capax est homo quantumvis laboret ignorantiâ mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat mysterium sanctissimæ Trinitatis & Incarnationis Domini. 64. INNOC. Cens. Lovan. 1653 Prop. 17.

C E N S U R A.

Hæ tres propositiones in Deum Remuneratorem, & in Christi Mediatoris Nomen contumeliosæ sunt, erroneæ & hæreticæ. Hebræ. XI. 6. Actor. IV. 12.

IV. DE DEI DILECTIONE.

16.

SUfficit ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè: hunc homo non tenetur amare neque in principio neque in decursu vitæ moralis. ALEXAN. VIII. 24 Aug. 1690.

C E N S U R A.

Hæc propositio est hæretica.

17.

5. INNOC. An peccet mortaliter qui actum dilectionis Dei semel tantùm in vitâ eliceret, condemnare non audemus.

18.

6. INNOC. Probabile est ne singulis quidem rigorosè quinquennis per se obligare præceptum caritatis erga Deum.

19.

7. INNOC. Tunc solùm obligat quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, quâ justificari possimus.

20.

Censura Gumen. Edit. Paris 1665. pag. 6. Ibid. Præceptum amoris Dei per se tantùm obligat in articulo mortis.

21.

Præceptum affirmativum amoris Dei & proximi non est speciale sed generale, cui per aliorum præceptorum adimpletionem satisfit.

CENSURA.

Hæ propositiones sunt scandalosæ, perniciosæ, piarum aurium offensivæ, erroneæ, impiæ, primum & summum mandatum irritum faciunt, atque Evangelicæ legis spiritum extinguunt.

V.

DE PROXIMI DILECTIONE.

22.

INNOC. 10 & 11. Non tenemur proximum diligere actu interno & formali.... Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

23.

13. INNOC. Si cum debitâ moderatione facias, potes absque peccato mortali de vitâ alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere: illam inefficaci affectu

fectu petere & desiderare, non quidem ex displicentiâ personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

24.

Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis: quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas. 14. INNOC.

25.

Injuriarum condonatio commendatur nobis ut quid perfectius, sicut commendatur virginitas præ conjugio.

CENSURA.

Harum propositionum doctrina scandalosa & perniciosa est, piarum aurium offensiva, & secundo caritatis præcepto contraria, respectivè hæretica, & omnem vel in ipsis parentibus & liberis humanitatis sensum extinguens.

VI.
DE FESTIS.

26.

PRæceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus. 52. INNOC. Cens. Lovan. 1653. Prop. 8.

CENSURA.

Hæc propositio est scandalosa, ad violandas leges tum civiles tum ecclesiasticas vel etiam Apostolicas viam aperit, ac proinde Superiorum autoritate prohibenda.

VII.
DE HOMICIDIO.

27.

LIcitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas. 15. INNOC.

CENSURA.

Hæc propositio est falsa, scandalosa, execranda, pietatis erga parentes contraria, viam crudelitatis & avaritiæ aperiens.

28.

17. ALEX. Censf. Lovan 1653 Prop. 7. Est licitum religioso vel clerico calumniatorem gravia crimina de se vel de suâ religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur si calumniator sit paratus vel ipsi religioso, vel ejus religioni publicè & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

29.

18 ALEX. Censf. Lovan. 1657. Prop. 5. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum evitare.

CENSURA.

Hæ duæ propositiones sunt scandalosæ, erroneæ, Decalogo apertè repugnant, cædibus patrocinantur, & Magistratibus ipsique humanæ societatis certam perniciem intentant.

30.

19 ALEX. Non peccat maritus occidens propriâ authoritate uxorem in adulterio deprehensam.

CENSURA.

Hæc propositio est erronea, crudelitatem privatamque vindictam approbat.

31.

30 INNOC Censf Lovan. 1657 Prop. 4. Fas est viro honorato occidere invasorem qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam vel ictum fustis fugiat.

CEN-

CENSURA.

Hæc propositio est scandalosa, erronea, mundano honori servit, ultionem & homicidia excusat.

32.

Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur aut infametur. 34. INNOC. Cens. Lovan. 1657 Prop. 9.

33.

Videtur probabile omnem fœtum, quandiu in utero est, carere animâ rationali, & tunc primùm incipere eandem habere cùm paritur; ac consequenter dicendum in nullo abortu homicidium committi. 35. INNOC. Cens. Lovan. 1657 Prop. 6.

CENSURA.

Hæ propositiones sunt scandalosæ, erroneæ, infandis homicidiis & parricidiis procurandis aptæ: Homicidii *enim* festinatio est prohibere nasci; nec refert natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Tertul. Apol. c. 8.

34.

Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei. 31. INNOC.

35.

Licitum est tam hæredi quàm legatario contra injustè impedientem ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, (defensione occisivâ) sicut & jus habenti in cathedram vel præbendam contra eorum possessionem injustè impedientem. 33. INNOC. Cens. Lovan. 1653 Prop. 13.

36.

Non solùm vitam sed etiam bona temporalia, quorum jactura esset damnum gravissimum, licitum est defensione occisivâ defendere ... Fatemur rariùs licitum esse Ecclesiasticis. ... Si tamen aliquando futurum contingat tale malum, (id est gravissi-

vissimum damnum) etiam ipsis licitum erit bona illa cum occ sione furis defendere.

CENSURA.

Exod. xxii. 3. *Hæ propositiones legi Dei & ordini caritatis divinitus instituto contrariæ sunt, perniciosæ & erroneæ.*

37.

Quando quis decrevit te occidere, & hoc alicui manifestavit, sed nondum cœpit id exequi, potes eum prævenire, (occidendo) si aliter non potes effugere: ut si maritus pugionem habeat sub cervicali ad occidendam noctu conjugem; si quis venenum tibi propinandum paraverit; si Rex unus adversùs alium classem adornarit.

38.

Si arma quidem necdum paravit, sed habet tantùm decretum firmum & efficax te occidendi, quod tibi vel revelatione divinâ, vel manifestatione confidenter amicis factâ innotescat, potes prævenire; quia per istud decretum, etsi purè internum, sufficienter censetur esse aggressor.

CENSURA.

Doctrina his duabus propositionibus contenta juri naturali divino, positivo & Gentium contraria est, nefandis cadibus & Fanatismo viam sternens, societatis humanæ perturbativa, Regibus quoque præsentissimum periculum creat.

39.

Ubi est scripta expressa permissio à Deo ut Reges & Respublicæ possint interficere reos? An est in Scripturâ? An in Traditione? Est-ne fidei articulus? Si solo lumine naturali eò ducimur, patere ut ex eodem lumine naturali judicemus, quid cuique privato liceat in occidendo aggressore non solùm vitæ, verùm etiam honoris & rei.

CEN-

CENSURA.

Doctrina hac propositione contenta & illata scandalosa est, erronea & hæretica, Regibus & Reipublicæ injuriosa, vanis ratiociniis & regulis vitam hominum & morum decreta subjiciens.

VIII.
DE DUELLO.

40.

VIr equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. 2. ALEX. Cens. Lovan. 1653 Prop. 15.

41.

Potest etiam duellum offerre, si non aliter honori consulere possit. Cens. Gu imen. pag. 5.

CENSURA.

Doctrina his propositionibus contenta falsa est, scandalosa, contraria juri divino & humano, tam ecclesiastico quam civili, imò & naturali.

IX.
CIRCA CASTITATEM.

42.

TAm clarum videtur fornicationem secundùm se nullam involvere malitiam, & solùm esse malam quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur. 48 INNOC.

43.

Copula cum conjugatâ consentiente marito non est adulterium; adeòque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum. 50 INNOC. Cens. Lovan. 1653 Prop. 3.

CENSURA.

Doctrina his propositionibus contenta scandalosa est, perniciosa, castarum & piarum aurium offensiva & erronea.

44.

In hac vi & metu infamiæ mortiſque poterat Suſanna dicere : Non conſentio actui , ſed patiar & tacebo , ne me infametis & adigatis ad mortem.... Fortè Suſanna id vel neſciebat vel non cogitabat : ſic enim honeſtæ caſtæque virgines putant ſe eſſe reas , ſeque conſentire lenonibus , ſi non clamore , manibus, totiſque viribus reſiſtant .. Potuiſſet Suſanna in tanto periculo infamiæ & mortis negativè ſe habere , & permittere in ſe eorum libidinem , modo interno actu in eam non conſenſiſſet , ſed eam deteſtata & execrata fuiſſet ; quia majus bonum eſt vita & fama quam pudicitia ; unde hanc pro illâ exponere licet.

CENSURA.

Deut. xxii. 23. 24 25. 26.27. *Hæc propoſitio temeraria eſt , ſcandaloſa , caſtarum aurium offenſiva , erronea , & legi Dei contraria.*

X.

DE FURTO, TURPI LUCRO, ET JUDICUM CORRUPTELIS.

45.

36. INNOC. Conſ. Lovan. 1657 Prop. 8. Cenſ. Gummen. pag. 15. PErmiſſum eſt furari non ſolùm in extremâ neceſſitate , ſed etiam in gravi.

CENSURA.

Hæc propoſitio quantum furtum permittit in gravi neceſſitate falſa eſt , temeraria , & Republicæ pernicioſa.

46.

37 INNOC. Conſ. Lovan. 1657 Prop. 9. Famuli & famulæ domeſticæ poſſunt occultè heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario quod recipiunt.

CENSURA.

Hæc propoſitio falſa eſt , furtis viam aperit , & famulorum fidem labefactat.

47.

47.

Poteſt uxor viro ſurripere pecuniam, etiam ad ludendum, ſi mulier talis ſit conditionis, ut ludus honeſtus pari loco cum alimentis ac victu habeatur. Vic. Gen. Parif. Cenſ. Apol. pag. 18.]

C E N S U R A.

Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, & familiarum pacem perturbat. Quod autem de ludo alimentis æquiparando additur, furti iniquitati peſſimas fallendi artes adjungit; & in vitam humanam neceſſitates inducit à Chriſtianâ ſimplicitate abhorrentes.

48.

Non tenetur quis ſub pœnâ peccati mortalis reſtituere quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis. 38 INNOC. Cenſ. Lovan. 1657 Prop. 16.

C E N S U R A.

Hæc propoſitio eſt falſa, pernicioſa, & furta etiam gravia approbat.

49.

Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati. 39 INNOC. Cenſ. Lovan. 1657 Prop. 32.

50.

Etiamſi donatario perſpectum ſit bona ſibi donata à quopiam, eâ mente ut creditores fruſtrentur, non tenetur reſtituere, niſi eam donationem ſuaſerit, vel ad eam induxerit. Vic. Gen. Parif. Cenſ. pag. 16.

C E N S U R A.

Hæ propoſitiones falſæ ſunt, temerariæ, fraudibus & dolis patrocinantur, & juſtitiæ regulis repugnant.

51.

Incantatores, aliique ejuſmodi deceptores (Magi, Aſtrologiæ judiciariæ profeſſores, Arioli, Conjectores) ex peſſimis quibuſque artibus captantes

 lu-

lucrum, licitè servare possunt bona his mediis acquisita.

C E N S U R A.

Hæc propositio intellecta de prædictu falsis ac deceptoriis artibus falsa est, temeraria, fovendis fallaciis etiam diabolicis idonea.

26. 52.

ALEX. Cens. Lovan. 1657 Prop. 11. Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest judex pecuniam accipere pro ferendâ sententiâ in favorem unius præ alio.

53.

Vic. Paris. Cens. pag. 13. Senon. pag. 14. num. 10. & 11. Possunt judices accipere munera à litigantibus, nec tenentur restituere quæ acceperint ad pronuntiandam sententiam injustam.

C E N S U R A.

Hæ propositiones falsæ sunt, perniciosæ, verbo Dei contrariæ & judicum corruptelæ inaucunt.

40.

XI.

DE USURA.

54.

INNOC. Cens. Lovan. 1657 Prop. 14. Cens. Vic. Gen. Paris. pag. 13. 14. & seq. Cens. Apol. Fac. Paris. 1658. pag. 55. Cens. Gumen. pag. 8. Contractus Mohatra (*id est ille contractus quo à mercatore res majore pretio ad certum tempus solvendo distrahuntur, ac statim ab eodem, stante eo contractu, minore pretio præsente pecuniâ redimuntur*) licitus est etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis prævié inito, cum intentione lucri.

55.

41. INNOC. Cens. præd. Cùm numerata pecunia pretiosior sit numerandâ, & nullus sit qui non majoris faciat pecuniam præsentem quàm futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usurâ excusari.

56.

Usura non est dum ultra sortem aliquid exigitur 42.
tanquam ex benevolentiâ & gratitudine debitum; INNOC.
sed solùm si exigatur tanquam ex justitiâ debi- Præd.
tum. Cens. Lovan. 1657. prop. 15.

57.

Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exi- 42.
gere, si se obliget ad non repetendam sortem us- ALEX.
que ad certum tempus. Præd. Cens.

58.

Tam licet ex alienatione per aliquot annos cen- Præd.
sum annuum exigere, quàm licet exigere censum Cens.
perpetuum ex alienatione perpetuâ. Ex Bituric. 1659; ut. 7.

C E N S U R A.

Hæ propositiones in quibus mutato tantùm mutui & usuræ nomine, licet res eadem recidat, per falsas venditiones & alienationes, simulatasque societates, aliasque ejusmodi artes & fraudes vis divinæ legis eluditur doctrinam continent falsam, scandalosam, Procès-Verbal
cavillatoriam, in praxi perniciosam, palliativam du clergé en
usurarum, verbo Dei scripto ac non scripto contra- 1657.
riam, jam à Clero Gallicano reprobatam, Concilio- pag.
rum ac Pontificum decretis sæpè damnatam. 1168.

59.

Usura etsi esset prohibita Judæis, non tamen Christianis, lege veteri in judicialibus præceptis abolitâ per Christum.

C E N S U R A.

Hæc propositio verbo Dei contraria est, novæ legis perfectionem & Gentium omnium in Christo adunatarum fraternitatem tollit.

XII.

DE FALSO TESTIMONIO, MENDACIO ET PERJURIO.

60.

25. INNOC. CUm causâ licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis sive sit gravis.

61.

Qui jurandi intentionem non habet, licet falsò juret, non pejerat, etsi alio crimine tenetur, puta mendacii alicujus.

62.

Qui jurat cum intentione non se obligandi, non obligatur ex vi juramenti

CENSURA.

Hæ propositiones sunt temerariæ, scandalosæ, perniciosæ, bonæ fides illudentes, & Decalogo contrariæ.

63.

Si quis vel solus vel coram aliis, sive interro-
26. INNOC. Conl. Lovan. 1653. Prop. 5. gatus, sive propriâ sponte, sive recreationis causâ, sive quocumque alio fine juret se non fecisse aliquid quod reverâ fecit: intelligendo intra se aliquid quod non fecit, vel aliam viam ab eâ in quâ fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverâ non mentitur nec est perjurus.

64.

Causa justa utendi his amphibologiis est quoties id necessarium aut utile ad salutem corporis, ho-
27. INNOC. norem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium actum virtutis; ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.

CENSURA.

Hæ propositiones temerariæ sunt, scandalosæ, perniciosæ, illusoriæ, erroneæ, mendaciis, fraudibus & perjuriis viam aperiunt, & sacris Scripturis adversantur.

65.

Qui mediante commendatione vel munere, ad magistratum vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis; quia non tenetur fateri crimen occultum. 28. INNOC. Cens. Lovan 1657. prop. 19.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, perniciosa, patrocinatur humanæ ambitioni, perjuria excusat, publicæ potestati contra Dei mandatum adversatur.

66.

Patriarchæ & Prophetæ, Angeli, ipse Christus, nedum viri justi & sancti æquivocationibus, sive amphibologiis & restrictionibus mentalibus usi sunt.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, temeraria: mysticè, propheticè, parabolicè, sive economicè ad insinuandam altius veritatem dicta vel tacita cum vulgaribus gestis confundit, SS Patrum acta ludibrio vertit, ipsis etiam Angelis injuriosa, erga Christum contumeliosa & impia.

XIII.

DE CALUMNIA.

67.

Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat; & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologiâ. 44. INNOC. Cens. præd. Apol. Lovan. 1657. prop. 31.

C E N S U R A.

Hujus propositionis doctrina falsa est, temeraria, scandalosa, erronea, spatiosam calumniatoribus & impo-

posteribus portam, aperit; & clarè detegit quàm nefaria placita probabilitatis nomine inducantur.

XIV.
DE ADJUVANTIBUS AD FLAGITIA.

68.

51. INNOC. Cens. Parif. Apol. pag. 15. FAmulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, putà ne à domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, perniciosa, verbis Dominicis & Apostolicis aperte contraria & hæretica;
Math. xvi. 26. Quam *enim* dabit homo commutationem pro animâ suâ? & Digni sunt morte non solùm qui
Rom. 1 32. ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

XV.
DE SIMONIA ET BENEFICIIS CONFERENDIS.

69.

22. ALEX. Cens. præl. Apol. & Gaim pag. 7. NOn est contra justitiam beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

70.

45 INNOC. Cens. Lovan. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel effi-

efficiendi spirituale; vel etiam quando tempora- 1657. prop. 13.
le sit solùm gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra

71.

Et id quoque locum habet, etiamsi temporale 46.
sit principale motivum dandi spirituale, imò etiam- INNOC.
si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris Et præd.
æstimetur quàm res spiritualis. Cens.

C E N S U R A.

Hæ propositiones temerariæ sunt, scandalosæ, perniciosæ, erroneæ, hæresim simoniacam, sacrâ Scripturâ, Canonibus & Pontificiis Constitutionibus reprobatam, mutato tantum nomine, per fallacem mentis sive intentionis directionem inducunt.

72.

Cùm dixit Concilium Tridentinum eos alienis 47.
peccatis communicantes mortaliter peccare qui non INNOC.
quos *digniores* & Ecclesiæ *magis utiles* ipsi judicave- Conc. Trid.
rint, ad Ecclesias promovent: Concilium vel pri- Sess. 14.
mò videtur per hoc *digniores*, non aliud significa- c. 1. de
re velle nisi dignitatem eligendorum, sumpto com- Refor.
parativo pro positivo; vel secundo locutione minùs propriâ ponit digniores ut excludat indignos, non verò dignos: vel tantùm loquitur tertiò, quando fit concursus.

C E N S U R A.

Hæc propositio Concilio Tridentino contraria est, Ecclesiæ utilitati ac saluti animarum, quæ à pastorum delectu præcipuè pendet, adversatur.

XVI.
DE MISSÆ SACRIFICIO ET SACRA COMMUNIONE.

73.

53. INNOC. Cens. Lovan. 1657 prop. 17. & Senon. p. 19.

SAtisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

CENSURA.

Hæc propositio absurda est, scandalosa, illusoria, communique Christianorum sensui repugnat.

74.

Cens. Vic. Gen. Paris. p. 18. & 19.

Eidem præcepto satisfit per reverentiam exteriorem tantùm, animo licet voluntariè in aliena, imò & prava cogitatione defixo.

75.

55. INNOC.

Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam corporis Domini manducationem.

CENSURA.

Doctrina his duabus propositionibus contenta temeraria est, scandalosa, erronea, impietati & sacrilegio favet, & præceptis Ecclesiæ illudit.

76.

56. INNOC.

Frequens confessio & communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

CENSURA.

Hæc propositio temeraria est, scandalosa, erronea, impia, & sacris litteris contraria.

XVII.
DE MISSA PAROCHIALI.

77.

Prop. 4. inter sex damnatas

NVllus in foro conscientiæ parochiæ suæ interesse tenetur, nec ad audiendum Verbum Dei, divi-

divinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catechesibus annuntiantur & docentur. in Comitiis generalibus Cleri Gallicani an. 1655.

78.

Talem legem in hac materia nec Episcopi, nec Concilia Provinciarum nec Nationum sancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut ecclesiasticis censuris mulctare possunt. *Paris.* 412 *du procès Verbal.* Prop. 5. ex 6. præd.

79.

Plebs virtute Concilii Tridentini cogi non potest censuris & pœnis ecclesiasticis, ut eat ad suam Parochiam diebus Dominicis ad audiendam Missam (parochialem scilicet.) *Ibid.*

C E N S U R A.

Harum propositionum doctrina falsa est, temeraria, scandalosa, jam à Clero Gallicano graviter condemnata, sacris Canonibus, Concilio Tridentino, & Apostolicæ Traditioni contraria, dicente Apostolo; Non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam. *Hebr.* x. 25.

XVIII.
CIRCA CONFESSIONEM SACRAMENTALEM.

80.

Peccata in confessione omissa seu oblita ob instans periculum vitæ aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere. XX ALEXAN.

C E N S U R A.

Hæc propositio temeraria, erronea, & confessionis integritati derogat.

81.

Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

C E N S U R A.

Hæc propositio temeraria est, erronea, sacrilegio favet, & præceptis Ecclesiæ illudit.

82.

ALEX. 38. 39. Mandatum Concilii Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimùm, est consilium non præceptum .... Illa particula, *quamprimum*, intelligitur, cùm sacerdos suo tempore confitebitur. Sess. 13. cap. 7.

C E N S U R A.

Hæc propositio est falsa, perniciosa, apertum Concilii Tridentini decretum intervertit.

83.

58 INNOC. Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

84.

59 INNOC. Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis.

C E N S U R A.

Doctrina his duabus propositionibus contenta falsa est, temeraria, in errorem inducit, sacrilegiis favet, Christianæ simplicitati, Ministrorum Christi judiciariæ potestati, confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat.

XIX.

CIRCA DISPOSITIONES ET ABSOLUTIONEM POENITENTIS CIRCA OCCASIONES PROXIMAS.

85.

57 INNOC. PRobabile est sufficere attritionem naturalem modò honestam.

CEN-

C E N S U R A.

Hæc propositio est hæretica.

86.

Attritio ex gehennæ metu sufficit etiam sine ullâ Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu; quia talis honesta & supernaturalis est.

C E N S U R A.

Hæc propositio quâ à dispositionibus necessariis ad absolutionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.

87.

Concilium Tridentinum adeò expresse definivit attritionem quæ non vivificet animam, quæque supponatur sine amore Dei esse, sufficere ad absolutionem, ut anathema pronuntiet adversus negantes.

8. des 11. propositions censurées par 46. Docteurs de la Facul. de paris, le 26. May 1696.

C E N S U R A.

Hæc propositio falsa est, temeraria, Concilio Tridentino contraria, & in errorem inducit.

88.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est deneganda nec differenda absolutio, dummodò ore proferat se dolere & proponere emendationem.

60. INNOC. Cens. Lovan. 1653 Prop. 1. Præd. Cens. Paris. Bitur. Senon. &c.

C E N S U R A.

Hæc propositio est erronea, & ad finalem impœnitentiam ducit.

89.

Potest aliquando absolvi, qui in proximâ occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere, quin imò directè & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

61 INNOC. Cens. Lovan. 1653 Prop. 2. Et præd. Cens. Apol.

90.

62. INNOC. Præd. Cens 41. ALEX. Cens. Lovan. 1657 Prop. 2. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit: Unde non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii, dum deficiente illâ nimis ægre vitam ageret, & aliæ epulæ concubinarium tædio magno afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.

91.

63 INNOC. Præd. Cens & Lovan. 1657. Prop. 1. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali vel temporali nostro vel proximi.

C E N S U R A.

Math. 5. 29 30. xviii. 8. 9. *Hæ propositiones scandalosæ sunt, perniciosæ, hæreticæ, apertè repugnantes præcepto Christi jubentis manum, pedem, oculum quoque dextrum scandalizantem abscindere & projicere.*

XX.

DE JEJUNIO.

92.

31 ALEX. FRangens jejunium Ecclesiæ ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientiâ hoc faciat, putà quia non vult se subjicere præcepto.

93.

29. ALEX. Cens. Gum. p. 11. In die jejunii, qui sæpiùs modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

94.

30. ALEX. Omnes Officiales qui in republicâ corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare an labor sit compatibilis cum jejunio.

95.

Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes 31. A-
illi qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, LEX.
etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.

C E N S U R A.

Doctrina his quatuor propositionibus contenta falsa est, temeraria, scandalosa, ecclesiasticorum mandatorum incuriam inducit, Jejunii leges pravis artibus eludit.

XXII.

DE INTEMPERANTIA.

96.

COmedere & bibere usque ad satietatem ob 8. IN-
solam voluptatem non est peccatum, modo NOC.
non obsit valetudini; quia licitè potest appetitus Cens.
naturalis suis actibus frui. Vic.Paris. p. 17.

C E N S U R A.

Hæc propositio temeraria est, scandalosa, perniciosa, erronea, & ad Epicuri scholam ableganda.

XXII.

DE HORIS CANONICIS.

97.

REstitutio à Pio V. imposita beneficiatis non 20 A-
recitantibus, non debetur in conscientiâ an- LEX.
te sententiam declaratoriam judicis, eo quod sit pœna.

98.

Qui non potest recitare matutinum & laudes, 54. IN-
potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur; NOC.
quia major pars trahit ad se minorem.

C E N S U R A.

Hæ propositiones falsæ sunt, temerariæ, cavillatoriæ ac præceptis ecclesiasticis illudunt.

99.

Præcepto satisfacit qui voluntariè labiis tantùm non autem mente orat.... Respondeo me totâ hebdomadâ, toto mense, toto anno legisse (horas) sine culpâ veniali; & me non peccavisse venialiter tam certo scire, ut possim juramento firmare.... Homo sum.... Distractiones non evito, involuntarias millies, interdum etiam voluntarias; & nihilominus nullo crucior scrupulo, nullo dubio angor; quia prudenter suppono me ad actionem internam non teneri; eam habere bonum esse, & eâ carere ne quidem levem esse culpam; me ad lectionem tantùm & attentionem externam obligari.

C E N S U R A.

Hæc propositio est absona, verbo Dei contraria; hypocrisim inducit a Propheta & Christo damnatam his verbis, Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè est a me.
Matth. xv. 8.

XXIII.

DE JURISDICTIONE ET REGULARIBUS.

100.

16. Alex. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

C E N S U R A.

Sess 23. de Reform cap. 15.
Hæc propositio est falsa, temeraria, Concilio Tridentino contraria.

101.

12. Alex. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis

pis reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate.

102.

Satisfacit præcepto annuæ confessionis qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.

103.

Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum. 36 A-LEX.

104.

Non possunt Episcopi restringere vel limitare approbationes quas Regularibus concedunt, neque illas ex causâ revocare: quin imò Ordinum mendicantium Religiosi ad eas approbationes obtinendas non tenentur: & si ab Episcopis Religiosi non probentur, rejectio illa tantùm valet ac si approbatio concessa fuisset.

ALEX. VII. Decret. 30 Jan. 1659. Prop. 2 in causâ Andeg apud Fagn. de Probab. pag. 328. Edit. Bruxell. 1667. Cler Gallic. in Com. Gen. an. 1656. pag. 412. du Proces Verbal. Cens. Fac. Paris. an. 1641. iii. 15.

CENSURA.

Doctrina his propositionibus contenta falsa est, temeraria, scandalosa, erronea, in hæresim & schisma inducens, Concilio Tridentino contraria, Ecclesiasticæ Hierarchiæ destructiva, invalidis confessionibus viam aperit, jam olim à summis Pontificibus, & à Clero Gallicano damnata.

105.

In Ministro pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ potest limitari, sed non revocari sine causâ.

106.

Minister pœnitentiæ approbatus in unâ diœcesi, etiamsi habeat suam jurisdictionem immediatè à Papâ, non potest tamen in alterâ, sine diœcesani Episcopi approbatione, audire pœnitentes, saltem in loco ubi adest diœcesanus Episcopus.

CEN-

posteribus portam, aperit; & clarè detegit quàm nefaria placita probabilitatis nomine inducantur.

XIV.
DE ADJUVANTIBUS AD FLAGITIA.

68.

51. INNOC. Cens. Paris. Apol. pag. 15. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, putà ne à domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, perniciosa, verbis Dominicis & Apostolicis apertè contraria & hæretica;
Math. xvi. 26. Quam *enim* dabit homo commutationem pro animâ suâ? *&* Digni sunt morte non solùm qui
Rom. 1 32. ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

XV.
DE SIMONIA ET BENEFICIIS CONFERENDIS.

69.

22 ALEX. Cens. præl. Apol. & Guim pag. 7. Non est contra justitiam beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

70.

45 INNOC. Cens. Lovan. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel effi-

efficiendi spirituale; vel etiam quando tempora- 1657.
le sit solùm gratuita compensatio pro spirituali, prop. 13.
aut è contra.

71.

Et id quoque locum habet, etiamsi temporale 46.
sit principale motivum dandi spirituale, imò etiam- INNOC.
si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris Et præl.
æstimetur quam res spiritualis. Cens.

C E N S U R A.

Hæ propositiones temerariæ sunt, scandalosæ, perniciosæ, erroneæ, hæresim simoniacam, sacrâ Scripturâ, Canonibus & Pontificiis Constitutionibus reprobatam, mutato tantum nomine, per fallacem mentis sive intentionis directionem inducunt.

72.

Cùm dixit Concilium Tridentinum eos alienis 47.
peccatis communicantes mortaliter peccare qui non INNOC.
quos *digniores* & Ecclesiæ *magis utiles* ipsi judicave- Conc. Trid.
rint, ad Ecclesias promovent: Concilium vel pri- Sess. 24.
mò videtur per hoc *digniores*, non aliud significa- c. 1. de
re velle nisi dignitatem eligendorum, sumpto com- Refor.
parativo pro positivo: vel secundo locutione minùs propriâ ponit digniores ut excludat indignos, non verò dignos: vel tantùm loquitur tertiò, quando fit concursus.

C E N S U R A.

Hæc propositio Concilio Tridentino contraria est, Ecclesiæ utilitati ac saluti animarum, quæ à pastorum delectu præcipuè pendet, adversatur.

XVI.
DE MISSÆ SACRIFICIO ET SACRA COMMUNIONE.

73.

53. INNOC. Censf. Lovan. 1657 prop. 17. & Senon. p. 19. — SAtisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

C E N S U R A.

Hæc propositio absurda est, scandalosa, illusoria, communique Christianorum sensui repugnat.

74.

Censf. Vic. Gen. Paris. p. 18 & 19. — Eidem præcepto satisfit per reverentiam exteriorem tantùm, animo licet voluntariè in aliena, imò & prava cogitatione defixo.

75.

55. INNOC. — Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam corporis Domini manducationem.

C E N S U R A.

Doctrina his duabus propositionibus contenta temeraria est, scandalosa, erronea, impietati & sacrilegio favet, & præceptis Ecclesiæ illudit.

76.

56. INNOC. — Frequens confessio & communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

C E N S U R A.

Hæc propositio temeraria est, scandalosa, erronea, impia, & sacris litteris contraria.

XVII.
DE MISSA PAROCHIALI.

77.

Prop. 4. inter sex damnatas — NVllus in foro conscientiæ parochiæ suæ interesse tenetur, nec ad audiendum Verbum Dei, divi-

divinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catechesibus annuntiantur & docentur. in Comitus generalibus Cleri Gallicani an. 165. *Paris.* 412. *du proces Verbal.* Prop 5. ex 6. præd. *Ibid.*

78.

Talem legem in hâc materiâ nec Episcopi, nec Concilia Provincialium nec Nationum sancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut ecclesiasticis censuris mulctare possunt.

79.

Plebs virtute Concilii Tridentini cogi non potest censuris & pœnis ecclesiasticis, ut eat ad suam Parochiam diebus Dominicis ad audiendam Missam (parochialem scilicet.)

C E N S U R A.

Harum propositionum doctrina falsa est, temeraria, scandalosa, jam a Clero Gallicano graviter condemnata, sacris Canonibus, Concilio Tridentino, & Apostolicæ Traditioni contraria, dicente Apostolo; Non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam. *Hebr.* x. 25.

XVIII
CIRCA CONFESSIONEM SACRAMENTALEM.

80.

PEccata in confessione omissa seu oblita ob instans periculum vitæ aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere. II ALEXAN.

C E N S U R A.

Hæc propositio temeraria, erronea, & confessionis integritati derogat.

81.

Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

CENSURA.

Hæc propositio temeraria est, erronea, sacrilegio favet, & præceptis Ecclesiæ illudit.

82.

ALEX. 38. 39. Sess. 13. cap. 7. Mandatum Concilii Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimùm, est consilium non præceptum .. Illa particula, *quamprimum*, intelligitur, cùm sacerdos suo tempore confitebitur.

CENSURA.

Hæc propositio est falsa, perniciosa, apertum Concilii Tridentini decretum intervertit.

83.

58 INNOC. Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

84.

59 INNOC. Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis.

CENSURA.

Doctrina his duabus propositionibus contenta falsa est, temeraria, in errorem inducit, sacrilegiis favet, Christianæ simplicitati, Ministrorum Christi judiciariæ potestati, confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat.

XIX.

CIRCA DISPOSITIONES ET ABSOLUTIONEM POENITENTIS. CIRCA OCCASIONES PROXIMAS.

85.

57 INNOC. PRobabile est sufficere attritionem naturalem modò honestam.

CEN-

CENSURA.

Hæc propositio est hæretica.

86.

Attritio ex gehennæ metu sufficit etiam sine ullâ Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu; quia talis honesta & supernaturalis est.

CENSURA.

Hæc propositio quâ à dispositionibus necessariis ad absolutionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.

87.

Concilium Tridentinum adeò expressè definivit attritionem quæ non vivificet animam, quæque supponatur sine amore Dei esse, sufficere ad absolutionem, ut anathema pronuntiet adversus negantes.

8. des 88. propositions censurées par 46 Docteurs de la Facul. de Paris, le 26. May 1696.

CENSURA.

Hæc propositio falsa est, temeraria, Concilio Tridentino contraria, & in errorem inducit.

88.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est deneganda nec differenda absolutio, dummodò ore proferat se dolere & proponere emendationem.

60. INNOC. Cens. Lovan 1653 Prop. 1. Præd. Cens. Paris. Bitur. Senon. &c.

CENSURA.

Hæc propositio est erronea, & ad finalem impænitentiam ducit.

89.

Potest aliquando absolvi, qui in proximâ occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere, quin imo directè & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

61. INNOC. Cens. Lovan 1653 Prop. 2. Et præd. Cens. 90. Apol.

90.

62. INNOC. Præd. Cens 41. ALEX. Cens. Lovan. 1657 Prop. 2.

Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit: Unde non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii, dum deficiente illâ nimis ægre vitam ageret, & aliæ epulæ concubinarium tædio magno afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.

91.

63. INNOC. Præd. Cens & Lovan. 1657. Prop. 1. Matth. v. 29 30. xviii. 8. 9.

Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali vel temporali nostro vel proximi.

CENSURA.

Hæ propositiones scandalosæ sunt, perniciosæ, hæreticæ, apertè repugnantes præcepto Christi jubentis manum, pedem, oculum quoque dextrum scandalizantem abscindere & projicere.

XX. DE JEJUNIO.

92.

23. ALEX.

FRangens jejunium Ecclesiæ ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientiâ hoc faciat, putà quia non vult se subjicere præcepto.

93.

29. ALEX. Cens. Guim. p. 21.

In die jejunii, qui sæpiùs modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

94.

30. ALEX.

Omnes Officiales qui in republicâ corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare an labor sit compatibilis cum jejunio.

95.

95.

Excuſantur abſolutè à præcepto jejunii omnes illi qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant. 31. ALEX.

C E N S U R A.

Doctrina his quatuor propoſitionibus contenta falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, eccleſiaſticorum mandatorum incuriam inducit, Jejunii leges pravis artibus eludit.

XXII.

DE INTEMPERANTIA.

96.

COmedere & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini; quia licitè poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui. 8. INNOC. Cenſ. Vic.Pariſ. p. 17.

C E N S U R A.

Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, & ad Epicuri ſcholam ablegandа.

XXII.

DE HORIS CANONICIS.

97.

REſtitutio à Pio V. impoſita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientiâ ante ſententiam declaratoriam judicis, eo quod ſit pœna. 20 ALEX.

98.

Qui non poteſt recitare matutinum & laudes, poteſt autem reliquas horas, ad nihil tenetur; quia major pars trahit ad ſe minorem. 54. INNOC.

pis reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate.

102.

Satisfacit præcepto annuæ confessionis qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

103.

Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

36 ALEX.

104.

Non possunt Episcopi restringere vel limitare approbationes quas Regularibus concedunt, neque illas ex causâ revocare: quin imò Ordinum mendicantium Religiosi ad eas approbationes obtinendas non tenentur: & si ab Episcopis Religiosi non probentur, rejectio illa tantùm valet ac si approbatio concessa fuisset.

ALEX. VII. Decret. 30. jan. 1659. Prop. 2 in causâ Andeg apud Fagn. de Probab. pag. 328. Edit. Bruxell. 1667. Cler. Gallic. in Com. Gen. an. 1656. *pag. 412. du Procès Verbal.* Cens. Fac. Paris. an. 1641. tit. 11.

CENSURA.

Doctrina his propositionibus contenta falsa est, temeraria, scandalosa, erronea, in hæresim & schisma inducens, Concilio Tridentino contraria, Ecclesiasticæ Hierarchiæ destructiva, invalidis confessionibus viam aperit, jam olim à summis Pontificibus, & à Clero Gallicano damnata.

105.

In Ministro pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ potest limitari, sed non revocari sine causâ.

106.

Minister pœnitentiæ approbatus in unâ diœcesi, etiamsi habeat suam jurisdictionem immediatè à Papâ, non potest tamen in alterâ, sine diœcesani Episcopi approbatione, audire pœnitentes, saltem in loco ubi adest diœcesanus Episcopus.

CEN-

CENSURA.

Doctrina in his propositionibus contenta quatenus negat approbationem revocari posse sine causâ, eamque esse necessariam in loco unde abest diœcesanus Episcopus, falsa est, temeraria & Episcoporum jura labefactat.

107.

Vi Concilii Tridentini, approbatio unius Episcopi sufficit pro universâ Ecclesiâ, id est, approbatus ab uno Episcopo potest ubique absolvere, modò jurisdictionem habeat, & ad eam accipiendam sufficit, vi Concilii Tridentini, unius Episcopi approbatio.

108.

Religiosæ exemptæ possunt absolvi à sacerdote non approbato ab Episcopo, sive sacerdos ille sit secularis sive regularis.

CENSURA.

Hæ propositiones falsæ sunt, temerariæ, à Concilii Tridentini mente alienæ, jurisdictioni Episcoporum & ecclesiasticæ disciplinæ contrariæ.

XXIV.

DE LEGIBUS PRINCIPUM EORUMQUE POTESTATE.

109.

28. ALEX. POpulus non peccat, etiamsi absque ullâ causâ non recipiat legem à Principe promulgatam.

110.

Cens. Gannen. pag. 19. Subditi possunt justa tributa non solvere.

CENSURA.

Hæ propositiones seditiosæ sunt, Apostolicæ doctrinæ ac dictis Dominicis aperte contradicunt.

XXV.

XXV.
DE ELEEMOSYNA.

III.

VIx in secularibus invenias, etiam in Regibus, superfluum statui: & ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantùm ex superfluo statui. 12 Inc. Cens. Lovan 1657 Prop 20.

CENSURA.

Hæc propositio est temeraria, scandalosa, perniciosa, erronea, Evangelicum de eleemosynâ præceptum pessumdat.

XXVI.
DE OBDURATIS.

112.

SI peccatores consummatæ malitiæ, cùm blasphemant & flagitiis se immergunt, non habent conscientiæ stimulos, nec mali quod agunt notitiam, cum omnibus Theologis propugno eos hisce actionibus non peccare. Cens. Senon pag. 11.

CENSURA.

Hæc propositio falsa est, temeraria, perniciosa, bonos mores corrumpit, blasphemias, aliaque peccata excusat, & ut talis à Clero Gallicano jam damnata est. Cler. Gall. Com. gen. an. 1641 12. Aprilis.

XXVII.
DE PECCATO PHILOSOPHICO.

113.

PEccatum philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali & rectæ rationi. Theologicum vero & mortale est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in eo, qui Deum vel ignorat vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non ALEX. VIII. Decret. 14. Augusti 1690.

non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æternâ pœnâ dignum.

C E N S U R A.

Hæc propositio scandalosa est, temeraria, piarum aurium offensiva & erronea.

XXVIII.

DE PECCATO MORTALI.

114.

PLeraque peccata, de quibus ait Apostolus quod qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt, & quæ expresse adversantur præceptis decalogi, mortalia dici possunt .... quoniam .... horum facinorum rei aut amisere omnem caritatis sensum, aut exiguum retinent, ita ut ipsis omnino dominetur cupiditas.

115.

Id tamen intelligi posset adhibito eo temperamento, ut qui planè repugnantes ac velut inviti ista perpetrassent, aut gravis mali impendentis metu, aut æstu libidinis abrepti, ita ut ab istis angustiis liberati acri dolore tangerentur ob commissum peccatum; tam certo affirmari non potest excidisse illos gratiâ, aut incurrisse pœnam damnationis, quanquam enim hoc momento dominata sit cupiditas, brevis & transitoria potuit esse ejusmodi dominatio, quâ voluntatis intima dispositio non mutatur... Hoc temperamentum naturaliter consequitur ex doctrinâ sancti Augustini.

C E N S U R A.

Hæ propositiones quæ divinæ caritatis habitum docènt aut significant posse consistere cum peccatis adversùs Decalogum, ac de quibus ait Apostolus, quòd qui talia agunt regnum Dei non possidebunt, falsæ sunt, perniciosæ, erroneæ, verbo Dei contrariæ: Quæ

enim

enim participatio justitiæ cum iniquitate... aut quæ conventio Christi ad Belial? *Ad excusanda & imminuenda cujusvis generis peccata viam aperiunt, & imponunt sancto Augustino.* 2. Corint. VI. 14. & 15.

XXIX.
DE COGITATIONIBUS SIVE DELECTATIONIBUS MOROSIS.

116.

Hinc inferre debemus cum consensum qui præbetur suggestionibus pravis, cùm tendit ad delectationem cogitandi tantùm de re illicitâ, putâ de ulciscendâ injuriâ; secundùm sanctum Augustinum non esse aliud quàm veniale peccatum, licet ipse ultionis actus, cujus cogitatione animus delectatur, sit pessimus, & certissimum mortale peccatum.

CENSURA.

Hæc propositio quaslibet cogitationes & delectationes, quas morosas vocant, regulariter imputans peccato veniali tantum, falsa est, temeraria, scandalosa, in praxi perniciosa, concupiscentiam fovet, in tentationem & in gravius peccatum inducit, contraria & injuriosa sancto Augustino. Lib. 12. de Trin. c. 12.

XXX.
DE REGULA MORUM ET PROBABILITATE

117.

Puto omnia esse hodie meliùs examinata, & hanc ob rem in omni materiâ & præcipuè in morali libentiùs juniores quàm antiquiores lego & sequor.... Doctrina fidei à veteribus; doctrina morum magis à junioribus petenda. Cens. Gumen. p. 6.

CENSURA.

Hæc propositio temeraria est, scandalosa, perniciosa, erronea, SS. Patribus & antiquis Doctoribus contumelio-

melosa; spreta in moribus Christianorum componendis necessariâ Scripturarum ac Traditionis auctoritate & interpretatione, moralem Theologiam arbitrariam facit, viamque parat ad humanas traditiones & doctrinas, Christo prohibente, stabiliendas.

118.

Cens. Guimen. pag. 5. & 6. Ex auctoritate unius tantùm potest quis opinionem in praxi amplecti, licet à principiis intrinsecis falsam & improbabilem existimet.

119.

Cens. Guimen. pag. 5. Hæc positio, sexdecim ad probabilitatem requiruntur, non est probabilis. Si sufficiunt sexdecim, sufficiunt quatuor, sufficit unus... Ad probabilitatem sufficiunt quatuor: sed quatuor; imò viginti & supra testantur unum sufficere: Ergò sufficit unus.

C E N S U R A.

Hæ propositiones falsæ sunt, scandalosæ, perniciosæ, spretâ veritate quæstiones morum ad numerum auctorum exigunt, & innumeris corruptelis viam aperiunt.

120.

27. Alex. Si liber sit alicujus junioris ac moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolicâ tanquam improbabilem.

121.

Præf. Cens. Guim. pag. 3. Non sunt scandalosæ aut erroneæ opiniones, quas Ecclesia non corrigit.

C E N S U R A.

Hæ propositiones quatenus silentium & tolerantiam pro Ecclesiæ vel Sedis Apostolicæ approbatione statuunt, falsæ sunt, scandalosæ, saluti animarum noxiæ, patrocinantur pessimis opinationibus quæ identidem temerè obtruduntur, atque ad Evangelicam veritatem iniquis præjudiciis opprimendam, viam parant.

122.

122.

Generatim dum probabilitate, sive intrinsecâ sive extrinsecâ, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

C E N S U R A.

Hæc propositio falsa est, temeraria, scandalosa, perniciosa, novam morum regulam, novumque prudentiæ genus nullo Scripturarum aut Traditionis fundamento, cum magno animarum periculo statuit.

123.

Si quis vult sibi consuli secundùm eam opinionem quæ sit faventissima, peccat qui non secundùm eam consulit.

C E N S U R A.

Hæc propositio, quæ docet blanda & adulatoria consilia & contra jus exquirere & contra conscientiam dare, falsa est, temeraria, scandalosa, in praxi perniciosa, viamque deceptionibus aperit.

124.

Non est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti, relictâ tutiore; nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi: hinc sententiâ probabili tantùm utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis, aut episcopalis.

125.

Probabiliter existimo judicem posse judicare juxta opinionem etiam minùs probabilem.

126.

Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinione minùs probabili.

127.

In morte mortaliter non peccas, si cum attri-

tione tantùm sacramentum suscipias, quamvis actum contritionis tunc omittas liberè; licet enim unicuique sequi opinionem minùs probabilem, relictâ probabiliori.

CENSURA.

Doctrina his propositionibus contenta est respectivè falsa, absurda, perniciosa, erronea, probabilitatis pessimus fructus.

DECLARATIO DE DILECTIONE DEI

IN POENITENTIÆ SACRAMENTO REQUISITA.

POst absolutas Propositionum censuras supersunt quædam pro rei gravitate enucleatiùs exponenda, & ab ipsis principiis in apertam lucem deducenda.

Et quidem de dilectione Dei sicut ad sacramentum baptismi in adultis, ita ad sacramentum pœnitentiæ, quæ est laboriosus baptismus, requisita, ne necessariam doctrinam omittamus, hæc duo imprimis ex sacro-sanctâ synodo Tridentinâ monenda & docenda esse duximus. Primum ne quis
Sess. 14 cap. 4. putet in utroque Sacramento requiri, ut præviam, contritionem eam quæ sit omnino perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, *antequam actu suscipiatur,*
Sess. 6. c. 6. *hominem Deo reconciliet.* Alterum ne quis putet in utroque Sacramento securum se esse, si præter fidei & spei actus non *incipiat diligere Deum tanquam omnis justitiæ fontem.*

Sess. 14. cap. 4. Neque verò satis adimpleri potest utrique sacramen-

mento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum divinâ opitulante gratiâ sese excitet ac provocet.

Placet etiam caveri à Sacramenti pœnitentiæ administris, ne in hoc pœnitentiæ sacramento aliisque *Sacramentis conferendis sequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore*: néve pœnitentes ipsorum fidei animam suam committentes admonere cessent, ut in pœnitendo inchoatæ saltem dilectionis Dei ineant viam, quæ sola secura sit, graviter peccaturi in hoc salutis discrimine, *vel eo solo quod certis incerta præponant.*

[1. Prop. Inn. XI.]

[S. Aug. lib. 1. contra Donatist. c. 3. & 5.]

DE OPINIONUM PROBABILIUM USU.

Absit verò ut probemus eorum errorem, qui negant *licere sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam*: sed ad rectum usum probabilium opinionum, has regulas à jure præscriptas agnoscimus. Primùm ut in dubiis de salutis negotio, ubi æqualia utrinque animo sese offerunt rationum momenta, sequamur id quod tutius, sive quod est eo in casu unicè tutum: neque id consilii sed præcepti loco habeamus, dicente scripturâ, *qui amat periculum in illo peribit*: hæc prima regula. Altera ut circa probabiles de Christianâ doctrinâ sententias sequamur id, quod Viennense oecumenicum Concilium circa infusas tam parvulis quàm adultis in baptismo virtutes decrevit his verbis, *Nos hanc opinionem tanquam probabiliorem & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologiæ magis consonam & concordem duximus eligendam.* Quod

[Eccli. III 27.]

[Clem. un de sum. Trin. & fid. Cathol.]

Concilii judicium eò magis ad regendos mores pertinere constat, quo magis ex ipsis fidelium sanctitas ac salus pendet.

Ex hac igitur regulâ fit consequens; primùm ut in rebus Theologicis ad fidei & morum dogmata spectantibus Theologos quidem etiam modernos audiamus, si tamen consonas sanctis Patribus tradant sententias. Deinde, ut si ab eis recedant, harum opinionum inhibeatur cursus, nedum earum aliqua ratio habeatur, aut ulla eis tribuatur auctoritas. Denique ut nemini liceat eligere eam sententiam, quam non veritati magis consentaneam duxerit.

Quod ergo in praxi eam nobis liceat sequi sententiam, quam nec ipsi ut probabiliorem eligendam judicemus, hoc novum, hoc inauditum, hoc certis ac notis auctoribus postremo demum sæculo proditum, & ab iisdem pro regulâ morum positum, repugnat huic effato à Patribus celebrato, *quod ubique, quod semper, quod omnibus*; nec habere potest Christianæ regulæ securitatem.

Vincentius Lirin. Common. 1. c. 3.

Hoc initium malorum esse, atque omnium antè dictarum corruptelarum caput, & doctrinæ consecutio & series temporum ostendit. Hoc ab * Antecessoribus nostris viris fortibus ac religiosis censorie notatum, hoc sæpè reprehensum, hodieque reprehendi nullo incusante, imo bonis probantibus, diffiteri nemo potest.

*In Censuris Apol. Casuist.

Nos quoque iis de causis has novas sententias, in salutis negotio periculosas, re diligenter inspectâ, summâ ope caveri ac prohiberi oportere censuimus ac censemus. Placeat autem illa prudentia, ut ante omnia custodiamus & in tuto collocemus id quod *unum est necessarium*, fiatque illud Dominicum, *Estote prudentes sicut serpentes*, qui protecto, quod præcipuum est, capite sibi consulunt: ne-

Luc. x. 42.

Math. x. 16.

neque quisquam in dubio salutis ad actum prosiliat, nisi ipso dubio, non ad nutum voluntatis, aut ex cupiditatis instinctu, sed ex rectâ ratione deposito, dicente scripturâ, *rationabile obsequium ve-* Rom.
strum : & iterum, *Sapiens timet & declinat a malo,* XII 1
stultus transilit & confidit : postremò audiatur Apo- Prov.
stolicum illud, *Omnia probate, quod bonum est te-* XIV 16.
nete : & iterum, *Omne quod non est ex fide*, id est I Thessalonic.
ex conscientiâ sive ex persuasione, *peccatum est*. v 21.
denique *testimonium reddente illis conscientiâ ipsorum*, Rom.
non aliorum utique, sed ipsorum & suâ. XIV 23.
Ibid. II. 15.

ADMONITIO ET CONCLUSIO.

ADmonemus autem compresbyteros nostros, sive seculares sive regulares, quicumque Episcoporum auctoritate vel verbum Dei prædicant vel sacramenta administrant, *Ne ullo unquam* Alex.
tempore viam salutis, quam suprema Veritas Deus, VII in
cujus verba in æternum permanent, arctam esse defini- Præfat.
vit, in animarum perniciem dilatari seu veriùs per- decret.
verti sinant, plebemque Christianam ab ejusmodi spatio- 1 24.
sâ latâque per quam itur ad perditionem viâ, in rectam Sept.
semitam evocent : quæ Christi verba ab Alexandro 1665.
VII inculcata, altè animis insidere optamus & oramus; speramusque in Domino fore ut quicunque hactenus laxiores illas sententias, nullâ certâ ratione, sed alii alios secuti docuerunt, docere ipsas jam desinant, quippe quas & Episcopi, ipsique Romani Pontifices reprehendant; hæretici verò, immeritò illi quidem, sed tamen pro more suo Ecclesiæ imputent, atque invidiæ vertant: filii quoque seculi ut vanas rideant: quare inanem illam, Deoque & hominibus exosam sophisticem aliquando aversati, auctore sancto Hiero-

Hieron. in Mich. c. 3 ad illa verba, *Hæc dicit Dominus*,

ronymo, ad recta se conferant, *Ut qui prius populum blandimentis decipiebant, postea vero annuntiando deterreant, & ad rectam revocent viam; & qui causa erroris fuerant, incipiant mederi vulneribus quæ intulerunt, & esse occasio sanitatis.* Datum in Palatio Regio San-Germano, in Comitiis generalibus Cleri Gallicani, die quartâ mensis Septembris, anno millesimo septingentesimo. *Sic signatum in Originali.*

† L. A. CARD. DE NOAILLES, Arch. Parisiensis, Præses.

† CAROLUS M. Arch. Dux Remensis.

† ANNA, Arch. Auxitanus.

† ARMANDUS, Arch. Viennensis.

† LEO P. P. Arch. Bituricensis.

† ARMANDUS, Arch. Burdigalensis.

† J. BENIGNUS, Episcopus Meldensis.

† HENRICUS, Episcopus & Comes Cabilonensis.

† JOANNES BAPTISTA, Episcopus Rhedonensis.

† CAROLUS, Episcopus Massiliensis.

† HENRICUS, Episcopus Montisalbani.

† HENRICUS, Episcopus Cadurcensis.

† CAROLUS, Episcopus Glandatensis.

† JOSEPHUS IGNATIUS, Episcopus Aptensis.

† LUDOVICUS, Episcopus Sagiensis.

† D. FRANCISCUS, Episc. Trecensis.

JOANNES B. de Caulus,

ROGERIUS de Bussy Rabutin.

C. MAURITIUS de Roquepine, Abbas Sancti Nicolai Andegavensis.

HENRICUS CAROLUS Arnauld de Pomponne, Abbas Sancti Medardi.

JOANNES FRANCISCUS PAULUS de Caumartin, Abbas B. M. de Buzayo

JO-

JOANNES de Catenan.

JACOBUS BENIGNUS Bossuet, Abbas Saviniaci.

LUDOVICUS ARMANDUS de Gourgue.

FRANCISCUS de Thomassin de S. Paul.

CLAUDIUS le Mazuyer.

CL. de Biet de Maubranchet.

J. FRANCISCUS Petit de Ravanne.

FLODOARDUS Moret de Bourchenu, Præpositus Ecclesiæ Sancti Andreæ Gratianopolis.

FRANCISCUS PROSPER Choart de Buzanval.

H. de Beaujeu.

CAMILLUS le Telher de Louvois.

CAROLUS MAURITIUS Colbert de Villacerf, nuper Agens Generalis, & Promotor.

GABRIEL de Cosnac, Agens Generalis in rebus Cleri

CAROLUS Andrault de Langeron Maulevrier, Agens Generalis in rebus Cleri.

VINCENTIUS FRANCISCUS Desmaretz, nuper Agens in rebus Cleri, nunc à Secretis.

**********✠**********

Extrait du Privilege du Roy.

PAr grace & privilege du Roy, donné à Paris le 20. Avril 1698 signé par le Roy en son Conseil, TOURRES, il est permis à François Muguet, Premier Imprimeur du Roy & du Clergé de France, d'imprimer ou faire imprimer les Actes, Titres & Memoires concernant les affaires du Clergé de France, & generalement toutes les choses qui luy seront baillées par les Assemblées generales, & par les Agens Generaux du dit Clergé, pendant le tems de dix années, à compter du jour que chacun d'iceux sera achevé d'imprimer pour la premiere fois : Et défenses sont faites à tous Imprimeurs, Libraires ou autres, d'imprimer ou faire im-

imprimer, vendre ny debiter lesdits Memoires & autres choses imprimées par ledit Muguet par ordre du Clergé, sans sa permission ou de ceux qui auront droit de luy, à peine de dix mil livres d'amende, de confiscation des Exemplaires contrefaits, &c.

Registré sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris le 14. *Avril* 1698. P. AUBOUIN, *Syndic.*

PERMISSIO.

HArum Serie Nostrique Auctoritate Officii permittimus in lucem edi opusculum *Paralipomena Theologiæ moralis &c.* inscriptum, à R. Adm. P. NATALI ALEXANDRO Ordinis Nostri Doctore, Theologo Parisiensi compositum: Dum tamen prius à duobus ejusdem Ordinis Nostri in Sacra Theologia Magistris approbetur. Datum Romæ 31 Julii 1700.

F. ANTONINUS CLOCHE
Magister Generalis Ordinis Prædicatorum.

Regist Pag. 364.

F ANTONINUS MASSOULIE
Inquisitor & Socius.

APPROBATIO

Theologorum Ordinis.

QUamvis ipsum Sapientissimi Patris Magistri NATALIS ALEXANDRI Nomen celeberrimum omnis approbationis loco esse possit etiam operibus ab ipso editis: Legimus tamen hoc ejus Opusculum, in quo nihil Fidei bonisve moribus adversum, at verò summam eruditionem cum pietate conjunctam comperimus: Eaque propter calculo nostro illud approbavimus. Bruxellis 17 Augusti 1700.

F. Philippus Durandus Prior, Exprovincialis, S. Th. Doctor, & studiorum Generalium Coloniensis, Lovaniensis, & Duacens quondam Regens Primarius, Ordinis Prædicatorum.

F Norbertus d'Elbecque ejusd. Ord. S. Th. Doctor, & studii Generalis Lovaniensis nominatus Regens Primarius.

ERRATA.

Pag. 45 lin. 9 propiatorium *lege* propitiatorium. pag. 88 lin. 12 contraheiur, *lege*, contraherentur. pag. 107 lin. 3 Episcorum, *lege*, Episcoporum. pag. 125 lin. 1 constiterit, *lege*, constiterit. pag. 128 lin 26 transmigaverit, *lege*, transmigraverit. pag. 139 lin. 20 *lege*, Baal. pag 146 lin. 17 debet, *lege*, videtur. pag. 182 lin. 11 dispendat, *lege*, dispendat. pag. 198 lin. 24 Læticum, *lege*, Bæticum pag 206 lin. 18 vitanda, *lege*, visitanda. pag. 235 lin 26 crebò, *lege*, crebrò. pag 253 lin. 31 *lege*, quinqueecclesiensis pag. 261 lin. 23 votatione, *lege*, vacatione. pag. 269 suppresso, *lege*, suppressio. pag. 282 lin. 19 fructum, *lege*. fructuum pag 286 lin 28 moditator, *lege*, meditator. pag. 287 lin. 5 collatis, *lege*. collatoris, pag. 288 lin. 32 *dele*, Ext. consulere. pag. 300 *in summario Epistola*, parsens, *lege*, pascuis. pag. 303 lin 13 illis, *lege*, illos. pag 319 lin. 17 uti que, *lege*, utique. pag. 327 lin. *ult.* sibre, *lege*, sive. pag. 328 lin. 26 nobis, *lege*, vobis. pag. 330 lin. 19 intelligentes, *lege*, non intelligentes. pag. 337 lin. 18 verita, *lege*, veritas. pag. 346 lin. 28 matrimonia, *lege*, matrimonio. pag. 348 lin 7 siquis, *lege*, si quis. pag. 355 lin. 12 magno momenti, *lege*, magni momenti. pag. 357 lin. 7 Doctrinam, *lege*, hanc doctrinam.